

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE

KIADJA A DÁVID FERENC EGYLET

Alapította: Dr. BOROS GYÖRGY.

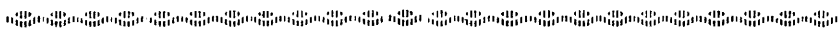
Boldog új esztendőt!...

Lelkünk telve van ünnepi gondolatokkal... Csak most hangzott el minden templomban a magasztos karácsonyi ének: »Dicsőség a magasságos mennyben Istennek, e földön békesség és az emberekhez jóakarát.« Meg vagyunk győződve, hogy ezek a magasztos igék nemcsak a szájnak röpke szavai, hanem a szívnek mélyéből származnak. Ugy érezzük, hogy ezek az igék nemcsak a karácsonyi szent ünnepre valók, hanem át kell hasásk szivünket, lelkünket, egész valónkat egy egész hosszú életre, hogy ebben az őszinte hangulatban kívánjunk egymásnak boldog új esztendőt. Oh, mert a jó kívánság csak kezdete az emberi jósnagnak. A jó érzésből fakad természetesen s mint ilyen becsülendő, de csak akkor válik igazán ható erővé, ha a jó érzésből jó akarat s a jó akaratból jó tett léssen. A jó tett, az egyházért és társadalomért kifejtett önzetlen munkásság az alapja minden szép, minden nemes törekvésnek, haladásnak és fejlődésnek. Ez teremti meg az igazi békés és kitartó munkát a jóakaratu emberek között. Az isteni gondviselés ugy vezette egyházunk sorsát, hogy a zavartalan jólétben és gondatlan életben nem puhulhattunk el, nem vagyunk a sok gondatlan boldogságtól elkényeztetve és a mai időben is céltalan erőpazarlásra semmi szükségünk sincsen. Amikor tehát mi egymásnak boldog új esztendőt kívánunk, mi a lelkünkben az egymás megbecsülésének, egyházunk, intézményeink tevékeny szeretetének, egy szent és folytonos közös építő munkára való gondolásnak hatalmas érzésében kell egyesülnünk és ebben kell egymással a közös szent munkában kezet fognunk. Egy ember kitartó munkája is eredménnyel járhat, de egyházunk szent érdeke nemcsak föltételezi, hanem megköveteli a közös, egyetértő, magasabb célokat szem előtt tartó munkát.

Vári Albert dokán ur
Unit. Koll.

A Dávid Ferenc neve, az ő eszményi alakja, a róla elnevezett egyesület egyformán felhív és buzdít mindenkit, minden unitáriust erre a szent és egyetértő munkára. Meg vagyunk győződve, hogy minden unitárius lélek megérti a hívó szózatot. Ebben a szent meggyőződésben kívánunk olvasóinknak boldog, békés, sikerekben is gazdag új esztendőt.

B. P.

Sz. 1/1636.

Új évi üdvözet.

U. P.

Az ég és föld elmulnak, de az én beszédeim soha el nem mulnak.
Mondja Jézus.

Ismét fordult kedves földünk, az anya a drága nap körül. Kereste áldó sugarait, mert csak az ő melegétől ébred föl tagjaiban az élet. Mi emberek hozzá vagyunk tapadva s csak egy nappal sem rövidíthetjük meg téli, lassu, dermesztő forgását. Nem is gondoljuk, hogy mindez az ember és a többi teremtmény javára történik. A növényvilág alszik, mi emberek lelkünk világában kívánunk élni. Mi tudásunkat gyarapítjuk, hitünket erősítjük és tápláljuk. Boldogok vagyunk és lehetünk is, mert őseinktől a templomot örököltük, magunk szorgalmából az iskolát és a közművelődés hajlékát építettük.

A tél közelebb hoz egymáshoz. Most a családi együttlét örömeit élvezzük. Most készülünk a mező munkájára. Most gyűjtjük az erőt az új esztendővel járó új életre. Gyarapítjuk ismereteinket. Örömmel tapasztaljuk, hogy a gazdasági iskolában tanult fiaink és leányaink ismeretben és tudásban gazdagodva készülnek az új esztendő új munkájára.

Még zeng fülünkben a Főtanács három napos gyűlésein elhangzott okos és helyes beszédek visszhangja. Bölcs, békés és sikeres gyűlések voltak azok. Hiszem, hogy a tanácsosok nagy része azzal a gondolattal ment haza, hogy az új esztendő új hitet és új életet fog teremteni a legkisebb faluban is. Ezt óhajtjuk mindnyájan egyenlő akarattal.

Ha jóakaratom egyesül. Ha szeretetünk magunkhoz öleli hitbéli testvéreink kicsinyét és nagyját. Ha megbocsátunk megbántóinknak, ha hitünkhöz hiven ragaszkodunk, ha Jézus parancsait buzgón követjük, megáld minket a mi Istenünk és erőt ad, hogy kísértéseknek ellen álljunk, a félelmet kiüzzük keblünkéből és bátran nézzünk szembe minden veszedelemmel.

Ne mondja senki: nehéz nekünk, mert kevesen vagyunk. Soha sem volt annyi unitárius testvérünk, amennyi most van. Soha sem gondoltak oly tisztelettel Dávid Ferenc hitére, mint most. Sohasem szerették oly nagyon Dávid Ferenc utódait, mint most. Büszke önérettel valljuk az egyedül igaz hitet: egy az Isten! »Az ég és föld elmulnak, de az én beszédeim soha el nem mulnak.«

Buzgó szívvvel imádkozva kérem az égi Atyát áldjon és szent-

teljen meg titeket kedves és nagyrabecsült afiai és adjon nektek boldog új esztendőit.

Fogadjátok főpásztori szeretetteljes köszöntésemet és jó kívánataimat.

Dávid Ferenc városa, 1936. jan. 1. *Dr. Boros György,*
püspök.

Haza felé.

A sóhajos fenyőkből jövök:

Lovaimmal, szánammal

Épülettűt szállítok.

Az éjszaka sötét boltíve alatt

Dermesztő északi szél

Kergeti, sodorja

Arcomba a havat.

Szemeim a kimerülés terhe nyomja;

Bizom az utat a lovaimra.

— No, most jér vén havas, zárj magadba;

A barátság-ért neked

Egy mély, halk sóhajom át adom.

De aztán engedd hogy szundikáljak

Sikoltó szánamon.

A vén-havas gazul fogad:

A sóhajom vissza veri.

A szundikálás minek neki?!

Szél-fiától üzen, neki, neki!

S a ruhámat rázni, tépni kezdik

Csontig-furó hideg-szelek.

S a vissza hőkölt bus sóhajom

Táncolni kezd szivem felett.

Más szél-futár, újabb jelszó.

Itt a veszély szörnyű sok:

Ha férfi vagy ébren vigyázz!

Nem tudod, mely pillanatban

Falnak föl az ordások!?!...

Izsák Domokos.

TŰZHELY MELLETT

Mese a kis gömbölyű kendermagról.

A szoba közepén öreg tölgyfaasztal állott. Nagyon öreg volt már. Még nagyapó sem emlékezett arra, hogy mikor készítették. A lapja megrepedt a vénségtől. Attila és Csaba valami kis gömbölyű magot vettek észre a repedésben. Addig-addig piszkálgatták vékony forgáccsal, fanyelű bicskával, mignem a magocska kiugrott a repedésből. Szürkeszínű, gömbölyű kis mag volt. A borsószemnél is kisebb.

Csaba volt a türelmesebb és ügyesebb. Ő szabadította ki a tehetetlen magocskát. Oda is szólt dicselkedve nagyapónak, aki szintén az asztalnál ült:

— Nagyapó! Én vettem ki. Tessék megmondani: micsoda mag ez?

Nagyapó éppen pipára gyujtott. Pompásan szipákolt, miközben úgy oldalvást odatekintett a kis gömbölyű magra. Még a pipaszurkálóval is megbökdöste. Csak azután kezdett beszélni. Lassan, csendesen mondotta el mondókáját, az ici-pici, szürkeszínű magocskáról.

— Egyszer volt, hol nem volt, — kezdte — volt egyszer egy kis kendermag. Beszorult az asztal repedésébe. De egy jó gyermek kiszabadította. Örült az ici-pici kendermagocska. Örült a szabadságnak. Örömeben elkezdett táncolni. Így ni!

Az utolsó szónál megint megbökdöste nagyapó a kis szürke magot a pipaszurkálóval. Aztán így beszélt tovább:

— Ez ám az a kis kendermag, amiről beszélék! Hej, hogyha szólni tudna, majd beszélne most ő!

— Mit mondana? — szólt közbe Csaba.

— Mit? Figyeljete csak! Ezt mondaná:

»Gyerekek! Tegnap az iskola udvarán játszottatok. Kender-szálból font kötél volt a gyeplőtök. Pirosbojtos ostor pattogott a kezetekben. Apró kendermagocskáknak, az én édestestvéreimnek köszönhetitek a gyeplőt is, a pattogó ostort is.«

Attila és Csaba csodálkozva nézték a kis szürke magot. Le nem vették róla a szemüket.

— Azután még mást is mondana ám ez a kis kendermag! — szólalt meg ismét nagyapó. — Kérdezne tőletek valamit.

— Mit?... Mit?... — kíváncsiskodtak a gyerekek.

— Mit? Hát Csabától például ezt:

»Hallottad-e, Csaba, hogy suttogott reggel a füledbe a törülköző, amikor mosdás után törülköztél? S még hozzá szép pirosra dörzsölte az arcodat. Ez is az én édestestvéreimnek, a szürke kis kendermagocskáknak köszönheted.«

— Azután így beszélne tovább a kis kendermag :

»Amikor a terített asztalhoz ültök, gondoltok-e arra, gyerekek, hogy a fehér asztalterítő s az asztalkendő is ilyen szürke kis magocskából lett? Azokból bizony még a nagyapó bőujju fehér inge is. Szántó-vető elvetette ezeket a szürke kis magokat. S belőlük egész kender-erdő fejlődött. A kenderszárat az asszonyok kinyűtték. Megszáritották. Tó vizébe áztatták. Onnan kivették. Napon szárították. Azután megtörték, megtilolták. A kenderszalakat szépen megtisztították. Megfonták fonallá. A fonálból vásznat szőttek. A vászomból készült a törülköző, az asztalterítő, az asztalkendő, a nagyapó inge.«

A gyerekek ámultak-bámultak. Bizony nem is gondolták, hogy még az ilyen szürke kis magocskának is ilyen sok jót köszönhet az ember!

Nagyanyó most behozta a piroshéju, puhabélü kenyeret. Elérkezett a vacsora ideje.

— A kenyérről is tudna ám beszélni a kis kendermag! — mondta most nagyapó. — Arról azt mondaná:

»Ugy-e tetszik nektek a piroshéju, puhabélü kenyér, gyerekek? A kender fás szárától, a pozdorjától sült az olyan szép pirosra. Pozdorjával fűtötte be nagyanyó a kemencét. A buzát meg kenderzsákban vitte nagyapó a malomba. A liszt is kenderzsákokban került vissza nagyapóékhoz. Ha nincs zsák, bizony szétszóródik a drága buza s a pompás liszt!«

Nagyanyó most teríteni kezdett. Csaba hirtelen fölkapta a kis kendermagot az asztalról. Ott szorongatta kezében s ugy hallgatta, leste tovább nagyapó minden szavát.

— Halpaprikást eszünk vacsorára — beszélt nagyapó. — Ezt is a szürke kendermagocskának köszönhetjük. Hogy s mint? — kérdezitek. Bizony erre is megfelelne a kis kendermag, hogyha beszélni tudna. Ezt felelné:

»Kenderfonálból fonta a halász bácsi a hálót. Hálóval fogta a halat.«

A halpaprikás már ott párolgott az asztalon. Csaba zsebébe csuszította a kis kendermagot. Imára kulcsolta kezét. Attila is imádkozott, nagyapó is, nagyanyó is.

Azután megvacsoráztak. A gyerekek vacsora alatt is a kis kendermagra gondoltak.

Vacsora után még sok szépet mondott nagyapó a szürke kis kendermagról.

Attila és Csaba végre elálmosodott. Lefeküdtek. Csaba a párnája alá dugta a kis kendermagot. A két gyerek még egy darabig beszélgetett a szürke magocskáról. Végre édes álomba szenderültek. Azt álmodták, hogy megszólalt a kendermagocska a párna alatt. Ezt mondta:

»Milyen jó itt nekem, a testvéreim között! Itt susognak, itt simogatnak szeretettel a lepedőben, a párnahuzatban.«

Péterffy Tamás.

Sz. 1188/1935.

U. P.

Felhívás

mindazoknak a Főtanácsi tagoknak, akik december 15—17 napjain nem jelenhettek meg.

Kedves és nagyrabecsült egyházi tanácsos afiai!

Három teljes napig (december 15—17) tartó Főtanácsunkon sajnálattal nélkülöztük kedves jelenlétét. Igen fontos, életbevágó tárgyak voltak becses nevére is megküldött tárgysorozatunkon. Legkimagaslóbb volt a Szervezeti Törvény. Hosszas és többszöri előzetes tárgyalások után is Főtanácsunk célszerűnek látta levenni a napirendről, mert a mai viszonyokat nem találta alkalmasoknak, hogy egyházunk ősi pillérét érintse s megváltoztassa. Ez azt is jelenti, hogy Főtanácsunk tagjai továbbra is ugyanazok maradnak.

Én ennek a magam részéről örvideni tudok, mert ön is, mint minden tagja, jól ismeri és méltányolni tudja egyházunk sulyos és igen küzdelmes helyzetét. Felhivom becses figyelmét első helyen felekezeti iskoláinkra s arra a nehézségre, melyet a tanítók fizetése s ez iskolák felszerelése okoz. Egy másik, s hveink számát állandóan apasztó körülmény, a szétszóródás. Szegényebb hveink állandóan költöznek, vagy Bukarestbe, ahol most szerencsére van papunk, vagy idegenbe, ahol nincsen lelki-gondozójuk. Ezekben a szórványokban több papunk teljesít szolgálatot, de a nagy távolságok miatt csak hézagosan és nem kielégítően, minek sajnos következménye, hogy rendre beolvadnak más felekezetek tömegébe.

Közös elhatározással, egyetértő munkára kell szövetkeznünk kedves afia. Első helyen unitárius olvasmánnyal kell ellátnunk szétszórt hveinket. Gondoskodtunk alkalmas olcsó iratokról, melyeket Iratterjesztő hivatalunk kezel. Vándor lelkipásztorokat szeretnénk kiküldeni. Hogy ezeket tehessük minden Főtanácsi tagtól segítséget várunk.

Arra gondolok, hogy kedves afia az elmaradt utazás — és a Clujon időzés megtakarított költségéből lesz szives egy csekély összeget erre a missziói célra beküldeni közpénztárunkba. Ön-állón fogjuk kezelni missziói alap cimen és minden Főtanácson el fogunk számolni.

Remélem lesz szives figyelembe venni felhívásomat és segítségünkre jönni. Tegyük jót, áldozunk most mig s még nem késő. Hiszem, hogy az új esztendőben egyik igen kellemes érzése leend, ha eleget teszen a főpásztor felhívásának.

Isten áldja meg és tegye boldoggá egyházi főtanácsos afia számára 1936. új esztendejét.

Főpásztori bizalommal

Dr. Boros György,
püspök.

Az Unitárius Egyház Főtanácsi gyűlése.

Az Unitárius Egyház legfőbb törvényhozó és tanácskozó testülete, az Egyházi Főtanács 1935. december 15—17. napjain tartotta meg évi nagy tanácskozó gyűlését. A gyűlést megelőző napon dec. 14-én a Lelkészkör, az Unitárius Irodalmi Társaság és a Dávid Ferenc Egylet tartották gyűléseiket, ez utóbbin Gyallay Domokos szerkesztő tartott igen érdekes és hatásos előadást a lengyel unitárius kapcsolatokról.

December 15-én reggel 9 órakor nyitotta meg a Főtanácsi gyűlést *Dr. Ferenczy Géza* főgondnok. Megnyitó beszédében kitért azokra a sérelmekre, amelyek az erdélyi unitárius egyházat és a híveket sújtotta és amelyeknek orvoslásáért számtalanszor fordultak az illetékes hatóságokhoz, de sajnálattal kell bejelentse, hogy ezek elintézéséről és orvoslásáról nem számolhat be. Azután rátért a tárgysorozat kiemelkedő pontjára a Szervezeti törvény reformjára és egyetértő összhangzatos megnyilatkozást kér ez ügy tárgyalásához.

Gvidó Béla esperes, közügyigazgató, áldást kérő imában fohászkodik Istenhez.

A gyűlés kezdetén elnök indítványára üdvözlő táviratot küldtek Öfelségének, a Királynak, Tatarescu miniszterelnöknek és Lapedatu kultuszminiszternek. A hivatalos bejelentések sorrendjén a gyűlés elfogadta *Végh Benjamin* Treiscaune-i és *Balázs András* Odorheiu-i esperesek lemondását és részükre tiszteletbeli esperesi címet adományozta. Majd *Ótő Áron* Treiscaune-i újonnan választott felügyelő gondnok tette le esküjét. Ekkor a Főtanács tagjai testületileg templomba vonultak, ahol *Kelemen István* Racoşul de sus-i esperes-lelkész tartott hatásos egyházi beszédet és *Ótő Lajos* karnagy vezetése alatt a teológiai dalkör adott elő gyönyörű énekszámot. Templomozás végeztével a Szervezeti Törvény tárgyalása körül kezdődött nagyszabású vita és hosszas tárgyalás után a Főtanács célszerűnek látta levenni napirendről, mert a mai viszonyokat nem találta alkalmasaknak, hogy az egyház ősi alkotmányát megváltoztassa. Délután 2 órakor Berde-kőzebéd volt, amelyen a Berde-serleggel emlékbeszédet *Vári Albert* teológiai dékán tartotta. Délután 5 órakor folytatódott az ülés, amelynek első pontja *Dr. Boros György* püspök évi jelen-

tése volt, mely felölelte az unitárius egyház minden ténykedését, világos képet adott a végzett munkáról és a küzdelmekről. Különösen kiemelte a püspök azokat a külföldi unitáriusokkal fenn tartott kapcsolatokat, amelynek eredménye mult év folyamán angol és cseh unitárius testvéreink látogatása volt. *Dr. Mikó Lőrinc* egyházi titkár az Egyházi Képviselő Tanács évi jelentését adta elő s azokat a küzdelmeket, melyeket felekezeti iskoláinkért és az azokba járó növendékek megtartásáért folytatni kellett. Súlyos eseteket tárt fel Odorheiu megyéből, de különösen a Homoródmentéről az erőszakos vallásos térítések folytatása miatt. Ezeket az eseteket és állapotokat *Hall Alfréd* a Szabadelvű Kereszténység Nemzetközi Szövetségének az elnöke Lapedatu kultuszminiszter előtt is feltárta, aki határozott ígéretet tett a panaszok orvoslására. Súlyos sérelemként említi fel, hogy az egyházi alakulat összejövetele elé is számos helyen akadályt gördítettek az önkényeskedő helyi hatóságok.

A teológiai tanszékek betöltésénél a Főtanács többsége úgy döntött, hogy az egyháztörténelmi tanszékre *Vári Albert* teológiai dékánt helyezi át s az így megürült gyakorlati tanszékre *Szent-Iványi Sándor* Cluj-i lelkészt választotta meg. A tanügyi jelentések során a gazdasági iskola további fejlesztése és a teológiai hallgatók gazdasági kiképzésének ügye váltott ki nagyobb és hosszabb vitát. Igen fontos határozata volt a Főtanácsi gyűlésnek a szórványokban szétszórta élő hivek gondozása érdekében hozott az a határozat, hogy két szórványgondozói segédlelkészi állást szervezett Band és Baraolt székhellyel. A költségvetések és nyugdíjügyek letárgyalása után 17-én este 7 órakor fejeződött be a gyűlés, *Ürmösi Károly* esperes hálaadó imája és a főpásztor atyai áldásának kifejezése mellett.

A Dávid Ferenc Egylet évi közgyűlése.

A főtanácsi gyűléseket megelőzően dec. 14-én volt a D. F. E. közgyűlése. A vidéki és helybeli tagok szép számban gyűltek össze, hogy meghallgassák az egylet működéséről szóló jelentéseket. A közgyűlést közösenek vezette be, utánna *Fikker János* lelkész buzgó imában kérte a Mindenhatót, hogy terjessze ki a szeretet és megértő-munka áldásait az egylet tagjaira. *Dr. Abrudbányai Ede* elnök megnyitójában kiemelte a D. F. E. magasztos céljait, amiket a keresztény élet erősítése érdekében szolgál. Bizalommal hívta az ifjúságot, hogy vegyen részt ebből a közös munkából és ne engedje magát tévutakra vezetetni a békétlenkedést szitók által. *Gyallay Pap Domokos* író »Az iskolán kívüli nevelésről« tartott szellemes előadást. Egy háborus élményből kiindulva beszélt arról a hősiesség küzdelemről, amit a lengyel értelmiség vívott az orosz elnyomás korában a nemzeti kultúra érdekében. Ennek az iskolán kívüli, szí-

vós munkának lett az eredménye, hogy a lengyel nép nyelvét és műveltségét a legnehezebb időkben sem felejtette el. A közönség hosszasan megtapsolta a tanulságos előadást. Ezután Benczédi Pál olvasta fel a titkári jelentést. Hangsúlyozta azt a nehéz anyagi helyzetet, amiben az egylet van a tagdíjak rendetlen befizetése következtében. Főleg a Közlöny kiadása körül vannak nagy nehézségek az előfizetési díjhátralékok miatt. Felkéri egyben a fiókegyletek vezetőségeit, hogy évi jelentéseiket idejében adják be, különben az egytetemes egylet működéséről nem tud a választmány teljes képet nyújtani. Kővári Jakab lelkes a hozzászólások során szomorú jelentést terjeszt elő a homoródmonti egyletek nehéz sorsáról. Kéri, hogy egészen népies tartalmu Közlönyt állítsanak elő és a választmány tegye lehetővé, hogy az példányonként is vásárolható legyen az egyház-községekben. Gálfi Lőrinc az egyletnek több, mint negyven éve pénztárosa megállapítja, hogy anyagilag súlyos válságba jutott a Közlöny amiatt a közönyös magatartás miatt, amit az unitárius közvélemény hivatalos lapunk iránt mutat. Nemcsak a 60 Leus tagsági díjak nem folynak be, hanem az évi 36 Leu előfizetési díjakkal is hátralékban vannak az előfizetők. Ennek az következménye, hogy a lap kiadásánál állandó deficit mutatkozik. Ha nem lenne egy néhány áldozatkész egyleti tag, a Közlöny kiadása már régen lehetetlenné vált volna. Dr. Boros Györgyné alelnöknő kulturdélutánok és népszerű előadások rendezésével minden esztendőben 10—15 ezer Leut gyűjt össze. Kahlfürst Imre eddigi adományait 5000 Leura egészítette ki. Csongvay Dénes 1000 Leu alapítói díjat tett, Gálfi Lőrinc pénztárnok is fölemelte 500 Leus régebbi alapító díját 1000 Leura. Ezek az összegek mind a Közlöny megjelenését biztosították. Ha ennyi áldozatot nem is vár az egylet tagjaitól, azt méltán elvárhatja és kérheti minden unitáriustól, hogy legalább évi 36 Leuval járuljon hozzá ennek a valóban missziói munkát végző lapnak megjelenéséhez. Az üres ígéretéseknek az ideje már régen lejárt, helyénvaló lenne immár valamit tenni is. A tárgysorozat rendjén az eltávozott Kovács Kálmán helyett Szentmártoni Kálmánt választmányi tagnak választották; az alapszabályok értelmében újra megválasztották választmányi tagoknak Csathó Pálnét, Csifó Salamonnét, S. Nagy Lászlót, Patakfalvy Zsigmondot. Titkár-szerkesztőnek általános lelkesedéssel Benczédi Pál vallástanárt választották meg, aki a választmány megbízásából már hónapok óta látja el nagy buzgalommal és ügyszeretettel ezt a tisztjét. Ezekután elnök megköszönte a tagok érdeklődését és a közgyűlést bezárta. I. H. S.

Aki érdeklődik egyletünk ötven éves multja iránt, szerezze meg a Dávid Ferenc Egylet történetét.

A 84 oldalra terjedő csinos mű ára csak 20 Leu.

D. F. E. beszámoló. (Titkári jelentés.)

(Rövidítve.)

A jelen évben az egylet működésének 50-ik évét betöltötte, az ötven éves jubileum örömét is a múlt év helyett csak a jelen évben ülhette meg. Az ötven éves jubileumnak megérése nagy örömet jelent, mert mutatja az egylet által teljesített munka nagyszerűségét s azt, hogy az egylet egyházi életünknek a szíve lett, s hogy az egylet élén most is ott üdvözölhetjük alapítóját főt. és mélt. Dr. Boros György urat és Dr. Boros Györgyné ömértóságát, aki szintén kezdettől fogva az egyletnek tevékeny munkása volt, valamint Gálfi Lőrinc teol. tanár pénztárnok urat, aki 41 év óta lelkiismeretes és pontos pénztárosa az egyletnek: mégis az öröm mellett a bánat érzése is megjelenik a szívünkben, ha a régi jubileumokkal összehasonlítjuk az ötven éves jubileumot. Igen, mert ma azokból, akik a régi jubileumon részt vettek, nagyon kevesen vettek részt az ötven évesen, többnyire azért, mert jó nagy része nincs már e földi hazában, más része pedig elköltözött e hazarészből. Az öregek elmentek és ifjak helyükbe csak kevesen jöttek, mert kevesen jöhettek. Dávid Ferenc városában ma már nagyon megfogyatkozott az unitáriusok száma s ifju ember alig akad, aki itten állandó életlehetőséget tud magának teremteni. Ez utóbbi miatt esik a fájdalom sötét árnyéka a jelentésemre. Az egyletnek azonban a megnehezedett viszonyok között is meg volt a maga feladata s mindent megtett, hogy hivatásának megfelelhessen.

A központi Dávid Ferenc Egylet ebben a szent meggyőződésekben folytatta a megkezdett munkát a jelen évben is. Az ősz idősakban megtartotta a szokásos felolvasó gyűléseket, amikor Dr. Ferenczy Sándor tanár, Szász Endre hirlapíró, Szopos Sándor festőművész és Dr. Márkos György orvos tartottak előadásokat a püspökség kollégiumi disztermében. A püspöki háznál pedig a mult télen is megtartották az egész hazarészünkben híressé vált kultur-délutánokat, amelyeken városunk legelsőbb rendü művészei és más szellemi vezérei működtek közre. Ezen magas színvonalu előadások tiszta jövedelméből, a püspökné ömértósága jelentős összeggel járult hozzá a Dávid Ferenc Egylet költségeihez, amely összeget az Unitárius Közlöny nyomdaköltségeire fordítottuk. Ezek a kultur-délutánok már a jelen évben is megindultak. Az egylet mindent megtett, hogy az Unitárius Közlöny hivatásának megfelelően, valóban az egyház igazi missziói szerve legyen. Amily terjedelemben a Közlönnyt kiadjuk, a 36 Leu előfizetési árát számítva és a postaköltséget, az egylet ráfizet a lapra. Arra kérjük tehát előfizetőinket, tagtársainkat, hogy előfizetéseiket és hátralékaikat szíveskedjenek rendezni.

A Dávid Ferenc Egylet ez évben kiadta a Dávid Ferenc Egylet történetét. Az árát oly kis összegben állapította meg, hogy azt minden tag megszerezheti s arra is kérjük az olvasóinkat, tag-

társainkat, tegyék is meg azt, mert hiszen a Dávid Ferenc Egylet csak a költségeit szeretné visszakapni. Az egylet a jelen évben is kiadta a Naptárt Ürmösi József szerkesztésében s minden reményünk megvan, hogy anyagilag is jól sikerül vállalkozása.

A központi egylet foglalkozott egy Antologia-szerű könyv kiadásával, amelyet az Unitárius Közlöny korábbi számaiban megjelent szavalarra alkalmas költeményekből és hitelesítő, valamint valláserkölcsi, nemesen szórakoztató cikkekből szándékoztunk összeállítani a falusi Dávid Ferenc egyletek közművelődési használatára. Sajnos, csak 45 megrendelő jelentkezett s így a 15 ezer lei költséget jelentő összeget kívánó könyvet nem tudtuk kiadni. Mihelyt azonban megfelelő számú előfizető jelentkezik, a tervezett könyvet azonnal kiadjuk.

A Dávid Ferenc Egylet vidéki alakulatairól a következőket jelenthetem. Az egyházközségi alakulatokban a munka mindenütt folyt, ahol a hatóságok nem akadályozták. A Cristuri körben csaknem minden egyházközségben folyt régebben a közművelődési munka az egylet valamelyik alakulatában, a jelen évben azonban csaknem mindenütt megakadályozták a nemes munkát a csendőrök. Az odorheui körben csak öt községben akadályozták meg az egyházközségi egyleti munkát. A többi egyházkörökben is a legtöbb helyen zavarva, vagy zavartalanul folyt is az egyleti munka. A Tárna-, Mureş-köri, Alba de sus-köri egyházközségekben megállapítható a rendszeres egyházközségi munka. Köri megmozdulásokról csak a Mureş-köri, Tárna mica-i, a Cristur-i, Odorhei-köri egyletektől kaptunk jelentést a köri gyűlésekről. Mindenik körben érdemes egyházköri közgyűlések voltak, a Mureş-körben kétszer is. Örömmel értesültünk, hogy a Cristur-köri egylet Osváth Árpád ügyvédet nyerte meg elnökének, akiben az egylet buzgó és tehetséges vezető embert nyert.

Az egylet alakulatai közül még csak az ifjusági alakulatról kell megemlékezzünk. Az ifj. egylet a megindult nyomokon halad tovább, keresi azokat az utakat és módokat, amelyek segítségével hasznos, építő, jövőt előkészítő munkát végezhet. Nagy Zoltán titkár jelentése szerint nagy gondját alkotta az ifjuságnak a Kéve-kötés című lap fönntartása, de a nehézségektől nem riadt vissza, sőt a lap megjelenési számát 800-ról 1200-ra emelték. Kiváló munka volt a Cristuri egy héti tartó konferencia, melyen az előadásokat mindig nagyszámú közönség hallgatta. Délutánonként kirándultak a szomszédos falvakba, ahol sékely népünk meleg fogadtatásban részesítette az ifjuságot s hálás volt az előadások által nyújtott élvezetért. A népnek és a tanult ifjuságnak ez a közvetlen érintkezése csak jót eredményezhet egyházi életünk szempontjából. Az ifjuság jó uton halad, mikor az egyház kebelében való szervezkedés fontosságát méltányolja és egészen helyesen, jövőb látóan cselekszik, mikor a nép lelkével való összeforrás lehetőségeit kutatja.

Befejezésül pedig a vagyoni állásunkról való elszámolást hagytam.

Ez pedig a következő: Bevétel 61.813,50 Leu
 Kiadás 63.503,— „
 Tulkiadás 1.699,— Leu, amely az
 egylet régi pénztári készletéből nyert kiegészítést.

A bevételek részletezése:

Előfizetésekből bejött	13.252,—	Leu
Kulturdélutánok, felolvasások, adományok jövedelméből	25.193,—	„
Kiadványokból, naptár stb.	15.706,—	„
Kamatokból	4.588,—	„
Adományból	124,—	„
	61.813,50	Leu

Kiadások:

Unitárius Közlönyre	49.231,—	Leu
Tiszteletdíjakra	5.934,—	„
Kezelési költségek	1.638,—	„
Konverziós veszteség	6.700,—	„
	63.503,—	Leu.

Amint a számadásokból látszik, a Közlöny az előfizetőktől bejövő jövedelem alapján nem tudná magát föntartani. Éppen ezért, midőn halás köszönetet mondunk a segélyezésért, főképpen a püspökné öméltségának, nem tehetjük, hogy olvasóinkat ezuttal is fel ne hívjuk hátrálékaik befizetésére, az előfizetések megújítására, mert ez minden unitáriusnak, az egyes léleknek és az egyház egyetemének közös nagy és szent érdeke.

Egyetemes Lelkészköri közgyűlés

1935. dec. 14-én.

Gombási János lelkész gyönyörű imájával kezdődött a gyűlés, amit Pál Dénes elnök rövid, szabatos, határozott megnyitója követett. A hivatalos levelezésekből, a Lelkészkör javaslataiból s az évi jelentésekből kitűnik, hogy eltekintve a szórványos hiányoktól, az évi munka általában a mai nehéz időkben megfelelő volt.

Taar Géza színes rajzban adta elő jóléti intézmények létesítésének a szükségességét. Az »Unitárius induló« c. pályázat főbb pályázat ellenére sem sikerülvén, azt jövőre is kitűzte (szöveg!) a Lelkészkör; a tagsági díjak felemelésének kérdését a nyári továbbképző körébe utalták. Máthé Lajos ifj. lelkész az egyházi tisztviselők fizetése arányosításának kérdésével nagy, de fontos problémát ujtott fel s azt az érzést és bizodalmat

váltotta ki, hogy az Egyház ráeszmélve a lelkészek munkájának óriási értékére, bizonyosan keresni fogja és megtalálja módját, hogy lelkészei tisztességes megélhetéséről gondoskodják.

A pénztári jelentés elfogadtatott, valamint Sigmond József jelentése is az Unitárius Szószékről s neki a Lelkészkör köszönetet szavazott odaadó munkájáért.

Lőrinczy Dénesnek „A ma liberálizmusa“ c. felolvasása a nyári továbbképző első előadása lesz, nem lévén itt idő a felolvasásra. Dr. Kiss Elek beszámolt az Egyház ujjáépítését célzó mozgalom eddigi eredményeiről s a nyári továbbképzőn e kérdést részletesen fogják tárgyalni.

A Lelkészkör tagjainak öntudatos, fenkölt és határozott szellemére van szükség, ha a nehéz időkbén Egyházát nemcsak megmenteni óhajtja, hanem fejleszteni is akarja.

Reméljük és várjuk e magasztos munkát Egyházunk közérdekében.

Kk.

Kulturdélutánok a püspöki házban. Egész hazánkban ismeretesek már azok a kulturdélutánok, melyeket a püspöki házban minden téli időszakban már évek óta tartanak. A jelen évadban a legelsőtt december hó 6 án tartották és Liszt Ferenc emlékének volt szentelve. Ezen nagyszerű kulturdélutánon Liszt Ferencről értékes felolvasást tartott Lakatos István. Liszt dalokat énekelt M. Lévay Ilonka színművésznő M. Rohonczy Mária zongora-kisérete mellett. Liszt rapszodiáját zongorán játszotta Hevesy Piroska zongoraművésznő. „Benedictus“ hegedűszólót a Koronázási miséből játszotta Pollermann Aranka hegedűművésznő s zongorán kísérte Zsizsman Dezső orgonaművész. A műsorban résztvevő szereplők mind elsőrangú művészi előadást nyújtottak.

A D. F. Unitárius Nők Szövetsége 1935. november 20-án tartotta meg szokásos templomi hangversenyét, mely ezuttal is igen jól sikerült. Zsizsman Dezső művészi játéka, Mestitz János cselő-számai és Bede Emil meleg baritonja nyújtott ritka élvezetet a szép számú közönségnek. Tehát úgy erkölcsileg, mint anyagilag egy jól sikerült hangversenyt könyvelhetjük el, azzal az érzéssel és gondolattal, hogy bár többször lenne alkalmunk ilyen élvezetben.

Akadémiai estély az Unitárius Teológián. Mult év december 8-án a püspökség kollégiumi dísztermében műsoros estélyt rendezett a Teol. Akadémia Igazgatósága az ifjuság közreműködésével. Énekszámokkal szerepelt az ifjuság énekkara Útő Lajos zenetanár vezetésével. Megnyitót mondott Vári Albert dékán, kiemelve azt, hogy az elméleti ismeretnyújtás mellett fontos feladata a Teológiának ez is, hogy kimenne a nagy közönség közé, élő kapcsolatot keressen a hívekkel és belenevelje a jövődő papjait az egyházat alkotó egyének közösségének életébe. »Az unitarizmus jelentése és helye a mai életben« címen felolvasott Dr. Kiss Elek teol. akad. tanár. A nagy, sőt óriási ismeret-

anyagot feltáró előadás mesteri módon sorakoztatta fel a tényeket és érveket anyagában színes, megoldásával és végső konklúziójában mesteri volt s élesen világított rá az unitárizmus jelentésére. A részletes szétboncolás után hatalmas szintézisben egyesítette, csoportosította össze vallásunk jelentését. Ady-verseket szavalt Szolga Ferenc III. t. hallgató. Az estély egyik kiemelkedő pontja Bede Emil lelkészjelölt szülőéneke volt. Amint Vári Albert dékán megnyitójában kifejezte, még fog rendezni hasonló estélyeket az Akadémia. Hisszük, hogy a lélek-utat építeni fogja ez a megmozdulás és kiépül az a hid, mely a nagyközönség felé vezet.

Jelenvolt.

Kévekötés-bál. A D. F. E. I. K. Egyetemes Szervezete múlt év dec. 15-én jól sikerült bált rendezett az Unitárius Nők Szövetsége helyiségében. Jól esett látnunk bálunkon egyházunk vezetőit s azt az érdeklődést, melyet ügyünk, ifjúsági lapunk iránt tanusítottak. A bál rendezőségét minden elismerés megilleti odaadó fáradozásáért. A „Kévekötés“ egyelőre biztosítva van.

Jelenvolt.

A budapesti Dávid Ferenc Egylet vándorgyűlése Debrecenben és Füzesgyarmaton. Múlt év nov. 30 án este 7 órai kezdettel lélekemelő ünnep keretében rendezte meg a budapesti Dávid Ferenc Egylet debreceni vándorgyűlését. Az izléses, kedves kis templom zsufolásig megtelt a hívők lelkes seregével. Darkó Béla füzesgyarmati lelkész felemelő és megható szép imája után báró dr. Daniel Gábor egyleti elnök ismertette lelkes szavakkal a Dávid Ferenc Egylet létrejövetelét, célkitűzéseit és hivatását. Kiemelte Dávid Ferenc szellemi nagyságát, s azt a drága örökséget, amelyet mi tőle kaptunk. Az est kiemelkedő értékes előadását Kovács Kálmán gimnáziumi tanár tartotta „Kossuth Lajos és az unitárizmus“ címmel. Az előadás lényege az volt, hogy Kossuth szoros szellemi kapcsolatot tartott fenn az unitárizmus gondolatával, az unitárius vallást tartotta lelkéhez legközelebbinek. Az akkori idők unitárius embereit a legbecsületesebb embereknek ismerte, vallásunkat pedig a legelhivatottabbnak a jövőt kialakító vallást illetőleg. Szavalt, ének- és zeneszám tette még bensőségesebbé a lélekközösségnek ezt a szép ünnepét. Kelemen Béla gondnok meleg köszönő szavaival ért véget a templomi ünnepély, amelyet az „Angol Királyné“-étteremben rendezett nagyszámú közönség részvételével társas-vacsora követett. Másnap délelőtt dr. Csiki Gábor missziós lelkész tartott magas szárnyalású prédikációt. Majd délután 3 órakor tovább folytatódott a gyűlés a szép és kedves alkotású füzesgyarmati templomban. A hívők lelkes serege zsufolásig megtöltötte a padosokat. Ferenc József lelkész imája után Darkó Béla helybeli lelkész melegen üdvözölte a megjelenteket s megköszönte a Dávid Ferenc Egylet áldozatos munkáját. Ezután dr. Csiki Gábor tartott értékes előadást „Templom és iskola“ címmel, kiemelve a templomlátogatás lelki szükségletének mindenekelőtti fontosságát a lélek épülése és fejlődése, valamint az iskola nevelő és tanító hatását és hivatá-

sát, ugy nemzeti, mint vallásos szempontból. Az ottani unitárius elemi iskola két növendéke kedves szavátatát zene- és ének-szám követte. A jól sikerült ünnepségért Kelemen Béla mondott köszönő beszédet. Majd este a paplak nagytermében ünnepi vacsora következett, amelynek sok melegséget nyújtott Darkó Béláné tiszteletesasszony háziasszonyi kedvességével. A hívek mindkét helyen a legnagyobb elismerés hangján fejezték ki köszönetüket és hálájukat a Dávid Ferenc Egylet megmozdulásáért és sikeréért, amit a vezetőség azzal fog viszonzni, hogy 1936. elején még nagyobb munkával és nagyobb mértékben fogja újból megrendezni vándorgyűléseit. Szükség van erre, hogy a lelki-kapcsolat, az unitárius gondolat jegyében való munkálkodás még erősebbé kovácsolja össze együvé tar'ozásunknak hitét! A vándorgyűlésre a budapesti Brassai Sámuel Ifjusági Egyesület is kiküldötte képviselőjét.

Kahlfürst Tibor.

Karácsonyfa-ünnepély Diciosánmartinban. Diciosánmartini felekezeti iskolánk tantestülete az iskolás gyermekek részére 1935 dec. 21-én este 6 órai kezdettel szépen sikerült karácsonyfa-ünnepélyt rendezett. Az ünnepély gyermekistentisztelettel kezdődött, amelyen felemelő, meleghangú imát mondott és közvetlen biblia-magyarázatot tartott Gvidó Béla esperes, ezzel is kiemelve a karácsonyfa-ünnepély vallásos jellegét. Ezután az iskolás gyermekek által előadott szavallatok, szindarabok és táncszámok következtek. A gazdag műsor mindnyájunk lelki gyönyörűsége mellett folyt le. Minden egyes számért dicséretet kell mondanunk a kicsi szereplőknek s hálás elismeréssel kell adóznunk Török János ig.-tanító és Simon Anna tanítónőnek, kik nagy odaadással rendezték meg ezt az ünnepélyt. Műsor után az ajándékok kiosztása következett, melyekért hálás köszönetet kell mondanunk Diciosánmartin áldozatkész közönségének. Illesse köszönet és elismerés a Nőszövetség tagjait, kik a nemes munkában a tantestület segítségére jöttek.

Nagy Samu, s.-lelkész.

Követendő példa. Bencze Dénes, oclandi jegyző egyházi tanácsos afia nem jöhetett el a főtanácsi gyűlésre, de magát úgy mentette ki, hogy a megspórolt utiköltséget, 500 leut beküldötte az egyház céljaira. A főt. és mélt. püspök ur ezt az eljárást oly magasra értékelte, hogy más egyházi tanácsos fiait is, akik a főtanácson nem voltak jelen, felhívta a kitűnő példa követésére, amit lapunkban láthatjuk. Reméljük és várjuk, hogy a jó példa követőkre talál.

Egy másik jó példa. Kahlfürst Imre, kedves hitbéli afia amellet, hogy az „Unitárius Közlöny” előállítására a legelőnyösebb ajánlatot tette, bejelentette, hogy 4300 leut kitevő alapítói díját 5000 leura egészíti ki havi 50 leus befizetési részletekkel. A jó példa nem szorul dicséretre. Reméljük, nem marad követők nélkül.

A Pesti Hírlap 1935 július 25. számában, Szentmártoni Kálmán könyvről a következőket írja:

Pozsonyi Szentmártoni Kálmán: János Zsigmond erdélyi fejedelem élet- és jellemrajza. Szentmártoni Kálmán, egyik erdélyi főgimnázium igazgatója, szép és értékes történelmi tanulmányt tett közzé János Zsigmondról, az utolsó magyar nemzeti király fiáról s Erdély fejedelméről. A munka mélyreható forrástanulmány eredménye és nemcsak a fejedelem életrajzát nyújtja, hanem jellemzi azt a zivatáros időszakot is, amelyben élt. János Zsigmond nem volt mindennapi uralkodó. Nem volt nagy hadvezér, de nyugodt, finom, mérsékletes, bölcs elme volt, aki legelőször valósította meg Erdélyben a vallásszabadság elvét. Ebben a vad és kegyetlen korszakban érzéke volt minden iránt, ami szép és nemes; pártolta a tudományokat s a művészeteket. Iskolákat építtetett, azokat adományokkal látta el, támogatta az irodalmat, megengedte a hitviták tartását és nagy része volt abban, hogy egy sajtóságos magyar irodalmi műfaj fejlődjék ki, az ugynevezett hitvitázó irodalom. János Zsigmond sajátos erdélyi műveltségnek a megalapítója. A köztudatban úgy szerepel, mint gyenge és jelentéktelen uralkodó, holott nem volt az. Személyének és uralmának téves megítélése főleg ellenfelének, Forgách Ferenc püspöknek elfogult és gyűlölködő írásaiból származnak. »Atyjától gyenge testet, de aranyelket örökölt s megbecsülte a zászlót, melyet édesapja büszkén emelt fel a magyar nemzeti eszme s a magyar nyelv megmentésére.« Szentmártoni Kálmán könyve tudunkkal eddig a legjobb s legkimerítőbb tanulmány, amely János Zsigmond élettörténetét tárgyalja.

Főhivás előfizetésre. Ferenczi Sándor az énlaki rovásírásos feliratból kiindulva, megfejtette az összekély rovásírás titkát és gondos tanulmányát, amely kb. 4½ nyomtatott ívet tesz ki, februárius hóban ki fogja adni. Minket ez a könyv két szempontból érdekel. Egyik szempontból azért, mert éppen egyik templomunk őrizte meg a régi székely rovásos írás emlékét, a másiktól pedig azért, mert székelyek vagyunk s minden érdekel, ami a múltunkra vonatkozik. A könyv ára 70 leu (2 pengő) lesz, könyvárusi forgalomba nem fog kerülni. A megrendeléseket szívesen közvetítjük, s olvasóinknak figyelmét felhívjuk az érdekesnek ígérkező könyvre.

Abessziniáról.

A világ érdeklődése egy esztendő óta állandóan kelet Afrikának a Vörös-tenger körülöttei területeire van irányítva. Itt van Afrikának legrégebb önálló-állama, Abessziniá, vagy más néven Etiópia (Afrika másik független állama, Liberia néger köztársaság alig 80 éve alakult.) Ez az ország nemcsak a diplomáciai és háborus viszályok miatt keltheti fel mindnyájunk érdeklődéseit, hanem földjének és lakóinak különösségei miatt is. Az ország területe kb. háromszor akkora, mint Románia. Valamikor nagyon sok tűzhányó működött rajta, ennek most csak a nyomai láthatók a hegyek alakjában és a forró vizü forrásokban, melyek belőlük fakadnak. Abesszinia északkeleti és keleti részén, az európai államok gyarmatai felé, hirtelen emelkedő hegyek vannak, melyek elérik a 3.000 m. magasságot is. Ezek a hegyek az ország belseje felé a 4.000 métert is meghaladják, legmagasabb csúcsuk 4.620 m. Közöttük mély völgyek és terjedelmes fensíkok terülnek el. Délről és északról hatalmas őserdők és járhatatlan mocsarak veszik körül, nyugatról azonban fokozatosan emelkedő, nagy kiterjedésű lapályos helyek, terraszok könnyítik meg az ország belsejébe való jutást. Az egész országot úgy kell tehát elképzelnünk, mint egy nagy síkságból kiemelkedő hegytömeget, melyek csak egyfelől, nyugatról lehet könnyen megközelíteni. Vizei sebes folyású hegyi folyók, sok vizesés van rajtuk és kigyó-vonalban kanyarognak északnyugati és déli irányba. Viz nélkül szűkőködik a keleti rész. Az ország belsejében rendkívül sok jó vizü forrás van. Több kisebb-nagyobb tava van, legnevezetesebb a 95 km. hosszú és 65 km. széles Tana-tó, ahonnan a kék Nilus, az ország legnagyobb vizgyűjtője ered. Ezenkívül sok meleg forrása is van, némelyik 70—80 fok is. Noha Abesszinia az egyenlítő közelében, a forró égöv alatt fekszik, éghajlata mérsékelt és kellemes. Ennek oka az ország magas fekvése. Mivel a magasság fokozatosan emelkedik, az éghajlat is többféle s ennek megfelelően a növény- és állatvilág is változik. 1.500 m. magasságig a forró-éghajlat uralkodik, itt nő a majomkenyérfa és a vadgyapot. Az északi tájakon a zsiráf, délen a teve, oroszlán, sakál a jellemző állat. Abessziniának leggazdagabb s egyben legértékesebb része az 1.500—2.500 m. tengerszini magasságon huzódó terület. Itt van a kávé hazája. Az olajfa, dohány és szőlő olyan magasságon is megterem, mint a Kárpátok legmagasabb csúcsai. A mi gabonaféléinket, hüvelyes veteményeinket, burgonyát nagy bőségben termelik. De sok gyógynövény is megnő itt, aminek nagy hasznát veszik a különböző betegségek leküzdésénél. Az olajfa, akác és bambusz egész erdősegeket alkotnak. Elefánt, orszarvu, antilop, majom és nagyon sok csuszó-mászó él itt, a tenyésztett állatok közül nevezetes a szarvasmarha, juh, főleg a délkeleti részeken a ló. Strucc is él a homokos területeken, sas és fald az erdős, hegyes vidékeken. Az ásványi kincsek

közül arany, szén, vas és kén található a hegyek között, só a sík területeken. 2.500—4.500 m. magasságban a hőmérséklet 8—10 fokra is leszáll, néha fagy is van a legmagasabb helyeken. Mikor itt az esős évszak van, a magas felföldön júliustól októberig, az alacsonyabbakon áprilistől szeptemberig, 4.300 m. magasságban havazni is szokott. Ez a terület már kevéssé termékeny, ritkás erdei vannak s a lakosság inkább állattenyésztéssel foglalkozik. Az ország lakosságának száma alig éri el a 12 milliót, az átlagos sűrűség négyzetkilóméterenként 13, tehát ötször kisebb, mint Románia lakóinak sűrűsége. A népesség összetétele rendkívül változatos, görög, zsidó, egyiptomi, portugál, indus, arab és néger népek keverékéből áll. A legtisztább típus a tulajdonképeni étiop az északi részeken lakik, ezek a hamta fajhoz tartoznak (Nubia, Egyiptom lakói is ilyenek). Magas, karcsu növésű, hosszukás arcú emberek. A déli és keleti részeken sémita eredetű (arab) törzsek élnek, ezek a legharciasabbak. Néger törzsek is nagy számban telepedtek le a nyugati és déli részeken. Foglalkozásuk a földmivelés, állattenyésztés és háziipar. Nagyon izléses ezüst-, bőr-, szövő- és himzett munkákat állítanak elő. A művészet és technika itt főleg a vallás és hadviselés szolgálatába van állítva. De a ruházkodásra és ékszerekre is nagy súlyt helyeznek. Az európai nőknél divattá vált arc- és körömfestést az abesszin nők régóta ismerik, körmeiket és foghüvelyüket feketére festik, testük különböző részeit tetoválják. Az abesszinek általában nagyon intelligens emberek, különösen a kereskedelemben ügyesek és ravaszok. Egyébként a férfiak lusták, főleg a nőket dolgoztatják, akik szorgalmukkal pótolják a férfiak hagyományos tunyaságát. Különösen jellemző az abesszinek vallása, ami épen olyan zavaros, mint a lakosság összetétele; a keresztény kopt valláshoz tartozik a lakosság túlnyomó része, egyházi jogilag az alexandriai (egyiptomi) patriárka kormányzása alá. Alapelemeit az őskereszténytanok alkotják keverve zsidó, mohamedán és pogány vallású szokásokkal. Szűz Mária, a szentek és amulettek tisztelete játsza a főszerepet istentiszteleteiknél. Nagyon sok ünnepük van, s ezeket szigorúan be kell tartaniok a hívőknek. Minden hónapban megünneplik a négy szombatot és vasárnapot, hasonlóképen minden hónapban négy szentnek és Jézus születésének napját (28-án). Ezekhez járul az újév napja szeptemberben, a kereszt megtalálása, karácsony és husvét ünnepe. Legkevesebb három napig tart minden ünnep. Ilyenkor a papok díszes ruhában, ékszerekkel diszítve, énekelve és táncolva járnak be az utcákat, szentképeket hordozva körül. Az ilyen körmeneteknél fontos szerepük van az arany és ezüst szálakkal gazdagon himzett selyem-napernyőknek, ezeket a képek és papok fölé tartják. A böjtölésről sem felejtkeznek el az abesszinek. Hetenként kétszer és minden évszak változásakor böjtölni kell. A kukorica-szedést szintén vallási szertartásokkal ünneplik, ezen csak nők vehetnek részt, a férfiak csak mint nézők szere-

AZ UNITÁRIUS KÖZLÖNY

XLV. KÖTETÉNEK

TARTALMA.

Költemények. Balázs Ferenc: Isten akaratja 218. Iskolai év elején 218. — Boros Elek: A harang 170. — Davies-Pálfi Márton: Rozsda 150. — Deák Berta: Tanít az óra 28. A legfájóbb sikoltás 55. Miért csak százan? 90. — Dobai István: Caesar akartam lenni 269. — Ficke-Pálfi Márton: Három leánytestvér 145. — Gál Miklós: Éjjel a temetőben 266. — Dr. Gspann Károly ifj.: Az utolsó állomáson 148. — Geszthelyi Agg Remete: Takarékoság dicsérete 60. — Izsák Domokos: Köszöntés 143. Ma egyebet nem csinálunk 144. — Kereki Gáborné: Ima 216. — Kovács Péter: A Dnyester mellett 275. — Kreymborg-Pálfi Márton: Régi irás 138. Kozma Miklós: Vezess, vezess 265. — Lőrinczy Miklós: Bujdosó 140. Vallomás 178. Altató 250. Őszi bánat 266. — Molnárné Székely Juliánna: Üdvözet a főt. Püspök urnak 176. — Nagy Zoltán: Őszi idő 9. — Oppenheim-Pálfi Márton: Hol a szabadság 30. — Pálmay Sándor: Hadd megbűnhődnöm még az életet 205. — S. Sillay Erzsébet: Szeretlek édes Istenem 100. — Seyer-Pálfi Márton: Mária Magdolna 4. — Ürmösi Károlyné: Sándor bácsi 28. Levél a faluról 181. — Vári Domokos: Ötven év fordulóján 117. — Végh Mihály: Vers a torony gomjában 201.

A vallás és erkölcs köréből. Dr. Abrudbányai Ede: Bezáró beszéd 81. — B. P.: A lélek ünnepe 138. — Dr. Boros György: Szózat a cluji unitárius főgimnázium volt tanulóihoz 54. Elnöki megnyitó 79. Imádság 242. — Bibliás: Bibliai óra 11, 39, 88, 121, 184. — Dr. Ferenczy Géza: Üdvözlöte 83. — Ferencz József: Az angol unitáriusok szemelvényes biblia kiadása 7. — Gálfi Elek: Egy angol templomban 94. — Dr. Varga Béla: Nép-egyház 141. A lélek temploma 165. A mi unitárius jövőnk 288.

Történet, életrajz és rokontárgyak. A braşovi templomépítés folyamatban van 74, 238, 258. — A 80 éves Dr. Bo-

ros György püspök ünneplése 110, 111. — A londoni Channing iskola 50 éves jubileuma 119. — Dr. Boros György: November 15-én 262. Száz éve 202. — Bálint Ödön: Az unitárius templom védelme 206, — Farczádi Sándor: Kisgyörgy Sándor emléke 71. — Ferencz József: A magyarországi unitáriusok 98, 132, 151. Dr. Drumond Jakab 139. Hall Alfréd 62. — Dr. Gál Kelemen 244. — Hall Alfréd és Stejskal József körutja 242. — Husz János és követői 285. — Kapcsolat a cseh szabadelvű egyházzal 243. — Kővári Jakab: Templomszentelés 211. — (Kl.) József János 98. — Két adat a rareși egyházközség életéből 97. — Marosi Márton: Pap Sámuel 263. — Pálffy Ákos: Nagy Ferenc 219. — Pálffy Ákos kibucszója 231. — Ürmösi Károly: Emlékezés egy igaz emberről 25. — Ürmösi József: Pálffy Ákos 182. — S. Nagy László: Két vendiák találkozó 190. — Sándulesti templom- és harangszentelő ünnepély 168. — Péter Sándor: Egy hűséges tanító képe 123. — R. M.: Templomszentelés Bihorban 113.

Gyakorlati kérdések. B. P.: Az egyházi életről 86. — Dr. Boros Gy. püspök: Új évi üdvözet 2. Főpásztori levél -bucurești hiveihez 3. — Boros György tanár: Gazd. isk. kérelem falvainkhoz 255. — Egy th. hallgató: Az U. I. T. missziós kirándulása 128. — Jakab Miklósné özv.: Siketség 34. — Fekete Lajos: Unitárius lelkészek konferenciája 232. — Deák Berta: Vajjon mi lesz a gyermekből 157. — Kővári Jakab: Női lelkészek 56. Fuvolák és harsonák hangja 267. — Lelki pásztor: Kedves Hugom 126. — Pál Tamás: Egy szép cselekedet 72. — S. Nagy László: Hol vagytok ti unitárius férfiak? 248. — Sz. I. S.: A lelkész, mint lelki orvos 31. — Dr. Zs. K.: Mene, mene, tekel ufarszin 58.

Tűzhely mellett. Gyallay Domokos: A hitehagyott ember ármánykodása 145. — Kiss Tihamér: Egy megvalósult álom 177. — Szent-Iványi Sándor: Nőlelkészek 4, 29.

A természet világából. Dr. Ferenczy Sándor: Nyulvadászat a Székelyföldön 16. A vizözön mai szemmel nézve 47. A mi vérünk 63, 130, 159. Erdély fürdői 185. — Lőrinczy László: Mindennapi kenyerünk 44.

Nők világa. Főtitkári jelentés 13. — Ch. H. O. G. Sharpe Emilia 14. — Karácsonyfa ünnepély 13. — A diciosánmartini művész estély és nőegyleti hívek 15, 71. — Üdvözet Plainfieldből 41. — Főtitkári jelentés a körök munkásságáról 41. — A cluji Nőkszövetségének hírei 45. — A nők munkájáról beszámoló 91. — Keresztély Irma: Üdvözet Abessiniából 149. — Templomi hangverseny 150. — Női háztartási tanfolyam 150. — Id. Gvidó Béláné: Megnyitó beszéd 179. — Jelentés a treiscaunei kör Nősz, működéséről 224. — A treiscaunei kör Nősz. 1935 évi közgyűlése 227. — Cheiai unitárius Nőksz. ünnepélye 229. — Odorheiköri Nőkszövetsége kiállítása 229. — Figyelő: Beszámoló a harmadik női gazd. és házt. tanfolyamról 251. —

Akaró: Szeptember végén 254. — Figyelő: Beszámoló a D. F. U. N. O. Sz. jub. közgyűléséről 293.

Egyleti élet és munkásság. Szent-Iványi Sándor: Javaslát téli programunknak egészségügyi előadásokkal való kiegészítésére 19. — Dávid F. templomi ünnepély Aldean és Martinusban 201. — A központi D. F. E. I. Kör előadása 201. — Dr. Küttel Lajos előadása 21. — A D. F. E. kulturdélutánok 21. — A D. F. E. I. Kör és Nőkszövetsége ismerkedési délutánja 21. — Presbiter: Laborfalvi kulturház 22. — Vallásos estély diciosánmartinban 23. — K. G. Bihari hírek 23. — Cserkészcsapat Clujon 23. — Szerk. üzenetek. Nyugtázás 24. — Kossuth Lajos vallásos nézetei (Kovács Kálmán előadása) 37. — Egyletünk ötvenedik évi közgyűlése 53. — Nőegylet főtítkári jelentése 13, 68. — Kulturdélutánok 101. — Ifj. táncestély 102. — Az irod. társaság közgyűlése 104. — Személyi hírek 104. — Egyleti élet Iaraban 193. — Lőrinczy M.: A gáláteni nagy napok 256. A felsőfehérvári ifjúsági nap 257. — Dr. Boros Györgyné: Elnöki megnyitó 285. — L. M.: Tanítói közgyűlés 300. — Nagy S.: Unitárius nap a tárnavai körben 305. — Ferencz József emlékünnepelely Budapesten 305. — D. F. E. munkája a központban 302.

Egyházi és iskolai hírek. Egyházi Főtanács 75. — Teaestély Câmpia-Turziin 75. — Bölöni Nagy Józsefné alapító tag 75. — Darkó Béla eljegyzése 76. — Az Unitárius Egyház főtanácsi gyűlése 84. — Lelkészkör közgyűlése 86. — Br. Orbán B. önképzőkör dalestélye 103. — Petroseni egyháztárs. mozg. 105, 106. — A cluji falusi ifjúság műsoros estélye 107. — Ferencz József emlékünnepelely 153. — Filep Andor kinevezése 163. — Iskolai ünnepélyek 164. — Püspöki vizsgálat a Homorómenti egyh. községekben 172. — Pályázat az I. G. Ducai téli gazd. ig. állásra 200.

Vegyes közlemények. Pályázathirdetés a teol. akad. gyakorlati tanszékre 61. — Bajkó E.: Kovács Pál képkiallítása 10. — Az Unitárius Iratterjesztőnél beszerezhető nyomtatványok 34. — Külömbözeteti vizsgálat (Burján Gy.) 49. — Középiszkolai vallástanári vizsgálat 50. — Balázs F. szabadsága 50. — Fülöp Zoltán áthelyezése 50. — Az Unitárius Irod. Társaság pályázata 89. — Husvétii köszöntők. Versek. 96. — Gál Ernő és Nagy Szendi házassága 135. — Gyallay Pap Sándor és Elekes Judit eljegyzése 135. — Fülöp Zoltán áthelyezése, Fekete József nyugalmába vonulása, Péterfi Mihály kinevezése, Szerk. változás 135. — Tizesztendős érettségi találkozó 192. — Osztálytársak 25 éves találkozója 192. — Teológiai Akadémia évzáró ünnepélye 194. — Lelkészi konferencia 196. — Tájékoztató a főgimnáziumba való felvételre 197. — Unitárius iszentisztelet Debrecenben 239. — Unitárius egyház vendégei 239. — Boros Sándor házasságkötése 240. — Unitárius gazdasági iskola 240. — Cluji unitárius főgimnázium tájékoztatója 240. — Az ádámosi papi állásra pá-

Iyázathirdetés 254. — Alapító tagok névsora 279. — Mērestii egyházközség felhívása 289. — Templomszentelés Aldean 283. Külföldi tanulók 284. — Nyári vallásos tanfolyam Svájcban 161. — Unitárius és szabad keresztény egyházak évi nagygyűlése 161. — A londoni Channing iskola 50 éves fennállása 162. — Dr. Drummond Jakab, Dr. L. Cornish 162, — Dr. Mikó Imre: Külföldi unitáriusok 188.

Irodalom. Könyvismertetés. Szent-Iványi Sándor: Világosság felé... 18. — Simonyi György: Kovács Péter: Gyónás 18. — Gállfy Mózes: Erdő János, az erdélyi fiatalok 52. Szentmártoni Kálmán: János Zsigmond élete 73. — Benczédi Pál: Dávid Ferenc-Egylet története 260. — Gyallay Pap Sándor: Fekete kalászok 260. — Figyelő: Az unitárius népnaptárról 259. — Dr. Gál Kelemen: A kolozsvári unitárius kollégium története 199. — A nyelvtisztaságra való nevelés 237. — Dr. Lévy Lajos: Br. Orbán Balázs szülőfaluja 237. — Buday-Ortutay: Székely népballadák 298. — Dr. Lévy Lajos: Székely betlehemes játék és lakodalmi ének 298. — Benczédi Pál: Az unitárius hitelvek kifejlődése 299. — Szent-Iványi Sándor: Világosság felé... 299.

Gyászhirek. Tóth György 15. — Kisgyörgy Sándor 50. — Nagy Ferenc 50. — Bartók Endre 51. — Lőfi Ödönne Ferenccz Zsuzsa 51. — Özv. Bőjthe Mózesné sz. Kövér Ágnes 83. — Özv. Lukács Zsigmondné 136. — Özv. Sándor Jánosné 136. — Dr. Engel Gábor 221. — Miss Hellen Brooke Harford és Miss Florence Hill 274. — Dr. Kissolyosi özv. Gyergyay Árpádné 199. — Szabó Józsefné 200. — Ma.: Lőrinczy Géza (nekrológ) 247. — Özv. Sebe Jánosné 248. — Pap Zsigmondné 248. — Özv. Vaska Béláné 248. — Bán G. Lajos 292.

Képek. Sharpe Emilia 1. — Dr. Boros György püspök 109. — A bihori új templom 113. — Derzsi Gábor 123. — Ifj. táncestély rendezőse 102. — Pálffy Ákos 182. — Hesdát partján Bors Mihály menedékháza 186. — Részlet a Retyezátból. 187. — Dr. Hall Alfréd 201. — A crăciuneli unitárius templom 207. — A chenuși templom 113. — Odorheiköri nősöv. vezetősége 231. — Dr. Gál Kelemen 245. — A női háztartástan résztvevői az unitárius püspökkel és a vezető tanárokkal 252.

pelhetnek. Ez a szertartás nagyon emlékeztet bizonyos régi pogány görög szertartásra. Keresztényeken kívül kevés számban élnek közöttük pogányok is. Mindnyájuknál azonban nagy szerepet játszik a babona és a különböző népszokások tisztelete. A papoknak igen nagy tekintélyük van; nagyon sok szerzetes és apáca él a kolostorokban, hiven őrizkedve minden újítástól, mert ez a boszorkányság vádját vonná maga után. A gyermekek megkeresztelése zsidó és keresztény szokás szerint történik. A fiukat 16 éves korukig az anya neveli, azután a törzsfőnök udvarába kerülnek, ahol apród szolgálatot teljesítenek. A leányok otthon maradnak, megtanulják a háztartáshoz szükséges dolgokat, 14—15 éves korukban férjhez mennek. A szülők pénzt, vagy valami szarvasmarhát kapnak a vőlegénytől cserébe a lányukért. A házasságkötésnek három törvényes módja van. Az egyházi, amit csak a legelőkelőbbek tartanak be, a polgári, amikor egy bizonyos bíró előtt ígérik meg a házasulandó felek, hogy egymással békeességben fognak élni, tiszteletben tartva a házastárs jogait, a harmadik esetben ajándéktárgyak kicserélésével nyilvánítják ki azt a szándékukat, hogy házasságra akarnak lépni. A válasz gyakori közöttük. A szülők beleegyezése után az asszony elviszi a hozományát és a gyermekeit s erre a hatóságok kimondják a válást. Nehezebben megy azonban a másvilágra való költözés. Halál esetén összegyűlnek a barátok és szomszédok, az asszonyok hivatásszerű jajgatásba és éneklésbe törnek ki, a halottat egy faragott faállványra fektetik, leszíjjazzák, posztóval betakarják és a temetőben úgy helyezik a sirba, hogy az arca kelet felé forduljon. Ezután nagy tort tartanak, 14 nap múlva még egyet, a halál után három, majd tizenkét hónappal ismét nagy gyászlakomával emlékeznek meg az elhunytáról. Az ország feje, a negus, aki korlátlan császári hatalommal uralkodik népe és a különböző törzsfőnökök felett. Sok különös és számunkra idegenszerű szokás uralkodik ebben az országban, de úgy látszik a felfogásuk egy dologban megegyezik a művelt népek felfogásával, hogy t. i. a szabadságukat és függetlenségüket nem szívesen áldozzák fel idegen hódítóknak.

I. H. S.

A Szabadelvű Kereszténység és Vallásszabadság Nemzetközi Társulata Arnheimben (Hollandia) 1936 július 28.—aug. 2-i nemzetközi teológiai konferenciát rendez. A terv az, hogy összehozzon 60—70 professzort és lelkészt, hogy a szabadelvű keresztény teológia kérdéseit együttesen megtárgyalják. Erre a konferenciára Dr. Varga Béla theol. tanár is meghívást kapott egy előadás tartására a következő tárgyról: A szabadelvű kereszténység vallásos alapja. A konferenciával kapcsolatos istentiszteleteket Hall Alfréd fogja vezetni, ki egyúttal a konferencia einöki tisztét is betölti. A meghívott tagokon kívül hallgatókat is szívesen lát a rendezőség. Előadók lesznek még Dr. Mc Lachlan (Manchester), Prof. Mulert (Kiel), Van Holk és Noardhoff (Hollandia), Dexler (Amerika), Dr. Neander (Svédország). A részletes programot később közöljük.

Rovatvezető : IFJ. HADHÁZY SÁNDOR.

Boldog új évet kívánunk kedves olvasóinknak és munkatársainknak.

Előfizetőinkhez. Régi igazság, hogy szervezetet a lelki készség mellett csak anyagi eszközökkel lehet fenntartani. Ujítsa meg előfizetését, rendezze tagsági kötelezettségét minden olvasó és minden tag, s amellett ne feledje el az egyesület első elnökének, a nagy Dr. Brassai Sámuelnek ama mondását: minden tag szerezzen még egy új tagot az egyesületnek. Ha minden tag eleget tesz eme követelményeknek, a Közlöny is abban a helyzetben lesz, hogy nagyobb terjedelemmel jelenhetik meg.

A lelkészképzés reformja. Az erdélyi ref. egyházkerület az idei, őszi közgyűlésén a lelkészképzés ügyében életre való reformot léptetett életbe. A reformnak a lényege az, hogy a lelkészképzés 5 évre emeltessék fel, amelyikből 4 esztendő szorosan vett theologiai tudományokkal való foglalkozásból álljon, az ötödik esztendő pedig egészen gyakorlati irányú lelkészképzés legyen, vagyis tekintve, hogy a gyülekezetek legnagyobb száma falusi gyülekezet, ahol az életnek sokféle viszonyában meg kell állniok, lesz 3 hónapig gazdasági szakképzés, 3 hónapig közigazgatási tanfolyam, 3 hónapig közegészségügyi tanfolyam és 3 hónapig a falusi nép vezetésére vonatkozó egyéb ismereteknek a tanfolyamát tanítják meg. Ezt az életrevaló reformot annál nagyobb örömmel üdvözljük, mert már nálunk is lépések történtek, hogy végzett papnövendékeink és papjaink gazdasági iskolánknál gyakorlati gazdasági ismeretek elsajátításában részesülhessenek. Mi is már régóta felismertük, hogy népünk gazdasági ügyeinek felkarolása egyházunk legkomolyabb feladatai közé tartozik.

Szerkesztői üzenetek. A zene melléklet a két utóbbi számból technikai okokból elmaradott. A jelen számból propaganda számokat is nyomattunk, a megrendeléseket kérjük minél előbb megtenni. Egy szám ára csupán az előállítási ár: 3 lei. A jövő számhoz a közleményeket kérjük januárius hó 20-ig beküldeni. Nyugtázás jövő számban.

Az Unitárius Közlöny megjelenik havonta. Szerkesztő: Benczédi Pál

Tipografia „ORIENT” Cluj, Str. Iuliu Maniu 8.

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉBÉ
KIADJA A DÁVID FERENC EGYESÜLET

Alapította : Dr. BOROS GYÖRGY.

Unitárius vasárnap.

Ma a világ jó nagy részében az emberek csak magukra gondolnak, csak a saját önző érdekeiket tartják szem előtt. Különböző nemzetek és felekezetek elsáncolják magukat az ők külön érdekvéraikba s embertársaik számára nincs szívökben szeretet, hanem a legjobb esetben közömbösség, legtöbbször pedig a gyűlölet. Jézus tanításai már rég feledésbe mentek s ehelyett Kain szava lett az uralkodó eszme: »Avagy őrizője vagyok-e én atyámfiaimnak«. Igen egyesek, felekezetek, népek és nemzetek keményen elsáncolták magukat az emberiségből s az élet ma nem látszik egyébnek, mintha nem volna egyéb: »Mindnyájunknak harca mindnyájunk ellen«. Oly jól esett a lelkünknek, mikor Dr. Hall Alfréd-től, a világ szabadelvű keresztényei egyesületének elnökétől felhívás érkezett, hogy januárius hó második vasárnapját tekintsük nemzetközi vasárnapnak s akkor a szószéken emlékezzünk meg az egyetemes nagy emberi, keresztényi eszményekről és imádkozzunk Istenországának megvalósulásáért. E fölhívás 20 millió szabadelvű kereszténynek szólt, akik széles e világon 18 nemzet tagjai között élnek. És habár minden nemzet ragaszkodik a maga külön nemzeti létéhez, mert az ember a saját nemzetének sajátságai birtokában emelkedhetik fel az egyetemes emberiesség magaslatára, ez egyszerű felhívásnak mindenütt készséggel eleget tettek s eleget tettünk mi is, mert ezáltal Jézus parancsának tettünk eleget. Ez a nemzetközi vasárnap, vagy másképpen unitárius vasárnap nagyon sokra kell emlékeztessen minket és másokat is. Emlékeztetnie kell mindenkit, aki kereszténynek mondja magát, akármilyen nyelven vagy akármelyik templomban imádják is az Istent, hogy Isten a mi mennyei Atyánk, mi mindnyájan testvérek vagyunk, mindnyájunkat egy magas célra hívott el a Teremtő s nekünk együtt, egymással karöltve,

VIRGILIUS...
...
...

egymást védve, egymást fölemelve kell küzdenünk egy szent és magasztos célért: az emberi haladásért, műveltségért és boldogságért. Ezen nagy cél elérésében össze kell fognunk s küzdenünk kell minden hamis eszme ellen, amely gyűlöletre vezérel és szétbontásra készítet. Az unitárius vasárnap, vagy másképpen nemzetközi vasárnap tehát nemcsak egy szép emlékű nap, hanem nagy elhatározásra és tette késztető nap is. Ennek eszméje nem szabad, hogy egy percre is elhagyja lelkünket. Mert ebben van az élet igazsága és teljessége, de ebben van a jövő diadalma is. »Ne félj kicsiny sereg, mert tetszett a te mennyei atyádnak, hogy adjon neked országot«. (Luk. 12, 32).

Murányi Farkas Sándor.

1936 évi februárius hó 21-én 100 esztendeje lesz annak, hogy Murányi Farkas Sándor az unitárius egyháznak egyik leglelkesebb, legodaadóbb tagja, a Dávid Ferenc Egyletnek buzgó munkása, az Unitárius Közlönynek egyik szerény, de bensőséges hangu költője Cojocna községben született. Atyja tisztviselő volt, de nem volt gazdag ember s ezért tanuló korában nem volt rózsás az élete. A szabadságharc megfosztotta atyját a hivatalától s ezért atyja ipari pályára szánta, de 1850-ben a 14 éves fiu a maga erejéből tanulni kezd tovább s tanulásának eredménye lett. Szerencsés volt, mert az isteni gondviseles olyan tanuló társakkal áldotta meg, mint Petrichevich-Horváth Kálmán, a későbbi főgondnok, a Dávid Ferenc egyletnek elnöke és Simén Domokos, az unitárius vallásnak egyik leg tudósabb munkása és hitvallója. A tanulás kemény próbája után tisztviselő lett előbb Clujon, később Budapesten. A hivatal követelményei azonban sohasem vonták el lelkét szent vallásunktól, egyházunktól. Br. Petrichevich-Horváth Kálmánt, a sziv emberét mindig bámuló szeretettel vette körül, a Dávid Ferenc Egyletnek kezdetől fogva lelkes tagja, az Unitárius Közlönynek egyik költő munkatársa, az egylet éltető lelkének, Dr. Boros György jelenlegi püspökünknek pedig hűséges barátja volt. Szeretete azonban még tovább terjedett. Igazi »atyja« lett a papnövendékeknek, akiket »fiainak« nevezett. Mint irodalmat és egyházat szerető nemes lélek alapítványt tett avégből, hogy minden évben egy állást foglaló ifjú lelkész, aki érdeemes irodalmi munkásságot végzett, palástot vehessen. A palástdíj 100 korona volt békebeli értékben, amivel akkor meg is lehetett venni egy szép palástot. Valahányszor Budapestről ellátogatott Erdélybe, barátai mellett mindig meglátogatta a »fiait«, a papnövendékeit is. A papnövendékek hálásak voltak a jóságért, levélben is gyakran felkeresték pártfogójukat és költeményeit ki is adták 1906-ban. A nemes pártfogó ezután nem is élt sokáig. 1907 december hó 28-án meghalt. Az egész egyház megsiratta, mert egyik legjobb és leglelkesebb tagját temette el, de legjobban

mégis csak »fiai«, a papnövendékek. Az ifjú papok még élvezték alapítványának kamatait, amíg a világháboru elsodró árja e nemes szivből jött áldozatot is meg nem semmisítette. A pénzösszeg csekélylé zsgorodott össze, de az a lelki, erkölcsi érték, amely Murányi Farkas Sándor sajátja volt, mindig meg fog maradni. Az ő lelkesedése, szeretete, áldozata példája, útmutatója lesz mindenkor a jóban, szépben és nemesben hinni és munkálni tudó lelkeknek. Ez a lemagasabb erkölcsi érték pedig sohasem veszíthet értékéből.

B. P.

Keresztúri Sámuel a vértanu pap-tanár.

„Légy hű mindhalálíg és neked adom az életnek koronáját“.

Keresztúri Sámuel méltán kiérdemelte e jelmondatot, mint egyházunknak, szent vallásurknak mindhalálíg hű és igaz fia.

Keresztúri Sámuel a XVII-ik évszázad végén és a XVIII-ik évszázad elején volt Dávid Ferenc városában s később turdai pap és tanár. Nagy tudományu ember volt, aki éveken keresztül híres külföldi egyetemeken tanult és idehaza jeles költeményekkel, sok halotti kitünő beszéddel, történeti és tudományos munkákkal gazdagította a magyar irodalmat, melyek kéziratban és nyomtatásban nagyobbára ma is meg vannak. Ilyenek: Hecatombae c. jeles műve, melyet brandenburgi Jasziczkinak ajánlott, a Halál három postái, Ambroszia, Kritika, Justinushoz tett jegyzetei stb.

A Keresztúri Sámuel élete egyházunk legküzdemeletesebb korában zajlott le és fejeződött be. Születése évét nem találjuk évkönyveinkben.

Kezdetben a Dávid Ferenc városa kollégiumában volt tanár, az 1700-as évek elején már temetési beszédeivel nagy közbecsülésben volt része, valamint nyomtatásban megjelent művei által is nagy tekintélyben volt.

Vértanu élete a Dávid Ferenc városában a piaci nagytemplom és kollégium erőszakos elvétele idejében kezdődött 1716 és 1718-ban, midőn Steinville István tábornok, Erdély főhadi kormányzója, némelyek szerint 1488, mások szerint 1768 gyalog- és lovas német katonával 1716 márc. 30-án egész váratlanul megjelent Dávid Ferenc városába és 20—30 sőt 50-es csoportokban egyes unitárius családoknál elhelyezkedett és három napon át a legszörnyűbb módon kegyetlenkedtek a védtelen háziakkal, akiknek minden élelmiszerét felfalták és minden javaikat elpusztították, tönkretették, ki- és elrabolták és az embereket legcsufosabban kínozták, gyötörték, különösen a papokat, tanárokat s nem kímélve a püspököt se.

Keresztúri személyét kímélni akarván, a kéménybe menekült; a vérszomjas katonák ráakadván, drága értékes könyveit

alája hordva meggyújtották, miáltal leszállásra kényszerítették, mikor is a durva, vad idegen katonák úgy össze-vissza verték, ütlegelték e tudós férfit, hogy abból testi nyomoréksága lett, amit kiheverni egészen soha se tudott és ami részben halálának is okozója lett. Dávid Ferenc városából — a nagy éhség elől menekülve — Turdára ment papnak, ahova a még akkor elég virágzó egyházközség, mely egy évtized alatt a labanc hadak által feldúlt és porráégetett egyház épületeit nagy áldozattal újból felépítette, — nagy örömmel hívta és választotta meg a nagyhirű szónokot.

Szenvedésteljes élete itt sem lehetett nyugodt. Virmont Damian Hugó Erdély ekkori katonai kormányzója, aki kinzó köszvénybetegsége miatt hordszéken vitette magát 1721 aug. havában Turdára, magához hívatta Keresztúrit, mint papot és Pápay Ferenc világi emberrel együtt Sibiuba vitette, hol halálos fenyegetések között aug. 6-án egy engedményt íratott alá e két agyongyötört gyenge, öreg emberrel, amelyben kijelentik, hogy a turdai piaci nagy templomot a tábornok a katolikusoknak átengedni rendelte, s hogy a romlásnak ne legyen kitéve, hajlandók inkább átengedni. A turdaiak ez erővel kierőszakolt nyilatkozat folytán nem akarták átadni az öreg templomot, tiltakoztak és ellenálltak. Levélváltások következtek s végül is 1721. nov. 22-én Virmont tábornok Antalfi János prépost kíséretében erős katonai csapattal megjelent Turdán, a bucsú istentiszteleten levő unitáriusokat a templomból kiűzette, Keresztúrit a papi lakásból kidobatta, azt is, az iskolát is és minden ezekhez tartozó javakat elvettek. Az unitáriusok temp'om, iskola, egyházi épületeiktől és minden javaiktól megfosztva, mint földöntutók úgy maradának.

A német tábornok eleinte szép szerével akarta megnyerni Keresztúrit. Igért neki minden földi jót, hogy hagyja el az unitárius vallást. — Adok neked szőlőhegyeket, nagy vagyont, magas rangot és méltóságot, ha elhagyod a vallásodat... Keresztúri Sámuel azonban nyugodt méltósággal felelt: — Földi javakat, méltóságot adhatsz, de örök életet nem tudsz adni... S azzal visszautasította, mint Jézus a Sátánt, a tábornoknak minden csábító ígérését.

E nagy megfontoltsággal és férfias bátorsággal elmondott bölcs válasza a hittérítő tábornok dühbe jött és durva katonáival kidobta a magával jöttehetetlen beteges öreg embert, Istennek hívséges, igaz szolgáját, aki ugy e tényével, valamint addigi jámbor, becsületes életével méltóvá tette magát Isten irgalmára, a hervadhatatlan mennyei szent koronára és a lelki üdvösségre.

Rég volt, igaz volt. A több mint 200 éves történet ne gyűlöletre, hanem hálaadásra és bölcs okulásra, tanulásra vezessen, tanítson bennünket. Hálaadásra a jó Isten iránt, hogy adott szent vallásunknak ilyen erős lelkű hitbajnokokat, szikla szilárd hitű vértanukat, akik a legnagyobb csapásokban, megkísértésekben rendületlenül megállottak egyszerűen felséges hitünkben, mint-

egy példát mutatva minekünk késő utódoknak az erős hitűségre és lelkesítve a hitben való állhatatos megmaradásra. Hálaadásra továbbá a jó Isten iránt, aki megmentette egyházunkat s adott oly férfiakat, mint amilyen Keresztúri Sámuel is volt, akik megértették a szent igazságot: »*Boldogok, akik az igazságért háborúságot szenvednek, mert övék a mennyeknek országa*«, »*Légy hű mindhalálig és neked adom az életnek koronáját.*«

1726 november 16-án szólította az Úr magához e hív szolgát. Szentül meg vagyunk győződve, hogy a mennyei Atya megjutalmazta a földi életben elviselt szenvedéseieért.

Péter Sándor.

Az egyház és a nők.

Kéthly Anna a Bébel Ágoston „Nő és szociálizmus“ című munkájához írott előszavában azt mondja, hogy az egyház a szociálizmus terjedésének ellensége volt akkor, amikor a nőket nem engedte teljes mértékben kilépni az életbe, a küzdelem terére, hanem a női lélekre hivatkozva, igyekezett a megnyugvásnak azt a templomi, illetve temetői csendjét megteremteni, mely a szociálizmus legnagyobb ellensége, mert a legkönnyebben bele-törődik az ember a „mindig így volt és így lesz“ kényelmes elvébe.

Ha az elolvasott mondat igazságát kutatjuk, hamar rájövünk, hogy téved az író akkor, amikor azt akarja bebizonyítani, hogy az egyház ellensége és nem támogatója volt a nők felszabadulásának és a családi élet korlátai közül való kilépésének. Mikor a nő érezni kezdte, hogy nemcsak egy kis család keretein belül tudna dolgozni, hogy többre hivatott, első volt az egyház, mely bevezette a maga nagyobb családi körébe és teret engedett a női lélek munkájának s így beindította a nők munkáját a társadalomban. Ha a kereszténység történetén végigtekintünk, mindenütt ott találjuk kisebb, majd nagyobb számban a nőket is, mint mártirokat, mint diakonisszákat, mint az egyházért küzdőket és dolgozókat. Az egyház volt az első, mely egy szélesebb munkamezőre irányította a nők figyelmét, még pedig egy olyan munkamezőre, hol sokakért lehet küzdeni, dolgozni anélkül, hogy a nő kilépne abból a tevékenységi körből, mely meghaladja képességeit és amely ellenkeznék a nő természetes adottságaival. Az egyház a nőket arra a posztra helyezte, mely megilleti őket, hol a lélek fegyverével lehet és kell harcolni.

Ma sokat foglalkoznak ugynevezett nőkérdésekkel. A nők gazdasági helyzetével, fizikai és szellemi képességeivel, de egyáltalán nem foglalkoznak vagy legalább is nagyon keveset a nő legértékesebb részével, a lelkével. Nem szeretnék ellentétbe jönni korunk gazdasági követelményeivel, mely odaállítja a nőt a gyárak füstös műhelyébe, üzletek pultja mögé, irodák poros

aktái közé, hogy dolgozzon versenyt a férfiakkal. Nem akarom rosszalni a nőknek ilyen irányú tevékenységét, hiszen legtöbbször nem jószántukból, hanem kényszerüsből teszik, de hangsúlyozni kívánom, hogy a küzdelemben nem szabad levetkőzni legdrágább kincsüket, a lélek finomságát. Bármennyit dolgozzon, éreznie kell, hogy élete csak robot, hiányzik belőle valami s ez a valami, mondjuk ki bátran, ne féljünk attól, hogy kikacagnak, a lélek. Hiányérzetét nem tudja kielégíteni semmi nárkotikum, sem mulatság, sem szórakozás. Itt jön hát segítségünkre az egyház a maga sokirányú munkájával, hogy kiemeljen a robot alól és megnyissa a teret a lélek munkája előtt.

Az egyház keretén belül működő Nők Szövetségeknak is örök programja kell legyen, hogy felrázza az elfásult lelkeket, célt mutasson a céltalanul bolyongóknak, hogy új életlehetőséget adjon a reménytelen, elcsüggedt lelkeknek. Szerepünk tehát nem az, hogy elvonjuk nőinket az élettől, templomi, illetve temetői csendet varázsolva lelkünkbe, hanem az, hogy kiemelve őket a robot-munka és nehéz kötelességteljesítés köréből, visszavezessük az egyházon keresztül az életbe. Mert az egyház nem elvonja nőinket az élettől, hanem ösvényt és kaput nyit, melyen keresztül eljutunk ahhoz a felsőbbrendű élethez, mely nem csupán külsőségekben nyilvánul meg, hanem a női lélek mélységei bontakoznak ki előttünk, melyet bámul az erő és hatalom, de utána csinálni csak az igaz lélek tud.

Szánthó Vilma.

hitoktató, segéd-lelkész.

Isten velünk van.

Minél elhagyatottabbnak érezzük magunkat az emberek között, annál közelebb van hozzánk Isten. Isten lelkét a Biblia a szélhez hasonlítja, valamint a szél, ami levegő, bevonul minden kis helyre, honnan a kemény tárgyat elveszjük, épp úgy az Isten lelke jelenik meg, ahol nincs akadály útjában. Ha magunkban vagyunk, Isten lelke megszáll, meggazdagítja lelkünket, lelkünk fölbátorítja szívünket s többé már nem érezzük elhagyatottnak magunkat. »Ha Isten velünk, ki lehet ellenünk.«

Dr. Boros György,

püspök.

Pályázati hirdetés.

Az Unitárius Irodalmi Társaság Kahlfürst Imre nyomdajelölt tulajdonos úr ajándékából 2000 azaz kettőezer leu jutalmat tűz ki ezen tételre: »*Blandrata élete és szerepe az unitárius egyházban.*« A dolgozat 5—6 nyomtatott iv terjedelmű lehet. Az idegen kéz- vagy gépirással írt pályamunkák 1936 október 1-ig adandók be a Társaság főtítkárához: S. Nagy Lászlóhoz Cluj, Calea Marechal Foch 43. sz. — Cluj, 1935. dec. 2.

S. Nagy László,
főtítkár.

Vári Albert,
alelnök.

TŰZHELY MELLETT

„SZÉKELYKŐ“

Székelykőt, amely Rimetea fölött omladozik, egy kevély ormon (alul a völgyben a kis Geszteg patak csörtet a Maros felé), a monda szerint óriások építették. Az erdélyiek többnyire ezekkel az urakkal építették a váraikat.

Igazabban 1296 körül építtette a várat Thoroczkay Vencel alvajda.

Mindig is a Thoroczkay-családé maradt, ami eléggé feltűnő Erdélyország zajos történeti multjában.

Békés birtoklásról természetesen szó sincs. Sokszor és sokféle ellenség állott a Thoroczkayak ősi váránál.

Ott járt a tatár is; de igaz, hogy el is ment onnét, mert az aranyosszéki székelyek összeszedelődzködtek, megtámadták a vár környékét előzőnlő tatárcsordát, amely már napok óta szorongatta tüzes nyíllövéseivel a várurat és két székely legény vezérlete alatt az egyszerű földnép elverte onnan a kutyafejűeket.

Hálás volt a várur a fölzsabadításért s behívatta a két fiatal vezért, megköszönte a szivességüket, megdicsérte a vitézségüket s végül így szólt:

— Menjetek, nézzetek szét a váramban, termeimben, kincses kamrámban, istállóimban és azt válasszátok jutalmul, ami a legjobban megtetszik.

Az egyik legény visszajött, miután előbb mindent megnézett.

— Nekem a lányod tetszik legjobban.

A másik legény is visszajött:

— Én a lányodat választom.

— Melyiket? — kérde a várur — Klárit vagy Katalint?

És bekiáltotta a leányait.

Klári valahol az udvaron járt, tehát Katalin jött be előbb.

— Ez az! — kiáltotta a két legény egyszerre.

A vajda mosolyogva szólt közbe:

— Ne okoskodjatok. Egy leány csak az egyiteké lehet.

Erre a két levente összenézett, mindenik értette, mit akar a másik: hogy itt az egyik ember fölösleges. Szótalanul kihúzták kardjaikat és összemérték.

A kardcsattogásra és a Katalin sikoltására csakhamar befutott a várur másik leánya, Klára is. A két székely fiu ámulтан ejtette ki kezéből a kardot.

»Hisz ez az!« — báméskodik mindenik külön.

Ikrek voltak, Klára szakasztott olyan, mint Katalin.

Helyreállt legott a béke, az ifjak kezet fogtak, az apa pe-

dig rájuk adta az áldást, de hogy addig is, míg a lakodalom meglesz, egyik se tévessze el, melyik az ő menyasszonya. egy arany- és egy ezüstkarikát csináltattak az ötvösnél, a karikába bevésették a saját nevüket, s ezt a leányok ujjára huzván, megjegyezte vele ki-ki a maga menyasszonyát.

Nem teszem a kezemet tűzbe érte, de meglehet, hogy azóta jött szokásba karikagyűrűvel jegyezni el a menyasszonyt.

1614-ben rossz napok virradtak a rimetea-i várra. Dósa György lázadó emberei megrohanták és feldúlták, de csakhamar ismét fölépült.

Kétszázötven év múlva ezután ismét megjelent egy lázadó sereg, a Hóra és Kloska emberei, ugyanazon a helyen, de már elkéstek, mert a vár nem állott.

Tiege császári vezér dulatta fel a várat a XVIII. század elején, mert ural Thoroczky István, Rákóczi Ferenc tábornoka volt. Azóta érdekes rom és senki sem építi fel többé. Kivesztek ám már azok az óriások és tündérek, akik a hajdani várakat építették.

Mikszáth Kálmán.

Építeni szeretnék.

*Építeni szeretnék. Egy templomot, vagy egy iskolát,
ahova gyógyulni járjon a fájók serege,
hamut szórva bűnös fejére
és Miatyánkot szaporázza.*

*Építeni szeretnék. Egy templomot, vagy egy iskolát,
s anyagot hordok egy messzi világból.
Én ősi kristályokat hordok,
de erőm mintha összeroppanna.*

*Építeni szeretnék. Egy templomot, vagy egy iskolát.
Szent anyagot hordok, hogy az intsen,
hogy a megfájdult bus lelkekben
vigasztalón költözzék az Isten.*

*Építeni szeretnék. Egy templomot, vagy egy iskolát.
Egy kicsi fehér lélek-templomot
iskolát, hol szeretetről
tanulnának az emberek.*

*Építeni szeretnék. Egy templomot, vagy egy iskolát,
hol minden szomorú szent ünnepen
hívogatón szólna a harang
s csak imádkoznánk, imádkoznánk.*

Székely Gyula.

Második kulturdélután a jelen évadban a püspöki háznál januárius hó 3-án volt, mikor a következő feledhetetlen műsor gyönyörködtette a nagyszámu előkelő közönséget. »A Püspökné tanácsa« címen értékes felolvasást tartott Gyallay Papp Domokos, a jeles székely író. A felolvasás tárgya Kriza püspöknek a népköltészet iránt való szenvedélyes szeretetéből van merítve. Reméljük, hogy az értékes elbeszélést jövő számunkban közölni fogjuk. Zongorán kiváló művészettel játszott K. Molnár Irma urnő. Régi magyar dalokat énekelt igazi művészettel P. Boros Irén, kinek szereplése mindenkor külön élvezet a közönség számára. Zongorán Útő Mária, a kitűnő zongora-tanárnő kísérté a már jólismert művészettel. Több hegedű-játékot adott elő ifju Márkus Albert ugyancsak Útő Mária zongorakiséréte mellett ugyancsak elsőrangú művészettel. Befejezésül pedig Fazakas Olga Reményik költeményeket szavalt, méltón csatkozva a műsor többi jeles szereplőjéhez.

Felhívás. Felkérem körü tanítóegyesületeink elnökeit, hogy folyó év február 20-ig sziveskedjenek bejelenteni hozzám, hogy általános érdekü nevelésügyi és közös tanítói érdekeink megtárgyalására folyó év husvétü szünidejére tervezendő romániai kisebbségi tanítói országos kongresszus Clujra leendő összehívását óhajtják-e? Ha igen, azon a körök milyen számban kívánják képviseltetni magukat?

Cluj, 1936. jan. 28.

Patakfalvi Zsigmond,
egyesületü elnök.

Az I. G. Ducai Unitárius Nők Szövetsége mult év december 28-án este jól sikerült műsoros táncestélyt rendezett a Walter-teremben. A műsor első pontja Girisik Gyuláné hegedűszáma volt, kit Girisik Gyula kísért. Ezután Siraudin: »Itt a kalap—ott a kalap« c. vigjátékát adták elő műkedvelőket meghazudtoló jártassággal. E helyen is kiemeljük Nagy Rózsikát és Sebessy Ferencet, kik lelkei voltak e kedves együttesnek. A műsor befejező-számaként Bede Emil énekelt magyar-dalokat cigányzene kíséréttel. A Nők Szövetsége lelkes rendező-gárdájából Útő Lajosné, Boros Jenőné és Fazakas Sándorné neveit ragadjuk ki, kik időt és fáradságot nem kimélve munkálkodtak az estélyü sikerén.

Ifjusági napok Calnicon. A treiscaunei D. F. E. I. Köre november 23—24. napjain tartotta meg rendes évi összejövetelét. November 23-án a templomban ünnepélyes istentisztelet keretében nyílt meg az összejövetel. Imát és egyházi beszédet Szász Dénes braşovi s. lelkész mondott. Az unitárius ifjunak az Atya és embertársainak dolgaival foglalkozni, legszentebb kötelessége. Istentisztelet után a köri elnök: Rostás Dénes, helybeli lelkész meleg szavakkal üdvözölte a megjelent tagokat és vendégeket s Istentől segítséget kérve, megnyitotta a gyűlést. Megnyitó után a köri titkár jelentése a nyári ifj. konferenciáról, majd az egyes ifj. egyesületek elnökeinek, egyesületeik évi működéséről való jelentése következett. Örömmel és megelégedéssel hallgattuk végig ezeket a jelentéseket, hiszen, a nehéz körülmények és számtalan akadály ellenére is némelyik ifj. egyesület annyira szép munkát végzett, hogy csak dicséret és elismerés illetheti őket. Választások során köri titkárnak a gyűlés Benedek Gyula belini s. lelkészt választotta meg. — Délután ugyancsak a templomban, a gyülekezet éneke után, Dr. Szent-Iványi Gábor felügy. g. ur tartott igen értékes és élvezetes előadást: »Ugarrendszer és szabadgazdálkodás« címmel. Az előadást élénk megbeszélés követte. Szász Dénes braşovi s. lelkész bibliavetése és imája után a gyülekezet éneke zárta be a gyűlést. — Este a községháza termében szavaló és monológ-verseny volt. — 24-én, vasárnap d. e. a templomban az elnök az ifjusághoz intézett szövegével nyitotta meg az összejövetelt. Az unitárius ifjusághoz szólott beszéde. Ezután az egyes ifj. egyesületek évi munkásságáról összeállított jelentés és a szavaló-monológ verseny eredménye alapján készített statisztikát teszi közzé az elnök, mely szerint az I. helyre a calnici, II. helyre a cichişi és III. helyre a braşovi ifj. egyesület került. A calnici ifj. egyesületet a vezetőség a Deák Piroška, chichişi tanítónő által készített és adományozott »Vándorzászló«-val, a crişului ifj. egyesületet Régeni Áron ny. igazgató-tanító és Lőrinczi Ilonka arcusi tanítónő által készített diszoklevéllel és a braşovi ifj. egyesületet jegyzőkönyvi dicsérettel tüntette ki.

Imát és egyházi beszédet Taar Géza ajta-mare-i lelkész tartott Mt. 19. 16—21. alapján. »Ha be akarsz menni az életbe, tartsd meg a parancsolatot!« Ne abban álljon ezután a székely virtus, hogy ki maradjon a legény a csárdában, hogy minél mélyebbre engedj késedet vérednek, fajtádnak szívébe, hanem tanulj meg ő érette szenvedni és dolgozni! Igaz prófetai szárnyalásu beszéd volt, mely után Kiss Margit köri titkár szólóéneke következett. Megható ünnepség keretében történt a vándorzászlónak felszentelése. Végh Benjámint esperes tartotta a felavató beszédet, megható szöveggel küldte vándorutjára a kis zászlót, átnyujtva a nyertes ifj. egyesület elnökének.

Közébed után a templomban Régeni Áron arcusi nyug. ig. tanító tartott értékes felolvasást a gyümölcsfa termesztéséről, hangsúlyozva ennek nagy fontosságát népünk életében. Felolva-

sását megbeszélés követte, majd Szász Dénes braşov-i s. lelkész szóló éneke. Összejöveteleünk Benedek Gyula bibliaolvasásával és imájával ért véget.

Este a községháza termében a különböző ifj. egyesületek szolgáltatták a műsort, melyet táncmulatság követett. Kedves volt a crişului ifjuságnak székely-táncbemutatója, festői székely viseletben.

Jelenvolt.

Perczelné-Kozma Flóra emlékünnepe. A budapesti D. F. Egylet a misszióház templomában magas színvonalon álló emlékünnepelet rendezett Perczelné-Kozma Flóra emlékére halála 10 éves évforduló alkalmából. Az ünnepélyen imát Józán Miklós püspöki vikárius, megnyitó beszédet Br. Daniel Gábor dr. egyleti elnök mondott. Gitáron Wirth Preludiumát és Heinrich Meditációját Varga Istvánné játszotta. Buzogány Anna pedig P.-Kozma Flóráról ünnepi beszédben emlékezett meg. Ünnepi ódát szavalt Sz. Tompa Márta szavaló művésznő. Szilvássy Margit az Operaház tagja Verdi: A végzet hatalma áriáját énekelte. Bezáró beszédet pedig dr. Csiki Gábor lelkész tartott.

A budapesti Brassai Sámuel Unitárius Ifjusági Egyesület 15 éves jubileumához érkezett s ez alkalommal *unitárius bált* rendez 1936 évi februárius hó 22-én a magyar fővárosban. A fővédnökök, védnökök és háziasszonyok, kiknek száma majdnem ezerre tehető, már előre is biztosítja ugy az erkölcsit, mint az anyagi sikert. Az ifjusági lelkes rendező-gárda minden lehetőet elkövet, hogy a legnagyobb siker jegyében megrendezhesse hagyományos bálját, melyet 1931 év óta a nyomasztó gazdasági viszonyok miatt szüneteltetett. Az ifjuság rendezői szeretettel hívnak meg minden távollevő hitrokont és kérnek mindenkit, aki csak teheti, hogy Erdély bérceiből is hozzanak lelkesedést, üdeséget, frissességet; egyben a célkitűzés megvalósításához üzenetet néhai Brassai Sámuel örök emlékének. A báli meghívók szétküldése most van folyamatban és igénylésre meghívót készséggel küld az Unitárius Bál Rendező Bizottsága (Budapest, IX. ker., Rákos ucca 3. sz., fsz. 4. Unitárius Misszióház). A Brassai Sámuel U. I. E. Elnöksége nevében:

Kahlfürst Tibor.

Mit nékem a fagyasztó tudomány!
Bukjék, midőn a fermészet beszél.

Madách.

Ki a családért vérét ontaná,
Barátjáért legfeljebb könnye van.

Madách.

A természet világából.

Küzdelem a vetélykedő felek ellen.

A természet látszólagos nagy harmoniájában a küzdelem folytonos, ami egyes fajok elterjedéséhez vagy mások kipusztulásához vezet. Amerika felfedezése után Európába hurcolták a patkányok egyik rokonát a vándor-patkányt, ami több évszázadon keresztül kiszorította a ma már csak a Balkán félszigeten található feketésszinű házipatkányt. Európából Amerikába vándorolt kapzsi természeti fehéremler teljesen háttérbe szorította, sőt kipusztulásra ítélte a bennlakó indiánt. Többnejűségben élő madarak pazar tollazatot kénytelenek magukra öltetni: páva, paradicsom-madár, siketfajd; habár ebből kifolyólag veszedelem származik a madár életét illetőleg. A szarvasfélék vetélykedő himjei sok tekintetben alkalmatlan és súlyos aggancsot viselnek, ami az ősszarvast kipusztulásra ítélte.

Hasonló rossz példát az emberiségnél is találunk: csatahajók, ágyuk építése a másik fél figyelmét szintén a fegyverkezésre irányítja, így a béke tulajdonképpen a háboru előkészítését irányozza.

Uj növényfajta a Turda-hasadékban.

1934 nyarán egy pár külföldi botanikus járta be a növényfajokban gazdag természeti ritkaságot: a Turda-hasadékot. Domokos János a *Sempervivum* fajokat tanulmányozva a *Sempervivum tectorum* és a *Sempervivum Schlehanii* hybridjét találta meg, amit vendéglátó házigazdájának: Bors Mihály nevéől nevezett el. Tudományos leírása a következő: *Sempervivum Michaelis Borsii* Domk. Hybr. nova inter *S. tectorum* L. et *S. Schlehanii* Schott. Folia rosulorum suberula vel denum subcalvescentia, petala rosea purpureo striata. Hab. in Transilvania, Biharicum. In Tordai hasadék et prope pag. Torockó in mt. Székelykő, ad upes calcareas. Freguens inter parentes. Leg. J. Domokos. 1934.

Réti Nyír.

Réti Nyír-nek nevezik Trei-Scaunmegye Reci, Comolăul, Aninoasă, Sântionlunca és Ozun községek között elterülő homokbuckás, tavas területet. Itt fordul elő a szépségéről híres fehér tündérróza—*Castalia alba*, amit a székely atyánkfiaiink Kupánvirágnak hívnak. A vízi növények közül még nevezetes a rovarfogó rence—*Utricularia vulgaris*.

Házidiszno vaddisznoval való kereszteződése.

A disznótartásával foglalkozó falusi ember sokszor keservesen tapasztalja, hogy az adókiállítására vagy egyetlen hizlalására szánt disznója szinte máról-holnapra elpusztul. Az elpusz-

tulás okával foglalkozó tudósok rájöttek, hogy a baj a házidisznó elfajzásában (degenerálódásában) keresendő. Ezért a hizékony házi és a betegségekkel szemben ellenálló vaddisznó kereszteződéséből egy olyan disznófajtát sikerült létrehozni, ami a követelményeknek igen jól megfelel.

Betegség-okozó csirák a háboru szolgálatában.

A kulturájára büszke ember napról-napra aljasabb eszközökkel igyekszik ellenfelét elpusztítani. Ma a hadigázok mellett a tifusz, kolera és pestis-t okozó csirákat tanulmányozzák hadviselési szempontokból. Ludendorf tábornok szerint foglyot nem szabad ejteni, kicsinyt, nagyot, öreget, bénát egyaránt ki kell pusztítani. Ez mindinkább azt bizonyítja, hogy a vallásra az emberiségnek hova tovább mind nagyobb szüksége van.

Dr. Ferenczy Sándor.

Az imádság.

Lélekszakadva menekül egy ember, akit oroslán üldöz. Hirtelen megáll, mert egy szörnyű mély árokhoz ér, melyben kígyók fetrengenek. Nincs mit tennie, elől mérges kígyók, hátul vérengző fenevad... Mit tegyen hát?... Leborul és imádkozik... Az üldöző oroslán átugrott rajta s a mélységbe zuhant. Őt pedig az imádság megmentette.

D. F. Unitárius Nők Szövetsége folyó év január 21-én, edd en délután tartotta szokásos kötőkéjét a Calea M. Foch 10 sz. alatti helyiségében. A jól összeállított programm szépszámu közönséget vonzott. Agyagási Sándor konzervatóriumi növendék énekszámá nyitotta meg a programmot. Örömmel hallottuk őt, mint egy fiatal tehetséges ifjút, kinek tiszta, csengő hangja legszebb ígérte a jövőre. Szent-Iványi Sándor theol. akad. tanár a főle megszokott közvetlenséggel tartotta meg előadás-sorozatának bevezetőjét. Már maga a kérdés is olyan, hogy minden gondolkozó embert érdekel, a gyermek nevelésével foglalkozott s így mindvégig lekötve a hallgatóság figyelmét. Előadás-sorozata a legnagyobb érdeklődést váltotta ki. A rövid, de mindenkit érdeklő programmot Rafaj Andrásné önagysága zongora-játéka zárta be, mely komoly élvezetet nyújtott a közönségnek. Műsor után a kötőke kedves háziasszonyai párolgó teát szolgáltak fel, melyet kellemes beszélgetés és ismerkedés közben fogyasztott el a közönség.

E helyen is megjegyezhetjük, hogy jó nekünk együtt lenni, mert ezek a kedves, közvetlen találkozások közelebb visznek egymáshoz s közelebb közös célunkhoz, hogy minél többen csatlakozzanak asszonyaink közül ahoz a munkás táborhoz, mely egyházunk előhaladását és megerősítését szolgálja.

Rovatvezető : IFJ. HADHÁZY SÁNDOR.

A braşovi unitáriusok ünnepei.

Január hó 19-ike és 26-ika emlékezetes nap marad a braşov unitáriusok életében, de jelentőségteljesnek mondható az egész erdélyi unitáriusságra nézve is. A régóta napirenden levő, de sok viszontagságon keresztülment templomépítés ügye odáig fejlődött, hogy a braşovi unitáriusok is immár saját otthonukba mehettek be imádkozni. Gondolni lehet az örömet, mely eltöltötte a sziveket és az érdeklődést, mely a többi magyar egyházak tagjai részéről is megnyilvánult. Január hó 19-én volt az unitárius istentisztelet a református templomban, midőn nemcsak az unitáriusok gyűltek össze igen nagy számban, hanem a város magyarságának sokasága is zsufolásig megtöltötte a nagy református templomot, melyben az unitáriusok mintegy 40 eszten-deig tartották istentiszteleteiket. Ez ünnepélyes alkalommal a szolgálatot Filip. II. V. alapján Kovács Lajos végezte, méltóképpen juttatva kifejezésre a hála és köszönet érzelmeit, melyeket az unitárius egyházközség minden tagja érez a reformátusok iránt.

Az istentiszteleten a református egyházközség vezetősége és presbiteriuma testületileg vett részt, élén Csia Pál lelkésszel és Dr. Szele Béla egyházközségi főgondnokkal. Az alkalmi egyházi beszéd elhangzása után a szószék alatt a református egyházközség presbiteriuma foglalt helyet, szemben pedig az unitárius egyházközség keblbi tanácsa, melynek az élén az egész egyházközség nevében Dr. Kerekes István egyházközségi főgondnok hivatalos formában is kifejezte az unitáriusok köszönetét, emelkedett hangú és mély értelmű beszédben méltatva a testvéri szeretet páratlanul szép és eléggé meg nem hálálható példaadását. A gyülekezet színe előtt ünnepélyesen átadta az unitáriások emlékiratát, a hála és köszönet írásba foglalt szavait.

A református egyházközség nevében Dr. Szele Béla főgondnok válaszolt, kifejezésre juttatva, hogy a református egyházközség szívesen bocsátotta rendelkezésre az unitáriusok számára mindig a templomot. Ezzel csak kötelességét teljesítette a

testvéri szeretet nevében, mely a két egyházközség vezetőségét és tagjait mindenkor összekötötte s bizonyára össze fogja kötni ezután is.

Könnyekig megható, felejthetetlen volt a bucsuzás. »Erős várunk nekünk az Isten« kezdetű ének hangjainál a két egyházközség lelkésze, főgondnokai és gondnokai vezetése mellett együttesen vonult ki a templomból a két egyházközség presbiteriuma és a nagyszámu gyülekezet mély benyomással, felejthetetlen emlékekkel.

Január 26-án pedig megnyílt a braşovi unitárius templom ajtója. Már korán kezdtek gyűlni a hivek s felekezeti különbség nélkül az érdeklődők, arcukon az öröm látható jelével, a feszült érdeklődés palástolhatatlan érzetével. Az 500—600 ember befogadására készült templom közel 2000 embernek adott helyet, szorongásig betöltve minden talpalattnyi területet, s bizony még az uccára is rekedtek. »Im bejöttünk templomodba« s »Áldott az Ur, a mi Istenünk« elhangzása után szintén Kovács Lajos lelkész mondott alkalmi imát és beszédet Ézs. XL. 31. alapján, egész lényében meghatva, minden szavával éreztetve azt a felszabadult örömet, mely az olyan hosszú ideig tartó kitaró küzdelem, sok csalódás és megpróbáltatás után az unitáriusok, de más felekezetűek szívét is eltölti.

Az egyházi szolgálat elvégzése után Dr. Kerekes István egyházközségi főgondnok adott kifejezést az egész egyházközség nevében a szíveket eltöltő örömről, hogy immár a braşovi unitáriusoknak is van lelki otthona, Istenháza. A Kebli Tanács nevében Preiszner Péterné tb. elnök beszédét Markovits Leóné titkár olvasta fel, az Ifjúsági Kör üdvözlétét Szász Dénes s.-lelkész, elnök tolnácsolta s a tanuló ifjúságét Izsák Vilmos VII. gimn. oszt. tanuló. Alkalmi verseket szavaltak Szász Balázs 4., Elekes Lenke 3., Szabó Ferenc 7. oszt. elemi és Kiss Klára IV. gimn. oszt. tanulók. Közben Szántó Lajos énekelt Gál Vilmos kebli tanácsos harmonium kíséréte mellett. A főemelő ünnepély utolsó pontja Birtalan Dénes és Csiki Rebeka ujszüülött Árpád nevű gyermekének megkeresztelése volt. Az örömeben könnyeket hullató közönség »Tebenned biztunk eleitől fogva« hangjai mellett oszlott szét.

Jóllehet az egyházközség csak házi ünnepélynek szánta ezt a templommegnyitó alkalmat, mert az ünnepélyes felavatás májusban lesz, a ref. egyházközség nagyobb és a magyar evang. egyházközség kisebb küldöttséggel képviseltette magát. Hivatalos meghívót csak a körben lakó Egyházi Főgondnok urnak, Kőri Espresnek és két Felügyelő Gondnok urnak küldött. Másoknak az »Unitárius Híradó« c. helyi értesítő megküldésével jelezte az ünnepély idejét és részleteit. Vidékről s még távolabbi helyekről is többen vettek részt a megható ünnepélyen. Útő Áron köri f. ü. gondnok írásban fejezte ki üdvözlétét.

Este 6 órakor nagyobbszabásu ünnepély volt szintén nagy-

számu közönség jelenlétében. »Élő Isten egybegyültünk« és »E szent napon örvendezzünk« kezdetű énekek és Kovács Lajos lelkész imája után Kovács Áci Reményik verseket szavalt. Bálint Lily Gál Vilmos harmonium kísérete mellett énekszámot adott elő. Taar Géza aita-marei lelkész az unitárius templom jelentőségéről és hivatásáról tartott élesen megvilágító előadást. Teutsch Willynek Fischer Vilmos harmonium kísérete mellett előadott hegedűszáma után Szász Dénes s.-lelkész vezetésével az Ifjusági Kör énekkara énekelt, mely után Kovács Lajos lelkész bezáró szavai következtek. A szépen sikerült vallásos estély »Akik biznak az Uristenben« kezdetű énekkel végződött.

Vallásos estély után a hívek és más érdeklődők nagy számban társas-vacsorára gyültek össze a Székely Társaság külön helyiségében, midőn megemlékezés történt özv. Kádár Sándor-néről, ki két harangot s Dobra Dénes és nejeről, kik az Urasztalát ajándékozták. Beszéltek Kovács Lajos, Dr. Kerekes István, Fóthi Károly, Dr. Hankó Domokos, Gyöngyösi Károly, Dr. Szele Béla, Taar Géza, Dr. Lőrinczy István stb.

A braşovi unitáriusok templommegnyitó házi ünnepélye minden tekintetben szép és fölemelő volt. Az a megnyugtató tudat maradt hátra a lelkekben, hogy most már a hívek, ha templomba igyekeznek, haza, saját otthonukba mennek. Isten áldása legyen az új hajlékon, az abban végzendő szolgálaton és a hívek buzgóságán.

Jelenvolt.

Százesztendős oszlopok.

Nemcsak az emberek, hanem néha az élettelen kövek is élnek, pedig semmi életjelt nem adnak magukról. Vannak oszlopok, amelyek a történelem egy-egy fejezetét támasztják alá és némán, hangtalanul is beszélnek. Néha megszólalnak a kövek. Aki Erdélyben Cluj városában levő unitárius templom és régi kollegium között elmegy, látja, hogy a templom és az iskola két bolthajtásos oszloppal van összekötve. A szemlélő vagy nem talál benne semmit, vagy pedig egy szép szimbolumnak tekinti, a templom és iskola kapcsolata, egymásra utaltsága szimbolumának. Hát természetesen ez így is szép, de még szebb, ha emlékeztünkbe idézzük a való történetet. A híres könyvgyűjtő és szenvedélyes irodalomszerető Sándor István följegyzése szerint az említett összekötő bolthajtásos oszlopok éppen ezelőtt 100 esztendővel készültek, mikor Sándor István cluji lelkész volt. Az összekötő oszlopokra azért volt szükség, mert a templom menyezete repedezni kezdett volt. A repedésnek oka lehetett, hogy a templom hátsó részén a talaj nedves, talán alányomult, de oka lehetett a menyezet nagy mérete is. Sokat gondolkoztak a javítás módján, amíg végre is az említett oszlopokat, összekötő falakat elkészítették. Az összekötő falak csakugyan hasz-

náltak, a templom menyezete azóta nincsen veszedelemben, az összekötő falak a templom menyezetének szabadságát biztosították.

A százesztendő évforduló alkalmával üdvözöljük a templomot védő falakat. Ugy látszik, hogy nálunk a templomnak nemcsak elvont értelemben, hanem valóságban is igazi támasza az iskola.

Lelkeszi beiktatás Adămuşon.

Lélekemelő szép ünnepély színhelye volt 1935 december 8-án az adămuşi ősi unitárius templom. Ezen a napon foglalta el állását Kiss Tihamér lelkesztéstvérünk, kit a hívek bizalma és a főtisztelendő Püspök ur megerősítő kinevezése állított az ősi szent Sion szószékére s a népes nagy gyülekezet vezetésére. A várakozó és vágyakozó hívek hangulatához képest a a beköszöntő beszéd tárgya az evangéliumi békeesség volt.

A beiktatást Gvidó Bé.a esperes afia végezte, melyben kifejtette a lelkeszi hivatás jelentőségét. Az új lelkeszt a kartársak és mások részéről többen üdvözölték. Templomi ünnepély után a jelenlevőket az egyházközség megvendégelte. A közös ebédet a helybeli buzgó nők készítették el Szántner Ödönné úrasszony és Pál Tamásné tiszteletes asszony segítségével.

Ifjú lelkesztéstvérünknek boldog, békés és sikeres munkásságot kívánunk Adămuş községben.

Az I. G. Duca-i főgimn. 1934—35. évi értesítője
Boros Jenő igazgató szerkesztésében megjelent. Az értesítő felöleli a mult iskolai év egész történetét, amely az állami törvényeknek megfelelően szept. 16-án kezdődött és június 23-án végződött. Beiratkozott összesen 155 tanuló. A tanítás zavartalan működését semmi különös körülmény nem akadályozta. A tanulók fegyelmi és egészségi állapota kielégítő volt, csak egy izben kellett négy napos szünetet adni a spanyol-nátha miatt. Iskolai ünnepélyeket, a rendtartás értelmében, nemzeti ünnepeket tartottak, ezeken kívül Sándor jügoszláv király és Poincare francia miniszterelnök temetése alkalmával. Az »Orbán Balázs Önképzőkör« ez évben is szép eredménnyel működött Boros Jenő, Lőrinczy Gergely és Şerban-Coruilă tanárok vezetésével. A kör többször tartott nyilvános gyűléseket is, több pályatételt tüzött ki, melyben az ifjuság nagy lelkesedéssel vett részt. Az alsó osztályu tanulók június 14—15 napjain autóbusszal meglátogatták Mediaş és Diciosânmartin gyárait, a felső osztályosok június 26—27-én a Gyilkostóhoz rándultak ki Péterfy Gyula és Lőrinczy Gergely tanárok vezetésével. Június 16-án 30 éves osztálytalálkozót tartottak az 1904—905-ben VI. osztályt végzett

növendékek. Az iskola volt tanítványainak és barátjainak adományából többen kaptak pénz- és könyvjutalmat, valamint konvikтусi segélyt. Dr. Ferenczy Géza egyk. főgondnok ur 1000 Leut adományozott cserkészfelszerelésre. A »Jótekonny Nőegylet« áldozatkész tagjai ez évben is kijavították a bennlakó-tanulók elszakadozott ruháit.

A Dávia Ferenc Egylet a püspökné ömáltósága elnöklete és vezetőségével februárius hó 11-én a püspöki lakás összes termeiben táncsal egybekötött házi tea-estélyt rendez, amelynek tiszta jövedelme az egylet nemes céljait fogja szolgálni. Az estély fővédnökei a püspök és főgondnok urak ömáltóságaik. Minden reményünk meg van, hogy a gondosan előkészített tea-estély is kitünően fog sikerülni. Kezdeté este 1/2 9 órakor. Belépődij személyenként 50 leu. Diákjegy 25 leu.

A Turda-Aires-i egyházkör február hó 2-án Cheien szépírás-, rajz- és kézimunkakiállításal egybekötött iskola-napot rendezett, a következő programmal: 1. 9 órakor a tanulók és iskola egészségi megvizsgálása s a szükséges tanácsok megadása. Vezette Dr. Imre Lázár orvos. 2. 1/2 10 órakor mintatanítás. Költeménytárgyalás a 4 osztállyal. Vezette Tóth József tanító. 3. 1/2 11 órakor istentisztelet. Imát Fikker János lelkész, egyházi beszédet Dr. Kiss Elek teológiai tanár mondott. Az éneklést Lőfy Béla tanító vezette. 4. 1/2 12 órakor iskolai ünnepség s a kiállításon kintűntek megjutalmazása. 5. 1/2 3 órakor délutáni istentisztelet. Imát mondott Pataki András lelkész. 6. 3 órakor szülői értekezlet. A tanító és szülők együttműködéséről tartandó előadással bevezette Zsigmond Ferenc tanító. A nemes, korszerű munkát szívből üdvözöljük. Reméljük, hogy megtermi a fáradtság után a gyümölcsöt.

A Zenemellékletéről. Az U. K. Zenemellékletének célja, hogy először elkészüljön mindazon énekek orgona-kisérete, melyek — mint új dallamok — kerültek bele énekeskönyvünkbe. Ezért testvéri szeretettel kérjük mindazon zenével foglalkozó afiait, kiknek ilyen énekek harmonizálása meg van, sziveskedjenek az U. K. szerkesztőségéhez eljuttatni leközlés végett, mert hisz a legfőbb óhaja volna az, hogy a Zeneközlönyben minél több egyén munkája megjelenjen. Azután kerülne sor esetleg új szerzemények közlésére is.

Ötő Lajos, szerkesztő.

Májusban Brassai Sámuel emlékünnepe lesz Budapesten, melyet a Brassai Sámuel Unitárius Ifjusági Egylet 15 éves fennállásának jubileuma alkalmából fog rendezni 3 napra tervezett ünnepek keretében. Ez alkalomból az unitárius társadalom egy diszes kiállítás emlékkönyvből betekintést nyer egy ifju egylet tevékenységéről, munkásságának eredményeiről, melyben méltó akar lenni a néhai nagy tudós Brassai Sámuelnek nevéhez, jelleméhez, tudásához és nagy unitáriuságához.

Kahlfürst Tibor.

Az első hindu Izlandon. Lakshmiswar Sinha, a Kalkutta mellett lévő shantiniketani hires »Rabindranath Tagore-iskola«

tanítója, propaganda-tanulmányutat végzett Izlandon. A hindu tanító hivatalosan a miniszterelnök vendége volt, akít izlandi tanulmányutján a közoktatásügyi miniszter kalauzolt. Sinha tanító az első hindu, aki Izland földjére lépett. Látogatása során autóval és lóháton beutazta egész Izlandot. A nyilvánosság és külön a tanulóifjuság számára Ceylonról és Indiáról eszperantó nyelven érdekes és vetítettképes előadásokat tartott. *I. E.-ből*

Vérátömlesztéssel mentettek meg egy elefántot.

Griffin amerikai városban egy vándorcirkusz tigrise valamiképen beszökött az elefánt istállóba. Megrohanta az egyik elefántot és súlyosan megsebesítette, olyannyira, hogy az értékes elefánt elpusztult volna. Ekkor a cirkuszigazgató hirtelen arra gondolt, hogy egy másik elefántból való vérátömlesztéssel kísérli megmenteni a végveszélyben levő állatot. A két hatalmas állat az egész operáció alatt példás nyugodtsággal viselkedett, mintha csak megértette volna az egész műtét jelentőségét. A műtét jól sikerült és a sebesült elefánt megmenekült a pusztulástól.

India gyermekhalandósága. Röviddel ezelőtt a következő adatokat tették közé Indiában a gyermekhalandóságról: 1000 újszülött csecsemőből meghalt 200. Ezzel a gyermekhalandóság 10 év óta most érte el a legmélyebb állást. Angliában ezzel szemben 1000 gyermekből csak 64, Ausztráliában pedig csak 39 hal meg.

Halálozás. Lapunk zártakor vettük a szomorú hírt, hogy *Vass Albert* oclandi gyógyszerész, egyházi tanácsos januárius hó 26-án, életének 67-ik esztendejében rövid szenvedés után elhunyt. Az elhunyt papi családból származott s mint ilyen az egyház ügyei iránt mindig melegen érdeklődött, az egyház és más közügyek intézésében tevékenyen részt vett, a Homorod vidékének egészségügyét hosszú éveken keresztül buzgósággal és szakértelemmel szolgálta. Nemcsak családjának, hanem egyházunknak és általában a közügyeknek is veszteség e munkás férfi halála.

Aki érdeklődik a közelmúlt iránt, rendelje meg: »*Brassai Sámuel élete*« című művet. Irta dr. Boros György, 11 képpel, 372 oldal. Lapunk szerkesztőségénél 250 Leu helyett 180 Leuért kapható.

Dávid Ferenc Egylet története. Irta Benczédi Pál. 84 oldal ára 20 Lei. Megrendelhető lapunk szerkesztőségénél.

LELKÉSZI HIVATALOK RÉSZÉRE

hivatalos nagyságu, iratküldemények számára
BORITÉKOK jó minőségü papiron nyomva,
kaphatók az Unitárius Iratterjesztőnél Cluj,
Unitárius Kollégium. Ára darabonként 1 Leu.

Ugyanott mindennemü hivatalos nyomtatványok beszerezhetők.

Dr. Gál Kelemen tb. igazgató által írt »*A Kolozsvári Unitárius Kollégium Története*« című 2 kötetes nagy műve 300 leu, amatőr pld. vászonkötésben 500 leu. Megrendelhető, amíg a kevés készlet még tart, az »Unitárius Iratterjesztőnél« Cluj, Unitárius Kollégium.

Nyugtázás. Az egylet pénztárába 1935 december 1-től 1936 január 20-ig tagsági díjat fizettek: Özv. Biró Izsákné Sighişoara 1935—1936-ra, Dombi Mózes Rareş 1931—1933-ra (100 leut), Csongvay Dénes Badeni 1934-re, Unitárius Egyházközség Moldovaneşti 1935-re, Báló István Valeni 1930—1935-re, Imre Pál, Szabó István Sănpaul 1930—1933-ra, Nagy Pálné Berghia 1933—1936-ra (200 leut), Lőrinczy Zsigmond Tg.-Mureş 1934-re, Halmágyi János Tg.-Mureş 1935-re, Brázavay Dezsőné Sarmisegetuza 1936-ra, Dr. Borbély Béla Turda, Tóth Vilmos Avrameşti, Komjátszegi Géza Bihoria, Csata Gerzson Carei 1935-re, Kelemen Imre Ocland 1934—1935-re, Dr. Tóth György Budapest 1935—1936-ra, Unitárius Egyházközség Făgăraş 1932—1933-ra, Inczefy Lajos Reghiune-Sasesc 1935—1936-ra, Pásztorné Rostás Róza Turda, Péter Sándor I. G. Duca 1936-ra, Orbók Lajos I. G. Duca 1935-re, Kocsis György Blaj 1935-re (50 leut), Weress László Cluj, László Zsigmond Cechesti 1936-ra, Unitárius Egyházközség Iara 1935—1936-ra, Hegyi János Vilvoorde 1936-ra, Péter József Suplac 1933—1935-re, Ürmösi József Cluj 1934-re, Dr. Gyergyay Árpád 1933—1935-re, Kovács Gábor 1929—1933-ra, Útő Lajos 1935 1936-ra, Boros Mózes Iobogeni, Lengyel Ferencné, Özv. Fazakas Mihályné, Palatka Lőrincné Simeria 1936-ra.

Előfizetési díjat fizettek: Pázsint Róza I. G. Duca 1935-re, Unitárius Egyházközség Boldogai 1933—1934-re, Horváth Piroska Mediaş 1935—1936-ra, Zeuger Aladárné Cluj 1936-ra, Bordi István Dâmbău 1935 második felére, Jobb Dénes, Dávid Ferenc Nőegylet Oraşeni, Ifj. Egyed Dániel Ocland, Geréb Zsigmond I. G. Duca, Incze Jánosné Calnic, Ifj. Inczefy Lajos Cluj 1936-ra, Dávid Ferenc Nőegylet Făgăraş, Pap Lajos Bihoria 1935-re, Komjátszegi Géza Bihoria 1934-re, Lurtz Rudolfné és Maksay Erzsébet Rupea 1936-ra, Székely János és Miklós János Dâmbău 1935 második és 1936 első felére, Vári Dénes Firtănuş 1934—1936-ra, Biró Domokosné Ocna de Sus, Özv. Szász Istvánné Martiniş 1936-ra, Benczédi Ferenc Goagiu 1935—1935-ra, Özv. Balázs Jánosné Cluj 1936-ra.

Alapítói díjban fizettek: Pataki András és Dávid Ferenc Ifjúsági Egylet Moldovaneşti 100—100 leut, Dr. Csutak Mihály Cluj 126 leut, Gálfi Lőrinc Cluj 500 leut, Özv. Papp Anlalné Dicio 500 leut, Kahlfürst Imre Cluj 50 leut, Dr. Ferenczy Géza Aita Mare 500 leut, Dávid Ferenc Egylet Iara 200 leut.

Cluj, 1936. I. 20.

Gálfi Lőrinc,
pénztárnok.

Szerkesztői üzenetek. A jövő számra a közleményeket kérjük februárius hó 20-ig beküldeni. Minden pénz Gálfi Lőrinc egyleti pénztáros úrhoz küldendő. Lakásváltozást vagy ha valami **zavar** van a lap körül, kérjük a szerkesztőséghez bejelenteni.

Az Unitárius Közlöny megjelenik havonta. Szerkesztő: Benczédi Pál

Tipografia „ORIENT” Cluj, Str. Iuliu Maniu 8.

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE
KIADJA A DÁVID FERENC EGYLET

Alapította : Dr. BOROS GYÖRGY.

Lőrinczy Dénes esperes-lelkész.

x Logo

Lőrinczy Dénes

1867 – 1936

Az unitárius egyháznak nagy halottja van. Ez év februárius hó 5-én megvált a földi szenvedésektől Lőrinczy Dénes turdai lelkész és ariešköri esperes. Több, mint egy fél esztendeje, hogy súlyosan szenvedett és a halála mégis meglepetés volt különösen a távollévőknek. Minden Főtanácson ott láttuk férfias, daliás alakját és hallottuk fölszólalásaiban, a komoly tanácskozások során az ő bölcs megfontolását, csak a legutóbbin, a decemberin nem volt jelen. Éreztük, hogy komoly oknak kell lennie, ha Lőrinczy Dénes esperes nincsen közöttünk. Az ő elmaradásának tényleg kényszerű oka volt, mert a súlyos betegség végre mégis csak legyőzte a 69 éves erős férfit s többé nem hirdeti az igét, nem vesz részt egyházközsége, egyházköre és az egyetemes egyház vezetésében. Most, midőn egy lelkesedéssel, lángolással, eszmény-nyel és folytonos munkával teljes életnek a világa kialakult, jó lesz egy futó pillantást vetnünk arra az életre, arra a nemes munkás férfiura, akiről azt mondja a mindennapi megállapítás, hogy meghalt, elköltözött az élők sorából.

Lőrinczy Dénes Avrameştiben, ebben a törsgyökeres székely unitárius faluban született 1867-ben. E falu sok kiváló szellemet adott az unitárius egyháznak és a magyar közéletnek. Amikor ő született, az oly sokszor borus magyar égen az ég kiderült, az unitáriusok számára is ütött a szabadság órája; a sok elnyomatás és üldözés után haladás és fejlődés következett be, Dávid Ferenc lángoló lelke újra az unitarizmus vezérszellemé lett... Lőrinczy Dénest ez a lélek ragadta magával; ez tette őt igazán pappá. Lelkészi szolgálatait Hódmezővásárhelyen kezdette, chichisen folytatta, de ezen rövid állomások után, Turda hívta meg lelkészének, ahol 36 esztendőit szolgált. Ebben a szolgálatában teljesítette élethivatásának vezéreszméit. A mi viszonyaink között Turda mindig egyike volt a legjelentősebb lelkészi állomásoknak. Itt hirdették ki legelőször a vallásszabadságról szóló azt a törvényt, mely az unitáriusokat is magába foglalta. Ez az egyházközség a legújabb időkig iskolát is tartott fenn s mint ilyen, valamint megyeszékhely is jelentős hely. Népes unitárius gyülekezet, melynek nemcsak múltja, hanem jelene és jövője is van. E gyülekezetben soknemű egyházközségi munka kínálkozik, de e mellett egész sereg más kötelesség is vár rá. Turda városa egy szent hagyományt, az igazi erdélyi szellemet testesíti meg. Ez a szellem pedig azt követeli az embertől, hogy úgy szolgálja a saját egyházának ügyét, hogy másnak ne ártson. Vagyis: úgy szeresse egyházát, vallását, hogy azáltal az általános, egyetemes kulturát előmozdítsa s az egyetemes kereszténységnek is szolgálatot tegyen.

Lőrinczy Dénes munkakörét, melyet oly odaadással végzett,

a következő adatok jelzik. 44 esztendeig volt az Urnak ékesen szóló szolgája, az unitárius ígehirdetésnek ihletett ajku szónoka. Ebből a nagy munkaidőből, amely csak kevés kiválasztottnak adatott osztályrészüi, 36 esztendőt a turdai egyházközségnek szentelt. Élete összeforrott nemcsak az egyházközség, hanem Turda város életével is. 1932 október hó 9-én, papi szolgálatának 40-ik évfordulója alkalmával nemcsak egyházközsége, hanem az egész Turda városa — nemzeti és felekezeti különbség nélkül — igaz szívből jövő ünnepségben részesítette. Mint esperes, 28 évig vezette egyházkörét bölcseséggel és szeretettel. A főtanácsí gyűlésen és más ünnepélyek alkalmával gyakran volt ünnepi szónok és előadó. Mint egyházi tanácsos az egyház kormányzatában részt vett és a vezetőségnek mindenkor az osztatlan bizalmát bírta.

Társadalmi tevékenységéből pedig a következőket emeljük ki. A magyar pártnak diszelnöke volt, amely megtisztelést odaadó munkásságával és buzgóságával valóban kiérdemelte. A városában levő dalkörnek évtizedeken át lelkes, munkás elnöke. Ugyancsak diszelnöke volt a turdai magyar iparosegyletnek, a Hangya szövetkezetnek pedig vezető elnöke volt. Ezeknek a címeknek felsorolása is mutatja az ő soknemű munkásságát, amelyet az ő szép, Istentől megáldott életén át oly nagy sikerrel és megelégedéssel folytatott. Azt hisszük, nem tulozunk, midőn azt mondjuk, hogy halála nemcsak szeretett családjának és egyházunknak, hanem az egész magyar társadalomnak fájdalmas veszteséget jelent.

* * *

Lőrinczy Dénes esperes halálakor az igaz részvét oly hatalmasan nyilvánkozott meg, ami méltán mutatta azt a nagy szeretetet és méltánylást, amely őt körül vette. Temetése február hó 7-én volt, mikor is reggel 10 órakor a köri papság átvitte a nagy halottat a gyászházból az unitárius templomba. Ez alkalommal a dalkör vegyes karának éneke után Dr. Szathmáry Miklós lelkész mondott megható imát és bucsuztatta el forrón szeretett családjától. A délután $\frac{1}{2}$ órakor kezdődött temetés alkalmából szívből jövő imát Lőrinczy István tb. esperes mondott, egyházi beszédet pedig Vári Albert teol. akadémiai dékán mondott, amely méltó volt a szónokhoz és méltó az elhunythoz, Egyházi ének során a turdai Magyar dalkör gyászdalt énekelt közének helyén s ezt valamint az éneket általában Erdős Mihály énekvezér vezette. Ezután a bucsubeszédék sora következett. Az egyházi főhatóság nevében Dr. Varga Béla főjegyző, az egyházkör nevében Gombási János köri jegyző, Árkosi Tamás az egyházköri lelkész, Adorján Géza ügyvéd, főgondnok az egyházközség, Özv. Velits Károlyné az Unitárius Nőkszövetsége, Késmárky Miklós s. lelkész az Unitárius Leányegylet, Nagy Mózes ref. esperes egyháza és hivei, Botár Gáspár róm. kath.

főesperes pedig a róm. katolikus egyházközség nevében mondottak megható bucsubeszédet. A hatalmas tömeg a város összes harangjainak zugása mellett kikísérte az oly nagyon megsiratott nagyhalottat a temetőbe, ahol a temetőgondnokság diszsihelyet jelölt ki a megboldogultnak. Itt az óturdai Ref. Férfiak énekével kezdődött a szertartás, amelyet Ladányi György karnagy vezetett. Ezután dr. Gál Miklós a magyar párt központja s a megyei és városi tagozatok, az egész magyarság nevében mélyen megindultan vett bucsut az elhunytól. Az Iparos Egylet nevében Farkas Imre beszélt megható érzéssel. Végül Farkas István alpolgármester a turdai Magyar Dalkör és a Magyar Dalosszövetség központi vezetősége nevében méltatta Lőrinczy Dénes esperes munkásságát mélyen szántó szónoki beszédben. Ezalatt pedig a turdai Magyar Dalkör Erdős Mihály karnagy vezetésével csöndesen egy gyászdalt énekelt, mikor is az alkony már leszállt s a csöndes dal hatása alatt a mély gyász könnyekben tört ki s a nagy közönség otthagya Lőrinczy Dénes földi részét a friss hantok alatt s magával vitte egy nemes harcot megharcolt élet, egy igaz munkás ember, egy izzig-vérig magyar lelkipásztor föl-emelő emlékét.

Gyallay Domokos a Petőfi Társaságban.

Örömmel adunk hírt kedves olvasóinknak arról, hogy Gyallay Domokost a székely nép legkedveltebb és legtehetségesebb íróját a Petőfi Társaság is levelező tagjai közé választotta. Korábban már a Kisfaludi Társaság is kitüntette volt jeles székely írónkat azzal, hogy tagjai sorába választotta. Február hóban meg is tartotta székfoglaló előadását egy népies tárgyú elbeszélés felolvasásával, amellyel szerző nagy sikert ért el. Gyallay kitüntetésében az igazi népies, nemes szellemű művészet megbecsülését látjuk. Büszke örömmel kívánunk jó szerencsét és még sok sikert Gyallay Domokosnak már csak azért is, mert az 1900-as évektől kezdve Gyallay lapunknak is állandó munkatársa. Korábban költeményei, majd később elbeszélései jelentek meg lapunkban, melyekből mind nemes érzés, vallás-, nemzet-, család- és egyházszeretete sugárzik ki. Tárgyának megfelelően stílusa is nemesen egyszerű és tiszta, nemes, emelkedett szellemű.

Merre?

*Ezer csillaggal néz rám az este;
ezer fagyos szem rám meredve
s én nézem bámulva, dideregve.*

*Az őszi estében ezer titok...
még én is lassan szárnyat nyitok
s indulok csendbe, mint a titok...*

Ki tudja vajjon merre, merre?

Székely Gyula.

Az unitarizmus olyan, mint a hegyen épített vár.

Mult számunkban említés volt arról, hogy Dr. Hall Alfréd angol unitárius lelkész, a világ szabadelvű keresztényei egyesületének elnöke felhívást intézett a világon élő összes unitáriusokhoz, hogy egy meghatározott napon tartsanak nemzetközi unitárius vasárnapot, ami meg is történt.

A közös imádkozásnak és lélekben való egyesülésnek, a nagy emberi- és keresztényi eszményekről való megemlékezésnek ez az alkalma bizonyára mély hatást tett minden unitáriusra, aki ilyen istentiszteleten résztvehetett. Főlemelő lehetett mindenkire az a tudat, hogy bekapcsolódhatik a világ 20 millió unitáriusának lelki világába s eredeti tisztaságban és szépségben tárulhatott fel előtte az unitárius eszme, az Egy Isten hitének felséges eszménye, mely hitelődeinket a közel 400 esztendőn keresztül lelkesítette, az üldözések között kitartásra buzdította s mindig érezte, hogy az unitarizmusnak jövője van.

Magunk részéről nem kis önbizalommal mondhatjuk, hogy mióta az unitárius hitfelfogást öntudatunk világánál megismertük s annak igazságát kiirthatatlanul szívünkbe zártuk, azóta változatlanul valljuk, hogy legtöbb joggal az unitáriusok vehetik ajkukra a Jézus szavait: »Ti vagytok a világ világossága; nem rejtethetik el a hegyen épített város.«

Más vallásos felfogások között az unitárius gondolkodás valóban olyan, mint a hegyen épített vár a többi fényes paloták és egyszerű házak mellett. Fölötte helyezkedik el mindeniknek. Az ablakain kisugárzó világosság feltűnik sokaknak s néha olyanokat is megállásra készít, akik különben közönyösen szoktak elmenni a vallásos kérdések mellett.

Már szinte 400 esztendeje, hogy az unitárius hitfelfogás a nép szívében gyökeret vert s Erdély vallásos gondolkodásában, ha egyelőre rövid időre is, vezető szerephez jutott. Azonban az unitárius hiteszmével is úgy volt, mint ahogy minden hirtelen előtörő és fejlődésre hivatott gondolattal többnyire lenni szokott, t. i. amint káténk is mondja, ha valaki valamiben kitűnik, mások fölé emelkedik, mindjárt ellenségei támadnak, — világosság fiai mellől most sem hiányoztak a sötétség gyermekei, kik irigységgel és féltett önérdékekkel a feltűnt világosság ellen törtek. A megismert igazságnak szembe kellett néznie a gyűlölködés és alattomoság sebeket osztogató hatalmával. Az őszinte, bátor meggyőződésnek el kellett szenvednie a haladni nem akaró világ letipró törekvéseit. A hegyen épített vár erős viharok, pusztító fertegnek, az ellenséges indulat megsemmisítésre törekvő támadásainak volt kitéve évszázadokon keresztül s bizony még ma sem lehet egészen nyugodt és szabad az élete. De a világosságot kioltani, az igazságot utjában feltartóztatni, a hegyen épített várat elrejtteni vagy éppen lerombolni nem lehetett soha.

Az igazságnak és világosságnak az ereje áthatolt hegyeken, országhatárokon, végtelen tengereken. A hegyen épített várból a fény ég felé tört s visszasugárzott az emberi szivekbe, s ha talán egyik helyen meggyöngült is a gyertya fénye vagy éppen kialudt a lámpa, a másik helyen felgyult és tovább világított még szebben, megkapóbban, erőteljesebben.

Igy jutott el az unitárius vallás tisztasága és szépsége részint Erdély bércei közül, részint a természetes vallásos gondolkodás önmagában rejlő erejénél fogva előbb Angliába és Amerikába, idővel a világ más részeibe. Ma már az öt világrésznek alig van művelt országa, hol az unitárius hitfelfogás ismeretes ne volna. Európa különböző népei között, de még a távol kelet országaiban is már a világháboru előtt szilárd alapot nyert az Egy Isten eszme s azóta fokozatos fejlődésről beszél a lelki haladás szelleme. Pár év előtt olvastuk, hogy pl. a Filippi szigeteiken egyszerre 3 millióval szaporodott az unitáriusok száma. Ma már az egész világon meghaladja a 20 milliót.

El tudjuk-e képzelni, meg tudjuk-e érezni, hogy mit jelent az, amikor 20 millió hitben erős ember emeli föl lelkét az egyetlen egy Istenhez és gondol egymásra abban a mély és őszinte meggyőződésben, hogy az ő hite »a világ világossága?« Lehet-e elrejtteni és féltetni az olyan várat, mely magasan áll a lelki világban s melyre minden országból vigyázva néznek fel a szellemi haladásban és vallásos felvilágosodásban élő emberek? Lehet-e csüggedni, amikor faluhelyen a nép évszázadokon keresztül megvédelmezte és megtartotta a tiszta unitárius hitet vagy ha a nagy város tizezrei között talán kevésnek látszik a számunk, amikor közelben és távolban egész községekben ég, lobog az unitárius hiteszme tiszta lángja? Szabad-e az élet nyomasztó sulya alatt is bizalmatlansággal lenni az unitárius vallás jövőjével szemben, mikor az egész világon egyszerű sorsban levő, de tulnyomó részben a művelt emberek folyton növekedő száma vallja és hirdeti, hogy az unitárius vallás »a világ világossága«, mert ez a legtisztábban ápolja a szivekben a Jézus hitvilágát, az evangélium szellemét? A világon bárhol élő unitárius testvéreim, menjetek el és mondjátok meg barátaitoknak és ismerőseiteknek, kik nem unitárius, hanem más nevet viselnek, hogy vizsgálják meg Jézus természetes gondolkozásának és hitvilágának alapján nyugodtan és őszintén vallásos meggyőződésüket s meglátjátok, hogy mennyien fogják azt mondani, hogy ők is unitáriusok, csak nem annak születtek és nyilvánosan még nem csatlakoztak. Menjetek el és keressétek fel a világ bármelyik országában a legműveltebb embereket és meg fogjátok látni, hogy nem 20, hanem 100 milliókra megy azoknak a száma, kik unitárius vallásos felfogásban élnek, de más nevet viselnek. Amióta az unitárius vallásos felfogás létezik, azóta a szellemi haladás és felvilágosodás arról beszél, hogy ez a »világ világos-

sága«. S ha a hegyen épített várat nem lehet elrejtteni, annál kevésbé a szellemi várat, mely magától világít.

Ebben a tudatban s az unitárizmus erőteljesebb kibontakozása reményében nézzünk szét a világ minden tájára. Lelkünk keresse fel az unitárius hitvilágban és szabadelvű vallásos felfogásban élő embereket, hogy a jelen nehézségei hordozására és a jövő küzdelmeire új erőt, bátorítást nyerjen hitünk tisztaságának és szépségének a fényinél. A hitigazságra törekvés a magasan álló szellemi vár erejével egyengesse az utat a lelki haladás számára, hogy mind inkább átérezzük Jézus szavainak jelentőségét: »ti vagytok a világ világossága: nem rejtethetik el a hegyen épített város«.

kl.

Részlet Goethe Faustjából

Dóczy Lajos fordításában.

Margit:

Hiszed-e Istent?

Faust:

Ne értsd visszára, szépséges szívem!

Ki hívhatná neven?

Ki vallhatná,

Hogy: Hiszem én?

S kiben van érzemény

És merné mondani:

Hogy nem hiszi?

A mindent ölelő

A mindent éltető,

Nem éltet ő, nem ölel ő,

Engem, téged, magát?

Nem hajlik fenn a menyek boltja?

Nem áll erőben lenn a föld?

S nem intenek éjjelente

Örökkévaló csillagok?

Nem lát szemedbe a szemem?

S benned, körülted, szívbe, agyba

Nem tör-e minden

S íreg-forog örök titokban,

Élláthatatlan láthatóan?

Színig töltsd ezzel szivedet,

S ha csordulásig boldogított,

Nevezd, ahogy csak tetszik:

Boldogság! Szív! Szerelem! Isten!

Nekem szavam rá nincsen!

Csak érzés minden.

A név csak hang, a szó csak pára,
Csak köd a mennyei sugárra.

Margit :

Mind szépen, jól van kigondolva,
Körülbelől a pap is mondja,
Csakhogy nem ilyen szóval épen.

Faust :

Ezt mondja szive belsejében
Minden, kire a nap tekint.
Mindenki önszava szerint,
Hát miért ne én a magam nyelvén?

Margit :

Igy hallván én is helyeselném,
De sántikál egy kicsit;
Nincs benned keresztényi hit.

Bibliai történetek.

Az egyiptomi bábák.

II. Mózes 1, 6—21.

József halála után a zsidók sorsa Egyiptomban rosszra fordult. Izrael fiai ugyanis nagyon elszaporodtak, meggazdagodtak s az ország különféle helyeire letelepedtek. Az új király nem ismerte Józsefet, nem tudta, vagy nem is akarta tudni, hogy József milyen jó szolgálatot tett Egyiptomnak s féltékenységében így szólott az ő népének: »Íme az Izrael fiainak népe több és hatalmasabb nálunknál. Nosza, bánjunk okosan vele, hogy el ne sokasodjék és az legyen, hogyha háboru támad az ellenségeinkhez adja magát és ellenünk harcoljon.« Hogy a zsidó nép szaporodását és elhatalmasodását meggátolja, Egyiptom királya nehéz munka teljesítését követele a zsidóktól. Azt gondolta, hogy ezáltal a zsidók elfognak pusztulni. Nem úgy történt. A zsidók a nagy teher alatt még jobban megerősödtek és elszaporodtak. Erre a király így szólott a bábákhoz: Amikor héber asszony szül, ha fiut szül öljétek meg, ha leányt szül, hagyjátok, hadd éljen. A bábák azonban félik az Istent és nem cselekedének úgy, amint Egyiptom királya parancsolja vala nekik, hanem életben hagyják vala gyermekeiket. Amidőn azonban a király felelősségre vonta a bábákat, hogy miért nem teljesítették a király parancsolatát, a következő kifogással mentették ki magukat: »A héber asszonyok, nem olyanok, mint az egyiptombeliek; azok

életelevenek; minek előtte a bába hozzájuk eljutna, már szülnek.«
 »És lőn, hogy a bábák félek Istent, megszorítá házuk népét.«

Ez a régi történet nagyok sokat mond, nagyon tanulságos.
 Akinek van füle a hallásra, hallja.

Az elhunyt V. György angol király és a Biblia.

A Manchester Guardian című nagy angol lap írja a következő jellemző, kedves kis történetet az elhunyt nagy királyról.

Windsorban és a Buckingham palotában a látogató csak a különleges, előirt alkalmakkor láthatta őt. Ott úgy élt, — s úgy is kellett élnie — mint egy király. Sandringham-ben (vidéki családi birtokán) úgy élt s úgy is szeretett élni, mint egy vidéki földesur, barátai s alkalmazottai között. Itt történt egy alkalommal, hogy amikor a Sandringhami vasárnapi iskolában ő osztotta ki a díjakat, azt mondotta egy kicsi lánynak, aki ajándékot kapott a bibliai tárgyakból adott jó feleleteiért; »Örvendezek, hogy ezt az ajándékot neked adhatom. S én úgy érzem, hogy nekem jogom is van ezt az ajándékot neked adni. Csaknem ötven esztendővel ezelőtt megígértem édesanyámnak, hogy mindennap elolvasok egy részt a Bibliából s ezt az ígéretem mindig megtartottam.« Ez a kicsiny történet mindennél többet árul el abból, hogy mi volt az ő egyéni nagyságának, szeretetreméltóságának, igazságosságának fő forrása s mi tette azt, hogy nemcsak hivatalos gyász, hanem népének őszinte könnyei kísérték utolsó útjára.

Kövári Jakab.

Értesítés.

Az »Unitárius Tanítók Ált. Egyesülete« 1935 december 14-én tartott közgyűléséből felterjesztett jzk.-ben kérte Főhatóságunkat, hogy az »Erdélyi Iskola«-nak mint jelenlegi helyzetünkben leginkább megfelelő pedagógiai szaklapnak megrendelését tegye lehetővé iskoláink részére.

Örömmel közlöm elemi iskoláink vezetőségeivel, hogy Főhatóságunk részéről készséges megértéssel találkoztva, 65—1935. sz. E. K. Tanács határozatban a következő leiratot kaptam:

»A jzk. 2. pontját illetően az iskolaszékeket felhívja arra, hogy a Clujon Dr. György Lajos szerkesztésében megjelenő »Erdélyi Iskola« c. folyóiratot, mint szükséges szaklapot már most rendeljék meg az elemi iskolák előirányzott dologi kiadásai terhére.«

Előfizetési ár 1 évre: 150 Leu.

Kiadóhivatal: Cluj, Strada Cogălniceanu 7.

Cluj, 1936 febr. 20.

Patakfalvi Zsigmond.

Szeretet után vágyódsz? Szeress.

Hűség után vágyódsz? Légy hű.

A világ olyan, mint amilyennek lelked tükrében látod.

Az indiai hirnökből.

TŰZHELY MELLETT

A fehér ördög.

Nem tudom, ma hogy van, de régen a tatárnak is megvolt a maga ördöge: a *dzsín*.

A *dzsín* éppen olyan féelme és veszedelme volt a tatárnak, mint az ördög a székelynek.

De színében merőleg különbözött az ördögtől. Az ördögöt ugyanis feketének, a *dzsínt* pedig fehérnek látták, akik látták.

* * *

Történt pedig 1690 esztendőnek őszén ilyen dolog.

A két Homoród völgyét tatárhad szállta meg. Zsákmányoltak, égettek, pusztítottak az ők gonoszságuk szerint. Rabokat is szívesen szedtek volna az elévaló, értékes székely nemesek közül, de ezek idején elrebbentek a hivatlan vendégek utjából. A hír a tatárok jöveteléről ugyanis már a nyáron végigharangozott a Székelyföldön. Már akkor megesett a bódulás derekasabb része. Hishomoród völgyének a népe az almási barlangba, Nagyhomorodé a bágyi vár födele alá bujt a fergeteg elől.

Hogy aztán a tatárok nem jöttek mindjártást, a férfiak kijártak a várból s kellő vigyázás mellett tovább végezték az őszi munkát. Hordottak, csépeltek, új vetésre szántottak, gyümölcsöt szüreteltek. Csak akkor zárkóztak be teljességgel a várba, mikor a tatárok füstjét orrukba verte a szél.

Szép meleg ősz volt, a tatárhad ugyancsak megülte a gazdag vidéket. Éltek, prédálták, vesztegették a tele csüröket és rakott asztagokat.

Legfőképpen azon mesterkedtek, miképpen férközhetnének hozzá a menedékhelyekhez, miképpen koppaszthatnák meg az összebujt keresztény nyájukat. Különösen a bágyi várat lesték: ott volt a nép tollasabbja.

Rendes hadi fortélyokkal kezdték környékezni a várat.

A főcsapat lenn táborozott a völgy falvaiban. Fönt, Bágy községe alatt, őrség állott lesben, amely őrszemeket állított a váralja mentén: nem csapnak-e ki a várból a tökéletlen gyaurok? Hátha még nyelvet is foghatnának a várbeliek közül? Kiszorítanák belőle, hogy milyen környülállások között él odabent a nép és hol lehetne legbátorságosabban megütni a falakat?

A várban bizony napról-napra sanyarubban voltak a székelyek. Ki hitte volna, hogy ilyen sokáig itt fognak élni a gonosz vendégek? Félelmesen apadt az élés a hombárokból, átalvetőkől, ászkokból.

Hát akinek már a felköltözéskor szűken volt a költsége? Mert bizony ilyenek is bőven találkoztak a hat falu népe közt. Pákay János a bányai szent eklézsia tanító mestere tagadhatalatlanul ezek közé tartozott. Mesturam sok-sok étkes kis cseléddel és igen könnyű tarisznyával futott föl első megriadáskor a falak és bástyák oltalma alá.

Nem kényelemszeretetből indult el ösztövért tarisznyával. Vállalt volna ő súlyosabb terhet is, de úgy állott a dolog, hogy ilyen időtáiban otthon sem valának eltett javai. Éppen a két közön találta a futás: amikor a tavalyi kepe már fogytán volt, az új pedig még nem gyűlt össze.

Egy napon hát megszólította a várpiacra Kánya Pétert, az eklézsia kurátorát, járja el a híveket, hogy képezzenek itt is valamit a szorult és szűkös állapothoz képest, mert különben éhen halnak a kis cselédek.

A kurátor igazságosnak tartotta a mester kívánságát, kosarat kerített és végigjárta a híveket. Hiszen adakoztak szépecskén, kitől ami telhetett.

Mesturam zsákjainak üressége azonban mélyebb volt, sem hogy azt egyszer való kosarazással tele lehetett volna tömni. Másodszor is, harmadszor is el kellett indulnia Kánya kurátornak.

Mi tagadás, minden uttal kevesebbet eresztett a könyörületesség csapja. Mindenki a maga háznépének megmaradására tartogatta, dugta az elemózsiát. Negyedszer már el sem indult a kurátor, hanem azt mondotta Pákay mesternek:

— Önként már nem adnak, rájuk kell hát parancsolni. Beszéljen mesteruram a kapitánnyal: ha megkopogtatná az olajos korsót...

A mester dályai Kandó Mártonhoz, a vár választott kapitányához folyamodott. Ennek ugyanis sok dolga, bosszusága volt a rendtartással, a Pákay kérése éppen rossz kedvében kapta. Rövid uton magához citálta hát Kánya kurátort s morgyálisan rája támadt.

— Micsoda istentelen népek vagytok ti, bányaiak, hogy a belső embereiteket éhezteszitek? Meg ne halljam, hogy a mesteretek panaszkodik: azonnal szedd össze a presbitereket, a mester szükségét eloszlassátok.

S már szaladt is egyéb dolga után Kandó kapitány.

— Most aztán mi lesz velünk? — nézett Kánya Péterre nagybusan a mester.

— Összehívni a presbitereket? — bucsálódott a kurátor. — Birót vonunk törvényre, mesturam, nem sok fogantatja lesz annak. Én csodát nem tehetek, sziklából vizet nem bocsáthatok. Kegyelmed is törje kissé a fejét, mihez nyulhatnánk?...

Egy óra sem telt bele, Pákay János fölkereste a kurátort és kihívta a fal tövéhez tanácsot ülni.

— Volna egy gondolatom, mit szólna kegyelmed hozzája?

— Mondja, mesturam!

— Ha kitudnék a várból sajdulni egy órácskára... A futás előtt nyers dióval hordtam meg a házam hiját. Eddig jól megszáradt a dió a száraz helyen, emberül lehetne táplálkozni vele. Ha abból elhozhatnék valamennyit! A kis cselédeim mindig meghiznak a dión, bizonyosan kapnának rajta szegénykék...

— Hová gondol, mesturam? — hüledezett a kurátor. — Tudja, hogy milyen szigorú rendelet alatt vagyunk. Senkinek sem szabad kivenni a várból.

— Kegyelmed tagja a fegyveres őrségnek, segíthet, ha egy kicsit meggondolkozik! — hunyorított a mester a kurátor szemébe. Kánya pedig hümmögött, csóváltgatta a fejét.

— Hiszen megvan bennem a jóakarát, de ha rajta veszünk... Ha a tatár kezébe kerül mesturam...

— Nem fogok a tatár kezébe esni, affelől nyugodt vagyok. Isten nem fogja szenvedni, hogy a gyermekeim éhhalállal veszzenek el. Az emberek elhagytak, de az Isten nem fog elhagyni...

A kurátort megindította a Pákay János nagy bizodalma.

— Jól van, ma éjszaka jöjjön el a kapuhoz! — mondotta a mesternek csendesén. — Én fogok akkor a kapunál strázsálni, kibocsátom Isten nevében...

Parolát csaptak a megegyezésre.

Kánya Péter buzgón sétált alá s fel a kapuőrségen. Éjfél-tájt valaki megrántotta hátulról a ködmönét. Odanéz, hát egy ember áll mellette ingben, lábravalóban mezítláb.

— Né, né, mesturam, hát csak így változóban? — meresztett nagy szemet a kurátor.

— Így léptem ki a kamarából! — kaccsintott a mester. — Ott járt-kelt az őr, nem akartam gyanút kelteni az öltözködéssel. Senki sem vett észre, nyisson kaput kegyelmed.

— Jó, nyerjük meg az időt! — tessékelt a kapu felé Kánya Péter a mestert. — Egy óra múlva azonban visszajöjjön mesturam, mert azután váltakozik az őrség, más fog a kapunál strázsálni.

Szót fogadott Pákay János, visszajött őrváltás előtt. Ugyancsak darabosan szakadt belőle a lehelet, amint befordult a kapun s megállott a kurátor előtt.

— No, jó véggel járt? — kérdezte Kánya Péter.

Pákay uralam nem tudott egyhamar szólni a nagy szuszogástól. Kezével mutatott a fehérműjére.

Szemléli a kurátor, hát a mester ingeálja a lábravaló korcáig, a lábravaló szára bokakötéséig telistele dióval. Ugy festett, mintha egy derékaljat átkötöttek volna középen.

— Kergették mesturamat?

— Nem kergették. A nagy tehertől szuszogok. Ők futottak el... két fegyveres tatár...

— Hát mégis találkozott velük? — riadt meg a kurátor. — Hogy esett a dolog?

Végre meglassudott a mester fujtatója, szólni kezdhetett.

— Hát az ugy esett, hallgassa meg kegyelmed. Baj nélkül eljutottam a parokhiáig, fölmentem a hijuba s rákni kezdtem a diót a ruhám alá. Már jóformán megrakódtam, mikor valami furcsa beszédet hallottam a ház büttüje felől. Föl sem ocsudtam az ijedtségből, hát egy hegyes tatár süveg ütközik föl a hiju ajtaján. Meglapultam a földél alatt, de csak felém tapogatózik a kutyafülű! Mit tegyek uramfia? Megugrottam magamat s a dió rettenetes zörgedelmével lecsusztam a lajtorján. Ki akarok szólni a pitvarból, hát látom, hogy cseberből-vederbe: az ajtóban másik tatár áll lándzsásan. A hasam felé dőf, de a dió nagy zörgéssel fölfogja a dőfést, én állok merőn a lábamon... Ujra szur, de semmi bajom! Hirtelen elordítja magát a maga pogány nyelvén: *dzsín, dzsín, dzsín!* S megfutamodik a kapu felé, de kiabál és hadonászik, mintha darazsak üzték volna: *dzsín, dzsín, dzsín!* Én is utánna, hogy a másik tatár kezéből szabaduljak. De a másik is feledte rajtam kapni, megkerült az udvaron és ordítva szaladt társa után: *dzsín, dzsín, dzsín!*... No, én is használtam a tágulást s nekirugaszkodtam a vár utjának. Isten segedelmével itt a dió, — zörgette meg terhét boldogan Pákay mester.

* * *

Krónikák is tudnak róla, hogyan lett »fehér ördög« a bágyi mesterből! Mert krónikára méltó esemény lett abból.

A két meggabalodott tatár ugyanis a dzsín hírével fölverte a falu alatt levő őrséget, ezek lelket vesztettek, megfutamodtak és fölverték a völgyben táborozó sereget. Végül senki sem tudta, hogy mi a baj, de mindenki kiabált és lóra ragadozva menekült napkeletre, Krimia felé. Reggelre ugy eloszlott a tatárhad a két Homoród-völgyéből, mint a köd.

Nem is igen jöttek azután Erdélybe. Pedig a székelyek akkoriban ugyancsak fenték a fogukat, hogy legközelebb nem pajzsosan, hanem ingben és lábravalóban fognak éjjeli viadalra kelni a pogánnyal.

Gyallay Domokos.

A hithűség példája.

Lengyelország a XVI. században és még azelőtt is szívesen befogadott minden haladó eszmét. Mivelt és nagyhatalmu nemesség, józan, természetes ésszel megáldott nép örömmel fogadott mindent, ami új és értékes volt. A XII. századtól kezdve már a Vald Péter eszméi hazát találtak a lengyeleknél. Mielőtt az olaszországi Vicenzából az Isten egységét hirdető társaságot szétkergették volna már Lengyelországban volt az unitárius eszménynek egy bátor hitvallója és vértanúja Vogel Katalin személyében. Ez az egyszerű nő püspökök, kanonokok és egyetemi tanárok előtt bátran tett tanubizonyságot az Isten egységéről, a következő szavakkal: »Istennek olyan értelemben, mint az embernek, soha fia nem volt. Isten örökkévaló, valamint nem született, nem is halhat meg. Minket tart fiai gyanánt és mindnyájan az ő fiai azok, akik a tőle rendelt utakon járnak.« E bátor

biztos hitet valló meggyőződést a krakkói püspök veszedelmes eretnekségnek minősítette és Katalint fölhevítve, hogy meggyőződésével hallgasson. Minthogy Katalin asszony tudományát nem rejtette véka alá, máglyán megégették. Így lett Vogel Katalin Lengyelországban az unitárius hitnek legelső vértanúja. Lám, ilyen világ volt valamikor régen, amit mi régi jó időknek nevezünk. S abban az időben sokan kitarítottak hitük mellett a halálig is. Ilyeneké az Isten országa, ezek koronáztatnak meg az igazak koronájával.

A fajegészségügy kérdése.

A vallás mindig benső, meleg viszonyban volt az egészségügy kérdéseivel, sőt régebben a vallás szabályai egészségügyi rendelkezések is voltak. A Dávid Ferenc Egylet ezzel a kérdéssel az elmúlt ötven év alatt igen gyakran foglalkozott, hiszen a vallásos és erkölcsös élet ébrentartása már magában véve az egészségügy egyik lényeges támasza. Ennek a különben eléggé nem méltányolható munkának azonban volt egy hiánya, hogy nem volt megszervezve s különösképpen az orvosi szakmunka nem állott rendelkezésére. Ujabbán a református férfiszövetség külön közegészségügyi szakosztályt létesített a kebelében, a katolikus népszövetség pedig egy alaposan átgondolt tervet készített népünk egészségügyének a fellendítésére. Népünk, fajunk egészségügyét igazán csak úgy tudjuk szolgálni, hogy ha lelkes, ügybuzgó, a szent célért lelkesedni tudó, igazán hivatásuk magaslatán álló, önzetlen társadalmi érzékkel bíró orvosokat tudunk megnyerni az ügynek. A Dávid Ferenc Egylet központi választmánya most foglalkozik ezzel a nagyfontosságú kérdéssel s éppen ezért felkérjük az egyházköri és egyházközségi alakulatok elnökeit és más vezetőit, hogy erre vonatkozó terveikről szíveskedjenek a központi elnökséget értesíteni.

A Dávid Ferenc Egylet házbálja. Februárius 11-én fényes sikerrel végződött mulatságot rendezett a központi választmány hölgybizottsága főtiszt. dr. Boros Györgyné vezetésével. A vendégszerető püspöki pár ezuttal is az önfeláldozásnak legszebb példáját mutatta azáltal, hogy egész lakását átengedte a multság részére. A rendezéssel járó fáradságos munkából első sorban a hölgytagok vették ki részüket, az ők érdemük tehát, hogy egyletünknek ez a vállalkozása anyagilag és erkölcsileg is kitűnően sikerült. A régi D. F. Egyleti báloknak intim, elegáns hangulata elevenedett föl ezen az estén a város vezető-társadalmának találkozásában.

A D. F. Nőegylet februárius 22-én este az egyháztól bérelt helyiségében jelmez-estélyt rendezett, melynek kiváló erkölcsi és anyagi sikere volt. Jól esett látnunk az egyetemi ifjúságot és a clujji uri leányokat székelly viseletben, amint táncolták a csárdást, amely nőta kezd már kimenni a divatból. Az estély rendezésében kiváló munkásságot fejtett ki a Nőegylet tisztikara, választmánya és a lelkes nőtagok sokasága.

A természet világából.

Mi a »Veszettség«. 105 esztendeje lesz annak, hogy Franciaország egyik hegyi falucskájának kovács műhelyéből irtózatos emberi hangok hallatszottak ki s a tömeg háborzongva várta a következményeket. A kovácsmester fehéren izzó vasa akkor égette ki egyik veszett farkas által megmárt ember sebét, azonban mindhiába, a veszett farkas áldozatai közül 8-an pusztultak el a veszettség kinjaiban. A báméskodó tömegbe ott volt az alig 9 éves Pasteur Lajos nevű kis tímár fiú, ki hazamenve faggatni kezdte az édes apját. »Mondja meg csak édes apám, mitől vesznek meg a kutya vagy a farkasok és miért hálnak meg azok az emberek, akiket a veszett állatok megmártak?« Az édesapa, a napoleoni idők régi őrmestere bölcs felelettel kivágta magát: »Talán az ördög szállja meg, máskülönben kicsi fiam te igen jól tudod, ha az Uristen úgy rendeli, hogy valakinek meg kell hálnia, úgy Isten akarata ellen ember nem tehet semmit.«

Az idő azonban telt a kisiúból természettudós lett, hosszú küzdelem után elért oda, hogy 1885 július 6-án egy jajveszékelt asszony kereste fel, ki veszett kutya által megmárt fiacskáját vitte Pasteurhoz. Pasteur, ki nem volt orvos, nem vállalkozhatott ember oltására, de két híres francia orvosprofesszor kérésére elvégezte már annyi állaton kipróbált oltását, hiszen a kisiú halálát már biztosra vették. A védőoltás sikerült. Világszenzáció lett. A lapok csak erről irtak, ennek eredményeképpen az oroszországi Smolenskből 19 marcona kozák érkezett ismét hozzá, kiket veszett farkas märt meg. A párisi boulevardok járó-kelői, kik még nem voltak kellően tisztában Pasteur korszakalkotó felfedezésével szánakozva nézték az óriási távolságból ideérkezett halálfélelmet magukban viselő oroszokat. Eredmény az lett, hogy valamennyien egészségesen láthatták viszont hazájukat.

A Biblia nem részletezi azt a hatást, amelyet Jézus gyakorolt a kánai nász népre, de Pasteur, mint egy csodatevő mágus járt-kelt az ámuló tömeg között, de ő szerényen visszahúzódott mindenféle ünnepléstől. Ő tudta, hogy egyebet nem csinált, mint embertársait mentette meg a tudatlanságtól. A veszettség okozó bacillus felfedezésével, megtalálta a gyógyítási módot, aminek annyi százezer ember köszönheti életbenmaradását.

Férjehordó hal. Egy méter nagyságra megnövő, a mi viszonyainkhoz képest óriási hal, évtizedeken keresztül azzal vonta magára a halászok és természettudósok figyelmét, hogy a Grönland körül elterülő tengerben mindig is nagy mennyedeket fogták. Hosszu ideig titok fedte az ikrák megtermékenyítési módját, míg revízió alá vették a hal testén elősködő, alig tíz centiméter hosszú élősködőnek hitt állatot. A vizsgálat szenzációs eredménnyel járt, mert a féregnek hitt élősködő millió számra tartalmazta magában a himcsira sejteket. Így megfejtődött a férjehordó hal titka.

Dr. Ferenczi Sándor.

Rovatvezető: IFJ. HADHÁZY SÁNDOR.

Husvét előtti istentiszteletek a cluji templomunkban. A cluji templomunkban március 8-ától kezdve öt vasárnapon át a Teológia Akadémia tanárai fognak délelőtti istentiszteletet tartani a következő sorrendben: március 8-án Dr. Kiss Elek, március 15-én Szent-Iványi Sándor, március 22-én Vári Albert dékán, március 29-én Dr. Varga Béla egyházi főjegyző, április 5-én Gálfi Lőrinc.

A Teológiai Akadémia második műsoros estélyét márc. hó 1-én (vasárnap) d. u. 6 órai kezdettel tartja az unitárius kollégiumban levő püspökségi díszteremben (Calea Marechal Foch 12). Ez alkalomra a gazdag műsor összeállítása a következő: 1. *Schnabel*: »Dicső az Ur«. Énekl az Akadémia énekkara. 2. *Megnyitó*. Mondja: Vári Albert dékán. 3. »Keresztények-e az unitáriusok?« (Felolvasás.) Tartja: Gálfi Lőrinc teológiai akadémiai tanár. 4. a) *Francoeur—Kreisler*: Siciliano és Rigandon; b) *Brahms*: Valzer A-dur. Hegedűn előadja: ifj. Márkos Albert zeneakadémiai hallgató. Zongorán kíséri: Útő Mária tanárnő. 5. *Szaval*: Nagy Ferenc teológiai akadémiai hallgató. 6. *Petőfi—Lányi Viktor*: »Szülőföldemen«. Énekl az Akadémia énekkara. — A műsoros estélyre minden hívünket és érdeklődőt meghív és szívesen lát az Igazgatóság. Belépés díjtalan.

Adakozás a braşovi unitárius templomépítés javára (folytatás): Serester Árpád Chichiş 500, Ilyés András 100, Sebestyén Károlyné 100, Szász János 500, Rill Ferenc 100, Bedő Lajos 500, Bedő Irénke és Bedő Emil berendezésre 100—100, Gyerő András 500, Elekes Lajosné szeretetvendégsége 1245, Török Mihály Bordoşiu 100, Incze Lajos perselygyűjtés 40, Taglicht Erzsébet és Ágnes berendezésre 300, özv. Pál Jánosné, Pál Jolán és özv. Demeter Dénesné berendezésre 100—100, Bittermann Emilné 500, Lengyel József 10, Birtalan Dénes 200, Schuszer Vilmosné 500, Dr. Sükösd Zsigmond fénykép elhelyezésért 100, Preiszner Péterné és Preiszner Ilona berendezésre 150—150, Unitárius Nőszövetség adománya a nov. 17-én tartott szinielőadásból 15000, Hegyi Ferenc 120, Ádám Csaba 700, Lázár Elek

200, Papp Sámuel, Tóth Ferenc, Sándor Gergely, Varga György, Zoltán Ferenc fénykép elhelyezésért 100—100, Török Sándorné, Gyöngyösi Károlyné, Seiffert Jánosné és Stefán Szabinné szeretetvendégsége 700, Bálint László 500, Bálint Áron 500, Szász János munkás 200, Patakí Juliska szeretetvendégsége 255, Máthé Lajos 100, Székely Ferenc 200, Bunika Jánosné 300, id. Nagy Sándor Chichiş 100, Dr. Borbély Ferenc Grind 500, Unitárius egyházközség Pietroasa, Kiss Izabella templomra 100 és berendezésre 150, Asztalos Ferenc Racoşul de sus 250, Fritz Gyuláné Satul Nou 180, Szabó Lajos fűtő 200, Kisgyörgy András perselygyűjtés 125, Römer Györgyné berendezésre 300, templomra 100, özv. Kónya Gáborné 500, Török Mihály Bordosiu 100, Péterfy Albert I. G. Duca 100, Tóth József 200, Göncz Mihály 300, Aschauer Józsefné berendezésre 300, Sütő Gáborné Zárneşti 100, Lengyel József 10, Bálint Áron 500, id. Bálint János és neje fénykép elhelyezésért 500, Szabó Béni 500 leu (folytatjuk). A kegyes adományokat hálás köszönettel nyugtázza *Kovács Lajos* lelkész.

Helyreigazítás. A Közlöny februári számában a 34—36 oldalon beszámoló jelent meg a braşovi unitáriusok ünnepei címen. A 35-ik oldalon a 3-ik bekezdés 5-ik soránál nyomdai hibából egy sor kimaradt s így a közlés a valóságot nem fedi. A Kebli Tanács nevében nem Preiszner Péterné, hanem Bálint János gondnok adott kifejezést annak az örömmek, hogy új templomunkba bemehettünk. Preiszner Péterné beszéde a Nőszövetség nevében hangzott el. *Kovács Lajos* lelkész.

Oradeán is újra éledt a 300 év óta eltemetettnek vélt unitarizmus. Első megnyilatkozása volt 1935 dec. 8-án, Albert Mihály afia házában, Komjátszegi Géza, biharia-i lelkész által végzett istentisztelet, mely alkalomra egybegyűlt unitáriusokkal együtt más vallású érdeklődők is imádkoztak, Isten segédelmét kérve a szervezkedés sikeres munkálásáért. Ezt követte az alakuló közgyűlés, mely egyhangulag Perédi György egyházi tanácsos, lapszerkesztő urat nyilvánította gondnokának; pénztárossá Barla Dezső gyógyszerész, jegyzővé: Vincze Lajos, tisztviselő; egyházfiakká: Albert Mihály és Balázs Gergely fiait választotta. Az istentisztelet helyiségének megfelelő számú ülőhellyel való ellátása végett 40 drb szék beszerzését látta jónak. Ez meg is történt az e célra megajánlott pénzből, úgy, hogy összesen 70—80 ülőhely áll rendelkezésre. A közgyűlés egyelőre abban állapodott meg, hogy a biharia-i lelkész havonta beszoval. Karácsony másodnapján urvacso-ra-osztással kapcsolatos istentisztelet volt a hívek kívánságára; azóta jan. 19-én és febr. 16-án volt beszovalás. Kezdő lépések ezek az unitárius egyházi életközösségből kiszakadt oradeai unitáriusok egyházi megszervezésére. Akiknek életutja a szülői hajlékból, szülőföldjük határáról, ezer akadályon át ide vezetett a kenyérkereset küzdelmes munkája közben, figyeljen fel a hirdetésekre, a hívó szavakra. Mindenkit hívunk! Aki megérti a szót, magáévá teszi szándékun-

kat, az eljő, hogy hosszú évek, sőt évtizedek után időnként együtt imádkozzék és dolgozzék hittestvéreivel egyházáért s jövőjéért! Bátoritson Jézus: »Ne félj kicsiny nyáj...!«

Fágáraši hírek. Ugy tartjuk, hogy aki szeretni tud az adni is tud. Ha ez igaz, úgy a fágáraši hivek, jóllehet szükös anyagi viszonyok között élnek, nagyszívűek. Alig másfél esztendő leforgása alatt lelkész és az ifjuság Orosz János iparművész kivételében egy csinos és szimbolumokban gazdag faragásu urasztalát készítettetett. A mult ősszel a kötökék és egy modern est tiszta jövedelméből a templom feljárót és templomot a mai kor követelményeinek megfelelően, a színeknek a lelki megnyugvást előidéző, kellő áhítatot keltő hatását figyelembe véve, izlésesen kifestette. Karácsonykor új szószéki- és papiszéki terítőt szenteltünk fel özv. Szalárics Béláné ajándékából. Ez a nagylelkű uriaszony cluji lakós, református. Fágáraši tartózkodása alatt egy istentiszteletünkön részt vett. Hogy valami nagyon megfoghatta az ő adakozó szívét mutatja a drága ajándéka, mely által emléket állított fel annak a feledhetetlen pillanatnak. A régi bizony elnyűtt vagy hiányzó templomfelszerelési tárgyak helyettesítése ill. utánpótlása folyamatban van. Markovits Jánosné egy aranyhímzésű urasztali bársonyterítőt, Mérész Józsefné egy himezett selyem urasztali kegyzertakarót, Fodor Lajosné pedig egy urasztali tálcafutót készített. Itt teljesedésbe megy az Apostol szava: »A szeretet soha el nem fogy.« A kultur- és vallásos munka is folyik csendesesen, de elég szép eredménnyel. Nőegyletünk mult év novemberében egy minden tekintetben jól sikerült műsoros estélyt rendezett. A téli hónapokban hetekint egyszer lelkész vezetésével a lakásán ének- és imaórát tartunk. Látogattak, gazdagítók, összehozók ezek az esték.

Unitárius konferencia Budapesten. A lelkes magyar ifjuság ez év januárius hó 2—5 napjain téli konferenciát tartott Budapesten. A népes és látogatott felolvasásokon a következő előadások szerepeltek: »Az evangéliumi misszió«. Előadók voltak: Bíró Lajos, Dr. Csiki Gábor, Ferencz József, Lőrinczy Dénes. »Protestántizmus és unitarizmus«. Előadó Dr. Iván László. »Az elsikkadt hegyibeszéd«. Előadó Simándy Pál. Bezáró istentiszteletet tartott: Pethő István.

Pályázati hirdetés. Unitárius elemi iskoláink tanítói között leendő kidolgozásra pályázatot hirdetnek a következő gyakorlati tétel szakszerű megoldására: »A gyümölcsstermelés jelentősége és haszna népünk gazdasági életében.« Pályadíj: 1000 (Egyezer lei). Feltételek: 1. A pályamunkának legalább egy nyomtatott ivnyi terjedelemben, népies ismertetésben fel kell ölelnie: a) a gyümölcsnek, mint egészséges tápláléknak, b) mint jövedelmi forrásnak fontosságát. 2. Ismertetnie kell a gyümölcsfatermesztés körüli szükséges eljárásokat. 3. Ismertetnie kell a gyümölcs kezeléséről, eltartásáról és értékesítéséről szükséges gyakorlati tudnivalókat, a tömeges értékesítés megszervezésének módozataira való rámutatással. 4. Gépírással, vagy ídegen kézzel leiratott jelíges pályamunka 1936 június 10-ig

alólirotthoz küldendő be. 5. A nyertes pályamunka a Tanító Egylet tulajdona lesz. Cluj, 1936. febr. 21. *Patakfalvi Zsigmond* egyesületi elnök.

Dr. Gyulay Zoltán hitrokonunkat a kormányzó a debreceni Gr. Tisza István tudományegyetem fizikai tanszékére rk. egyetemi tanárrá nevezte ki. Szívből örvendünk a megérdemelt kitüntetésnek. Tudós afiának még sok szép sikert kívánunk.

A D. F. E. harmadik kulturdélutánja a püspöki lakásban. Városszerte megszokottá vált művészi esemény immár a püspöki lakásban a D. F. E. által rendezendő *kulturdélutánok* minden műsorszáma, mely népes és látogatott közönség részvételével zajlik le. A legközelebbi kulturdélután március 6-án délután 1.36 órai kezdettel lesz a következő gazdag műsorral: 1. Felolvas Báró Huszár Pálné. 2. Játszik a Lakatos-quartett. 3. Énekel Hihn Irén. 4. Zongorázik Zsembery Elvira. 5. Énekel Ürmösi Magda. 6. Verseiből felolvas Florián Tibor. A kulturdélutánra minden érdeklődő szívesen látott vendég.

A főt. püspök ur Bucureștiben. Lapunk zártakor vettük a hírt, hogy a főt. püspök ur óméltósága febr. 26-án az ország fővárosába utazott, hogy tárgyaljon az illetékes kormánytényezőkkal az egyház függő ügyeiről, főképpen pedig a homoródmonti térítések ügyéről. Reméljük, hogy a tárgyalásoknak meg lesz a várva-várt eredménye.

260-dik évfordulója volt február 11-én annak, hogy Ruyter Mihály holland tengernagy a magyar gályarabokat kiszabadította. Ebből az alkalomból a magyarországi református egyház emléktáblát helyezett el a konventi palota falába és rávésette arra a gályarab lelkipásztorok neveit.

Felhívás lelkészekhez! Tisztelettel kérem azon lelkész-társaimat, akik még nem válaszoltak megkereső levelemre, ha nem járulhatnak hozzá, hogy februári kongruájukból levonják a jelzett összeget, küldjék be értesítésüket. A válasz elmaradását beleegyezésnek tekintem. Kollegáimnak eddigi szíves intézkedését hálásan köszönöm s a »Hit- és erkölcstanra« való előjegyzést tisztelettel kérem.

Dr. Kiss Elek.

Dr. Boros György: Szívemet hozzád emelem. Egy nem unitárius nő kapott ajándékba unitárius nőbarátjától egy imakönyvet, midőn férje meghalt. »Hálásan köszönöm kedves barátom. Az Isten fizesse meg, mert ezek a gyönyörű imádságok az én nagy bánatomban egészen megnyugtadják a lelkemet és megvigasztalják a szívemet.«

Gyászhir. Ifj. Bedő Árpád, Bedő Árpád Isla-i lelkész 19 éves fia február 6-án hosszas szenvedés után jobblétre szenderült. A megszorodott szívű szülőknek, testvéreknek, nagyszülőknek adjon a jóságos Isten vigasztalódást, az elhunytnak pedig békességet, lelki üdvösséget.

Nemzetközi vasárnap. Tizenhat oldalra terjedő csinos füzet, amely Dr. Boros György püspök ur körlevelét és imáját, valamint Szent-Iványi Sándor ez alkalommal Clujon a templomban mondott beszédét tartalmazza. A nemzetközi vasárnapon nagy és lelkes közönség hallgatta az istentiszteletet, amely mindenképpen méltó volt a nagy naphoz. A füzet megvásárlását melegen ajánljuk, mert aki jelen volt az istentiszteleten, annak egy boldog, áldott emlék, aki pedig nem volt jelen elolvasás által részévé válik az áldott perceknek. Megrendelhető az Unitárius Sajtó- és Iratterjesztőnél Cluj, Unitárius kollégium.

Néhai József János hátramaradt verseinek kötete »*Firtosi rezedán*« címen fog megjelenni 40 lei árban s az előfizetés Bányai János geológushoz, a »Székelység« szerkesztőjéhez küldendő Odorheiu-ra.

Balázs Ferencnek »A rög alatt« című 300 oldalas munkája 80 lei előfizetés ellenében kapható, bolti ára 120 lei lesz. Megrendelhető »Ave« Tanka Károly, Turda címen.

Erdélyi Fekete Lajos: Ének a viharban. Regény. Ezen cím alatt e mű március havában hagyja el a sajtót, amely kb. 14 – 15 iv terjedelmű önálló, érdekfeszítő kedves olvasmányu regénynek ígérkezik. Felhívjuk ezen örvendetes eseményszámba menő vállalkozásra olvasó közönségünk figyelmét. Előjegyzés Erdélyi Fekete Lajos unitárius lelkész, Ormeniş H. Jud. Treiscaune címre küldendő.

Dr. Gál Kelemen tb. igazgató »A Kolozsvári Unitárius Kollégium Története« című 2 kötetes nagy műve 300 lei, amatőr pld. vászonkötésben 500 lei. Megrendelhető, amíg a kevés készlet még tart, az »Unitárius Iratterjesztőnél« Cluj, Unitárius Kollégium. Ugyanott megrendelhető a Dávid Ferenc Egylet története 20 lei.

Szerkesztői üzenetek. K. L. BR. A névsort köszönjük. A javításokat eszközölni fogjuk. Ha még 15 kartársunk ily komolyan venné lapunk ügyét, nem 20, hanem 40 oldalon tudnók a Közlönyt megjelentetni. A magánügyben tett szivességért is hálás köszönet.

TÖBBÉKNEK. A Dávid Ferenc Egylet az Unitárius Egyház belmissziói szerve lévén, ennek minden ügyében való levelezés portómentes. De kérjük a hivatalos közleményeket az Egyletnek, és nem egyes tisztviselőknek címezni, mert a tisztviselő nevére való címzés félreértésre adhat okot. — A nyugtázást térszűke miatt jövő számunkban közöljük.

Az Unitárius Közlöny megjelenik havonta. Szerkesztő: Benczédi Pál

Tipografia „ORIENT“ Cluj, Str. Iuliu Maniu 8.

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE

KIADJA A DÁVID FERENC EGYSÉG

Alapította : Dr. BOROS GYÖRGY.

A második ötven év kezdetén.

Ferenc József osztrák császárnak az volt a jelmondata: »Viribus Unitis!« Egyesült erővel! Ugyanez a jelszó élettörvénye a hangyának és a méhnek is. Ami pedig e kis állatoknak hasznos, hogyan ne lenne hasznos az az okos embernek?! Hiszen, míg az állatnak ösztöne sugallja csupán ez élettörvényt, addig az embernek józan okossága és élettapasztalat diktálja ugyanazt.

Egyesülésben van az erő, ez a gondolat ébredt fel már azokban az ősemberekben, kik az első közös cölöpház-csoportokat felépítették. És azóta minden emberi társulásnak és állami, vagy egyházi alakulatnak ez az eszme adta meg az alapját és biztosította fennmaradását. Az egyesült erő tartotta fenn a keresztény vallást és annak keretében az unitárius vallást és annak védelme alatt első nagy püspökének nevével és szellemében alakult Dávid Ferenc Egyletünket is, melyre azért volt szüksége unitárius anyaszentegyházunknak, hogy megmaradjon közöttünk Dávid Ferenc szelleme és örökéletű legyen egyházunkban az ő halhatatlan lelke.

Azt kérdezhetné azonban valaki, hogy a Dávid Ferenc nevének és szellemének fentartására nem elég erős-e maga az unitárius egyház? Hiszen az elmúlt századokban maga az egyház volt a fentartó erő és elég erőnek bizonyult. Miért volt elég erő az egyház a múltban? A reformáció előtt az egyház hatalmi tényező volt, amely parancsolt, rendelkezett, ítélkezett és intézkedett nemcsak egyházi, hanem polgári ügyekben is, mert az állam és egyház egy hatalmi tényező volt, s talán inkább az egyház volt nagyobb, mint az állam. Az egyház ezen hatalmi állását a reformáció után csak addig tudta megtartani, míg a hitnézetek a különféle hitfelekezeteket ki nem építették, azután az egyes egyházak hatalmi súlyukat legnagyobb részben elvesz-

tették, bár annak foszlányai, vagy mondjuk, a régi hatalomnak árnyéka még egy pár évszázadon át kísérte ugyan ténykedéseit, de nem a régi erővel többé. Egy oszlop addig erős és hajthatatlan, míg egy darabból áll, de mihelyt az több darabból van összerakva, mint maga az egytetemes keresztény egyház a reformáció után számtalan hitfelekezettől, már nincs meg a régi ereje az összetartásra, még kevésbé az uralkodásra és parancsolásra.

De nemcsak ez volt az ok az egyház hatalmi súlyának, tekintélyének és a néplélekre való befolyásának csökkenésére, hanem az a humanista szellem, mely a reformációval együtt minden országban elterjedt: a társadalmi felszabadulás szelleme, a függetlenség érzése, az egyén és egyéniség értékének kialakulása úgy polgári, mint egyházi, úgy anyagi, mint szellemi életünk terén. Új eszmék, új életcélok, új értékek léptek előtérbe, melyek az egyházat mindinkább hivatása: a hitélet területére szorították vissza. A cselekvési jogot, a ténykedési lehetőséget az egyháztól elvették és az egyház jelszavává Jézus ezen mondását tették: Ne félj, csak higgy! A hit azonban önmagában még nem éltető, nem elevenítő erő, a hit élővé és éltetővé a jó cselekedetek által válik, a jó cselekedet kútforrása pedig a szeretet. De magamon kívül kell valakit szeretnem, hogy azzal jót cselekedhessem, s mihelyt kettőt, vagy hármat szeretek s azokkal együtt cselekszem a jót, kész az egyesület, amelynek már meg van adva a célja és rendeltetése: szeretni és jót cselekedni mindenkkel, de kiváltképen, — Pál apostol szerint, — a mi hitünknek és fajunknak cselédeivel.

Egy ilyen élet- és világfelfogás kialakulása az egyházat a tanítás, a kebelében, vagy védelme alatt megalakult egyleteket pedig a cselekvés terére irányította. Így hiszen és tanít tehát a mi anyaszentegyházunk, az unitárius egyház a Jézus tanítása szerint a Dávid Ferenc szellemében és így cselekszik a Dávid Ferenc Egylet Dávid Ferenc tanítása szerint Jézus szellemében jót mind azokkal, akiket szeret.

Ha minden egyletnek az az elve, hogy jó cselekedetekre késztesse azok iránt, akiket szeretünk, akkor ma már, amikor annyi egylet van, nem volna szabad gyógyíthatlan sebek lennie és mégis mit látunk? Megszámlálhatatlan vérző sebet és mindennap egy ujonnan alakuló egyletet, mely gyógyítani akarna s a sebek nem apadnak. Mi lehet ennek az oka, az egyletek szelleme nem egészséges, vagy a társadalom betegsége gyógyíthatatlan? Régen nem volt annyi egylet és még sem volt annyi vérző seb. Ez tehát amellettszól, hogy a társadalomban van a nagyobb válság, sőt ez a válság úgy politikailag, gazdaságilag, anyagilag, mint szellemileg, erkölcsileg és a hitélet terén kiterjed az egész világra, tehát olyan egytetemes válság van, mikor minden seb vérzik, sőt egész életünk tele van sebekkel s mindezen sebeket egyleti uton akarjuk gyógyítani, mert úgy az

államhatalom, mint az egyház ma a sebek lavinájával szemben tehetetlen s így minden seb gyógyítására egy egyesület alakul, de viszont sebeink lépten-nyomon felfakadnak, szaporodnak. De vajjon csak a társadalom, a világ állapotja olyan rossz, hogy amiatt nem gyógyíthatók sebeink, vagy az egyesületek sem tudnak eredményes munkát végezni? Nemcsak a világ állapotja rossz, hanem az egyleti munka is a legtöbbször sekélyes, felületes jel-szavakon lovagol, felekezetieskedő, korlátok közé huzódó, lát-szatra szóló, vagy csak önös érdeket és célokat szolgál. Pedig egyesülésben az erő s ha minden egyesület egy jelszóval, egy közös zászló alatt igyekeznék erejét kifejteni, több lenne az eredmény, kevesebb lenne a gyógyítatlan seb és az eredménytelen munka.

Péter azt mondja: „Uram, egész éjjel fárasztottuk magunkat és semmit nem fogtunk!” Jézus biztat: „Evezz a mélyre ki és dobjátok be jobb felől a hálót!” Ha sekélyes vizen, csüggedt lélekkel küzdünk, mindig csak ballépésekkel, bal oldalon, balul küzdünk, eredmény soha nem lesz. Ha mindig a felekezeti elfogultság, sovén szellem irányítja tetteinket és úgy egyéni, mint egyesületi munkánkat, az eredmény mindig elmarad. Evezzünk a mély vízre, tekintsünk jól lelkünk fenekére, hallgassunk Jézus biztatására és Dávid Ferenc szabad szelleme vezéreljen a tettek mezején, akkor a diadal el nem marad, akkor nem marad seholy fájó fulánk, vérző seb.

A Dávid Ferenc szelleme a szabad vizsgálódás szelleme, lelke az igazságért mindhalálig küzdők lelke, a Dávid Ferenc Egyesület azoknak társasága, kikben a Dávid Ferenc szelleme és lelke él, lobogóján az van felírva: „Mindeneiket megpróbálgatok s ami jó, azt tartásátok meg!” Az ilyen szellem nem ismer korlátokat, nem tűr válaszfalakat, nem tesz különbséget, az ilyen lélek mindenkiért érez, vérzik, küzd és védelmet nyújt, az ilyen egyesület nem végzett és nem végezhet soha hiábavaló munkát...

Lobogjon hát tovább új évszázad felé az a lobogó, lebegjen hát tovább közöttünk az a szellem, éljen bennünk az a lélek, hogy az az egyesület mindig élő örök emléke legyen a legelső szabadsághősnek: Dávid Ferencnek!

Nagy Dénes.

Új esperesek. Az Odorhei körben a rendkívüli közgyűlésen Balázs András lemondott esperes helyébe esperesnek Bálint Odön volt köri jegyzőt, köri jegyzőnek pedig Sigmond Józsefet választották meg. A treiscaunei körben a Végh Béni lemondásával megüresedett esperesi állásra pedig Kovács Lajost választották meg, köri jegyző maradt Benedek János, aki már kipróbált és bevált erő az egyházi közigazgatás terén. Mindkét egyházkör a visszavonult vezérekhez méltó lelkes erőt nyert. Adja a jó Isten, hogy az új esperesek a nehéz időkben szerencsével, sikerrel és békességgel kormányozhassák egyházkörüket.

Unitárius egyházunk és hitvilágunk a husvéti hit világitásában.

A husvéti hit fénye mellett kissé visszaneztünk unitárius egyházunk küzdelmes sorsára. A most is reánk nehezedő nagy teher alatt önkénytelenül arra gondoltunk, hogy husvét nagy-péntek után következett el. A nagypénteki tragédia nélkül sohasem lett volna husvét, mint ahogy küzdelem, baj, gond, szenvedés nélkül nincsen igazi öröm, halál nélkül nincsen élet. Egyetlen unitáriusnak sem volna szabad felednie soha, hogy egyházunknak és hiteszméinknek, ugyszólva születésétől kezdve, kevés kivétellel szinte állandóan nagypénteke volt, s ez sok tekintetben tart ma is. Főképpen ebben keresendő és található meg az oka annak, hogy mi unitáriusok számban aránylag kevesen vagyunk, bár a legtisztább hitigazságot mondhatjuk magunkénak. Ha az embereket öntudatos vallásos gondolkozás és hitbeli szabad meggyőződés szerint lehetne csoportosítani, akkor a legnagyobb egyházat bizonyosan mi alkotnók. Eljön annak is az ideje.

Most azonban az a gondolat foglalkoztat, hogy volt idő, mikor a lelki felvilágosodásért vívott harcban az egyház fejének elesével vagy hatalmi erőszakoskodások következtében elődeinknek nem egyszer olyan üldözésekben és megfélemlítésben volt részük, mint a Jézus tanítványainak és követőinek a keresztrefeszítéskor és azután.

Egyházunkra sokszor nehezedett a halál árnyéka.

De miként a Jézus szellemét és eszméit az igazság kiragadta a halálból, úgy unitárius egyházunkat is tagjainak a lelkesedése és a hiteszméinkben rejlő igazság ereje időről-időre kiemelte a halál árnyékából s odaállította újból a küzdő élet útjára, hogy szenvedéseken, kitartáson, áldozatokon keresztül jövőt biztosítson magának.

Bizonyára nem kis elégtétellel említhetjük fel, hogy a nagy magyar államférfiúnak, a magyar szabadságküzdelem legendás hősének, Kossuth Lajosnak éppen mostanában hozták újból nagyobb nyilvánosság elé s tárgyalták az ujságok is azt a sajátkezüleg írott megállapítását, mely szerint legtartósabb, legmesszebbmenő életet az unitárius vallásnak jósol, mert annak tanításai leginkább egyeznek a józan ész és gondolkozás követelményeivel. És nem kisebb örömmel tehetjük hozzá, hogy az emberiség legjobbjai, legkiválóbb szellemei közül sokan hódoltak már az unitárius hitigazságnak s hova-tovább mind többen lesznek a hódolók.

Eszméink tisztaságában és igazságában való hitünket és bizalmunkat az a tudat sem csökkenti, hogy míg a Jézus szelleme nagypéntek után már harmadnapra feltámadott, erőre kapott és új küzdelemre indult, addig az unitárius hitigazság méltó feltámadására, erejének megmutatására, küzdelmeinek megérde-

melt diadalára, az igazi hódító utra való elindulására 300 esztendő sem volt elég.

Megvolt ennek is az oka.

A multat ne bolygassuk. A történelem alakító erőit most figyelmen kívül hagyjuk. De feltesszük a kérdést bátran és őszintén: nem úgy van-e még ma is, hogy hordozzuk ugyan az unitárius nevet, de annak tartalmával és lényegével többnyire eléggé tisztában nem vagyunk; hogy ne is említsük azokat, kiknek az unitárius név és hiteszme igazsága nem jelent semmit. Nem úgy van-e, hogy jóleső nemes büszkeség tölti el szívünket, amikor halljuk, hogy az unitárius hitfelfogás a haladás és felvilágosodás élén jár, de amikor igazsága mellett bizonyosságot kell tennünk és érte áldozatot hoznunk, akkor sokszor még családunk tagjainak a rokonszenvét sem tudjuk, talán meg se próbáljuk felkeltetni iránta és érdekében: de hitünk és egyházunk megtagadására, még inkább semmibevételére van példa bőven. És nem úgy van-e, hogyha az igazságkeresésnek szabad utat engednénk magunkban, mint tették a Jézus tanítványai, vagy legalább őszinte vágyat éreznénk utána; hogyha némi öntudattal és az igazság után való vágyódással keresnők a feleletet arra a kérdésre, hogy miért vagyok én unitárius, — akkor az igazság ereje most is kiemelne a halál árnyékából, a közönyösségből, az élehetetlenségből, a tehetetlenségből; apostolokká avatna mindnyájunkat; felindítana arra, hogy minden lehető alkalommal bizonyosságot tegyünk hiteshelmünk szépségéről és igazságáról s az unitárius gondolkozásnak olyan lendületet adjunk, hogy csodálkozva álljon meg előtte a világ!

Biztató álom, lelkesítő gondolat, melynek a valósulása ki tudja mikor következik el; hisszük azonban, hogy elkövetkezik. Mert unitáriusnak lenni nemcsak szép dolog, nemcsak öröm és nemes büszkeség, hanem különös kiváltság, lelki elkötelezés, aminek a lélek szépsége, a gondolkozás őszintesége és szabadsága, az eszme igazsága ad jelentőséget.

Legyen tehát bármilyen homályos a jövő képe és a lelki élet útja, hitünket nem adjuk fel, hogy a vallásos gondolkozás folyton fejlődik és előrehalad. Legyen bármilyen nagy a gyarlóság és fogyatkozás bennünk a hitigazságért való lelkesedésben s a hitünkhöz való öntudatos ragaszkodásban, tudjuk, hogy az unitarizmus lelke működésben van és ez a lélek gyümölcsöt terem a vallásos felvilágosodás számára. Nehezedjék bár a mai idők megpróbáltatása a nagy-pénteki tragédiánál nagyobb erővel egyházi életünkre, bizunk benne, hogy az unitárius hiteszme igazsága idővel kitör a mesterséges akadályok közül, ereje kiemeli szellemünket és tevékenységünket halottaiból, és mi mindnyájan örvendezni fogunk s az utánunk következő nemzedékek milliói, miként a Jézus sirjához közeledő asszonyok, akik a fehér ruhába öltözött angyal szavára örömmel megfordultak és ujjongva vitték tovább a hirt, hogy az élőket nem kell a holtak között keresni.

A husvéti hit nekünk is ezt mondja és már készíti bennünk a pünkösti lelkesedés örömét. El fog jönni az is, csak ne legyünk türelmetlenek és ne veszítsük el bizalmunkat az igazság győzelmében. Ne legyünk kishitűek nagy dolgokban. Ne riadjunk meg a netán még felmerülő akadályoktól és reánk váró nehézségektől. Hanem álljunk unitárius emberektől elvárható hitbuzgósággal a munkába és küzdelembe. Ragaszkodjunk mindenkit felülmúló szeretettel hitünkhöz és egyházunkhoz. Hozzunk meg a jobb jövőért minden tőlünk telhető áldozatot. S meg fogjuk látni, hogy „a pokol kapui sem vehetnek diadalt rajtunk!”

Legyen ez a husvét üzenete a pünköstöt váró unitáriusokhoz.

Kovács Lajos.

Husvét-i óda.

Milyen szép volt!
Virág és pálmaág
Födte az ut porát.
Hozsánna, hozsánna!
Zugott a tömeg —
És a virágokon
Az idveziő lépe át...

De im a virágokból
Töviskorona nőtt.
A hozsánna helyébe —
Feszítsd meg őt...

— Két ezer éve mult;
De ma is látom őket,
A siró nőket.
A szenvedőket.
Hallom a tömeg vad ricsaját,
Feszítsd meg, feszítsd meg őtet!

Ott vagyok én is;
Egy tagja a menetnek,
Hol a népmilliók
Keseregnek...
Érzem fájdalmas kinjást
A tövistől, korbáctól
Kivert sebeeknek...

Megyek a Golgota felé:
A nagy idők után;
A tegnap még hozsánna,
Éljen!
Ma vérfoltos a ruhám...
A töviskorona ereimből
Egyre több vért ereszt.
Érzem, hogy összero-
[gyok,
Oly nehéz a kereszt...

— Két ezer éve mult;
A mérték ma is a régi.
De az ige s a hit,
Amely Istené és égi
Biztat és megtanít.

Az én sorsom, — milliók sorsa:
Nyugton megyek: mert bennem
Mindig a Krisztushite lakott.
Lenn sirban nem keresem.
Föltámadott, föltámadott!...

Izsák Domokos.

A szülők és az iskola.

Reánk, emberekre nézve, első és legfontosabb kérdés: — mi az ember hivatása, miért van teremtve, miért van a világon? Az ember hivatását, létezésének célját illetőleg, felvilágosítást nyújt — 1. az egyes ember élete, 2. az emberiség fejlődésének története, 3. a természet és 4. a szentírás.

1. Ha az egyes ember életének lefolyását tekintjük, azt látjuk, hogy életének első időszakában e legnagyobb fokú testi és lelki gyámoltalanság, fejletlenség és tökéletlenség jellemzi. Alig van tehetetlenebb teremtménye az Istennek, mint az újszülött kis gyermek. Együttal azonban azt is tapasztaljuk, hogy testi erői hamar kibontakoznak az ügyefogyottság béklyóiból s mindinkább emelkednek a tökéletesség ama fokára, melyet elérhetnek. A testi erők fejlődésével csaknem egyidejűleg, a lelki erők is fejlődésnek indulnak olyannyira, hogy szelleme által hamar felemelkedik az ember minden más lény fölé. Ebből látszik, hogy az ember természetében rejlik a tökéletesedés csirája, miért is az emberiség kötelessége ezen tökéletesedést minden rendelkezésére álló eszközzel előmozdítani.

2. Ha az egyes népeknek s az egész emberiségnek eddigi életét vizsgáljuk, itt is azt tapasztaljuk, hogy minden nemzet, minden nép, előbb a tökéletesség legalsó fokán állott s csak időnként folytán tökéletesedtek a népek intézményei és javultak állami és nemzeti viszonyai. Bizonyítják ezt a folytonos felfedezések, az újabb és újabb találmányok, a közlekedés gyorsaságában és célszerűségében elért óriási eredmények, melyekkel az ember hol a levegőbe emelkedik, hol a víz alá merülve veszi fel a versenyt a szárnyasokkal és úszókkal, — nem is szólva a gőzmotor és villanygépek által a föld felszínén biztosított kényelmes utazásokról.

3. Ha önmagunk körül nézünk, látni fogjuk, hogy a természetben sincs megállapodás és ott is minden a tökéletesség bizonyos fokára emelkedik. Együttal azt is látjuk, hogy az összes teremtmények között az ember foglalja el az első helyet, ugy testének szervezete, mint lelki tulajdonságai által. Mindezekből azt kell következtetnünk, hogy az embernek is csak a tökéletesedés lehet egyedüli és kizárólagos rendeltetése, még pedig annál nagyobb mértékben, minél magasabbra emelte őt a Teremtő, a többi teremtmény fölé.

4. Földi életünk végcélját Jézus így jelölte ki: »Legyetek tökéletesek, mint a ti Mennyei Atyátok tökéletes.« Az ezen cél elérésére vezető utat pedig ezen legfőbb parancsban írta elő: »Szeresd a te Istenedet teljes lelkedből és minden erődből és szeresd a te felebarátodat, mint saját magadat.« Az ember hivatása tehát, Krisztus tanítása szerint: *A kereszteny tökéletesedés.* Ennél magasabbat, úgy az emberiségre, mint egyesekre nézve, soha senki ki nem jelölt. Általános, örökbecsű, isteni szózat ez,

amely minden időre, minden helyre, minden körülményre, minden emberre egyaránt szól.

Ezen keresztény tökéletesedés elérésére törekedtek úgy a multnak, mint a jelennek összes iskolái. Azonban a szépre, jóra, igazra és erényesre, mint az emberiség fejlődésének története igazolja, mutatja, egyetlen nevelési intézet sem fordított oly nagy gondot, mint a felekezeti iskola. Ha nézzük az egyes nemzetek nagy fiait, kik az emberiség jóllétéért munkálva, milliók boldogságáért fáradoztak, látni fogjuk, hogy azok legnagyobb része a felekezeti iskoláknak köszönhette magas lelki műveltségét.

A magyar nemzet legkiváltabb íróit, költőit, bölcsészeit és államférfiait a cluji, aiudi, tãrgu-mureși, debreceni, sárospataki, pápai és többi felekezeti iskoláinknak köszönhetjük. Addig az élet egyszerűbb, tisztább és bensőségebb volt. A vallásos szellem mindenkor az emberiség igazi boldogságát és tökéletesbülését művelte. Mi sem bizonyítja jobban a felekezeti iskolák létjogosultságát, szükségességét, mint az, hogy az összes nemzetek a felekezeti iskolák fénykorában érték el úgy erkölcsi, mint anyagi fejlődésük tetőpontját. Önként következik tehát, hogyha a krisztusi tökéletesedésben a további visszafejlődést meg akarjuk gátolni, felekezeti iskoláinkat, a régi magas szintre kell visszáállítanunk.

Ez a gondolat vezérelte bizonyára a felekezeti főhatóságokat, midőn a felekezeti iskolák minél nagyobb számban való felállítását elhatározták. Ez a gondolat, a krisztusi keresztény tökéletesedés elérésének, megvalósításának gondolatja hatja át és ösztönzi talán emberfeletti munkára és türelemre felekezeti iskoláink minden tanítóját s így engemet is, mint e kis unitárius felekezeti iskola vezetőjét. Mi tanítók érezzük a nagy felelősséget, amelyet vállaltunk és minden erőnkkel és tehetségünkkel arra törekszünk, hogy felekezeti iskoláinkban a szépre, igazra, jóra és erényes életre való nevelés, a legmagasabb fokot érje el. De, hogy teljes eredménnyel működhessünk, ahhoz nemcsak az átlag tanítóknak, hanem a legtehetségesebbeknek is segítőtársakra van szükségük, még akkor is, ha minden percüket a tanításnak és nevelésnek szentelik.

Kérdés most már, hogy kik és mik lehetnek a tanító segítőtársai? Kétségtelenül a tanügyi hatóságok, a jól felszerelt, egészséges iskola, kiváló tankönyvek, vezérkönyvek, faszerek és mindezek mellett *Ti kedves hallgatók*, gyermekeink szeretett szülői, rokonai, szomszédjai és ismerősei.

Különösen titeket kell kihangsúlyozzalak kedves szülők! Ti vagytok, illetőleg ti kell, hogy legyetek a tanítók legerősebb és legnélkülözhetetlenebb támaszai, segítőtársai. Mert hiszen, mit ér a legmodernebbül berendezett iskola és legkiválóbb tanító is, ha az iskolába nem járnak fel pontosan a növendékek? Es az iskolában hiába van a legnagyobb rend, tisztaság, egymás-

iránti engedelmesség és előzékenység, ha a szülői háznál mind-ezeknek az ellenkezőjét látják és gyakorolják. Hiábavaló a tanítónak minden erőfeszítése, ha a szülők odahaza így szólnak gyermekeikhez: dobd a sarokba azt a könyvet, arra való az iskola, hogy ott tanulj! *Nem kedves szülők!* Ennek nem szabad így lennie! Ami a tanító a gyermeknek az iskolában, ugyanaz kell legyen a szülő odahaza és megfordítva. Tanítók és szülők egyaránt a gyermekeknek mindenben mintaképei kell hogy legyenek. Ami jó az iskolában, ugyanaz kell jó legyen a szülőháznál. A szülők nemcsak boldog tulajdonosai, hanem első tanítói és mintaképei gyermekeiknek. Hiszen a gyermekek első ismereteiket szülőiktől szerezik s az iskola ajtajának kitárlásáig, úgy erkölcsi, mint vallási és társadalmi téren, teljesen a szülők befolyása alatt állanak s csaknem egyedül utánuk igazodnak. A szülőknek ez a tanítói, nevelői hivatása, a gyermekeknek iskolába lépésével nem szűnik meg, sőt talán még több gondot igényel, mert az iskolába járás ideje alatt a szülőknek igyekezniök kell, nevelési, tanítási hivatásukat, ténykedésüket összeegyeztetni az iskola, jobban mondva a tanító nevelési módszerével. Azonban ugyanez áll megfordítva is. Ugyanis a tanítónak is figyelemmel kell lennie a családi, vagyis a szülői nevelésre.

Ha a tanítók és a szülők egyazon uton haladva végzik nevelési hivatásukat, — természetesen a jó, helyes és célszerű uton — akkor a jó eredmény el nem maradhat. Hogy ez megvalósulhasson, annak az volna legfőbb kelléke, hogy a szülők a tanítókkal minél gyakrabban összejöjjenek és a tanításra, nevelésre vonatkozó észrevételeiket megbeszéljék és eljárásukat jó egyetértéssel összhangba hozzák. Így tanítók és szülők egymást megértve, közös erővel és jóakarattal megvalósíthatják azon ideális magyar felekezeti iskolákat, melyek a jövőben magyar népünket a vallási, erkölcsi és társadalmi élet legmagasabb csúcspontjára emelnék.

Fel tehát a gyönyörűséges szép és magasztos munkára! Küldjétek gyermekeiteket a lehető legnagyobb pontossággal az iskolába. Követeljétek odahaza is kifogástalan rendet, tisztaságot, pontosságot, engedelmességet, előzékenységet és szelid jó indulatot, akaratot. Amennyiben tehetitek, ne gátoljátok gyermekeiteket, sőt inkább segítsétek ismereteiknek megszerzésében, feladataiknak elvégzésében. Ha bizonyos dolgokban kétségesek volnátok, forduljatok bizalommal tanítóitokhoz, akik bizonyára nagy örömmel és lelki gyönyörűséggel teljesítik a segítőtárs utbaigazítását, felvilágosítását s egyuttal betekintést nyernek a családi nevelés állásába. Ha így tanítók és szülők megtaláljuk egymást egy közös mezőnyben, akkor Isten áldása is rajtunk és munkánkon lesz s mint egy *megerősödött új társadalom* felépítésének leszünk boldog munkásai. *Ugy legyen!*

Lőfi Béla.

Bors Mihály felügyelő-gondnok 20.000 lej értékű adománya az Unitárius Egyház bányabükki gazdaságának.

Az egyén, egyház, társadalom életében vannak szomorú napok, melyek ha végnélküliek lennének, minden emberi munka, minden társadalmi megmozdulás előbb-utóbb megszűnne. A szomorú borongós napokat, derűs, néha reményteljes tavasz követi, aminek eredményét legtöbbször csak a gyümölcsöző ősz hirdeti.

Március idusában 630 jonathán ifjanc került a Bányabükki gazdaságba onnan, ahol ma gyümölcsfa-erdő hirdeti Bors Mihály erdélyszerte híres kertkulturáját. Turda mellett, Sândulești az egyedüli hely Erdélyben, ahonnan kajszinbarack már vagontételeben került piacra. Ez az a község kies Erdélyországban, ahol a legnemesebb gyümölcsfajták adnak egymásnak találkozót. Innen indult ki egy olyan kertkultura, ami a föld értékének és annak hozamának megtízszereződését tűzte ki programjául. Ezt könnyen megértjük akkor, ha csak 630 drb. fának terméshozamát nézzük, ami azt jelenti, hogy tízéves korukban már egy vagon alma a terméshozamuk, lejben 120.000 lejt jelent. Húszéves korukban a termés már négy vagonra emelkedhetik fel, aminek értéke könnyen kiszámítható. Aiud és Kecskemét környékének a gyümölcs adja meg a kereseti lehetőségének nagy perspektíváját, amihez semmiféle más gazdasági ág nem hasonlítható.

Lelkes, nemzedékeken át kitartó munkával az ősi Bors név ma már megérte azt, hogy az egyszerű Tiborc alakját megszemélyesítő román paraszttól kezdve mindenki a tisztelet hangján említi a sândulești kuria tulajdonosának már-már fogalommal váló nevét. Jövedelme nyugodtan megenyedné, hogy a telet a francia Rivierán és a nyarat legalább is Karlsbadban töltsse, azonban pihenni nem tudó, nyughatatlan vére új és új dolgok elvégzésére készíti, amivel mindenkinek hasznot s magának eredményekben ugyan dús, de tesztileg és szellemileg fárasztó munkát jelent.

Az elültetett új csemeték, új erőt és új szellemet jelentenek, amihez csak Isten áldása kell, hogy annak védelmében terebélyes fák s körülötte eredményes munka hirdesse az unitárius jövőt.

Az ültetés nagy szakértelmet és tudást igénylő technikai keresztülvitelét Dr. Szent-Iványi Árpád aiudi afia végezte el.

Dr. Ferenczi Sándor.

TŰZHELY MELLETT

Jézus és a gyermek.

Jézus a népet tanította. Tanítás után leült egy pálmafa árnyékába. És kisdedeket vittek hozzája, hogy áldja meg őket.

Jézus reájok tekintett és megáldotta őket egyenkint. Azután az egyik kis gyermeket maga elé állította és mondta tanítványainak:

— Nézzétek e kisdéd szemét! Bizony mondom néktek, ilyen szemüek az én Atyám ártatlan angyalai a mennyek országában!

S kezét a gyermek fejére tette s megáldotta őt.

Volt ott egy karonülő kisdéd, fehérarcu és feketeszemü, öltözete gyolcs-ingecske. Nagyon szomoruan nézett Jézusra.

Jézus ölébe vette azt a gyermeket és kérdezte:

— Mi bajod kicsikém?

A gyermek felemelte balkezét és panaszosan felelte:

— Bibis.

És az anyja szólt:

— Darázs csipte meg a kezecskéjét reggel. Már raktunk rá mindent, mindennel orvosoltuk, de nem találjuk fűvét.

És a gyermek ismét mutatta kezét s panaszosan mondta:

— Bibis.

Jézus pedig kérdezte:

— Fáj-e még, kedves?

A gyermek könnyezve felelte:

— Fáj.

És Jézus szólt:

— Meggyógyítom, hogy ne fájjon.

És megcsókolta a gyermek kezét azon a helyen, ahol a darázs megcsipte.

— Fáj-e még?

A gyermek felelte:

— Nem.

És Jézus arcára bámult hálás nézéssel.

Látták pedig ezt az anyák, mindnyájan örvendeztek. S amikor hazaértek, mindenkinek elbeszélték Jézus cselekedetét:

S ha a gyermek azt mondja ma is: *bibis*, akkor Jézus csókját nyomják a sebecskére.

Gárdonyi Géza.

A gályarabok szenvedései.

Ez esztendő februárius hó 11-én 260 esztendeje annak, hogy De-Ruyter Mihály hollandi altengernagy a magyar gályarabokat megszabadította megalázó szenvedéseiktől. A protestáns lapok megemlékeztek erről a nagy évfordulóról, illő, hogy mi se feledkezzünk meg róla, mert nagy tanulság rejlik benne. Ismeretes az a történeti igazság, hogy a Habsburg uralkodóház Magyarországot németté és katolikussá akarta tenni. A protestáns egyháznak törvényben biztosított szabadságát csak addig tartotta fiszteletben, amíg valami külső vagy belső kényszer ezt megkövetelte. A szabadságszerető magyarok gyakran ellenállottak, sőt fölkelést is szerveztek a vérlázító jogtiprás ellen. Mikor a Habsburgok vereséget szenvedtek, akkor megadták a magyaroknak a vallásszabadságot; így jött létre a bécsi, nikolsburgi és linczi béke. Amikor azonban biztonságban érezték magukat, teljes erővel hozzáláttak a protestánsok üldözésének. Az volt a tervük, hogy a protestantizmust teljesen megsemmisítsék. Ebben a törekvésben a bécsi udvart állandóan buzdították a jezsuiták és az ellenreformáció hívei. Különösen egy évtized (1671—1681) volt elviselhetetlenül keserves a magyar protestánsoknak. A hatalom teljes erővel rávetette magát, hogy a protestánsokat megsemmisítse. Minden eddigi törvényes jogokat nemlétezőnek tekintették. A papokat kötelességük teljesítésében megakadályozták. Pozsonyban, Kassán és Eperjesen törvényszéket állítottak fel, melyek a spanyol és az olasz inquizició eszközeivel vallatták a protestánsokat. Leghírhedtebbé az eperjesi vértörvényszék lett, mert Caraffa tábornok a kivégzéseket nagy látványosság előtt hajtotta végre, de Kassa sem maradt hátra a kegyetlenségekben. Kobb helyettes-kapitány éppen elég embert akasztatott föl és huzatott karóba. Ezeknek a kegyetlen törvényszékeknek az volt a legfőbb céljuk, hogy a protestáns főuraktól a várakat és a földbirtokot szedjék el. Ebből kettős hasznot reméltek. A várakat és birtokokat egymás között kiösszák s az remélték, hogyha a főurak hatalmát megtörik, a papság és a nép önként a katolikus egyház kebelébe megy. Az előbbi meglehetősen sikerült, de az utóbbi nem. A papság éppen oly szilárdan megállott hite mellett, mint a protestáns főurak. Megkezdődött tehát a protestáns papok törvényszék elé idézése, üldözése, kinzása, bebörtönzése. Sőt igénybe vették a legkegyetlenebb büntetést is, ami a 17. század második felének örök szégyene: 41 protestáns papot Fiumében gályarabokul eladtak fejenként 50 livreért. A Földközi tenger környékén levő államokban éppen elég gyakori volt az, hogy a hajókat a legolcsóbb munkaerővel: a gályarabokkal szereljék fel, akiknek joguk semmi sem volt, ellenben az evezés legkeményebb munkájára kényszerítették. A gályarabok hozzá voltak kötve a hajóhoz. Hogy nehéz munkájukban el ne lankadjanak, a felügyelők bikacsökkel verték. Élelmük korpából, bab-

ból s más hasonló szegény ételekből állott. Ebből a rabságból csak kivételesen erős szervezetű emberek menekülhettek meg. Erre a szomorú sorsra jutott az Úrnak 41 jámbor szolgája, akiknek nem volt egyéb bűnök csak az, hogy hitükhöz, meggyőződésükhöz tántoríthatlanul ragaszkodtak. Talán mind a 41 a gályán veszett volna el, ha De-Ruyter altengernagy a holland szövetséges rendek egyenes utasítására meg nem szabadítja őket. 1676 februárius 11-én hullottak le a bilincsek a gályarab papokról. De már csak 25-ről, mert a többiek behaltak szenvedéseikbe. A tengernagy azt mondotta, hogy életének ezt volt a legszebb diadala.

Ugy hisszük, hogy minden eseményben van valami tanulság. A hitnek erőssége attól függ, hogy az ember a szenvedésekben erős tud-e maradni. A gyöngye lélek könnyen megtagadja hitét; az erős élete árán is ragaszkodik hozzá.

EGYLETI ÉLET

Kulturdélután. Március hó 20-án rendezte a D. F. E. központi választmánya harmadik kulturdélutánját. A gondosan összeállított műsor ezeken a délutánokon még soha nem látott nagyszámu közönséget vonzott a püspöki házba. A műsor minden száma a legteljesebb mértékben kielégítette a hozzáfűzött várakozásokat. Báró Huszár Pálné felolvasása a régi erdélyi várakról és kastélyokról a hazai művészettörténetnek igen becses ismertetését nyújtotta. Színes előadásában megelevenedett az erdélyi multnak sok kedves, már-már feledésbe menő eseménye. A »Lakatos-quartett« Stanitznak egy vonósnégyesét adta elő finom, művészi kidolgozásban. A quartett mindenik tagja hivatott képviselője a klasszikus zenének, együttesük szereplése mindig eseményszámba megy. Hihn Irén több dalt adott elő Sárosi Rózi zongorakiséretével. A művésznő gyönyörű alt hangja kitörő lelkesedésre ragadta a közönséget és csak több ráadás elénekklésével tudta lecsendesíteni a zajos ünneplést. Ezután Zsembery Elvira konzervatoriumi igazgatónő zongorázott. A kiváló művésznő magábanvéve biztosította a hangverseny magas színvonalát, játékaról csak azt mondhatjuk, hogy az még a tőle megszokott művészi teljesítményt is fölülmulta. Nem kritika, csak köszönet illeti meg a közönség részéről szerepléséért. A népszerű énekesnő, Ürmösi Magda közvetlen természetességgel mődalokat énekelt Mihályty Irén tanárnő zongorakiséretével. Szépen iskolázott hangja, bájos előadói készsége nagy sikert aratott a hálás hallgatóság körében. Végül Florián Tibor olvasott fel költeményeiből. Költői rátermettsége régóta ismeretes lapjainkból a közönség előtt, mely érzésvilágából eredő komoly,

természetes hangu verseit ezuttal is szeretettel és megértéssel fogadták hallgatói. A kulturdélutánról azzal az érzéssel távozunk, hogy egy nagyszerű művészi élménnyel gazdagabbak lettünk.

A cluji D. F. Unitárius Nők Szövetségének hangversenye. Március hó 28-án, szombat este nagyszámu zeneértő közönség előtt zajlott le az Unitárius Nők Szövetségének hangversenye. Puksáné Boros Irén énekművésznő számai szünni nem akaró tapsokat váltottak ki. A zongorakiséretet Útő Mária látta el mesterien. N. Szele Irén és Kolár Károly zongora, illetve hegedűjátéka egészítette ki a kitűnő műsort.

A cluji Dávid Ferenc Unitárius Nők Szövetsége kötőkéje. Március hó 17-én délután 5 órai kezdettel volt a Nőkszövetségének igen magas színvonalon álló kötőkéje, melynek feledhetetlen műsora a következő volt. A lelkek mélyéig megható, közvetlen előadást tartott »Élet és halál egy versben« cimen Gyallay Domokos, melyben Bodor Aladárnak, a kiváló magyar költőnek egy tragikusan megható költeményét ismertette. A költeményt Ifj. Gyallay Domokos szavalta igazi szavaló művészhetességgel. Zongorán Dr. Fazakas Jánosné játszott, nagy élvezetet nyújtva a hallgatóságnak. Nagy Ferenc és Kereki Gábor teol. akad. hallgatók kiváló szavalatokkal, Szabó László hegedűjátékkal, Puskás Ili konzervatoriumi növendék pedig magyar dalok művészi előadásával járultak hozzá a kötőke magas szellemi nivójához. A háziasszonyok pedig teával kedveskedtek a közönségnek, amely jó hangulatban elbeszélgetett a hallottak után.

A cristurkőri D. F. Unitárius Nőkszövetsége március hó 1-én Firtănuşon nagyszabásu gyűlést tartott. A Gagy vize mellől mintegy 150-en vettek részt ezen a gyűlésen. A gyűlés ünnepies része a templomban kezdődött, mikor Katona Ferenc esperes tartalmas buzgó imával, Útő Lajos lelkész pedig szónoki hévvel előadott bibliamagyarázattal emelte a lelkeket magasra a szellem szárnyain. Gálffy Ferencné elnöknő az őseinktől örökölt szent vallásunkban rejlő vallás kincseire hívta fel a figyelmet. Útő Lajosné körü elnöknő a gyakorlati munkára hívja fel a figyelmet. Az egyes nőszövetségek titkárai megteszik jelentéseiket, melyekből soknemű, különböző munka látszik. Templomi záróének után a közönség az ujonnan épült kulturházba vonult, ahol tea után Útő Lajos beszélt a templom és a kulturház kapcsolatáról. Ezután az ünnepély 18 pontból álló műsorszámái peregtek le, melyek a nagyközönség számára igazi lelki élvezetet nyújtottak.

A iarai Dávid Ferenc Egylet Ifjusági Köre évmegnyitó előadását még 1935 augusztus 18-án megtartotta, de lelkész betegsége miatt csak november elsejével kezdett intenzívebb munkához, amióta megtartja minden hétfőn rendes heti összejöveteleit, melyeken nevelési és társadalomtudományi kérdésekkel foglalkozik és az egyleti tagok költeményeket adnak elő. Rendezett decemberben karácsonyfa-ünnepélyt, mikor 10

szegény unitárius gyermeknek juttatott ruhasegélyt. Rendezett két házi teaestélyt, melyeknek jövedelme kulturház alapra megy. 12 példányban járhatja tagjai részére a »Kévekötés« című ifjúsági lapot, valamint egy példányban az egylet könyvtára számára az »Erdélyi Iskola« című folyóiratot. Tagok létszáma változó.

A D. F. E. negyedik kulturdélutánja a püspöki lakásban. Állandó nagy látogatottságnak örvendő legközelebbi kulturdélután április 3-án (pénteken) délután 6 órai kezdettel lesz a következő gazdag műsorral: 1. Felolvas Dr. Sulyok István. 2. Zongorázik Dr. Fazakas Jánosné. 3. Énekel Dr. Siró Zsigmondné. 4. Zongoratrio M. Szele Irén, Kolár Károly, Boros Elemér. 5. Verseiből felolvas Gyallay Pap Sándor. 6. Énekel Fogarasy Klára. A kulturdélutánra minden érdeklődő szívesen látott vendég.

A iarai Dávid Ferenc Unitárius Nőkszövetsége szintén november elején kezdte meg ez évi munkáját. Összejöveteleit minden csütörtökön este tartja, melyeken felváltva biblia-olvasás és magyarázat, majd irodalmi és nevelési kérdések kerülnek megvitatásra. Házi sorsolás minden estély végén van a nőknél és az ifjúságnál is. A Nőkszövetsége is rendezett egy házi teaestélyt és a tagoknál rendre névnapi estélyeket az egylet javára. Jövedelméből jótékonycélu segélyeket ad és a kulturház alapot gyarapítja. Az egyleti összejövetelek mindkét egyletben öt hónapon át tartanak, novembertől ápriliséig.

Műsoros estélyek engedélyének ügye. A falu szellemi vezetőinek nagyon sok gondot okozott a közművelődés szolgálatában végzett munka közepette a műsoros előadások engedélyének megszerzése. Különösen a szindarabok előadásával volt sok nehézség, mert azokat csak abban az esetben lehetett előadni, ha a színügyi inspektorátus átvizsgálta és az előadást javasolta. Évégéből pedig két példányban kellett minden alkalommal a szindarabot mellékelni az inspektorátus számára. Ujabbán valami kis könnyítés történt ezen a bonyodalmas ügyön. Ugyanis az inspektorátus megállapított egy jó nagyszámú szindarabot, amelyet az engedélykéréshez nem kell csatolni s megígérte, hogy még több szindarabot is átvizsgál s kiválasztja azok közé azokat, amelyeket minden adott esetben nem kell fölülvizsgálni s így nem kell a kérelemhez csatolni. A »Magyar Nép« ez évi 12-ik számában közölte az előadható szindarabok címét. Engedély azonban mindenképpen szükséges. Az engedély iránti kérést legalább három hónappal előbb be kell adni a színügyi inspektorátushoz, a kérelemhez csatolni kell falun az illetékes főszolgabíró, városban a polgármester ajánlatát. Az inspektorátus nem fogad el közbenjárást. Éppen ezért a kérelmeket idejében be kell adni, mert a kérelem a miniszteriumot is megjárja.

Értesítés. A husvétii szünidőre tervezett tanítói kongresszus a jelentkezők kevés száma miatt elmarad f. évi július havára. Cluj, 1936. III/24. *Patakfalvi Zsigmond*, egyesületi elnök.

Rovatvezető: IFJ. HADHÁZY SÁNDOR.

Boldog és kellemes husvétii ünnepeket kívánunk kedves olvasóinknak és munkatársainknak.

Templomavatás Braşovban. A braşovi unitárius egyházközség ujonnan épült templomát ez év május hó 17-én avatja fel ünnepélyesen Méltóságos és Főtisztelendő Dr. Boros György püspök ur és a világi vezető emberek, valamint előreláthatólag igen sok érdeklődő jelenlétében. Addig is, amíg a meghívók szétküldetnének, az egyházközség előjárósága előre kéri a megjelenni szándékozókot, hogy elszállásolási igényüket a meghívóban jelzendő időre okvetlenül jelentsék a lelkészi hivatalnak, mert a braşovi lakásviszonyok miatt lakásról különben gondoskodni képtelenek.

A Teológiai Akadémia műsoros estélyét március hó 1-én tartotta a püspökségi díszteremben szépszámu hallgatóság jelenlétében. A műsoros estélyt az Akadémia énekara nyitotta meg. Vári Albert dékán tartalmas megnyitó beszéde után Gálfi Lőrinc teológiai tanár »Keresztények-e az unitáriusok?« címen tartotta meg értékes felolvasását, melyet a hallgatóság nagy figyelemmel hallgatott. Majd ifj. Márkos Albert zeneakadémiai hallgató Útő Mária zongoratanárnő zongorakiséréte mellett zene-számokat adtak elő, melyet a hallgatóság viharos taps- és tetszésnyilvánítása közepette többször meg kellett ismételniök. Nagy Ferenc teológiai akadémia hallgató szavalata után az Akadémia énekara zárta be a kitünően sikerült műsoros estélyt.

A cluji unitárius egyházközség március 15-én tartotta évi rendes közgyűlését, amelynek tárgyai között a lelkészi jelentésen kívül az 1935 évi számadás és az 1936 évi költségvetés szerepeltek, valamint az általános tisztújítás. A terjedelmes lelkészi jelentésben egyebek mellett bejelentetett a helyi D. F. Nőszövetség által létesített egyházközségi napközi otthon is, amely egyelőre 27 gyermeknek vette föl gondját a Jézus nevében. Ez örvendetes tény mellett napirendre került és most már döntő formában, az egyházközségi elemi leány- és a kollégiumi elemi fiúiskolának egyesítése. Elhatározott az Irisz-telepi új templom eddigi gyűjtésének továbbfolytatása és széleskörű mozgalom

a terv megvalósítására. A tisztujítás rendjén történt változások között nevezetesebbek *Pálffy László* vezérigazgatónak vezető-gondnokká és *Geréb Ádám* gazdagondnokká választása. *ik.*

A D. F. E. I. K. Egyetemes Szervezete március 22-én tartotta meg utolsó tea-estélyét. A négy estélyen ott láttuk városunk unitáriusait és az ifjúságot a közös munkamezőn: az egyháztársadalmi munkában. A fiatalok táncsal, az idősebbek társas-játékokkal és beszélgetéssel szórakoztak. Köszönjük a Nők Szövetségének, hogy helyisége átengedésével lehetővé tette célunk munkálását. Köszönjük a háziasszonyok áldozatkészségét, a házilányok és fiuk önzetlen fáradozását s az egész unitárius közönség meleg érdeklődését. Reméljük, hogy a jövőben folytatni lehet a megkezdett és talán bevált munkát.

Titkár.

Unitárius napok Aiudon. Alig tizenkét éves multra tekint vissza ez a kis egyházközség, de lelkes vezetősége és áldozatos lelkű hivei olyan életet teremtettek benne, amely minden elismerést megérdemel. Legújában is, március 7-én és 8-án, összejövetelek és gyűlések rendezésével két napra a templom és az unitárius élet köré csoportosult az egész egyházközség. Szent-Iványi Sándor teológiai tanárt hívták le ez alkalomra, aki a szombat esti nőszövetségi összejövetelen előadást tartott, vasárnap délelőtt az istentiszteleten prédikált és vasárnap délután a vallásos ünnepségen Bibliát magyarázott. Ez a nagy érdeklődés, melyet másfelekezetű, valamint unitárius hivek is tanúsítottak ez ünnepségek iránt, biznysága annak, hogy Barabás Miklós lelkész, Dr. Szent-Iványi Árpád gondnok és a kebli tanács segítségével, értékes munkát fejt ki. Legújában a papi lakás kibővítését, kerítések húzását és más apróbb javításokat hajtottak végre, a közeljövőben pedig egy — az imaházzal kapcsolatos — kulturház építését fogják megkezdeni. Istennek áldása legyen a kis egyházközségen, a buzgó vezetőkn és az áldozatos lelkű hiveken.

Jelenvolt.

Az igazi unitárius buzgóság. *Balogh Józsefné* szül. *Simó Annuska* surcea-i lakós, az egykori híres turdai pap *Simó János* leánya és *Deák Jenőné* szül. *Szilágyi Emma* telechi lakós, kik lakásuknál fogva az unitárius egyházközségektől kissé távol esnek, a braşovi unitárius templom megnyitó ünnepélyén tisztán unitárius hitbuzgóságból résztvettek. Ez a lélekből fakadó házi ünnepély olyan mély hatást tett rájuk, hogy abból kifolyólag gyűjtésből aránylag rövid idő alatt a templomépítés céljára 5235 lej összeget szolgáltattak be. Nem dolgozott bennök egyéb, mint az az öröm, hogy a braşovi unitáriusok is önálló templomhoz jutottak, ami bizonyára minden unitáriusnak öröme és az unitárius hitbuzgóság, mely már annyi szép cselekedetről beszél. A braşovi unitárius egyházközség ezen az uton is kifejezi mély háláját és nagy köszönetét a hitbuzgóságban példát mutató nemesszívű gyűjtőknek. Kovács Lajos lelkész, Bálint János gondnok.

Házasságok. Március 1-én esküdött örök hűséget *Gr. Horváth Tholdy István Borbély Nórával*, Dr. Borbély Kálmán, a Transylvania bank volt vezérigazgatója, zoreni földbirtokos bájos leányával. Az ifju férj Gr. Horváth Tholdy Rudolf, a Dávid Ferenc Egylet néhai elnökének fia cluji kollégiumunkban érettségizett s egyházunk iránti szeretetéről már több ízben tanúságot tett. Biztosan reméljük, hogy néhai édesatyja méltó utóda s egyházunk buzgó és hű fia lesz ezentul is. Az egyházi megáldást Szent-Iványi Sándor teológiai tanár adta az ifju párra a lomperdi kastélyban, előkelő násznép jelenlétében. Istennek áldása legyen az ifju páron egy hosszú és boldog házasáleten át.

Keresztesi Dénes sabedi lelkész f. év március 14-én házasságra lépett *Illyés Irén* reghini birtokos urleánnyal. A boldog frigyet Halmágyi János esperes áldotta meg.

Halálozás. Özv. Tana Albertné szül. Lőfi Ilona életének 73-ik, özvegyiségének 9-ik évében, március hó 21-én, rövid szenvedés után jobblétre szenderült. Az elhunytat nagy unitárius család gyászolja.

Helyreigazítás. Lapunk mult számában a braşovi templom-építésre történt kegyes adományok nyugtázásánál sajtóhiba csuszott be, amennyiben Bedő Irénke és Emil nem 100—100, hanem 300—300 lejt adtak. Unitárius Egyházközség adománya pedig 500 lej.

Adományok a braşovi unitárius templom és lakóház építésére.(Folytatás.) Holly Károly lakatosmester egy konyhai tűzhelyt ajándékozott 4500 lej értékben, Andrádi József asztalos számjelző táblát a templomba 150 lej értékben, pénzbeli adományok: Simó Dénes 100, Török Sándor perselygyűjtés 185, Szász András telef. és neje 500, Bálint Mihály gyűjtése 1000, Izsák Vilmos 100, ifj. Szolga Ferenc 500, Zakariás György Ghimesfaget 1000, Zátyi János 1000, Molnár József 200, László Áronné 50, Takács Miklósné 200, Péter Sándor kölcsön 3. részlete, I. G. Duca 100, Keresztes János 250, Kásper Jánosné 200, Ferencz Béláné 100, Tellmann Béla 200, Incze Gyula és neje 500, Karácsony Ferenc 100, Özv. Sándor Imréné 50, Özv. Sándor Imréné perselygyűjtése 82, Nagy Mózes 100, László Domokos 100, Balázs János 200, Ottova Nándor Tärlungeni 200, Özv. Daradics Elekné Zárneşti 100, Gyulai Mózes 100, Gyulai Ida 100, Dr. Fischer Béla 300, Lázár Elek 100, Einzig Jenő 400, Dobra Dénesné, Bodor Árpádné, Seiffert Jánosné, Kiss Jánosné és Incze Gyuláné szeretetvendégsége orgona alapra 1024, január 26-iki vallásos estély perselypénze templomi szőnyegre 1244, Tikosi Dávidné 250, Demeter Andrásné Varghis 100, Pálffy István Ludaşul 500, Végh Benjámín Arcuş 100, Máthé Béla 100, Sándor Gergely 300, Farsangvégi szeretetvendégség jövedelme templomi szőnyegre 2455, Elek Györgyné 500, Jakab Vilmosné 100, Szolga Gábor Zárneşti 100, Szolga Domokos Zárneşti 100, Gagyí Ilona 30, Balogh Józsefné és Deák Jenóné gyűjtése Treiscaune megyében 5235 lej. Templomi ülöhely címen adakoztak: Fekete József, Kónya Gáborné, Balázs György, Huszár Jánosné, Özv. Németh

Istvánné 300—300, Soós János, Szász Andrásné és Balogh Mihályné, Tellmann Béla, ifj. Ambrus Lajos, Ambrus Vilmos, Balázs Dénes, Fazakas Anna, Molnár János, Fülöp Sándor, Lőrinczy Domokos Soimosul mic, Karácsony Ferenc, Özv. Nemes Ferencné, Szinte Ferenc és neje, Özv. Sándor Imréné, Dr. Lőrinczy István Aita-Mare, Dr. Lőrinczy Istvánné, Lőrinczy Veronika Aita-Mare, Vinczi Dénesné, Pál Dénes Simonești, Machold Róbertné 150—150 lej. (Folytatjuk.) A kegyes adományokért hálás köszönetet mond *Kovács Lajos* lelkész.

Nyugtázás. Az egylet pénztárába január 21-től március 20-ig tagsági díjat tettek: Unitárius Egyházközség Odorheiú 1936-ra, Dr. Imre Lázár Moldovanesti 1935—1936-ra, Balogh Miklós Câmpia-Turzii 1934—1936-ra, Dénes Mózes Ceica 1935—1936-ra (90 lej), György Péter Jacodul 1932—1933-ra, Unitárius Egyházközség Rimetea 1935-re, Benczédi Domokos Rimetea 1934—1935-re, Borbély Nagy Miklós, Zalányi Samu Turda 1935—1936, Dávid Ferenc Egylet Rimetea 1936-ra, Ilyés Józsefné Sibiu 1935-re, Kádár Lajos 1932-1935-re, Unitárius Egyházközség Sibiu 1935-re, Kádár Józsefné Sovata 1933-ra, Szénássy Ferencné Dej, Fodor István, Úrmösi Jenő Cluj, Kecskeméti Sándor Turda 1936-ra, Dr. Elek Dénes, Gyarmathy Dénes, Gazdasági Iskola I. G. Duca 1933 - 1935-re, Kibédi Pál 1934—1935-re, Özv. Osváth Gáborné, Nagy Lajos, Osváth Árpád I. G. Duca 1935-re, Pálfiy Juliánna Badeni 1931—1932-re, Létay Aranka Timișoara 1936-ra, Unitárius Egyházközség Inlaceni 1932—1935-re, Özv. Ferenczy Józsefné Hunedoara 1935—1936-ra, Tóth Ferenc, Izsák Domokos, Szinte Ferenc, Török Sándor Brașov 1931—1932-re, Kiss János 1930—1931-re, Sándor Gergely 1932—1933-ra, Csüdör Béláné 1932—1933-ra, Harkó Ferenc 1932-re, László Gyula 1934-re, Kovács Lajos 1934-re, Sándor Gergely 1932-re. Előfizetői díjat: Özv. Málvianszky F.-né, Özv. Jakabfy L.-né Odorheiú 1936-ra, Ádám Dániel I. G. Duca 1935-re, Kibédi Pál, Bodi Ferenc, György János I. G. Duca 1936-ra, Dávid Ferenc Ifjusági Egylet, Domokos Vilmos, Katona Károly, Katona Elek, Luczay Györgyné, Petrikó Lajosné, Tóth Olivér, Tökés Albert, Izsák Domokos Sibiu, Jancsó István, Kádár G. István Hoghiz 1935-re, Tóth Jánosné 1936-ra, Imre János Hoghiz 1933—1936-ra, Balázs Gergely Oradea 1936-ra, Özv. Gál Józsefné I. G. Duca 1934—1935-re, Hegedüs Gyuláné 1935-re, Keresztes Lajos, Pethő Tivadar Bațanii-Mari, Ajtay József Mihaileni, Sófalvi Domokos Cechesti, Kovács István, Bitai Endréné Sânbenedic. Pungucz Ágnes Turda 1936-ra, Török Lajos Inlaceni 1934—1935-re, Ambrus Lajosné, Antal Andrásné, Özv. Auschauer Józsefné, Bacsoni Béláné, Bartha Jakabné, Id. Bálint Jánosné, Bálint Lászlóné, Bekey Ervinné, Bencze Dénesné, Benedek Dénesné. Benedek Sándorné, Benovits Jenőné, Biró Lajosné, Bocz Sándorné, Bittemann Emilné, Bobacuné Simon Anna, Bunika Jánosné, Csapf Jánosné, Özv. Czámpa Gusztávné, Czifra Zsigmondné, Csibi Lajosné, Csoma Gvőzóné, Csüdör Béláné, Darkó Józsefné, Dávid Jenőné, Özv. Demeter Dénesné, Derzsi Béláné, Dobra, Dénesné, Elek Györgyné, Elekes Lajosné, Farkas Istvánné, Fazakas Jánosné, Fekete Gáborné,

Fekete Józsefné, Ferencz Istvánné, Gál Mózesné, Gál Vilmosné, Gergely Mózesné, Gocsmán Béláné, Gottfried Sándorné, Gyöngyösi Károlyné, Hajdu Istvánné, Huszár Jánosné, Ilkey Elekné, Ilkey Ferencné, Incze Gyuláné, Izsák Domokosné, Izsák Vilmosné, Jakab Vilmosné, Kacsó Sándorné, Kalmár Piroska, Kanabé Andrásné, Kasper Jánosné, Keresztes Gyuláné, Keresztes Jánosné, Özv. Kiss Istvánné, Kiss Jánosné, Kiss Józsefné, Kiss Károlyné, Knoblock Rezsóné, Kobsin Károlyné, Kovács Lajosné, Özv. Kónya Gáborné, Lázár Sándorné, Lőrincz Bálintné, Lőrincz Jánosné, Machold Róbertné, Malatinszki Lajosné, Márkovits Leonné, Máthé Györgyné, Özv. Mikó Ferencné, Nagy Jánosné, Nemes Nagy Elemérné, Papp Sámuelné, Pataki Jánosné, Pálffy Ferencné, Péterfy Áronné, Preiszner Ilona, Özv. Preiszner Péterné, Röner Györgyné, Sándor Gergelyné, Özv. Sáska Dénesné, Schiszter Vilmosné, Sebestyén Károlyné, Seifert Jánosné, Sütő Sándorné, Szabó Andrásné, Szabó Mihályné, Szabó Mózesné, Szász Andrásné, Szász Balázné, Szász Jánosné, Özv. Szász Károlyné, Szász Lászlóné, Székely Domokosné, Szilasy Gyuláné, Szinte Ferencné, Id. Szolga Ferencné, Szócs Istvánné, Dr. Taglicht Sámuelné, Tikcsi Dávidné, Tóth Mózesné, Török Sándorné, Unitárius Nőegylet, Viesel Mózesné, Zátyi Jánosné, Szalay Istvánné, Dr. Kerekes Istvánné Braşov 1935-re, Bódi Imre 1933—1936-ra, Özv. Székely Mózesné Racoşul de sus 1933—1934-re.

Alapítói díjban fizettek: Guráth Béláné és Weress Jenőné Cluj 100—100, Özv. Deák Miklósné Cobateşti 250, Kahlfürst Imre 50, Dr. Csutak Mihály 125, Dézsi Dénes Váleni 150, Borbély Máté Turda 250 lej.

Erdélyi Fekete Lajos: Ének a viharban. Regény. A napokban került ki a sajtóból a fenti érdekes regény, amely Fekete Lajos ormenesi lelkészársunk munkája. A regény napjaink legérdekesebb kérdésével: a falu problémájával foglalkozik. Főhőse: Boglár János tanító, aki zenei talentum. Küzködik az érvényesülés, a nagyralátó ember egyéni ambíciója és a közért való munka, a falu népéért való önfeláldozó nemes küzdelem benső, evangéliumi hivatásérzete között. Beának, egy pesti színésznőnek a hatása alatt Boglár János tanító nekivág a fővárosnak, hogy tehetségével érvényesüljön, de éppen a fővárosban hallottak és tapasztaltak visszavezetik az elhagyott faluba, ahol az egyéni ambíció megsemmisül, de megmarad a nép gazdasági, erkölcsi és szellemi művelésének magasztos hivatásérzete. Ezt a nemes célkitűzést szerzőnk érdekes történet keretében rajzolja meg és élénké teszi sok színes jelenet leírásával, benső, lelki történés vonzó bemutatásával. A 281 lapra terjedő csinos kötet ára 75 lej, könyvárusi forgalomban 95 lej. Megrendelhető az Iratterjesztőnél és a szerzőnél.

Az Unitárius Közlöny megjelenik havonta. Szerkesztő: Benczédi Pál

Tipografia „ORIENT” Cluj, Str. Iuliu Maniu 8.

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE

KIADJA A DÁVID FERENC EGYLET

Alapította: Dr. BOROS GYÖRGY.

Az unitárius lélek.

Arra soha senkit sem kényszerítettek, hogy unitárius legyen, de arra igen sokszor kényszerítették az unitáriusokat, hogy hagyják el egyházukat s más egyháznak legyenek a hívei. Akik tehát a nagy küzdelmek után megmaradtak unitáriusoknak, azok szívvel, lélekkel unitáriusok kell, hogy legyenek. Mi közöttünk nem szabad egyetlen egy lanyhának, közömbösnek sem lennie. Annál kevésbé félregarolónak. Egy régi unitárius hitvallás a következő szavakkal végződik: Ez a régi unitáriusoknak hitvallása, *amelyért őseink sokat szenvedtek*. Igen, a régi unitáriusok nagyon sokat szenvedtek. Zivataros szá zadokon keresztül mellőztetést, lekicsinylést, gúnyt, vagyoneklobzást, üldöztetést és gyakran vértanuhalált kellett elszenvedniök, de azért Isten jóságából és segítségével mégis megmaradtunk. Minden unitárius falu egy nagy dicsőségről beszél, az ősöknek állhatatosságáról, kitartásáról, hithűségéről. Ha az élő emberek elfeledkeztek a sok régi szenvedésről és dicsőségről, arról beszélnek a hideg, néma kövek, amelyek a templom, a torony s esetleg a templomkerítésben vannak beépítve.

A mi vallásunkat tehát nem hatalmi érdek létesítette, hanem az emberi léleknek benső, igaz, tiszta vágyódása. A mi vallásunk a lelki szabadság vallása, amely az Isten iránt való gyermeki hódolatból és szeretetből, a léleknek Isten után való tiszta vágyódásából származik. A mi vallásunk a szellemiség vallása. Mi a szellemiség hatalmát hirdetjük mindenkor az anyag fölött; szentül megvagyunk győződve arról, hogy a szellemnek, ami az emberiség legszentebb értékeit jelenti, diadalmaskodnia kell ezen a világon. De emellett az unitárius vallás a testvériség vallása. Minden emberben testvért látunk, még azokban is, akik üldöznek, bántanak minket. A testvéri szeretet igazi mély érzésével szorítjuk keblünkre azokat, akik hitben is

Vári Albert dokén ur Loco
edit. obl.

a mi testvéreink, a kikkel együtt egy templomba járunk, egy igaz Istent imádunk. Mi nem engedhetjük meg magunknak azt a pazar fényűzést, hogy egymást gyűlöljük, egymás ellen küzdjünk, mert ha ezt tesszük, akkor nem vagyunk lélekben unitáriusok. »Ha nem szereted felebarátodat, akít látsz, hogy szereted az Istent, akít nem látsz.« Akiben testvérei, hitfelei, embertársai iránt nincsen szeretet, annak hite sincsen. Pál apostol ezt mondja: »Azért megmarad a hit, remény és a szeretet, ez három. Ezek között legnagyobb a szeretet.« Igen a szeretet mindennél erősebb, mindennél hatalmasabb. A máglya lángjai között vértanu halált halt Servét Mihály is azt mondotta volt: »Nagy a szeretet ereje, amelynek a hit utat tör.«

A szeretetnek csodás ereje, fölemelő hatalma vezesse hát a mi lelkünket. Mi közöttünk, ha igazán unitáriusok akarunk lenni, nem uralkodhatik semmi más, mint a tevékeny szeretet, az egyházépítés szelleme. Mi őrizői vagyunk felebarátaink, testvéreinknek, őrizői régi dicső szent hagyományoknak. Ha nem volnánk elég erős őrizők, akkor nekünk szólana Kőlcseynek fájdalmas sóhajtása:

Vándor állj meg! Korcs volt anyja vére,
Más faj állott a kihunyt hel ére,
Gyöngye fővel, romlott, szívtelen;
A dicső nép, mely tanult izzadni
S izzadás közt hősi bért aratni,
Névben él csak, többé nincs jelen.

...Nem lehet, nem szabad, hogy igaz legyen, nem szabad, hogy mi rólunk szóljon ez a fájdalmas költemény. Az sírfeliratunk volna... És jaj azoknak, akik mozognak, élnek, és mégis meghaltak... Nekünk unitáriusoknak élnünk, munkálnunk, haladnunk, fejlődünk kell, hiszen mi vagyunk a leghűségesebb megőrzői Jézus oly egyszerű, oly bensőséges és annyira fönséges tanításainak. Az unitárius lélek ne lankadjon el. Az unitárius lélek térjen magához. Ébredjen öntudatra s hirdesse a tett valóságát, a munkás szeretetet és építse föl a hitnek, szellemiségnek soha össze nem omló fellegvárát.

Követésre méltó példák.

A nehéz időknek sulya alatt termelődnek a léleknek drága kincsei, amik reménységet adnak a küzdelmek megvívására és egy jobb jövő kialakítására. Bizonyára a jelen idők termelték Andrási Ferenc presbíter fia lelkében a gondolatot, hogy édes anyjával közösen a chedei unitárius egyházközség részére, mintegy 4 hold terjedelmű ingatlant ajándékoztak. Elhalt presbíter afiának 1936 március 21-én volt a temetése. A sírnál Török Elek nicoleni és Sófalvi Domokos cechești lelkészek helyeztek koszorút elhalt afia koporsójára.

Rugoneștin Szentanna Borbála rugonești lakós az odavaló unitárius leányegyházközség részére 260 □ öl belsőséget ajándékozott, mivel letette az alapját az építendő imaháznak. Nem veszhét el a nép, akít Isten lelke vezérel.

A felhők.

Kétségtelen, hogy sok csalódás és keserűség éri az embert e földi életben. Itt tiszta és zavartalan örömet ok nélkül várunk és keresünk. Minél többet remélünk, annál többet csalódunk. Örömeink poharába a keserűség csöppjei vegyülnek. Vidámabb óráink után a kereszthordozó napok következnek. Olyan életünk, mint az áprilisi időjárás. Ebben az örökös bizonytalanságban sokszor felmerül mindnyájunk lelkében a kérdés: miért van ez a sok sötét és borus nap életünkben? miért vannak ezek a fellegek, melyek elzárják előlünk a nap életet és vidámságot adó sugarát? Miért nem élhetünk örökös derű és napfény mellett? Ezekre a fel-fel bukkanó kérdésekre szeretnék röviden feleletet adni az értelem, a hit és a történelem világánál.

Vannak a mi földünknek olyan részei is, amelyek állandó napsütésnek vannak kitéve. Az u. n. »egyenlítő« táját a nap egyenletesen sűti. Ott fellegek nem igen keletkeznek. E miatt keletkeznek a sivatagok, amelyekben az életnek semmi jele nem látszik. Ha mégis itt-ott kihajt egy-egy sovány fűszál, azt a nap heve azonnal elperzseli. Az életadó víz hiányában puszta és terméketlen a föld, mint az örökös jóllétben élő ember lelke. De az ember az ilyen sivatagokat sem hagyja terméketlenül, hanem termő talajjá igyekszik átalakítani. Hogy ezt elérhesse, több száz kilométer távolságból óriási költséggel és nagy fáradsággal mesterséges csatornákat épít, amelyek segítségével vizet vezet oda, hogy annak segítségével életet teremtsen a kiszáradt földön. Ezt az életadó vizet hozzák nekünk azok a fellegek, amelyekre annyit zugolódunk mindennapi beszélgetéseink közben. Pedig mi lenne a mi mindennapi kenyerünkkel, ha pl. csak egy május hónapban kerülnének el minket ezek a jótékony fellegek.

Amennyire szükség van a külső természetben a felhőkre, éppen annyira szükség van a lelki világban is a felhős, borongós napokra. A szenvedések felhői tisztítják a szívet, acélozzák az akaratot, termékenyítik a lelket. Ezek hozzák ki a lelkekből azokat a rejtett csirákat, amelyek az örökös boldogság napsütésében örökre elszáradnának. A legnemesebb emberi erények az izzadás, verejték és könnyek cseppjeiben fogantak. Jézus is a sirókat s az igazságért üldözötteket nevezte boldogoknak.

Ezt bizonyítja a történelem is. Az őskeresztényeket a római császárok tüzzel és vassal üldözték. A cirkuszok porondjára hurcolták. Kíéheztetett vadállatok elébe dobták. Ezeknek a kegyetlenségeknek célja az volt, hogy kiöljék lelkükből a hitet s a hitükhöz való hűséget. De éppen az ellenkező célhoz vezettek. Hűségüket fokozták, igazságaik mellett való bizonyosságtételre sarkalták, inkább meghaltak, mint hogy az igazságot megtagadják. Minél fellegesebb volt az ég feletük, annál nagyobb hűséget tanusítottak, s annál nagyobb és féltőbb gonddal

vigyáztak jellemük tisztaságára, erkölcsük feddhetetlenségére és hitük igazságaira, úgy, hogy még ellenségeik is tisztelettel néztek reájuk. A kereszténység a legnemesebb gyümölcsöket éppen az üldözések eme nehéz napjaiban termette.

De mihelyt a viharfelhők elvonultak fejük fölül, s nem kellett tartaniok a minden pillanatban lesújtó villámoktól, azonnal megfélemedtek önmagukról. Meghomályosították vallásuk igazságait, meglazultak erkölcsaik, s a hanyatlás útjára léptek, melyen feltartóztatlanul lefelé zuhantak. Van tehát a felhős időknek, a nehéz és zivatáros napoknak a lelki világban is valami hivatása, mert a szenvedések pörölycspái alatt lelkünk hajlékonyabb lesz az Isten akaratához igazodni.

Ha már most a kereszténység egyetemes történetébe beillesztem a mi kicsiny egyházunk történetét, azt látom, hogy három és fél száz éves történelmünk sok tekintetben hasonlít az őskeresztények történelméhez. Igaz ugyan, hogy a mi elődeinket nem dobták vadállatok elébe, de azért bőven volt részünk felleges és viharos napokban. Első püspökünk vértanu halála bevezetés volt ahhoz a sok csalódáshoz és üldözéshez, amelyek későbbben annyira eláradtak fölöttünk. Bilincseket raktak lelkünkre, hogy hitünk igazságait a világ előtt ne terjeszthessük. Elvették templomainkat, hogy némaságra kárhoztassanak. Megfosztottak anyagi javainktól, hogy koldusokká tegyenek. De ime mégis élünk. Sőt a fejszecsapások és megostorozások megtanítottak arra, hogy a Názáreti Mesterhez legyünk hívek. Ne csak az evangéliumi igazságok hív megőrzésében, hanem az erény és erkölcs útjainak becsületes követésében is az ő nyomdokai-ban járjunk; mert mi ez élettől nem várhatunk fényt, hatalmat és dicsőséget. Egyetlen jutalmunk a lelkiismeret békéje. De ezt a világ minden kincséért el nem cserélnők. Megtanítottak arra, hogy a fellegek is az isteni gondviselés eszközei, aki az őt féltőknek mindeneket javukra igazgat.

A fellegeknek az is tulajdonságuk, hogy helyüket és alakjukat gyorsan változtatják. Most vészjósló sötétséggel közelednek, de ha mérgüket kiadják szelid szivárvány kél nyomukban. Majd a szél darabokra tépi. széthordja a világ különböző tájaira, míg foszlányaik közül kiragyoqnak a nap derengő sugarai. Ne féljünk a fellegektől, mert azok is Isten küldöttei, melyek által a természet összhangját és az ő örök céljait munkálja.

Vári Albert.

Pályázati hirdetés. Sz.: 1—1936. Az Unitárius Egyetemes Lelkészkör pályázatot hirdet egy alkalmi óda megírására: „A jöltevők emlékünnepeére“. — Pályadíj: 500 lej. Határidő: 1936 május 31.¹⁾ — Pályamunkák idegen kézírással, jelíggel az e. lelkeszkör elnökéhez Pál Dénes lelkész Simonești, jud. Odorheiu küldendő. — Simonești—Ormeniș, 1936 január 1. Pál Dénes elnök, Fekete Lajos, jegyző.

¹⁾ Junius 15-ig meghosszabítva. Lásd 96 lap jegyzet.

Felhívás városunknak unitárius templombajáró asszonyaihoz és leányaihoz.

Pár évvel ezelőtt szóvá tettem volt ugyancsak e lap hasábjain templombajáró hölgyeinknek azt a különös, megmagyarázhatatlan szokását, hogy a könyörgést és a közéneket ülve hallgatják végig, míg ugyanakkor a férfiak állnak. Ez, tudtommal, csak itt helyben divatozik, más unitárius egyházközségekben férfiak-nők egyformán viselkednek a templomi szertartások alatt: a pap imádsága és közének alatt mindnyájan állanak.

Arra is annak idején főihívtam volt a figyelmet, hogy ez a furcsa divat, milyen zavarokat okoz. Azok a női nemen levő testvéreink, akik nem ismerősök az idevaló érthetetlen szokással, látva, hogy az orgonabúgás megszűnte után a férfiak, mintegy vezényszóra, mind talpra állanak, az általános mozgolódás közepette maguk is önkéntelenül fölemelkednek helyeikről. Amikor aztán látják, hogy a körülöttük levő többi asszonyok ülve, összegörnyedve, lehajtott fejjel imádkoznak, szégyenkezve szép lasscskán maguk is visszaereszkednek a padjaikra.

Előfordul az is, hogy egy-egy tapasztalatlanabb házaspár ül egymás mellé valamelyik padba. Ezek a könyörgés kezdetekor a férfiak példájára mindketten fölállnak. Hogy aztán titokban széjjelnéznek s látják a körülöttük gunnyasztó hölgyeket, megrettenve, mintha csak valaki kiütötte volna alóluk a lábukat, visszaesnek mind a ketten a padra. Csak amikor alattomban tovább nézdelődnek, veszik észre a hiveknek nemek szerint való különböző viselkedését. Ekkor aztán a mi szokásunk szerint megoszlanak: a férfi ismét föláll, a nő ülve marad. Hogy mindez a helyzetváltoztatás nem történik sem az illetők, sem az őket szemlélők templomi áhitatának tulságos öregbedésével, az könnyen megfogható.

Főhatóságunk az idő tájt, mikor fölszóltam volt, tette kötelezővé az előének éneklését s az éneklés alatt való általánosan kötelező fölállást. Ez bátorított föl arra, hogy felszólalásommal a főhatósághoz forduljak s megkérjem, csináljon rendet a szertartás további folyamata alatt való viselkedésben is: rendelje el, hogy a könyörgés és közének alatt vagy üljenek a férfiak is, vagy álljanak az asszonyok is, de mindenestre viseikedenek egyformán.

A főhatóság nem figyelt föl szerény hangomra. És ebben igaza is volt. Elvégre vannak neki sokkal komolyabb és életbevágóbb feladatai is, semmint ilyen apró-cseprő ügyekkel foglalkoznia és az istenek régen sem arra voltak hivatva, hogy fázakat drótozzanak. Szerény megjegyzésem annak idején egyetlen hozzászólást váltott ki. Ebben egyik érdemes papunk nekem igazat adott s javasolta, hogy amint vidéken, úgy a központban is álljanak a könyörgés és közének alatt a nők is. S ezzel aztán az egész ügy jobblétre szenderült.

Most az elmúlt husvétii ünnepek alatt, kivált első napján, szokatlanul sokan jelentek meg templomunkban. A főbejáratnál levő padosorok zsufolva voltak férfiakkal és nőkkel vegyesen. Ilyenformán természetesen olyan sokan álltak föl a nők közül »tévedésből«, hogy hulló csillagokként való szórványos lenyugovásuk majdnem az egész könyörgés alatt tartott.

Ennek láttán gondoltam merészet és nagyot. Egyet sem kellemetlenkedem én többet a főhatóságnak. Miért lövöldöznénk verebekre ágyuval? Jobb lesz ehelyett egyenesen az érdekelt felekhez fordulnom. Felszólítom hát ezennel ünnepélyesen templomunkba járó hölgyeinket, álljanak pártomra s ne maradjanak ülve a pap imádsága és a közének alatt. Erre már a példát amugy is megmutatta elemi leányiskolánk kiváló nőtanítója, amikor tanítványainak elrendeli a könyörgés alatt való fölállást s maga is föláll. Kövessék e példát többi hölgyeink is és felállásukkal tegyék nyilvánvalóvá, hogy velünk, férfiakkal még a templomban is igyekeznek egy szintre emelkedni.

Márkos Albert.

Szerkesztő megjegyzése. Ezen kérdés rendezése elsősorban az egyházköztség feladata. Felkérjük a helybeli egyházközségünk elnökségét, hogy ezen felhívást tekintse hozzáintézett beadványnak, javaslatnak s a legközelebbi Kebli Tanácsülső ülés tárgysorozatába vegye fel.

Ha volna valaki...

*Ha volna valaki
aki remeg érttem,
aki ha elmennék
várná visszatértem,
ha volna valaki,
aki titkon szeret,
aki ha kacagnék
velem együtt nevet,
lehetne a világ
akármelyik részén,
álmaim hintaján
odarohannék én,
meséket mesélnék,
dalom hozzá szólna,
s nevetése nekem
égi zene volna,*

*mindent elkövetnék,
hogy gyakran nevéssen,
hogy csak rám gondoljon,
csak engem szeressen,
rabszolgája lennék
lelkem neki adnám,
ha a nevetését
örökké hallanám,
...ha volna valaki,
aki titkon szeret,
feltárnám előtte,
mesedus lelkemet,
lehetne a világ
akármelyik sarkán:
összetalálkoznánk
a vágyvizek partján.*

Kováts Péter.

Husvét után.

Jézus velünk van. Ján. 20, 26—29.

És nyolc nap múlva ismét benn valának az ő tanítványai, Tamás is ő velök. Noha az ajtó zárva vala, bemene Jézus, és megáll a középen és mondá: Békesség néktek.

Azután monda Tamásnak: Hozd ide a te ujjadat és nézd meg az én kezeimet; és hozd ide a te kezedet, és bocsássad az én oldalamra: és ne légy hitetlen, hanem hívő.

És felele Tamás és monda néki: Én Uram, én Istenem! És monda néki Jézus: Mivelhogy láttál engem, Tamás, hittél: boldogok, akik nem látnak és mégis hisznek.

Az elmúlt husvét a legszebb, legbensőségesebb ünnepek közé tartozik. Emlékét nem tudjuk egykönnyen elfelejteni. Egyházunk központjában a templom zsufolva volt hallgatósággal. Rég nem volt ily nagy közönség az Isten házában. Ugy hallottuk, hogy más helyeken is az idei husvétkor feltűnő nagyszámu közönség imádkozott az egek Urához... És ez jól is van így. Ha a halhatatlanság dicső ünnepe nem vonzaná a lelkeket, ha ebben a pillanatban nem éreznők az élet diadalát a halál fölött, ha a tavasz ébredésekor nem hinnénk a jónak, igaznak, szent reményeinknek bekövetkező diadalában, mikor hihetnénk, mikor is lángolhatna fel a mi szívünk?... Milyen édes, boldogító tudat visszagondolni Jézus tanítványainak sorsára. A hitnek hatalmas erejét semmi sem mutatja jobban, mint ez a történet. Jézus meghal a kereszten. A legigazabb, legártatlanabb, a legszentebb, de egyuttal legemberibb ember végigszenvedi a legkegyetlenebb és legmeggyalázóbb halálnemet. Lelke a tiszta, áldott, szeretetteljes lelke visszaszáll a mennyei Atyához. Eltemetik. A sirra hatalmas követ hengeritenek... És a tanítványok még sem mondtak le mesterükről. Itt is, amott is látják őt, mintegy szellemies alakban. Először a föltétlenül hívő nők lelkében jelent meg. Aztán az erős férfiak látják. Végül Tamás, a mindennek végére járó elme leborulva kiált fel: Én Uram, én Istenem! A tanítványok mindenkéül fontosabbnak tartják azt a tényt, hogy Jézus velök van és zavartalan boldogsággal tölti el az a bizonyosság: Ime, én veletek vagyok mind a világ végéig! Ez az áldott ígélet nemcsak Jézus kortársainak szólott, hanem szól minden követőjének, szól mindazoknak, akik keresztényeknek mondják magukat, akik a földi élet kincseinél magasabb értékekre vágnak. Szól mindazoknak, akik aggódnak, félnek, szenvednek az élet bizonytalanságai miatt s akik háborúságot és üldöztetést szenvednek hitükért, meggyőződésükért. Minden igaz hívő szent meggyőződéssel gondol Jézusra s úgy érezzük, hogy a lelkek rejtett világában most is megtaláljuk Jézus lelkével az összeköttetést s minket is biztat, bátorít s háborgó lelkünk számára megteremti a békességet. Milyen áldott ige, milyen áldott üzenet: Békesség tinéktek! Milyen szent biz-

atás: Boldogok, akik nem látnak és mégis hisznek. Igen, a husvéti nagy, áldott öröm áthatja a lelkünket, életünket, egész valónkat s erőseknek, legyőzhetetleneknek érezzük magunkat, mert úgy érezzük, hogy Jézus ami lelkünkben van. Ott van ő, a nagy vigasztaló minden ihletett percünkben, minden nehéz óránkban mi velünk, mi bennünk és biztat: »Ne féljete, én meggyőztem a világot.«

Az édes anyja. Ján. 19, 26—27.

Jézus azért, mikor látja vala, hogy ott van az ő anyja és a tanítvány, akit szeret vala, monda az ő anyjának: Asszony, imhol a te fiad! Aztán monda a tanítványnak Imhol a te anyád! És ettől az órától magához fogadá azt a tanítvány.

Jézust a többi kegyes nőekkel együtt elkísérte a keresztre az édes anyja is. Elképzélhetjük, hogy milyen keserves fájdalom járta át szívét, midőn szeretett fiának a kinszenvedéseit látta. De Jézusban ebben a pillanatban is ébren volt az anyja iránt való hálás szeretet és édes anyjának jövő sorsára gondolt s rábizta a tanítványra, akit szeretett. Ime, Jézus a legnagyobb szenvedések között is édes anyjára gondolt. A fiui szeretetnek megnyilvánulása volt ez s olyan mély érzést tartalmaz, amelyről nem szabad soha elfeledkeznünk. A keresztény világ tényleg elismerte és méltányolta az édes anyákat, akik a családi élet tisztaságának a fenntartói. Az újabb időben az anyák számára egy napot, egy áldott szép napot szentel a kereszténység. Májusnak egy szép vasárnapját, midőn minden virág virágzik s a szívből is kinyílnak a hála virágai.

Május első napját munkásünnepnek tekintik, a nagy városok gyári munkásai már régóta ünneplik és a nagy háború után rendes munkaszünet van e napon. A keresztény lélek önként teremtette meg az anyák napját, hogy legyen egy áldott napja a legönzetlenebb szeretetnek, az édes anyai gondnak is.

Gyermekek, ifjak, ne feledkeztek meg édes anyátokról. Fonjatok virágot a mező és kert virágaiból. Emlékezzetek meg édes anyátokról, aki titeket mindenkinél jobban szeret s akinek ti oly sokat, mindent köszönhettek...

I. G. Ducal unitárius főgimnázium igazgatósága március 28-án rendezett műsoros szülői értekezletét az intézet tornacsarnokában ritkán látott nagy közönség előtt. Az Imnul Regal elhangzása után Boros Jenő igazgató mondott közvetlen megnyitó-szavakat. Ezt követte Péter Lajos főgimnáziumi tanárnak „Az ifjuság nevelés” c. tartott gondolatokban gazdag, rendkívül értékes felolvasása. A műsor további folyamán Bede Émil opera és operette részleteket énekelt nagy sikerrel, Bodoczy Zoltán fg. VI. o. t. tornamutatványokat végzett, Török László fg. V. o. t. ügyesen szavalt, Kálmán Zoltán fg. I. o. r. szépen énekelt, a Gazdasági Iskola énekkara, a Főgimnázium zene-, vegyes- és férfi-kara opera-részleteket és székely-dalokat adott elő öntudatos, kitűnő bemutatásban. Az estély művészi részének rendezése Péterffy Gyula zene-tanár érdeme, ki ritka rátermettséggel és lankadatlan buzgalommal tanított, vezényelt, kísért. Még sok ilyen sikeres estélyt adjon a jó Isten!

A szezon utolsó kultur-délutánja

az unitárius püspöki lakásban f. é. április 3-án lezajlott. Nem tévedés, sem nagyítás, vagy humoros megjegyzés ez, mert valóban lezajlott. Ugyanis aznap d. u. $\frac{1}{2}$ 6-kor már gyülekezett a megszokott társaság. Az idő is haladt, 6 óra, $\frac{1}{4}$ 7, vártunk türelmesen, csak a Püspöknén látszott valami ideges várakozás, türelmetlenség, csak ő tudta, hogy az engedély ólomlábakon járván, még nem érkezett meg. Dr. Boros György püspök, mint házigazda s mint pap kedves husvétii megemlékezésekkel, áhitatos lélekkel előadást igyekezett tartani, hogy a közönség türelme a várakozásban ki ne fáradjon. A Püspökné és családja pedig egy rögtönzött program összeállításán fáradozott, ami sikerült is, mert ha engedély nincs, van vendégszeretet s — a Püspök szavai szerint — érezze magát mindenki a család vendégjének és a szert szórakozzék és szórakoztasson. $\frac{1}{2}$ 7 az óra. Az engedély késik. Programot nem lehet megtartani, hanem ahelyett, kezdődik a családi kedves kabaré. Elsőnek Keppichné Molnár Irma kitűnő zongorajátéka gyönyörködtetett, azután Csiky Karola, az uioara-i egyházközségünk leánya, aki Bécsből jött haza, gyönyörű énekszámokkal ragadtatta el a diszes társaságot. Operaáriákat és néhány magyar műdalt énekelt, frenetikus hatással, többször megismételte a tapsvihar után. Dóczyné Berde Amál, ez a finomlelkű kedves asszony, kitűnő monológot csevegett el az aiudi életből, nagy hatással. Puksa Endréné a kulturdelutánok és unitárius-estélyek igazi kedvence olyan hatalmas sikerrel énekelt több műdalt, hogy nem győzte az ismétléseket a közönség kérő, hívó, követelő tapsai miatt. Végre 7 óra után megérkezett az engedély a Püspökné nagy osztatlan örömeire s hét szám kivételével a programot meglehetősen tartani. Dr. Fazakas Jánosné művészies zongorajátéka, Fogarasi Klára gyönyörű éneke, Sántha Ilona művészi énekszámok, Gyallay Pap Sándor költeményei méltó befejezései voltak a kitűnő, hevenyészelt és rendszeres programnak. Gyallaynak ez volt első nyilvános szereplése gyönyörű költeményeivel, melyek közül különösen az édes Anyjához és édes Apjához írottak voltak meghatók, egy háládatos léleknek igazi megnyilatkozásai. Örömmel mondhatjuk, hogy a kulturdelutánok utolsója, talán a legelső volt műsor és művészi hatás tekintetében. Ezeket a kulturdelutánokat reméljük, okvetlenül megkezdi a Püspökné Óméltósága, illetőleg folytatja, mert ezek nekünk, akik ott voltunk, már élet-szükségletté váltak. A méltóságos asszony szavaival bucsuzunk: a viszontlátásra ősszel!

zyndor.

Levélcimezés. Kérem azokat, akik cimemre akár hivatalos, akár magánügyben postai küldeményt küldenek, azt sziveskedjenek románul cimezni, mert a Lupeni-i postafőnök azokat a küldeményeket, melyeken akár a »tiszteletes«, akár »unitárius lelkész«, vagy »Unitárius Lelkészi Hivatal« szavak magyarul rajta vannak, nem engedi kikézbcsiteni. Lőrinczy Géza unitárius lelkész.

Teológusok és cserkészek Chidean.

A Teológiai Akadémiánk ifjusága f. év április 26-án missziós kirándulást rendezett egyik legrégebbi egyházközségünkbe. Részt vettek ezen kiránduláson cserkészcsapatunk lelkes ifjai is, Lőrinczy Zoltán parancsnok-tornatanár vezetésével. A csak hét családból álló egyházközség a falu másfelekezetű (református, katolikus) lakosságával nagy szeretettel fogadott s őrzött meg emlékezetében. Ezt a fogadtatást mi is szeretettel viszonzottuk azokon kívül, amiket műsorként adtunk. A kirándulást Szent-Iványi Sándor teológiai tanár ur szervezte meg s részvételével a legmagasabbra fűtötte a lelkesedést.

Szombaton délben 2 órakor indultunk a kollégium udvaráról 45 tagból álló csapatunkkal s a mintegy 30 kilométernyi utat este 7 órakor fejeztük be. Fárasztó volt az ut, de vidáman tettük meg. Nagyszerű vacsorát kaptunk s ettől mind felfrissültünk. Vacsora után cserkészeink tábortűzet gyújtottak az erdőszélén s másfél órán át szórakoztatták a község lakosságát, majd Deák Berta teológusnő szép és felemelő imája után nyugóóra tértünk.

Korán reggel pihentem ébredtünk s megnéztük a falu történelmi nevezetességű barlangját, hova a lakosság a tatárok elől elrejtőzött. Tíz órakor a templom nagy cintermében szabadtéri istentiszteletet tartottunk. Imádkozott Kereky Gábor IV. é. hallgató, prédikált Bodor András III. é. hallgató, lelkesítve és buzdítva a kicsiny falu népét. A falu multjáról tartott előadást Szent-Iványi Sándor tanár ur, majd előadása végén összetartásra hívta fel a falu magyar lakóságát mondván: az a nép, melynek ilyen küzdelmes a multja, minden megpróbáltatást tul él. Szavaltak Nagy Zoltán s. lelkész és Bodor András III. é. h. Majd Szent-Iványi tanár ur mindannyiunk nevében megköszönte a szives fogadtatást, megemlékezvén Fülöp Mózes nyug. lelkész urról, ki 66 évig vezette az egyházközséget. A megemlékezés nyomán az agg pásztor szemében könnyek csillogtak. Ezek után a fia, jelenlegi lelkész: Fülöp Elemér fejezte ki meghatott szavakban köszöntőjét azért, hogy felkerestük és azokért, amiket nyújtottunk nekik. Kirándulásunkon váratlanul megjelent Dr. Gyergyay professzor és neje, hogy megtekintsék a kicsiny unitárius szízet életét. A teológusok meglátogatták az unitárius családokat. Délben nagyszerű közebed volt, melyen a gyülekezet bizonyoságot tett igazi magyaros vendégszeretetéről. Délután egy kedves műsorral bucsuztak el a cserkészek a vendéglátóktól s indult vissza az egész társaság az öreg kollégiumba. E helyen is köszönetet mondunk az egész falúnak különösen a falú vezetőségének, Fülöp Mózi bátyánknak, Fülöp Elemér tiszteletes urnak szives vendéglátásukért, de köszönetet mondunk a róm. kath. egyházközség plébánosának, hogy egyháza népházát rendelkezésünkre bocsátotta és köszönetet mondunk Boncziday ref. lelkész urnak, hogy istentiszteletünkön és műsorunkon személyesen is megjelent s előkészítette intézkedésével, hogy hivei is meghallgathattak minket.

Jelenvolt.

Dr. Görög Ferenc: *A magyar nemzet története.* Minerva kiadása. 1935. 416 l.

Többen irtak már ismertetést e munkáról, de vannak könyveink, amelyekről jó, ha minél gyakrabban beszélünk. Ilyen mű a fenti magyar történelem, melyet szent könyveink közé kell sorolnunk. Nem kritikát akarok írni erről a kisebbségi világunkban valósággal eseményszámba menő összefoglaló magyar történelemről, hanem inkább örömmel üdvözölni azt a szellemi és technikai vállalkozást, amely ezt a pompás munkát világra hozta. Amíg Erdélyben a magyar szépirodalom valósággal felburjánzott addig a történelem, irodalom szegényesnek mondható, pedig úgy tudtuk, hogy népek és fajok szenvedéseik napjaiban a történelemhez fordulnak, hogy lelki erőt, felfrissülést merítsenek az élet nehéz küzdelmeiben. Nem akarjuk a szépirodalom értékét kisebbiteni, hiszen olyan nagy szükség van az általa nyújtott gyönyörködésre, de életünk egyensúlyban tartásához a komolyabb önmagunkba szállások is szükségesek és ehhez csak történelmi érzésünk gyarapítása és edzése juttat el minket. Ezt a célt szolgálja a Dr. Görög Ferenc magyar történelme, amely felépítésében, előadásában különösen a kuruc költészetéről irt fejezetében, mintegy középutat foglal el a szépirodalom és a száraz előadásban megjelenő tudomány között.

Ha a könyvnek minden szépsége mellett is teszünk néhány észrevételt, ezt csak azért csináljuk, mert meg vagyunk győződve, hogy ez a könyv, érdeme szerint, több kiadást fog megérni s hátha az újabb kiadásokat még tökéletesíteni lehetne.

Igen általános s hiányos az őskorra vonatkozó rész. Helyesebb lett volna reámutatni a magyar földön s Erdély területén újabban feltárt gazdag őskori leletekre, ami egyben életet vinne be a régi idők holt anyagába. A kereszténység elterjedésével a régi és az új hit küzdelménél nincs kidomborítva, hogy a magyarság, pogány vallásához való ragaszkodásában, az ősi szabadságát védelmezte. Kún László uralkodásánál nincs kellően kidomborítva, hogy a morvamezei ütközetben, 1278-ban magyar fegyverek dicsősége alapította meg a Habsburgok hatalmát. A Nagy Lajos korabeli nagyhatalmi szerep sem domborodik ki kellően. Erdélyre s a román fejedelemségekkel való kapcsolatra nagyobb súlyt kellett volna helyezni. Komoly történelmi mun-

kában az utólagos feltevésekkel való elmélkedést kerülnünk kell, mert a történetírás feladata a multnak a megrajzolása s így nem sok értelme van az olyan utólagos magyarázatnak, hogy mi lett volna akkor, ha Mátyás király nem Nyugat megszerzésére, hanem Kelet felé folytatta volna apja politikáját. Még korai s a székelységgel szemben igazságtalan Báthory István uralkodását is Erdély aranykorának nevezni. (239. l.) Arról nem tudunk, hogy »napjainkban is igyekeznek (Bethlen Gábor) érdemeit kisebbiteni«, legfőleg tárgyilagos világításban igyekeznek beállítani a Habsburgokkal való kétkulacsos politikáját. A Rákóczi Ferenc szabadságharcáról írt fejezet kevésbé sikerült, de szépen egészíti ki ezt a kurucköltészetből adott, ilyenemű munkában szokatlan, de a könyv szelleméhez nagyon találó s azt kiegészítő rész. Nagy fontosságát tekintve igen vázlatos »Az új Magyarország« címen, az 1867-iki kiegyezés utáni hatalmas lendület megírása. Ez kibővítésre szorul.

Az egész könnv hűségesen mutatja, hogy milyen nemes tettekre voltak képesek a hazájukat szerető igaz magyarok. Tükör, melybe jó belenézni, hogy megláthassuk a dicsőséges magyar multnak nagy erkölcsi tényezőit. Szerző minden alkalmat felhasznál arra, hogy reámutasson az összetartó nemzeti erőkre. Élesen jellemzi a főurak hazafiatlan viselkedését s megbélyegzi az átkos pártoskodást. Megmutatja a magyar hősiességnek örökké tartó, ragyogó példáit. A hazafiatlan főpapokkal és főurakkal szemben, minden idők eszményképe lehet a török-hódoltságkorabeli magyar paraszt, aki minden üldözés, rettenetes szenvedés és csapás mellett egyszerre fizetett adót töröknek, magyarnak, de megőrizte mégis fajiságát, vallását, hitét és reményét. Egy másik nagy intelem, amely felénk sugárzik e könyvből az, hogy törekedjünk felekezeti békességre, mert a vallási türelmetlenség a magyarság közt annyi bajt csinált és csinál, mint talán egyetlen népnél sem a világon.

Szerző nem akar többet mutatni, mint ami, nem burkolódik bele a modernségnek képzelt értelmetlenségbe, nem hirdet új történelmi módszert, hanem a régi iskolának tisztafejű, világos stílusú munkása, mint amilyen mestere, Dr. Szádeczky Lajos volt. Tekintettel azonban arra, hogy ez a történelmi munka a magyar tanuló ifjúságnak is kedvelt olvasmánya lesz, igyekezzék szerző az újabb kiadásban megszabadulni a felsorolásoknál gyakran használt „úgy-mint“ németes kifejezéstől, „mind-mind“-del helyettesítse; javítsa ki az ilyent: „a király megvonta tőle bizalmát, sőt meg akarta büntetni is,“ erre, meg is akarta büntetni. Kijavítandó az ilyen kifejezés is: „a nemzeti lakottság alapján“ (412. l.). A kún királyt, helyesebben vezért, kezdetben Kuthennek írja (101. l.), majd Kötöny-nek (113 l.). A tulajdonnevek írásánál következetességet kell tanusítanunk s vagy mindenütt *Kuthen-t*, vagy pedig mindenütt *Kötöny-t* írunk.

Jelentéktelennek mondható tévedések és hiányok mellett is ez a könyv egy valóságos kincsesbányája az erdélyi magyar történelmi irodalomnak, de igazi értékét csak akkor látjuk, ha olvasásakor elmélkedve a mélybe nézünk.

Az egész történelem egyfolytában olvasva úgy hat reánk, mint egy fenséges dráma. Fenségesnek azért mondjuk, mert egy sorsüldözött nép a főhőse, mely ádáz tusák után is mindig eszményi magaslaton maradván elbukik a könyvet befejező világ-háborúról szóló fejezetben.

A magyarság dicső multjának tanulmányozása csak nemesítő hatással lehet mindenkire s ezért nagyon ajánljuk a gyakori olvasását minden magyarnak. *Szentmártoni Kálmán.*

Ne hagyd az ősi köpenyeget.

„Vesd a sarokba köpenyeged,
Heiyet szoritunk itten neked.
Teli asztal
Minden jóval,
Ide azzal
A kemény munkás tenyereddel.

Miért nem dobod le azt a rongyot,	Fagyjak meg éhen az utcán
Már őseiden azzá foszlott,	De azt a just, amit hagyott rám
Fázol benne,	Minden őszám:
Kutya ugat...	Hitem s dalom
Fáradj hát be	Féltve őrzöm,
Nótázz velünk, fujjad dalunkat	Bár tépve, de át kell, hogy adjam
Nő szép hangoddal a hangulát“	A fiamnak, ez fogadalmam.

Kónya Sándor.

I. G. Ducai unitárius Vasárnapi Iskola és a főgimnázium alsó osztályos tanulóinak baráti köre mesenapot és rajzkiállítást rendezett március hó 22 én Bede Emil s -lelkész vezetésével, Ferenczy László Marcella írónő az Uj Cimbora gyermeklap szerkesztőnője közreműködésével. A műsor tulajdonképeni gerincét F. László Marcella és Szakál Istvánné gyönyörű meséi alkották, míg a Vasárnapi Iskola és a Főgimnázium növendékei ének- és zeneszámokkal, valamint szavalatokkal tették változatossá és kellemessé az összejövetelt. E helyen is csak a legteljesebb hála hangján emlékezhetünk meg Boros Jenő igazgatóról, aki elsőnek megértve az ifjusági munka fontosságát, mindent megtett e gyermeknap sikere érdekében. Köszönet illeti Nagy Lajos tanárt, ki a rajzkiállítás rendezésében oroszánrészt vállalt és Péterffy Gyula zenetanárt, aki az ének- és zeneszámokat betanította és azokat zongorán kísérte.

A falusi ifjuság Clujon. Kedves élményben volt része Dávid Ferenc városában az unitárius közönségnek i. évi március 29-én. Alapos előkészületek után a városunkban élő falusi ifjuság, a Nők Szövetsége nagy termében igen szép számú közönség előtt mutatta be tehetségét; szavalatokban, monológokban és énekszámokban. Mindannyian lekötötték és kielégítették a közönség igényeit. Jól esett látni az egyszerűséget, a tisztaságot, a falút itt közöttünk. Eddig a falúra mi mentüek ki városiak, hogy szórakoztassuk őket — mondotta a főtisztelendő püspök úr kedves zárószavaiban — most pedig a falu jött fel, hogy gyönyörűséget szerezzen nekünk. A közönség minden egyes tagja meglepéssel távozott el e jól sikerült estélyről. Az estélyt szép szavallattal Bartha Ferenc rimiteai legény nyitotta meg, elismerő tapsot váltva ki. Monológot adott elé Móricz Anna coltești leány. Tele volt lélettel. Szavalt Bertalan Juliska cadaciui leány. Petőfi »Távolból« c. versét adta elő bájosan, naivan. Majd Tóbis Ilona rimiteai leány szavalt kedvesen. Talán legjobban tetszett a közönségnek az az énekszám, melyet Móricz Anna coltești és Lukácsi Zsuzsika turdeni leányok adtak elő. Monológot adott elő Szombatfalvi Ella bezidul-noui leány. Sok taps volt a jutalma. Szavalt Veres Ilona coltești leány és ő is elismerést váltott ki. S végül monológot adott elő Páll Juliánna chedeai leány általános tetszés mellett. A szereplőket Szánthó Luci segédlelkész tanította be, ki állandóan foglalkozik velük s szeretettel vesz körül valamennyien. Talán ez a legnagyobb jutalom, amit munkájáért kaphat. Műsor után reggel 3 óráig táncolták a csárdásokat és más szép székelj táncokat.

Bartók Endre emlékűnnepély Adámuşon. A Tárnavai egyházkör Bartók Endre emlékére Adámuşon ünnepélyt rendezett. Ez a nap ugy az egyházkör vezetőségének, lelkészi, tanítói testületének, valamint Bartók Endre volt adámuşi lelkész hiveinek és jó ismerőseinek kegyeletes megemlékezése volt. Az ünnepély délelőtt 10 órakor kezdődött a templomban, melyen imádkozott Mátyus Gergely egyházköri jegyző. Megkapóan méltatta emlékbeszédében Adámuş drága emlékü papját Gvidó Béla esperes. Szavaltak egy helybeli lány és Nagy Sámuel s.-lelkész. A sírnál Gvidó Béla esperes, Dr. Kiss Elek teol. akad. tanár, Kovács István és Kiss Tihamér mondtak beszédet s közben virágot helyeztek rá.

D. F. egyleti köri-gyűlés volt Adámuşon f. évi április 16-án délután, melyen Szathmáry Gyula elnök megnyitójában rámutatott arra, hogy mennyire szükségesnek látja, hogy a köri D. F. Egylet ezután is évenként legalább egyszer egyház-községenként felváltva műsoros összejövetelt tartson. A gyűlés elnök elgondolását helyesléssel fogadta s elhatározta, hogy az ünnepélyt a köri gyűléssel kapcsolja össze. Az elhunyt Bartók Endre helyébe egyhangu megnyilatkozás mellett köri titkárrá választják Pál Tamás dâmbái lelkészt. *Jelenvolt.*

Műsoros estély Uioarán. Az uioarai unitáriusok a helyi műkedvelők közreműködésével husvét első napján jól sikerült műsoros estélyt rendeztek, mely alkalommal Vadnai László: »Mit susog a fehér akác« c. 3 felvonásos operettjét adták elő. Műkedvelői nivót meghaladó művészettel gyönyörködtették a nagyszámban megjelent közönséget: Székely Sándorné, Ifj. Till Károly, Zimonyi Lili, Ifj. Till Károlyné, Balogh Sándor, Horváth Géza, Székely Attila, Fried Sándorné, Fried Sándor, Horváth Gézáné, Miklós István Ávéd Ilona, Berekméri Juliska, Virágh József, Farkas Sándor, Szőke Sándor, Horváth Lajos, Stibor Miklós, Jakab Ilonka, Starkbauer Zsigmond, Pécsi János, Bacsó Ferenc, Horváth Bubuka, Szabó Irma, Barlabás Ernő, Filep Evald. A darab oly nagy megalégedést váltott ki a helyi magyar társadalomban, hogy azt rövid időn belül megismétlik. Az estély megrendezéséért illesse köszönet Dr. K. Nagy Béla ügyvéd urat, aki fáradhatatlan és önzetlen munkájával elősegítette, hogy az estélyen megjelenteknek egy feledhetetlen estét szerezsünk. Továbbá illesse köszönet Székely Sándort, az egyházközség lelkészét. — Itt említjük meg, hogy husvét első napján az unitárius imaházban egyházi beszédet mondott, ágendát tartott s úrvacsorát osztott Dr. Kiss Elek teol. akad. tanár. *Jelenvolt.*

Unitárius nap Aiudon. Aiudi unitárius templomunkban március 22-én délelőtt egyházi beszédet, délután Bibliamagyarázatot s majd előadást tartott Dr. Kiss Elek teol. akad. tanár. Öröm volt látni, hogy az agilis Barabás Miklós lelkész gondolata alapján létrehozott unitárius napon híveink milyen lelkesedéssel vettek részt a vallás-erkölcsi összejöveteleken, ünnepségeken. *Jelenvolt.*

Tanítói gyűlés. A treiscaunei kör unitárius testülete f. évi március 25-én Arcuşon igen jól sikerült gyűlést tartott, amelyen részt vett a kör jelen évben választott nagyt. esperese is, Kovács Lajos braşovi lelképásztor. A műsor délelőtt 9 órakor kezdődött Dancs Pálnak, az arcuşi unitárius elemi iskola igazgatójának tanításával, amelyet aztán megbeszélés követett. Ezután Régeni Áron nyug. ig. tanító olvasta fel elnöki megnyitóját, amelyben bejelentette elnöki tisztéről való lemondását. Miután Lőrinczy Ilona arcuşi tanítónő megtartotta »Család és iskola« című igen érdekes felolvasását, az elnökválasztásra került volna a sor. A gyűlés kérésére Régeni Áron elnök visszavonta

lemondását. Alelnöknek Kiss Dénes tanító afia választotta meg. A délelőtti gyűlést istentisztelet zárta be. Közébed után a délutáni műsor kezdődött: 1. A gyermekek elénekelték a királyhimnuszt. 2. Két iskolásgyermek igen ügyesen adta elő »A szegény és gazdag fiu« című dialogot. 3. Szavalt az egyik iskolásgyermek 4. Régeni Áron szerzeményeiből népdalokat adott elő az arcusi vegyeskar, igen szép teljesítményt nyújtva. 5. Szavalt Gyulai Ilona tanítónő. 6. Az egyik V. osztályos növendék rendkívül ügyes vezetése mellett az iskolás gyermekek énekkara énekelt. 7. Gazdag Miklós ig.-tanító a kertészetről tartott hasznos felolvasást, amelynek értékét gyakorlati utmutatásaj adták meg. 8. Monológot adott elő egy iskolás növendék. 9. Énekelt Gazdag Miklósné, őszinte elismerést aratva Régeni Áron szerzőnek. 10. Szavalt egy iskolás növendék. 11. Énekelt a gyermekek énekkara. 12. Bezárót mondott Régeni Áron elnök. A gyűlés ezzel a délutáni műsorral véget ért s mindenki azzal az érzéssel távozott, hogy egy rendkívül hasznos, gazdag tartalmu és egyben igen élvezetes napban volt része.

A Cambridgei Harvard egyetem alapításának háromszázadik évfordulója lesz a jelen év szeptember hó 15—18-ig. Ez az egyetem tudvalevőleg unitárius alapítás és unitárius jellege van most is. A főtisztelendő püspök ur, mint ez egyetem tisztb. doktora meg van hiva az ünnepélyre, de körülményei nem engedik meg, hogy megjelenhessen az ünnepélyen. Az E. K. T. megbizta a főtisztelendő püspök urat, hogy a nevezetes ünnepély alkalmából az egyház nevében üdvözzölje a régi világhíres egyetemet. Ezen az egyetemen nyert doktori fokozatot a tragikus sorsu Dr. György János; Szent-Iványi Sándor teol. akad. tanár pedig a »Teológiai Tudományok Mestere« fokozatát nyerte. Angliában tanuló akadémitáink: Erdő János és Gálfi Elek jelen lesznek a nagy ünnepélyen.

Pályázati hirdetés. Sz.: 2—1936. Az Unitárius Egyetemes Lelkészkör pályázatot hirdet egy „Unitárius Induló“ szövegének megírására. A szöveg, indulónak megfelelő alakban kettő, legfeljebb három versszakasz legyen. Az unitárius hitelvek feltétlen szemelőtt tartandók. — Pályadíj 1.050 lej. Határidő 1936 május 31.) Pályázatok idegen kézírással, jeligével Pál Dénes lelkeszköri elnökhöz nyújtandók be: Simonești, jud. Odorheiu. — Megjegyzés: Ha a pályázat sikerrel jár, a nyertes szöveg megzenésítésére hasonló díju pályázat hirdetik ki. — Akik az első pályázatra benyújtott pályamunkájukat visszaohajtják kapni, eziránti megkereséseiket sziveskedjenek Pál Dénes elnökhöz eljuttatni. Közzöljük azt is, hogy az első pályázat alkalmával csupán a beérkezett szövegek nyertek elbírálást s szöveg hiányában a zenei rész bírálatlan maradt. Simonești—Ormenis, 1936 jan. 1. Pál Dénes elnök, Fekete Lajos jegyző.

¹⁾ Minthogy áprilisi számunkból a hirdetés tévedésből kimaradt, a határidő június 15-ig meghosszabbított.

A természet világából.

Átöröklés. Igen sok családban megtörténik, hogy ugy az apa valamint az anya elsőrendű szellemi képességű emberek közé tartozik, azonban a tömeg legnagyobb ámulatára a gyerekek már gyenge képességűek. Egyik gyerek beteges, a másik egészséges; a lány jól tanul, a fiu könyvkerülő, egyszóval az utódok nem egyformák. Tudományos alapját először Mendel Gergelynek sikerült megfejtenie azokból az egyszerű kísérletekből, melyeket kertjében a különböző paszulyfélésekkel végzett. Mindig fehér paszulyvirágot adó paszulyt keresztezett mindig piros virágot termő paszullyal s az eredmény az lett, hogy keletkezett egy olyan paszulyfélétség, ami sem nem fehér, sem sem nem piros virágot hozott létre, hanem rózsaszínűt. Ez idáig teljesen észszerű. Azonban a rózsaszínű virágból lett paszulyból elvetve nem adott mind rózsaszínű virágokat, hanem $\frac{1}{4}$ részben keletkezett fehérvirágú, $\frac{1}{4}$ részben pirosvirágú s $\frac{1}{2}$ rész pedig rózsaszínű. Kísérleteket állatokon is elvégezve ugyanezt az eredményt adta; fehér házinyul — fekete házinyul eredmény tarka. A tarka utódai közül 25% fehér 25% fekete s 50% tarkának marad. Így megfejtődött az átöröklődés nagy törvénye, ami csak napjainkban kezd gyakorlati alkalmazást találni. Elmeógyógyintézetek, fegyházak biológiai célja az, hogy az oda tartozó egyedek szaporodását megakadályozza. Így nyilvánvaló, hogy a gyerekek erénye vagy hibája nem mindig a szülőkben keresendő, mert a nagyszülők 50%-ig hathatnak az utódok összeségére, ami egyes egyedeknél unokáknál 100%-os is lehet.

Eugenika. (Fajegészségtan). Régi eredetű tudomány. Célja az emberi faj megnevesítése, a káros tényezők kiküszöbölése. Rokonok, testvérek közötti házasság eltiltása már törvényes formát kapott a föld minden országában. Amerika sok államában sterilizálják az epilepsziásokat, elmebajosokat. Ujabban Németországban szavazták meg ezt a törvényt, amit már igen sok esetben alkalmaztak. Az eugenika-nak egyik célja, ami rövidesen már megvalósulás elé tekint: a házasulandók kötelező orvosi vizsgálata. Súlyos szellemi bajban vagy átörökíthető testi tulajdonságokkal rendelkező egyedek gyermeknemzéstől való eltiltása. Ezzel szemben a kiváló szellemi és testi tulajdonságokkal rendelkező egyedek kötelező nősülése, ellenkező esetben súlyos agglegény adóval terhelendők meg.

Kovács Lajos: Bucsú és köszöntés. Különlenyomat az Unitárius Szószékből. A 12 oldalra terjedő füzet hü képét adja annak a benső örömmek és reménységnek, amely Kovács Lajos esperes lelkét áthatotta akkor, amidőn az elkészült új templomban hálaadó istentiszteletet tarthatott Nemcsak a braşovi híveknek, hanem az egyetemes unitárius egyháznak is nagy eseményét örökíti meg e kis füzet, amely mindenképpen méltó a nagy naphoz.

Rovatvezető: IFJ. HADHÁZY SÁNDOR.

Lelkészbeiktatás Pietroasă-n. Arieş-vidék szélén, a Székelykő keleti oldalán egy völgykatlanba van beépítve Pietroasă község, melynek magyar-unitárius népe ez év elején egyhangu lelkesedéssel meghívta lelkésznek a község szülöttjét: *Komjátszegi Géza* bihoria-i unitárius segédlelkézt. Új állomáshelyének elfoglalása I. év április hó 5-én volt. A reggeli órákban egy négy tagu küldöttség ment le Văleni-be az új lelkész szülőinek lakásába, hol ünnepélyesen meghívták lelkészüket állása elfoglalására. Pietroasă-rà érve, a harangok zúgása között a lelkészi lakás előtt felállított diszkapunál felemelő volt az a jelenet, mikor a község unitárius népe, apraja-nagyja, egyhangu lelkesedéssel kiáltotta: »*Hozsánna! áldott aki jött az Úrnak nevében!*« Az egy évtizeddel ezelőtt épített csinos kis templom — talán — soha annyi lelket nem zárt magába, mint ezen a napon. Nemcsak a község magyar népe volt itt az ünnepségen, hanem a szomszéd községekből is nagyon sokan. Új lelkész beköszöntő beszédjét a *Róm. 15 r. 29 v.* alapján a *békességre és szeretetre* építette, azonban hangsúlyozta, hogy nem a törvény eltörlésére, hanem éppen annak betöltése céljából jött ide. *Gombási János* văleni-i lelkész, esperes helyettes beiktató beszédében: a pásztor és nyáj, a lelkész és hívek közötti bensőségteljes viszonyt fejtegette, kérve a híveket, hogy a boldog virágvasárnapokra ne rendezzenek több szomorú nagypéntekeket...! A kör papsága nevében: *Fikker János* plăieşti-i lelkész, az egyházközség részéről *Demes András* gondnok, míg az ortodox egyház kiküldöttje *Mărinouiu* lelkész szép szavak kíséretében üdvözölték az új lelkézt. A templomi ünnepség végeztével bankettre gyűlt össze ismét a közönség, hol az élvezetes és dus ebéd elfogyasztása alatt számos tartalmas és vidám pohárköszöntő hangzott el. *Gombási János* esp. h. Ófelségére, a királyra, *Biró István* bădeni-i lelkész a püspökre, *Fikker János* plăieşti-i lelkész az új lelkészre, mint kebelbarátjára, *Pataki András* moldovăneşti-i lelkész és *Gál Domokos* egyh. tan. a hívekre s jövődöbeli békességes munkájukra üritették poharukat. A vidám és kedélyes hangulatban

eltöltött együttlétből az estéli órákban mindenki hazafelé tartott s mindenki egy érzéssel szívében és egy gondolattal agyában: ha a pietroasă-i virágvasárnap eseményeiből szabad és lehet a jövő kiépítésére gondolni, úgy hisszük, hogy Pietroasă unitárius népe új lelkészében megtalálta a vele együtt érző s érette szent lelkesedéssel munkáló lelkipásztorát, de ugyanakkor arra kérjük a hiveket, becsüljék meg új papjukat, nehogy holnap ismét beteljesedjék rajtuk az irás szava: »Megverem a pásztor s szélednek a nyájnak juhai!« *is.*

A francia protestánsok és erdélyi unitáriusok között állandó kapcsolat mindeddig nem épült ki, eltekintve azoktól az erdélyi unitárius papnövéndékektől, akik a párisi vagy strasburgi protestáns teológiai akadémia hallgatói voltak néhány szemeszter folyamán. Ez a gondolat vezette *Mme Loyson*-t, a nemzetközi »Alliance« francia csoportjának elnöknőjét arra, hogy a Párisban tartozkodó *Mikó Imrét* felkérje az erdélyi unitárius mozgalmaknak francia protestáns közönség előtti ismertetésére. A francia nyelvű előadás március 20-án folyt le s az azt követő megbeszélés azt bizonyította, hogy a francia haladó protestánsok melegen érdeklődtek erdélyi hitrokonaik iránt. Különösen megragadta figyelmüket, hogy Erdélyben már négyszáz évvel azelőtt kimondták a vallásszabadságot, mielőtt a Szent Bertalan éjszaka bekövetkezett volna, ahol egyházuk alapítóját *Gasparde de Coligny*-t meggyilkolták. Érdeklődéssel hallgatták, hogy az erdélyi protestánsok meg tudtak maradni, miközben a francia hugenottákat az országból kiűldözték, s Romániában a protestantizmus így ma is nagyobb súlyt tudott biztosítani magának, mint a laikus Franciaországban. Ami azonban közvetlen kapcsolatba hoz velük, az az egyháztársadalmi munka, aminek a terén ők is nagy kezdeményezésekhez fogtak s a félszázadra visszatekintő unitárius szociális törekvések számos részletére vonatkozóan tettek fel kérdést. *M. Bertrand* az »Oratoire« templom első papja azzal zárta le a megbeszélést, hogy üdvözlétét küldi annak a kis vallási csoportnak, amelyik négy évszázad vallási, nemzetiségi és szociális harcai között is meg tudta őrizni közép és kelet-Európa határán a protestáns gondolatot.

Kórházi betegek figyelmébe. A cluji lelkészi hivatal arra kéri a klinikán vagy más gyógyító intézetben ápolás alatt levő betegeket, hogy egyszerű levelezőlapon vagy bármely más alkalmas módon hollétükről küldjenek tudósítást a lelkészi hivatalnak (Parohia unitarian Cluj, Calea Marechal Foch 11), mert a sok gyógyító intézet között nagyon nehéz, sőt néha szinte lehetetlen minden beteg fölkeresése, meglátogatása, ha arról a lelkészi hivatalt nem értesítik. A lelkészek pedig nem szeretnék, ha valamely beteg látogatás nélkül maradjon.

Balázs Ferenc lelkésztársunk súlyos betegsége miatt kénytelen volt szabadságot kérni. Előbb Clujon, utóbb Debrecenben kereste a gyógyulás lehetőségeit. Utóbb, úgy értesültünk,

hogy a debreceni gyógyító helyet elhagyta s édes anyjánál van Kassán. Felesége pedig rokonaihoz, Dániába ment, ahol angol órákat ad s úgy tartja fenn magát. Adja Isten, hogy lelkészársunk minél előbb visszanyerhesse teljes egészségét.

Az Unitárius Nőkszövetségének gyermekdelutánja.

Egy jól sikerült gyermekdelután rendezett az Unitárius Nők Szövetsége ápr. hó 25-én délután 6 órai kezdettel előadói termében. Unitárius iskolás gyermekeink előadták Péter Rózsika tanítónő vezetésével az »Árgirus királyfi« című mesejátékot. A közönség zsufozásig töltötte meg a nézőteret s elragadtatásának lelkes tapsaival adott kifejezést. Különösen megragadta a közönség figyelmét Zsakó Jánoska, ki az Árgirus királyfit alakította, Bálint Gizike, Tündér Ilona személyében, Gálffy Motyó az öreg király alakításával, Kerekes Medárd, Kovácsi Palika a királyfik szerepében. A többi szereplők is mind jó gyermekszínészeknek bizonyultak, hiszen a közönség nem egyszer tapsolta meg azokat, akiknek kisebb szerepük volt. Ki kell emelnünk azt a bájos és könnyed hatyutáncot is, melyet Bálint Bözske, Vaska Klárika, Lőrinczy Évike, Báró Hajnalka, Koronka Erzsébet és Weress Zsófia táncoltak. A darabot amellet, hogy betanította, igen szépen dolgozta át és alkalmazta szinpadra Péter Rózsika tanítónő. Köszönetet mondunk erről a helyről is azért a lelkes munkáért, melyet végzett, nem törődve fáradsággal és a nehézségekkel, melyek egy ilyen vállalkozásnál minduntalan előfordulnak. Tekintettel arra, hogy ilyen nagy érdeklődés nyilvánult meg az előadás iránt, május hó 2-án megismételik.

Nyugtázás. Az egylet pénztárába március 20-tól április 20-ig tagsági díjat fizettek: Jakabfi Erzsébet Ploiești, Unitárius Egyházközség Comanești, Papszt Gyula Cluj, Péterfi Gyula Kispest, Szathmáry Ferenc I. G. Duca, Ajtay László Cămpina, Czupor Andor Scaeni 1936-ra, Felcser Lukácsné Varghiș 1932—1933-ra, Nagy Lázár Blaj, Gál Lajos Galda de jos 1935-re, Ifj. Hadházy Sándor Cluj 1934—1936-ra, Fekete Lajos Ormeniș 1932-re.

Előfizetői díjat fizettek: Katona Márton Cluj, Boda Dénes Belin, Gyórfi István, Németh Albert Odorheiu, Antal Gézáne Dănești, Varga József, Benedek József Satu-Nou, Nagy Sándor Sâncraiu, Balogh Józsefné Surcea, Székely Sándor Dămbau, Nagy Ferenc Ormeniș, Jobb Dénes București, Jakab Ferenc, Farkas József, Pál Lajosné, Timár Mózes, Ifj. Csala Ferenc, Rácz Ferenc, Molnár Dénes, Ifj. László Mózes, Szász Domokos, Timár Ferenc (félévre) Martiniș 1936-ra, Nagy Sándor Mediaș, Gyárfás Lászlóné, Csiszár Viktorné Coșeni 1935-re, Kovács János Mediaș 1935 és 1936 első felére, Id. Márkos József Dămbau 1935—1936-ra.

Alapítói díjban fizettek: Koronki János Cluj, Özv. Deák Miklósné Cobatești 250—250 lejt, Dr. Kiss Jenő Sân-Miclaus-Mare 100 lejt, Kahlfürst Imre Cluj 50 lejt.

Cluj, 1936 április 20.

Gálfi Lőrinc,
pénztárnok.

Az Unitárius Közlöny megjelenik havonta. Szerkesztő: Benczédi Pál

Tipografia „ORIENT” Cluj, Str. Iuliu Maniu 8.

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉB
KIADJA A DÁVID FERENC EGYLET

Alapította: Dr. BOROS GYÖRGY.

Várd Albert dékán ur loco
Unit. Közl.

A braşovi unitárius templom, amelyet Dr. Boros György püspök 1936 május 17-én nagy ünnepségek keretében felszentelt.

Az igazi pünköst.

Ap. Csel. II. 17.

És léssen az utolsó időkben, ezt mondja az Isten), kitöltök az én Lelkemből minden testre; és prófétaknak a ti fiaitok és leányaitok, és a ti ifjaitok látomásokat látnak és a ti véneitek álmokat álmodnak.

21. És léssen, hogy valaki az Úrnak segítségét hívja, megtartatik.

Pünköst ünnepe mindig szép, mindig fölemelő. A pompájában diszlő természet, a virággal beborított rét és mező, a zöldelő erdőkkel koszoruzott bércek és hegyek valami áldott, boldog, megszentelt érzéssel töltenek el minket. Ugy érezzük, hogy a husvétii diadal gondolatának csak most érkezett el a beteljesülése. Hajdan, a kereszténység kezdetekor pünköstkor jelent meg az eszme, amely az egyház megalakulására vezetett. Az ige valóban testté lett, az első keresztény gyülekezet valóságává. A szent lélek nemcsak egy ködös, távoli homályban levő, képzeletbeli segítő eszköz volt, hanem élő, ható erő, mely felszínre hozta a szunnyadó erőket és cselekvésre serkentette azokat. Az öregek és ifjak már nemcsak álmokat álmodtak, nemcsak látomásokat láttak, hanem azokat meg is valósították. A pünköst tehát a komoly alkotás ünnepévé lett.

Ugy érezzük, hogy ma, a mostani pünköst alkalmával különösebb öröm fogja el a szivünket. Hiszen braşovi unitárius testvéreink csak most, május hó 17-én szentelték fel ujonnan épített templomunkat. Istenem, annyi templom van a világon, hogy ma eggyel több, vagy kevesebb van-e, nem sokat számít. De nekünk, unitáriusoknak ez a templom nagyon sokat jelent. Mert nekünk itt, ebben a hires, jelentős városban még volt templomunk, de azt elvette mitőlünk a 18. század gonosz szelleme. Az újabb időkben pedig már korábban hozzáfogtak volt az építéshez, de a ferv kivitelét valami váratlan, legyőzhetetlen akadály mindig késleltette. De ime, a jelen évi pünköst alkalmával a braşovi testvéreink a saját templomukban dicsérik az egy igaz Istent. A braşovi afiaival együtt érezzük az Isten iránti hálának fönséges erejét, együtt imádkozunk ezért az áldott, szép, diadalmas pünköstért. Megvagyunk győződve azonban, hogy nemcsak mi, hanem a világ minden táján levő unitáriusok, a határon és tengerentuliak az északi és a déli földtekén levők, buzgó hálát rebegnek a braşovi templom dicsőségéért.

Áldott legyen az Isten, hogy megsegítette a braşoviakat a nagy munkában. Áldottak legyenek a lelkek, akik a szent ügyet diadalra juttatták. Áldott legyen minden sziv, amely ebben az új templomban imádkozik...

A braşovi unitárius templomavatás.

1936 május 17. nemcsak a braşovi unitárius egyházközség történetében, hanem egyetemes egyházunk életében is nevezetes nap. Az unitárius hit és akarat, áldozatkészség és ember-szeretetet lelkeket megtermékenyítő és megbékítő győzelmé' ültük meg e napon. Ünnepi hangulatban és mindvégig felemelő érzésekben nyilvánult meg a vallásos lelkeknek egyházszeretete, mely közelből és távolból egész emberáradatot sodort hittell küzdő szent akaratnak diadalmas jelképe: az új unitárius templom felé.

E történelmi jelentőségű nappal kapcsolatosan röviden beszámolunk a templomavatási ünnepség eseményeiről.

Az egyházi gyönyörű ünnepély méltó keretet nyert azért, hogy egyházunk képviselőjében Dr. Boros György püspök és Dr. Ferencz Géza főgondnok vezetésével küldöttségileg megjelentek Clujról: Puksa Endre jószágfelügyelő elnök és felesége, Vári Albert dékán, Szent-Iványi Sándor teol. tanár, Dr. Abrudbányay Ede köri f. gondnok és felesége, Hadházy Sándor pénztárnok, Gálffy Zsigmond igazgató, I. G. Ducáról és treiscauni, alba de sus köri esperesek vezetésével a papság.

Méltóságos és Főtisztelendő Dr. Boros György püspök urat és kíséretét május hó 16-án délután fél négy órakor fogadta az állomáson a treiscauni unitárius egyházkör lelkészi kara, egyházi és világi vezetősége, valamint a helybeli érdeklődők nagy tömege. Dr. Szent-Iványi Gábor egyházköri f. ü. gondnok ur üdvözölte meleg szavakkal a püspök urat, ki őszinte örömét fejezte ki afelett, hogy idejöhett s kezét foghat azzal a néppel, mely a mai körülmények között csodákat művelt.

Felvirágozott kocsin, díszmenetben vitte Főpásztorát az ünneplő tömeg a Babeş-ut sarkán égnek emelkedő tornyu, modern építészeti alkotáshoz, az új templomhoz, hol újabb ünneplő tömeg fogadta a menetet. A templom bejáratánál Kovács Lajos braşovi esperes-lelkész mondott üdvözlő beszédet, benső megindultsággal emlékezve a múlt sok munkájára és csalódására, de örömmel állapítva meg, hogy a kitarító küzdelem jutalma ime felemelkedett. Főpásztorunk válaszában rámutatott a nagyszerű alkotásra, amely arannyal van bevonva, az áldozatos szívek szeretetének aranyával.

Ezután Podea vármegyei alispán ur a vármegyei és városi hatóságok képviselőjében üdvözölte a Főpásztort meleg szeretettel biztosítva arról, hogy Dávid Ferenc vallását, a legliberálisabb vallást csak becsülni és értékelni tudják. Főtisztelendő püspök ur válaszában kijelenti, hogy e templom a szeretetet jelképezi, hol imádkozni és dolgozni akarunk.

Benedek Róza és Kovács Erzsike virágcsokorral köszöntik az Egyházfőt, ki a testvéri érzés és nagybecsülés csókjával köszöni meg a szeretet jelképeit.

Ezután a Főpásztor az ünneplő tömeggel együtt bevonult a templomba, hol egy rövid hálaadó imát mondott, alázattal köszönve meg a Mindenható ajándékát.

Este a Székely-Társaság helyiségében gyűlt össze a közönség ismerkedési estélyre. Mikor is Dr. Szele Béla és Szabó Béni képvis., mint házigazdák fogadták a társaságot. Kovács Lajos esperes köszöntötte egyházunk vezetőségét, a sziveknek szeretetteljes, testvéri érzéséből állítva diszkaput számukra. Főtiszteendő püspök ur és Dr. Ferenczy Géza egyházi főgondnok ur önméltósága bizalommal telt beszédükben mutattak rá a testvéri együttlét és együttérzés tényében rejlő csodálatos, megtartó erőkre.

A templomavatási ünnepség alkalmával tartott istentisztelet május 17-én d. e. 10 órakor kezdődött, mintegy kétezernyi érdeklődő részvételével, akiknek egyrésze a templomon kívüli szabad térségről hallgatta a hangszóró által közvetített beszédeket. A gyülekezet énekét Kiss Károly várgyísi kiváló énekvezérünk vezette. Imát Benedek Gábor chichisi lelkész, esperes-helyettes mondott mély áhitattal. Cherubiri: Mi Atyánk c. áriát Puksáné, Boros Irén cluji énekművésznő énekelte lenyűgöző hatással. Az ének színes, művészi hangjára az imádkozó lelkek megindultan emelkedtek Istenhez a templomi áhitatban. Az orgonakiséretet a művészi énekhez Gál Vilmos braşovi keblitanácsos, zongoraművész szolgáltatta gyönyörködtető játékaival. Alkalmi egyházi beszédet Szent-Iványi Sándor teológiai tanár tartott az imádság házának jelentőségéről. Szónoki erővel és meggyőző lelki élményekkel felépített hitépítő beszédét mindvégig élénk figyelemmel és élvezettel hallgatta a gyülekezet. Kovács Lajos esperes-lelkész, ki mindenkor apostoli buzgósággal volt lelki vezetője és irányítója a templomépítés mozgalmának, szemléltetően ismertette az építkezés történetét, miáltal egyttal az egyházközség belső életének vázlatos történetét is feltárta. 1885-ben alakult a leányegyházközség. A templomépítés mozgalma 1894-ben indult meg. 1909-ben megalakult az anyaegyházközség, melynek első papja Veress György volt az egykori buzgó gondnok fia. 1915-ben Kovács Lajos lett a braşovi unitáriusok lelkésze, akinek áldásos lelkészi munkája e gyönyörű eredményhez vezetett. A város által adományozott kutulcai telken a templomépítés 1934 április 24-én kezdődött, de ismeretes a megrendítő belügyminiszteri intézkedés, mely az építkezést május 8-án már beszüntette. A most felavatott templom építése ugyancsak a város által adományozott helyen 1936 június 1-én kezdett épülni Halász Kálmán braşovi építőművész terve és vezetése mellett. Az építkezést lehetővé tette az a sok lelkes és megértő nemesszívű adakozás, mely nemcsak az unitárius hívek részéről, hanem a magyarság és társadalom részéről általában megnyilvánult. Hálas szívvel kellene e helyen is felsorolni a nyilvánosság előtt a nemesszívű adakozók neveit, de a technikai nehézségek miatt a

pénzadományokon felül csupán néhány nevet ragadunk ki: Özv. Kádár Sándorné, elhunyt férje emlékére két harangot adományozott, Dobra Dénes és neje Oláh Mária az Urasztalát, a D. F. Nőszövetség a Szószéket, a mellette levő ülőhelyekkel és szőnyegekkel, Özv. Németh Istvánné urasztali takarót, a D. F. Ifjúsági Kör a tanácsterem berendezését adományozta.

Főtisztelendő Dr. Boros György püspök ur emelkedett főpásztori beszédben avatta fel az új templomot s kérte arra és az abban lakozókra az Egy igaz Isten áldását. Meghatottan mondott köszönetet azoknak, akik dolgoztak és áldoztak, hogy Isten dicsőségére felépülhessen az imádkozás háza. Kegyelettel említette néhai Kádár Sándor nevét s a gyülekezet néma felállással percekig magábaszálltan áldozott a nemesszivü adakozó emlékének, mialatt az új harangok gyönyörű összhangja egybesimulva a lelkek áhitatával Istenhez emelkedett.

A tervezett urvacSORAOSZTÁS elmaradt s helyette egy bensőségteljes keresztelési szertartás keretében Taar Géza aita-marei lelkész keresztelte meg Kádár Levente és Egyed Magda újszülötteket. Nem lehet szavakkal kifejezni az érzést, mely a beszéd hatása alatt áthatotta a gyülekezetet. Hogy mit jelent nekünk a gyermek, kiért templomokat, iskolákat, meleg otthonokat építünk, talán sohasem érezhettük meg ily megragadó formában, mint ahogyan azt Taar Géza érezte költői lendülettel, művészzel és hatással elmondott beszédében. Ha ilyen lelkiséggel indulnak el templomainkból az újszülöttek s járják az ősi földön nehéz útjokat, ez a maroknyi nép új történelmet ír a világ számára, a hitben diadalmasan felemelkedett lelkek történelmét.

Üdvözlések során Főtisztelendő Dr. Boros György főpásztort és Méltóságos Dr. Ferenczy Géza egyh. főgondnokot a testvéri szeretet és becsülés melegével üdvözölték a különböző egyházak és egyesületek. A görög katolikus esperes üdvözlő átirata után személyesen fejezték ki üdvözlésüket: Dr. Möckel Konrád a szász evangélikus egyház, Dr. Péter Antal a róm. kath. egyház, Csia Pál a református egyház, Nikodemusz Károly a magyar evangélikus egyház, Dr. Deutsch Ernő főrabbi az izraelita hitközség, Dr. Szele Béla a Magyar Párt, Szabó Béni kamarai képviselő a Székely Társaság, Szemlér Ferenc a Magyar Dalárda, Kovács Lajos a treiscaunköri unitárius papság, Dr. Kerekes István egyh.-községi főgondnok az egyházközség előljárósága, Markovics Leóné a Nőszövetség, Szász Dénes segédlelkész az Ifjúsági Kör nevében. Az orthodox izraelita hitközség ugyancsak átiratban küldte el üdvözlését. Főtisztelendő Püspök ur, valamint Főgondnok ur önméltósága meghatottan fogadták és hasonló testvéri szeretettel viszonyozták az üdvözléseket, megköszönve az egyházak és egyesületek vezetőinek és tagjainak azt a támogatást és segítő szeretetet, mellyel itt is közös szent ügyünk mellé állottak, hogy általunk épüljön Isten dicsősége.

Istentisztelet végeztével az ünnepi gyülekezet — a közben megeredt eső ellenére is — teljes számmal vonult a temetőbe, hol néhai Kádár Sándor pénztáros sirját megkoszorozta. Benedek Gábor chichişi lelkész tartott a családi sirboltnál megható beszédet.

Délben közebéd volt a Korona szállodában, melyen több, mint százhuszan vettek részt. Főtisztelendő püspök ur Ófelsége a király egészségére üritette poharát. Dr. Szent-Iványi Gábor az egyház vezetőségét élte. Podea vármegyei főjegyző, Dr. Ferenczy Géza főgondnok, Szent-Iványi Sándor, Dr. Möckel Konrád, Dr. Abrudbányai Ede, Nikodemusz Károly, Vári Albert, Hadházy Sándor, Dr. Kerekes István, Lőrinczy Dénes, Kovács Lajos és Kelemen István mondtak lelkes, a nap szépségéhez méltó pohárköszöntőket.

Este 7 óraker vallásos estély volt az új templomban, melyen a gyülekezet éneke után Taar Géza mondott lélekből jövő, Istenhez emelő imát. Dr. Ferenczy Géza egyh. főgondnok a szokásos megnyitótól eltérve mély gondolatokkal és meglátásokkal telt beszédben foglalkozott a nap jelentőségével s az első vallásos estélyt meghihetőddött lélekkel nyitotta meg. A braşovi Magyar Dalárda Vegyeskara és Férfikara énekelt ezután Dr. Willer József karnagy vezetésével. A tiszta művészettel és tökéletes tudással előadott énekkari számok álomszerű gyönyörrel ajándékozták meg a hallgatóságot, mely a ritka élmény édes érzésével engedte átáramlani önmagán a megtisztító és felerősítő édes magyar hangokat. Dr. Abrudbányay Ede kamarai képviselő, az Országos Dávid Ferenc Egylet elnöke tartotta meg ezután prófétai tüzzel és sodró erővel magával ragadó előadását. Az unitárius lélek meggyőződése, hitvallása s minden akadállyal szembeállani tudó építő akarata izzott minden szavában. Széles látkörrel, befelé öntudatosító, kifelé missziót végző szuggesztív hatással áradtak szét a gondolatok e nagyértékű előadásból. Teutsch Willy hegedűművész, Fischer Vilmos zongoraművész orgonakiséretével adott elő művészi zeneszámot színes érzésekkel gazdagítva a hallgatóság lelkét.

Bede Emil I. G. Duca-i segédlelkész, Gál Vilmos orgonaművész kísérete mellett énekelt nagy hatással és szingazdagsággal Löwe: Az óra c. művét. Gyülekezet éneke előtt bezáró beszédet mondott Dr. Szent-Iványi Gábor egyh. körü felügyelőgondnok, még egyszer kiemelve a nap jelentőségét s azt a történelmi ténnyt, hogy a braşovi unitárius egyház a treiscauni unitárius egyházközségek élére került. Megragadó szavakkal fejezte ki elismerését ez alkotás fölött, kívánva, hogy legyen ez a hely a megértés, a testvéri szeretet és béke hajléka.

Ezzel véget ért a templomavatási ünnepség műsora. Meg kell azonban még emlékeznünk arról a barátságos és lekötelező vendégszeretetről, melyet Gál Vilmos keblitanácsos és nagyra-becsült családja tanusítottak a távolról jött vendégekkel szemben.

Szeretetteljes meghívásukkal alkalmat nyújtottak arra, hogy úgy Clujról, mint más vidékről egybegyűlt egyházi és világi vezető embereink Főtisztelendő Püspök úr s Egyházi Főgondnok úr öméltósága társaságában egy barátságos házi-est keretében kellemes és felejthetetlen időt tölthessünk. A vendéglátó család szeretete, Puksáné Boros Irén énekművésznő gyönyörű dalai, Fischer Vilmos művészi zongorajátéka kellemes hangulatot varázsoltak a barátságos otthon falai közé.

Mindent egybefoglalva megállapíthatjuk, hogy érdemes volt dolgozni, áldozni és szenvedni a braşovi unitárius templom felépítéséért.

Sugározzák ez emlékek az élet súlyos terhei között szívünkbe a reménységet és hitet, hogy a szeretettel és türelemmel folyó testvéri munka megtermi mindig a maga méltó gyümölcsét. Hirdesse e gyönyörű emberi alkotás minden időközön át Dávid Ferenc hitének győzelmét s a kitartó, nem csüggedő munkának diadalát.

»Akik az Urban biznak erejük megújul, szárnyra kelnek és magasan járnak, mint a saskeselyük, futnak és nem fáradnak el, járnak és nem lankadnak meg!«

A középben.

Alattam föld, felettem ég.
 S az űrben én vagyok a közép.
 Engem tart a föld, rám tapos az ég
 És nem roppanok össze,
 Nem pattanak szét,
 Mert lenni kell
 A két vég között középnek.
 S ahogy a földbe gyökerek nyulnak
 És fejek emelkednek az égnek,
 Ugy kell a sorsot hordozni
 Holtig a középnek.

S ha elhivnak majd a léttörvények
 Föld s Ég közül tovább:
 Viszem magammal mindkét végemet,
 Ugy halok meg a földdel és az éggel,
 Mint egy test, egy lélek:
 Örök cimborák.

Fekete Lajos.

A D. F. U. N. Sz. Csecsemővédő tanfolyama.

A múlt év őszén néhány leánytársammal jelen voltam a D. F. U. N. O. Sz.-nek közgyűlésén. Sok érdekes beszámoló hangzott el az elvégzett eredményes munkákról. Különösen újszerűen hatott a rimetea-i és coltești-i kiküldöttek beszámolója. Ugyanis itt Dr. Küttel Lajos a nagy tudású és önzetlen orvos vezetésével beindították a csecsemővédelmet. »Éberén figyelni a csecsemők gondozására, egészségére« mondást tűzte ki jelszavául a két község. Minden igyekezetük odairányult, hogy lehető legalacsonyabbra szállítsák le a csecsemőhalandóságot. A közgyűlés is a legnagyobb lelkesedéssel, elismeréssel fogadta a beszámoló s elhatározta, hogy amint lehetséges lesz, tanfolyamot rendez az érdeklődő lányok részére. Csecsemővédő nőket képez ki, kik megszervezhetik összes egyházközségeinkben a csecsemővédelmet. Sajnos, az engedély megszerzésének nehézségei miatt sokáig elhúzódott a tanfolyam megrendezése. Végre most az E. G. E. méhészeti tanfolyamával közösen megrendezhette Országos Szövetségünk a csecsemővédő tanfolyamot. Április 27-én reggel 6 órakor jókedvű társaság várakozott az E. G. E. épülete előtt. Az Országos Szövetség részéről Dr. Mikó Lőrincné és Lőrinczy Zoltánné és mint érdeklődő vendég Dr. Hintz Györgyné mentek ki Rimeteára. Velünk tartott még az E. G. E. részéről Török Bálint igazgató a feleségével, Szász Ferenc és Stief Ottó alelnökök és Seifried Ferenc s. titkár. Mi lányok pedig telve voltunk várakozással, de hogy tulajdonképpen mit kapunk a tanfolyamon, nem tudtuk. Már az utunk fokozta lelkesedésünket, tenniakarásunkat. Leirhatatlanul szép volt a kora reggeli órákban autóbusszal végighaladni a Jara-völgyén. 10 órára megérkeztünk Rimeteára. Meleg testvéri szeretettel és jó villás reggelivel fogadtak. Benczédi Domokos lelkész, közvetlen, meleg szavakkal üdvözölte a kis társaságot. Azután Dr. Mikó Lőrincné az Országos Szövetség nevében, majd Szász Ferenc az E. G. E. alelnöke ismertették az idejövételünk célját és áldást kértek munkánkra. Megnyugtattak, hogy ha kevés is a résztvevők száma, lehet eredményes munkát végezni. Összesen 10-en érkeztünk meg, kik a tanfolyamon részt akartunk venni. A megnyitás után mindenikünket elvittek a kijelölt szállására. Itt is szeretettel fogadtak. Délben közös ebéd volt a vendéglőben, minek kedélyes elfogyasztása után kimentünk Coltești-re, hol aznap épen rendelő nap volt a gyermekek számára. Milyen szép is volt, mikor sorra jöttek a rendelőbe az egészséges, tiszta anyák, egészséges, tiszta gyermekeikkel a karjukon. Minden egyes gyermeknek van egy külön lapja. Itt szerepel a szülők neve, egészségi állapota. Minden héten lemérik s pontosan beírják a súlyukat s kikérdezik az anyákat a gyermekek egészségi állapotáról, utasításokat adnak s ezt feljegyzik a gyermek lapjára. Délután Rimeteán hivatalosan megnyitotta Török Bálint az E. G. E. igazgatója a

méhészeti tanfolyamot is. A lányok közül ezen is résztvettek hárman. A megnyitó után a vezetőség visszatért a központba. Mi pedig nagy várakozással néztünk a másnap elé. Amilyen bizonytalanul állt előttünk a tanfolyam, épen olyan meglepően bontakozott ki kedden teljes egészében. Reggel 8-kor kezdődött az előadás, 12—1½-re végződött minden nap. Valósággal szomjasan ittuk Dr. Küttel Lajos orvos és a többi előadó minden szavát.

A következő tárgyakat adták elő a tanfolyam előadói: gyermekvédelmet, embertant, elsősegélynyújtást, élelmiszerek felosztását stb. Dr. Küttel Lajos orvos; statisztikát a helybeli

A csecsemővédő tanfolyam előadói és hallgatói.

patikusné okleveles tanárnő; csecsemőtáplálékokról Ekárt Dusi; a csecsemő ruházatáról Rácz Istvánné tartottak előadást.

Már ebből is láthatják az érdeklődők, hogy milyen fontos tudnivalókkal gyarapítottuk tudásunkat s reméljük, hogy minden faluban, városban akadnak asszonyok, lányok, kik segíteni akarnak embertársaikon. Nem kell ide más, mint jóindulat és öntudatos emberszeretet s Isten segítségével elérhetjük, hogy csak egészséges, mosolygó gyermekarcok nézzenek mindenütt ránk.

Ezen a helyen is köszönetet mondunk a tanfolyam rendezőinek és előadóinak, elsősorban Dr. Küttelnek munkájukért s rimetea-i asszonytestvéreinknek a szeretetteljes fogadásért.

Mi pedig, kik a tanfolyamon résztvettünk, igérjük, hogy igyekezni fogunk embertársaink javára a tanultakat felhasználni.

Barabás Margit.

Leborulás vagy fennállás?

Márkos Albert, főgimnáziumi tanár atyánkfiának az »Unitárius Közlöny« ez évi 5-ik számában — »Felhívás városunknak unitárius templombajáró asszonyaihoz és leányaihoz« címen megjelent cikkében foglalt kérdéshez akarok fenti megjelöléssel, röviden hozzászólni.

Két okból érzem erre magamat illetékesnek, sőt némileg felhivattnak is. Egyik ok és jogcím az állás, amit betöltök s a mely talán valamennyiben kötelességemmé is teszi a hozzászólást ehez az elsőhelyen és sajátlagosan éppen egyházközségi érdekü kérdéshez.

Másik ok cikkiró afiának az a némiképpen — s nem is egészen jogtalanul — szemrehányásnak is hangzó észrevétele, hogy ugyanezen ügyben még egyszer történt felszólalása »annak idején egyetlen hozzászólást váltott ki.«

Ha most már tudományos körülményességgel akarnók a kérdést tárgyalni, akkor az ehez szükséges alapossággal először is azt kellene vizsgálat és mérlegelés tárgyává tenni, hogy melyik a helyesebb, illőbb és kifejezőbb az imádság idején: a leborulás-e vagy fennállás? E kérdésre én a magam részéről azt felelném akkor is — aminthogy azt felelem is — hogy mindkettő csupán forma; amelyben a lényeg is valamennyiben kifejeződik ugyan, de nem annyira, hogy — a latin közmondás szellemében szólva — a forma adja a dolog lényegét. Formának pedig mindkettő egyaránt alkalmas, sőt használatos is. Az ágostai hitv. evangélikusoknál például férfiak és nők egyaránt leborulva ülnek az ima alatt. S ez utóbbi gondolatommal és ténymegállapítással — körülbelül — ki is fejeztem már a formára és annak gyakorlatára vonatkozó felfogásom lényegét. Mert ez az, hogy bármilyenképen gyakoroljuk is azt: férfiaknak és nőknek mindenesetre egyképen kellene gyakorolniok. Már csak az ismerős elvnek szempontjából is, hogy Isten előtt mindnyájan egyenlők vagyunk. Amennyiben azonban a megoldást cikkirónak általam is helyeselt javaslata szerint — intézményesen akarnók megvalósítani — aminthogy, felfogásom szerint csak így lehet és kell megvalósítani: — ez esetben tovább kell menni a reform tekintetében egy lépéssel.

Ez a lépés pedig az, hogy a felállást csak az imádság tartamára kell korlátoznunk és nem kell kiterjesztenünk — mint eddig történt — a közének időtartamára is. Az ezen utóbbi alatti fennállását nem tartom egyáltalán semmi ok által különösebben indokoltnak. Sőt úgy vélem, hogy az által a gyakorlatban levő istentiszteleti ténykedés által, hogy a pap felhívására a gyülekezet a »szentleckének« meghallgatására feláll, sokkal inkább ki fog domborodni ennek a meghallgatásnak jelentősége és sokkal inkább kifejezésre fog jutni a Biblia iránti fisztelet az imént javasoltam gyakorlat bevezetése esetén, mint a jelenlegi

gyakorlat szerint, amidőn a gyülekezet tagjainak egyrésze már előre elfoglalt álló helyzetben hallgatja a felhívást s várja a felolvasást s csak a másik része a gyülekezetnek csinálja azt a helyzetváltoztatást, amely éppen maga a legszembetűnőbb és kifejezőbb formája a tiszteletadásnak. Nem is szólva részlete-sebben arról a célszerűségi szempontról, hogy a gyülekezet egyes — főként idősebb — tagjainak terhükre is lehet az a hosszabb időtartamu fennállás, amelyet igényel az ima, a közének és a szentlecke meghallgatása.

Egyébokául pedig — a szerkesztő megjegyzését is figyelembe véve — a kérdés Kebli Tanácsunk elé terjesztésével ennek elbírálására is alkalmat fogok adni.

Ürmösi Károly,
esperes-lelkész.

Árulás a lelkiismeret ellen.

Minden társadalomban van egy osztály, amely állandóan sopánkodik bizonyos teendők teljesítése érdekében, amiket ők maguk sohasem végeztek el. Ez a mi társadalmunknak a jelen képe. Látszólag jól tudják, mit kell tenni, ismerik felelősségük nagyságát az egyházzal szemben, de hogyha hivatalra, hatalomra jutnak, csak másoknak parancsolni tudnak; minden tetre való készségük és felelőségérzetük megszűnik. A puszta beszéddel sohasem lehetett sikert érni el. Ezek az emberek csak a saját házi, családi ügyeik iránt érdeklődnek; életük ezekhez van kötve. Azt mondják, hogy a kötelességről beszélni, és kötelességből cselekedni, azonosnak kell lennie. Másképpen pedig végzetes árulást követnek el a lelkiismeret ellen.

Indiának társadalmi, politikai és erkölcsi élete teljesen őszinteségnélküli. A mi társadalmunk is belefáradt már ebbe. Hagyjunk fel már a mentegődzéssel s *cselekedjünk helyesen, lelkiismeretesen.*

E sorokat az Indiai Hirnök jelen év márciusi 1. számából fordítottuk le. Ugy gondoljuk, hogy nemcsak Indiának, hanem nekünk is szól. Gondolkozzunk tehát mi is fölötte.

Májusi vágy.

Pittypalatty, pittypalatty!
Májusi napfény
Itt maradj!

Üzd el a gondot
A pattanó bimbók,
A sarjadó lombok,
A méla kolompok
Lelke felől.

Tárd ki a messzi mezők horizontját,
Lásson a lelkünk egy új tavaszon át
Bérc meredéken, róna ölében
Buzakalászt, buzakalászt.

Pittypalatty, pittypalatty!
Májusi napfény
Itt ne hagyj!

Fekete Lajos.

Teológusaink missziós utja a Tárnavamentén.

Háromnapos missziós kirándulást rendeztek a Tárnavamentén fekvő falvakba. Ez ut során fölkeresték a következő helységeket: Diciosánmartin, Mediaş, Adámuş, Dâmbău, Seuca és Şaroş. Mindenütt a legnagyobb szeretettel fogadták a missziós kirándulókat, amit szavakban a lelkészek fejeztek ki; de jól esett az is, amit egyszerű testvéreink templomaik előtt mondtak kezesen. Őszinte szavaikkal. Május 16-án (szombaton) Mediaşon adtak egy műsoros estélyt a lelkes közönségnek. 17-én (vasárnap) délelőtt felkeresték az említett falvakat, ahol 3—3 teológus tartott istentiszteletet délelőtt és délután. Dâmbăun délelőtt és délután Diciosánmartinban Deák Berta teológiai nőhallgató végezte az istentiszteletet a hívek nagy meglepedésére.

Diciosánmartinban délelőtt Dr. Kiss Elek teol. akad. tanár magasszárnyalású prédikációjával magával ragadta hallgatóságát, majd Kereki Gábor IV. é. hallgató üdvözölte a város unitárius közönségét. Szavalt Szolga Ferenc III. é. hallgató. A híveket és vendégeket meghatóan szép szavakkal üdvözölte Gvidó Béla esperes.

Estére valamennyien visszamentek a központi városba Diciosánmartinba, egy műsoros estély megrendezésére. Az estélyt Gvidó Béláné nagyt. asszony, a Nőkészövetsége elnöke nyitotta meg. A teológusok nevében a megjelenteket üdvözölte Kereki Gábor. Előadást tartott »A próféták szerepe a vallás-erkölcsi világban« címen Dr. Kiss Elek teol. akad. tanár. Szavalt Sebe Ferenc I. é. hallgató. Novelláját olvasta fel Bodor András III. é. hallgató. Közben a teológusok énekkara adott elő mű- és népdalokat. Zongorán és hegedűn játszott Báró Piroksa konzervatóriumi hallgató. Az egyes számok előtt bevezetőt mondott Kiss Zoltán II. é. hallgató. Az estélyt Gvidó Béla esperes zárta be lelkes és lelkesítő szavaival. Műsor után reggelig tartó tánc következett.

Felkeresték a nitrogén-gyárat is, hogy tapasztalataikat is bővítsék. E helyről is köszönetet mondanak a gyár igazgatóságának és Gál Ernő mérnök urnak szives vendéglátásáért és felvilágosító szavaiért.

Köszönetet mondanak továbbá Gvidó Béla esperes urnak, a vendéglátó lelkészeknek és híveknek, hogy annyi szeretettel ajándékozták meg. Adja Isten, hogy munkájuk nyomán gyümölcs teremjen.

Teológus.

Eladó jutányos árban

**a Pallas Nagy Lexikona 18 kötetben és a
Remekírók képes kiadása 40 kötetben.
Cím meghatározó a szerkesztőségben.**

Konfirmáció.

A cluji egyházközségünkben f. évi május hó 21-én (áldozócsütörtökön) volt a konfirmáció, mikor a közönség zsufolásig — rég nem látott ekkora mértékben — megtöltötte szép, nagy templomunkat. Konfirmált 26 leány és 35 fiu, összesen 61., ami tekintve a mi viszonyainkat, itt nagy számnak mondható. A konfirmált növendékek névsora: *Leányok*: Antoni Katalin, Bedő Erzsébet, Czikra Etelka, Dániel Ilona, Gaál Ilona, Hidy Ilona, Hadházy Éva, Iszlay Erzsébet, Lőrinczy Olga, Miklósy Éva, Mátyus Margit, Móricz Judith, Nagy Irén, Némethi Anna, Retkes Anna,

A cluji egyházközségben konfirmált növendékek csoportképe.
Középen Szent-Iványi Sándor teol. akad. tanár.

Renner Erna, Szász Irén, Szőke Margit, Székely Ibolya, Tóth Judit, Tarr Aranka, Tiboldi Eszter, Török Ilona, Vas Rózsika, Vernes Erzsébet, Veress Ilona. *Fiuk*: Balogh Miklós, Biró Lajos, Borbély Ferenc, Borbély Károly, Ekárt József, Földes Ferenc, Gánya Rudolf, Gondos György, Gyergyay Ferenc, Jeney Dezső, Kiss Gyula, Kriza László, Kodok Samu, Lőrincz József, Nagy Lajos, Nagy Sámuel, Orbók Béla, Pataki György, Pázsint Tibor, Radó Lajos, Rostás Sándor, Sykó László, Szathmári Lajos, Székely Gergely, Tamás Gábor, Taar István, Toroczkai Károly, Tarcsafalvy Jenő, Udvari Sándor, Vaska Dezső, Veress Károly, Veress Ödön, Weress Márton, Zsigmond György, Zsigmond István. A megható ünnepséget ezuttal Szent-Iványi Sándor teol. akad. tanár vezette. A gyönyörű ünnepély mélyen, a könnyekig meghatotta az ünneplő közönséget. Az Egyház vezetői Dr. Boros

György püspök urral nagy számban vettek részt. Az egyházi szertartás után, melyet Szent-Iványi végzett, a növendékek közül az első imát Vaska Dezső, kikérdezés után Gaál Ilonka, urvacsora előtt Gyergyay Ferenc, urvacsora után Lőrinczy Olga és befejező imát Mátyus Margit mondott. Az urvacsora felvételére való készséget Székely Ibolya jelentette ki. Szent-Iványi S. megható ágendája után a növendékek felvették az urvacsorát. Azután négyes sorokban a Főtisztelendő Püspök ur elé vonultak és nevükben Hadházy Éva meleg hangon üdvözölte a főpásztort és kérte áldását, valamint egyházunk tagjai közé felvételüket, végül gyönyörű hófehér csokrot nyújtott át a püspök urnak. Dr. Boros György püspök ur a föle megszokott, de ezuttal különösen kitűnt apai meleg hangon fogadta a gyermekek hódolatát, gyönyörű beszédben fogadta egyházunk önálló tagjaivá a 61 ifjút s a hívek megható könnyei között megáldotta. Az ünnepély után a növendékek megköszönték Szent-Iványi Sándor tanárnak apai gondosságát, szeretetét, mellyel mint pap ez utolsó konfirmációt végezte és szeretetük jeléül értékes ajándékkal lepték meg.

Brassai Sámuel ünnepély Budapesten.

A budapesti Brassai Sámuel Ifjúsági Egyesület fennállása tizenötödik évfordulója alkalmából május hó 15-én az Unitárius Misszió Ház templomában templomi ünnepélyt és ugyanazon nap este 1/2 9 órakor a Pannonia-szálló télikertjében Brassai serlegvacsorát rendezett. A nagyjelentőségű emlékünnpély lefolyása a következő volt: A megelőző napon a magyar rádióban Brassai emlékért felidéző előadás volt, melyet Dr. Szabó Elek egyesületi elnök vezetett be. Ezután Dr. Gál Kelemen tb. igazgató, felügyelő gondnok, Brassai egyik legmélyebb kutatója és legalaposabb ismerője tartotta meg mélyen szántó, Brassai igazi nagyjelentőséget ki-domborító jeles előadását, különösen a nagy polihistornak a magyar nyelv érdekében kifejtett munkásságát domborítva ki. A missziói házi ünnepély Tebenned biztunk előtől fogva kezdetű egyházi énekekkel indult be, utána Pethő István lelkész buzgó imája következett, Dr. Borbély András v. egyesületi elnök megnyitó beszédet mondott. Fussek Emilia énekművésznő két gyönyörű énekszámmal működött közre. Tartalmas, az ünnepély jelentőségéhez méltó beszédet Dr. Varga Béla egyházi főjegyző tartott. Művészi szavalattal közreműködött Bartos Gyula a Nemzeti Színház örökös tagja. Végül az unitárius egyház vegyeskara Szent vagy Isten szent vagy kezdetű éneket énekelte el, melyet Nagy Sándor egyesületi tag vezényelt. Ezután az üdvözlések következtek. Végül Ferencz József volt egyesületi elnök tartotta meg bezáró beszédét. A serlegavató vacsorán üdvözlétet mondott Józán Miklós püspöki vikárius. Serlegbeszédet mondott Dr. Gál Kelemen, bezáróbeszédet pedig Dr. Szabó Elek az egyesület jelenlegi elnöke. Mindhárom beszéd az ünnepély jelentőségéhez méltó volt. A budapesti Brassai-ünnepély igazán egyetemes szempontból is nagyjelentőségű, hogy felelevenítette a „Praeceptor Hungariae” emlékét.

A központi D. F. Unitárius Nők Szövetsége 1936 május 5-én, kedden délután tartotta meg e munkaévi utolsó kötökéjét a szokásos meleg és barátságos keretek között. A jól összeállított, értékes műsoron szerepeltek: Szabó Elluka egy hegedűjátékkal, kit nagy érdeklődéssel és élvezettel hallgatott a közönség. Szentmártoni Kálmánné egy zongorajátékkal, ki a tőle várt és megszokott művészi játékával váltott ki a legjobb hangulatot a közönségből. Cseke Vilmos szintén művészi hegedűjátékával nyújtott ritka élvezetet a közönségnek s végül pedig Ürmösi Károlyné lépett a pódiumra, hogy mélyen szántó, mély érzésű verseiből olvasson fel. Műsor után még sokáig együtt maradt a közönség s a gondos háziasszonyok által felszolgált teája mellett sokáig elbeszélgettek. Minden kötőke után úgy éreztük, hogy igaza van az evangélium írójának, ki így szól hozzánk »jó nekünk együtt lennünk«. Jó nekünk együtt lennünk, mert ezekből az együttlétekből születnek meg azok az igazi találkozások, mely egy közös munkamezőre vezetnek el minket, hová vár a D. F. Unitárius Nők Szövetsége minden öntudatos, dolgozni tudó és akaró magyar unitárius asszonyt.

A D. F. Unitárius Nők Országos Szövetsége folyó év június 1-től július 1-ig háztartási tanfolyamot rendez a Calea Marechal Foch 10 sz. alatti helyiségeiben, mely tanfolyamra fel kívánjuk hívni az összes cluji magyar leányok figyelmét, tekintettel a tanfolyam igen hasznos és fontos programjára. Gyarmathy Piroska háztartástan tanárnő vezetésével foglalkoznak I., II. és III. ebédek elkészítésével, konzerválással és általában minden gazdasági termék feldolgozásával, mit részben Seifrid Ferenc E. G. E. s. titkára fog előadni. A tanfolyam részvételi díja 300 Lei, s ha valaki ott kíván ebédelni az I. osztályu ebédért 20 Leit fizet naponta. Bővebb tájékoztatást az érdeklődők a Nők Szövetsége irodájában Calea Marechal Foch 10 sz. alatt a hivatalos órák alatt délelőtt 10—11-ig nyerhetnek.

Külföldi unitárius nők munkája. Olvasóink előtt ismeretes, hogy 1910-ben a D. F. E. kebelében a Nők Szövetsége az angol és amerikai nők példájára, buzdítására, s főképpen pedig a velük való társadalmi és szellemi kapcsolat föntartása céljából alakult meg. Ma azonban nemcsak egy pár ország szabadelvű keresztény (unitárius) nők szövetsége tart össze, hanem a világ

különböző tájairól, több mint tíz országnak női működnek az emberszeretet jegyében a Jézus példája után. A bostoni központi irodájuk mindig megemlékszik rólunk a havi hivatalos nemzetközi értesítőjében. Ugy érezzük, hogy lapunk szűk teréhez képest, ha röviden is, de meg kell emlékeznünk külföldi nőtestvéreink munkájáról, hadd ismerkedjünk meg azokkal, akik velünk egy szellemben munkálkodnak. Kezdjük betűsorban:

Angliában a nőegyleti tevékenység a legerősebb. Több kiváló nő van az egyesület élén Rowe Mortimerné, Droumondné és Lec Rozalinda. Utóbbi minket is meglátogatott volt. A munka minden téren kiváló eréllyel folyik: vasárnapi iskola, gyermeknevelés, vallásos misszió, társadalmi kérdések, külföldi, nemzetközi kapcsolatok fönntartása stb.

Amerikában az ifjusági egyesület vasárnapjának jubiláris ünnepe februárban volt. Ezen az ünnepélyen sok jeles nő vett részt, sok kiváló beszéd hangzott el. Az amerikai vasárnapi iskolában ugyanis a nők kiváló szerepet töltenek be. Szomorú eseménye ezen év februárjának Dr. Furness E. Karolinnak, a központi bizottság egyik kiváló tagjának halála. Az amerikai unitáriusok lapja így ír róla: »Dr. Furness Carolina nemcsak magas állást töltött be s tudományos működésével tiszteletet vívott ki, hanem egyike volt azoknak, akik életük végéig hiven szolgálták az unitárius ügyet. Egyike azoknak, akik a Ponghkeepisí-i unitárius templomot alapították s akik annak fejlődését biztosították«.

Belgium. Ebben a katolikus országban a szabadelvű valás női három csoportban működnek: a brüsszeli, charleroi-t és a gandi csoportban. A legrégebb alakulat a fővárosi, a brüsszeli, amely nagy nehézségekkel küzd a katolikus nagy többség közepette. Most ujabban sikerült a fővárosban egy második lelkeszi állást is létesíteni.

Bulgáriában Topliska A. Olga asszony a nevelés kérdéseivel foglalkozik. Utóbbi időben a falusi asszonyok számára előadást tartott; mintegy 150 nő hallgatta.

Csehországban az unitárius nők szövetsége Capek lelkész-né vezetése alatt működik, két csoportra oszlik, az idősebbek és ifjabbak csoportjára. Különösen a gyermeknevelés, gyermek-egészségügy s a szegények támogatása alkotja legfőbb feladatukat. A csehszlovák egyház, amely szintén az unitáriusok nagy testvéri közösségébe tartozik, nagy elismeréssel nyilatkozik a női munka értékéről.

Délafrikában a szabadságszerető, de az angoloknak mégis meghódolt burok földjén, különösen a F o k v á r o s b a n kiváló szabadelvű egyházi élet van. Érdekes, hogy itt sokkal jobban átérzik az emberiséget fenyegető katasztrófát, mint az északi földtekén. Amíg az északi földtekén a fajgyűlölet és hatalmi kérdések az uralkodó eszmék, itt az emberszeretetről, világbékéről beszélnek és álmodoznak. (Istenem! Mennyire leszorultak

délre ezek az eszmék, melyek valamikor még nálunk is otthonosak voltak!) Ezeken kívül még tudósítást olvasunk a maláji misszióról is, ahol szintén nemes emberbaráti munka folyik.

Franciaországban Loyson asszony a vezére a szabadelvű vallásos lelkek nőszövetségének. Itt is a vallásos nevelés alkotja a szövetség legfőbb feladatát, de emellett a vallásos eszmék terjesztése is egyik fő gondját alkotja. Franciaország 40 millió katolikusa mellett csak 600 ezer protestáns; ily nagy tömeg mellett a francia szabadelvű gondolkozók igazán hatalmas munkát végeznek.

Hollandiában Dr. N. A. Bruining asszony, aki az első holland papnő, vezeti a szabadelvű vallásos gondolkozók nőmozgalmát. Legutóbb az ifjusági élettel foglalkozott.

Indiában a Khasi hegyek között élénk egyházi élet van, melyet angol misszionáriusok táplálnak, de a benszülött vezetők is kiváló munkásságot fejtenek ki.

A legutolsó nem a legkisebb. Forrásuk méltó módon megemlékezik a magyarországi és romániai unitárius nőszövetsége kiváló munkásságáról is. Budapesten különösen Dr. Enyedy Róbertné, Püskösti Mária munkásságát emeli ki, aki a budapesti egyetemi hallgatónők között fejt ki kiváló tevékenységet. A D. F. U. N. O. Szövetsége munkássága között kiemeli különösen a szegény gyermekek számára berendezett gyermekotthont s más nemes, jótékony munkásságát.

Spencer liverpooli unitárius lelkész irja: Az angol unitáriusok egyetemes nagygyűlései május 3-tól kezdve voltak megtartva Londonban, Dr. Huon lelkész mondta az egyházi beszédet s hangsúlyozta, hogy a vallásos igazságra való törekvést az unitarizmusnak nem szabad feladnia. Szükséges a Kelet ismerete is s általában a tökéletes élet kell, hogy eszményünk legyen. Armstrong volt elnök szerint a világ kész az unitárius eszmék befogadására s rajtunk áll, hogy azokat diadalra vigyük. Az új elnök Manchester város unitárius teol. akadémiájának az igazgatója lett: H. McLachlon. Ott t. i. igen helyesen a vezetőket egy évre választják csak s így minden arravaló ember résztvehet az irányításban. Sokféle kérdés került megvitatás és megoldás alá. Egyik legérdemesebb tárgy a háboru-ellenes indítvány volt, melyhez sokan hozzászóltak s utoljára és nagy többséggel kimondták, hogy „megtagadják bármilyen háboru támogatását,” mert a „béke fegyverrel soha se biztosítható.” Weatherall oxfordi teol. akadémiái igazgató a „misztikus tapasztalat” kérdéseit fejtegette.

Felhívás. A Teológiai Akadémia Igazgatósága az énekvezérképesítő vizsga idejét 1936 június hó 25-re tűzte ki. Felhívjuk azokat, akik ezen vizsga letételére a maga idejében jelentkeztek s arra engedélyt kaptak, hogy a jelzett napon Clujon a vizsgáló-bizottság előtt jelenjenek meg.

Dr. Kiss Elek és Gálfi Lőrinc: *Unitárius Teológiai Akadémiai Értekezések.* Ezen a címen egy 24 oldalas füzet jelent meg, melyben Dr. Kiss Elek »Az unitarizmus jelentése és helye a mai életben«, Gálfi Lőrinc pedig »Keresztények-e az unitáriusok« című kiváló értekezést találjuk. Ezeket az értekezéseket a szerzők felolvasó gyűléseken előadták, de nagy szolgálatot tettek a kinyomtatásukkal is, mert mindkét értekezés az unitárius gondolatot fontos szempontból tárja fel.

Unitárius Egyházi Beszédek. A husvét előtti vasárnapokon mondották a teológiai akadémia tanárai. Tartalma a következő: Dr. Kiss Elek: Jézus és nem Krisztus; Szent-Iványi Sándor: Jákob tusája; Vári Albert: Istenországa; Dr. Varga Béla: A nagy csalódás; Gálfi Lőrinc: Jézus bevonulása Jeruzsálembe. Mind iránytmutató beszédek, melyekben az unitárius ígéhirdetés legfontosabb szempontjai jutnak kifejezésre. Melegen ajánljuk a nagyközönség figyelmébe.

Dr. Varga Béla: *A pedagogia alapkérdése.* Szeged, 1936. 222 oldalra terjedő magas színvonalon álló tanulmány, mely a „paedagogium“-értelmét, vizsgálatát adja. A neveléstudomány alkotó elemeiben a paedagogia autonómiájáról, a vendégtudomány alkatáról szól, valamint ezt a kérdést dönti el: Leíró vagy normatív tudomány-e a paedagogia? Szerinte egyik sem, hanem mindakettőnek a vegyülete. A második részben a paedagogiai sík jellemző tulajdonságairól, a harmadik és a negyedik részben a paedagogiai valóság tartalmáról, az ötödik részben az érték tanításáról szól. Ez a könyv is, mint a szerzőnek többi művei valósággal kincse a tudományos filozófiai paedagogiai irodalomnak. Ára P. 4.

S. Nagy László: *Az Unitárius Irod. Társaság története.* Különnyomat a Ker. Magvetőből. Élénken rajzolja meg az Irodalmi Társaság eddigi működését. Olvasóinknak felhívjuk figyelmét erre a jeles összefoglaló műre.

Iván László dr.: *Protestantizmus és unitarizmus.* Különnyomat a Ker. Magvetőből. Egyike az utóbbi időben megjelent legkiválóbb unitárius műveknek. Szerző nemcsak munkáinak sokaságával, hanem mélységével is méltó megbecsülést vívott ki magának.

József János költeményei és vig elbeszélései (Firtosi rezedák) kiadása érdekében azon Előfizetési felhívásokat, melyeket pár hó előtt egyes lelkész-, tanító-, tanár urakhoz és más komoly könyvbarátokhoz küldöttem, aláírásokkal vagy azok nélkül, kérem szépen hozzám (Orășeni, p. Sânpaul, jud. Odorheiu) visszaküldeni szíveskedjenek, hogy a nyomtatható példányszámokat illetőleg megtehessük végső intézkedéseinket.

A könyv bár irodalmi érték lesz és jótékonycélú is szolgál, könyvárusi célra nem, csak az előfizetők számára nyomatik.

Az előfizetési díjak (40 Lej) Bányai János tanár urhoz küldendőek Odorheiu, Benedek Elek utca.

Orășeni, 1936 április 25.

Tisztelettel:

Id. Máté Lajos.

Kérelem. A Teol. Akadémia tanári kara a husvét előtt tartott egyházi beszédeket, valamint az általa rendezett műsoros estélyeken tartott felolvasásokat egy-egy füzetben kiadta. Ezeket a füzeteket az egyházközségi könyvtárak részére megküldötte. Az a kérésünk az egyházközségek vezetőihez, hogy a mennyiben tehetik a két füzet árába az Irtatterjesztő utján a költségek fedezésére 30 lejt beküldeni szíveskedjenek. Egyben tudatjuk, hogy ugyanilyen árban az Irtatterjesztő minden megrendelőnek megküldi.

Péterffy Áron emléke. Péterffy Gyula ny. áll. ig.-tanító, volt hoghizi énekes a Merești-i egyházközség részére 40 drb., a Varghisi egyházközség részére pedig 4 drb. unitárius énekeskönyvet adományozott. É nemes lélekből jövő adomány ellenében csak az a kívánsága, hogy a könyvekért egy-pár szál virágot ültessenek édes atyjának, boldog emlékü Péterffy Áronnak a Merești-i temetőben levő sírjára. Megvagyunk győződve, hogy ez a kívánság teljesül, mert Péterffy Áronnak, ennek a felejtetetlen emlékü népnevelő és munkás egyházi férfiúnak a képe ott van a hivei lelkében. Az ő áldott élete és nagy munkássága után lehetetlen, hogy a hála virágai ne éljenek az emberek lelkében.

Évvégi jutalomkönyvek. Olvasóink figyelmét hangsúlyozottan fölhibjuk a Minerva Műintézet ez évi jutalomkönyv-akciójára, melynek célja az, hogy a tanulók kezébe a tanév végén minél több megfelelő jó magyar könyvet lehessen adni. Mert a magyar ifjuság nevelése, művelése magyarságunk létérdeke, ettől függvén magyarságunk jövődjéje, magyar nyelvünknek megőrzése. A Minerva Műintézet ez akcióval kapcsolatban még külön is igen nagy kedvezményt ad, amennyiben minden, a Minerva kiadványaiból történő rendeléshez még ugyanannyi értékű, ha más kiadású könyveket rendelnek, akkor még félannyi értékű könyvet ad teljesen ingyen, mint amilyen összegű volt a rendelés. Az erre vonatkozó tájékoztatók már szét vannak küldve az összes magyar egyházaknak és iskoláknak, egyébként részletes felvilágosítással készséggel szolgál a Minerva Műintézet Cluj, Str. Baron L. Pop 5.

Rovatvezető: IFJ. HADHÁZY SÁNDOR.

Kellemes és boldog pünköshti ünnepeket kívánunk kedves olvasóinknak és munkatársainknak.

Kérelem olvasóinkhoz. Szeretettel kérjük kedves olvasóinkat tagsági díjaikat, előfizetésüket szíveskedjenek minél előbb rendezni, mert egyetlen vállalat sem állhat fenn anyagi alap nélkül. A régi hátralékosoknak ajánljuk, szíveskedjenek 1000 lejjel az alapítók sorába lépni s ezzel egész életükre rendezték az egyleti tagsági díjaikat s az »Unitárius Közlöny« minden fennakadás nélkül járni fog. Végül ne feledjük el a nagy Brassai mondását: »Minden tag szerezzen még egy tagot az egylet számára«.

A cluji unitárius kollegium tanuló ifjúságának ének- és zenekara május hó 10-én délután 5 órakor a kollegium disztermében zenedélután rendezett Péterfy István zenetanár vezetésével. Műsora a következő volt: A zenekar előadta Schubertnek egy darabját, utána az énekkar A. Benanak La Fântâna és Badea mea című darabjait. Hubay: Hullámozó Balaton... kezdetű művét hegedűn eljátszotta Szabó László VII. o. t. S. Kouba Paula zenetanárnő zongorakiséréte mellett. Schubert Scherzoját a zenekar, Dankó Pista nótáiból dalokat adott elő az énekkar. Gerson Béla VII. o. t. S. Kouba Paula zenetanárnő zongorakiséréte mellett hegedűn játszotta Corelli: La Folia című dalt. Şerban Românu şi Căluşerul-t játszotta a zenekar. Végül Händel: Halelujáját az ének- és zenekar adta elő, méltó befejezőképpen. A megrendezés és szakszerű vezetés Péterfy István zenetanár kiváló képességeit bizonyítja. A külön számokat előadó szereplő ifjak és az együttes is, az ifjúság kiváló buzgóságáról és képességeiről tesz tanubizonyosságot. Az ifjúság ének- és zenekara többször közreműködött a templomban ünnepies istentiszteletek alkalmával; a szép harmonikus énekkel, melyben a gyermekkar nagyszerűen érvényesült, nagyban hozzájárult az áhítatosság emeléséhez.

Zászlófelvonási ünnepély a cluji unitárius kollegiumban. Ezelőtt két évvel, 1934 május 9-én a Monitorul Oficial 106-ik számában megjelent egy törvénycikk, amely a román

fiatalság nemzetneveléséről gondoskodik. Ennek értelmében már az 1935—36-ik iskolai évben Románia összes iskoláiban rendszeresítették a »Strájer«-intézményt. Ezen intézmény főérdeme abban áll, hogy az ifjuság nevelését új alapokra helyezi, nemcsak szellemiekben neveli, hanem a testi nevelést is, követve, hogy csak ép testben lehet ép lélek. Azonfelül igyekszik az ifjak lelkét szeretetre és jóságra bírni úgy a haza, mint a nemzet és embertársai, felebarátai iránt. A »strájer«-intézmény feje Ófelsége II. Károly király, segítői a közoktatásügyi- és a nemzetvédelmi miniszteriumok. A zászlófelvonási ünnepély fényes ünnepségek keretében szokott megtörténni. Május 24-én, vasárnap délelőtt tartotta meg az Unitárius Kollégium »Strájer«-csapata zászlófelvonási ünnepségét Akinek alkalmá volt végignézni, gyönyörködhetett abban a példás fegyelemben, amely az ünnepség minden egyes számán végigvonult. A felhangzó vezényszóra kicsik, nagyok egyaránt, a legnagyobb figyelemmel végzik a gyakorlatokat, melyeknek nemcsak elvégzése, hanem elvégzetése is nagy munkába kerül, amely még több szeretetet, odaadást és lelkiismeretességet igényel. Az összes ifjak, az egységapokás premilitarok, a zöldkalapos cserkészek, strájerok (ország őrsége) ugyancsak kitettek magukért. A jelentésadások, a gyakorlatok elvégzése, a tanári kar előtt való tisztelgő felvonulás, mind a legpontosabban és a legnagyobb rendben ment végbe. Dr. Ferenczy Sándor parancsnok egyszerű, keresetlen, de annál hatásosabb szavakkal ecsetelte a »strájer«-intézmény célját és a jövődöbéli hivatását. A király Ófelségét éltető ének után parancsnokunk leadta jelentését az igazgatónak. A hatásos ünnepség az igazgató megható, magasán szárnyaló szép beszéddel ért véget. Itt megemlíteni kívánjuk az igazgató azon megjegyzését, hogy olyan szépen, olyan rendezetten nem látta még felsorakozni az ifjuságot a kollégium udvarán, mint ez ünnepség alkalmával. És hogy az ifjuság, a »strájer«-csapat mindezt elérhette, elsősorban parancsnokának Dr. Ferenczy Sándornak köszönheti, aki nem kimélve időt és fáradságot, mindenben igyekezett hivatalát méltóképpen betölteni. Fáradtságos munkájáért illesse részünkről méltó elismerés.

Tana István.

Harangszentelés Roauan. Lélekemelő ünnepség keretében szentelte fel április 14-én új harangját a roaua-i unitárius egyházközség. A helybeli és a messzi vidékről összesereglett közönség zsufolásig megtöltötte a templomot. Az ünnepségek sorát Imreh Domokos helybeli kántor-tanító szép orgona-játéka és a hívek összhangzatos éneke nyitotta meg s majd Török Mihály lelkész imája emelte Istenhez a lelkeket. Utána Katona Ferenc esperes a föle megszokott ékesszólással megtartotta lendületes felszentelő beszédét. A felszentelés alatt megszólalt az új harang s lágyan csengő hangja belemarkolt a szivekbe. Könynyel teltek meg a szemek, az elfojtott zokogástól kísérvé hangzottak el a megáldás gyönyörű szavai: „Te új harang, légy a

békesség hirdetője, légy az Istent kereső áhitat zengő szimboluma." Ezt a beszédet követte a Mélt. és Főt. Püspök ur üdvözlő iratának felolvasása, melyben főpásztori áldást küldött egyházunk vezetője az új harangra s a harangot szentelő hivatottakra. Az istentisztelet végeztével Lukács Sándor helybeli lelkész megkapó szavakkal ismertette az új harang beszerzésének történetét. Amint beszélt, a hallgatóság lelkiszemei előtt megelevenedett egy egyházközség két évtizedes története... A világháború képe, mely még a harangokat is áldozatul kérte, meg a fájdalmak, melyek elviharoztak, az álmok, vágyak, remények, melyek e napon valóra váltak. Kecskés Dénes gondnok egyszerű, keresetlen, de szívhez szóló szavakkal üdvözölte az új harangot s azt ünnepélyes formában is átvette. Izsák Dezső „Az új harang története” c. versét nagy rátermettséggel szavalta el. S a szép ünnepélyt még Izsák Jenő, Kecskés Béla, Izsák Gyula és András Lajos szavalatai tették még feledhetetlenebbé. A felszentelési ünnepséget közebed követte, melyen a pohárköszöntők hosszú sorát Kecskés Dénes gondnok nyitotta meg, üdvözölve a vendégeket. Dr. Elekes Domokos köri felügyelőgondnok beszédeiben örömeinek és egyben megbontrákozásának adott kifejezést. Jóleső érzéssel beszélt az egyházközség új harangjának beszerzése felett érzett örömről és megbontrákozással vette tudomásul, hogy voltak olyanok, akik a történelmi nevezetességű eseménynél nem voltak, nem kívántak jelen lenni. Ép azok hiányoznak s hiányoztak a templomból is — mondotta — kik a harang beszerzését a legjobban sürgették s a felmerült kesedelemért ezt is, azt is vádolva, mindenféle panaszt emeltek. Több szeretetet, nagyobb jóakaratot és megértést kívánt mindenki részéről. Lukács Sándor helybeli lelkész köszönetet mondott azoknak — elsősorban a Felügyelő gondnok és Esperes uraknak — akik az ünnepélynek megjelenésükkel külső diszt, szereplésükkel belső tartalmat adtak. Katona Ferenc esperes a lelki békességre üritette poharát. Török Mihály a kölcsönös megértés és egymás megbecsülésének szükségét hangsúlyozta. Izsák Lajos a helybeli érdemeit méltatta. A sok és szebbnél szebb pohárköszöntők között a legmeghatóbb volt Izsák Ábel id. „öreg megyebíró” beszéde, aki 80 esztendőnek bölcsességével tört pácát azok felett, akik a község lakosságának békéjét feldulták. Bibliai idézetekkel buzdított kitartásra minden igaz embert s megértésre azokat, kik viselkedésükkel még ma is keresztre feszítik Jézust. Adja a jó Isten, hogy az „öreg megyebíró” bölcs intelmeit mindenki megszívelje s az új harang a békességnek és Istenkereső áhitatnak legyen hirdetője időtlen-időkig. Azokat pedig, akik a harang beszerzésnél áldozatot hoztak s az ünnepély megrendezésénél fáradtak, áldja meg az Isten áldásainak sokaságával.

Jelenvolt.

Ösztöndíjpályázat tanító-gyermekek számára. »Az Erdélyi Iskola« szerkesztősége megtakarított pénzeiből felsőbb,

egyetemi színvonalu iskolákban tanuló tanító-gyermekek számára ösztöndij-pályázatot hirdet 1936—37 tanévtől kezdve. Az ösztöndij összege 9—12.000 lej iskolai évenként. Ösztöndijért a Románia területén működő magyar tannyelvű hitvallásos jellegű (r. kath., ref., unitárius, ág. ev.) iskoláknál működő azon tanítók fiai pályázhatnak, akik felsőbb iskolában tanulnak. Előnyben részesülnek a gyakorlati pályát választók, pl. szövetkezeti, gazdasági, kereskedelmi akadémiát végezni óhajtók. Orvosi pályára készülőik közül csak azok pályázhatnak, akik az első évfolyamnak sikeres elvégzését igazolni tudják. A folyamodások az Erdélyi Iskolához (Cluj, Str. I. G. Duca 10.) július 15-ig adandók be. A folyamodáshoz többféle melléklet szükséges. Ezekről az Erdélyi Iskola kívánatra felvilágosítást ad. Megkeresés esetén szerkesztőségünk is megad minden további felvilágosítást.

Női gazdasági és háztartási tanfolyam. Az I. G. Duca-i Unitárius Téli Gazdasági Iskola ez évben is megrendezi a szokásos nyári gazdasági és háztartási tanfolyamát nők részére. A tanfolyam tartama 5 hét, megnyitása folyó év július 26-án, bezárása folyó év augusztus 30-án lesz. A tanfolyamra az iskola szabályai szerint olyan 16 évet töltött nők vehetők fel, akik a magyar nyelvet szóban és írásban jól birják. Az 5 hét tartalmára 750 lej fizetendő bentlakási és ételmezési díj címen. Tandij, vagy egyéb más költség nincsen. Bármily irányú felvilágosítással szívesen szolgál az Unitárius Téli Gazdasági Iskola Igazgatóság (I. G. Duca—Cristur, jud. Odorheiu) ahová a felvételi kérések is beadandók folyó év július 10-ig. A kérések szabályszerűen bélyegezendők.

Az I. G. Duca-i Unitárius Téli Gazdasági Iskola Igazgatósága örömmel hozza az érdeklődők tudomására, hogy növendékeinek elméleti vizsgái a legnagyobb rendben folytak le folyó év április hó 3—8. napjain. A vizsgákon az iskola vezetőin és az Egyházi Főhatóság képviselőin kívül még számos érdeklődő és szülő megjelent. A Földmívelésügyi minisztérium kiküldöttjeként Ilie Ionescu vezérfelügyelő ur és Oros Viktor gazdameérnök, szaktanár jelent meg a vizsgán, akik mind meglepéssel hallgatták a növendékek értelmes feleleteit. Az érdeklődők megtekintették az iskola szép berendezésű gazdaságát s örömmel vették tudomásul, hogy egy szépen beállított gyümölcsös, faiskolával s egy kisméretű, de szakszerű vezetés alatt álló baromfiteleppel bővült ki az iskola gazdasága, úgy, hogy a növendékek ezen a téren is a legjobb gyakorlati kiképzést nyerik. A most levizsgázott növendékek hazamentek saját gazdaságukba, ahol a nyár folyamán szaktanáraik ellenőrzik munkáikat és ellátják szaktanácsokkal. Ősszel a tanulók még egy gyakorlati jellegű vizsgát tesznek s akkor nyerik el a másodévet végeztek a képesítőbizonyítványukat és a jó előmenetelt tanúsítók pedig az iskola és más pártfogók által felajánlott természetbeni és pénzbeli jutalmakat. Az 1936—37. iskolai évre a

beiratkozások megkezdődtek. Jelentkezni lehet egész szept. 15-ig. Jó előmenetelt tanusító, szegény tanulók ösztöndíjat is nyerhetnek. A beiratkozásra vonatkozólag bármiféle kérdésben készséggel nyújt felvilágosítást az Igazgatóság, akár szóbelileg, akár levélben. Az Unitárius Téli Gazd. Isk. Igazg. I. G. Duca, j. Odorheiu.

Názasságkötések. *Szathmáry Géza* lelkésztestvérünk április hó 13-án (húsvét másodnapján) tartotta esküvőjét *Barra Lenkével* a turdai unitárius templomban. Az ifju párt Szent-Iványi Sándor teol. akad. tanár részesítette egyházi áldásban. — Május hó 16-án tartotta esküvőjét *Zsigmond Ferenc* cheiai énekvezér-tanító *Vass Sáríkával* Chinuşuban. Egyházi megáldásban részesítette az ifju párt Zsigmond József lelkész, a vőlegény testvére. Vasárnap a hívek ünnepélyesen fogadták az ifju párt s ezzel is kifejezték szeretetüket énekvezérükkel szemben. — Május hó 23-án esküdött örök hűséget *Rázmán Mór* jószágfelügyelőségünk buzgó és tevékeny titkára *Zentkó Sáríkáknak* a cluji unitárius templomban. Az egyházi áldást Főtisztelendő Dr. Boros György püspök ur adta szép szavakban az ifju párra. — Május hó 25-én (vasárnap) délután 6 órakor esküdött örök hűséget a cluji lutheránus templomban Főtisztelendő Püspök ur unokája *Ifj. Hintz György Guráth Ilucínak*. Az egyházi áldást Járosi Andor teológiai tanár adta rájuk. — Isten áldása és szeretete legyen az ifju párokon egy hosszú, boldog, örömteljes életen át.

Turda-Aireş Kör új esperese Árkosi Tamás lelkész lett a tavaszi rendkívüli egyházköri közgyűlésen történt választás alapján. Új esperes afiának szerencsét, sikert kívánunk; Isten áldása kísérje felelősségteljes munkakörében.

Gyász hírek. *Remetei Filep Aladár* nyug. vasuti tisztviselő afia f. évi április hó 27-én, élete 70-ik évében hosszas szenvedés után elhunyt. A megboldogultnak hült tetemeit 29-én a mihăileni családi sirboltba helyezték örök nyugalomra. A temetési szertartást Szent-Iványi Sándor teol. akad. tanár végezte. Az elhunyt jeles afiát özveggye, hat gyermeke, számos rokon és jóbarát siratja. A jóságos Isten vigasztalja meg a gyászolókat mélységes bánatukban. — *S. Nagy Józsefné szül. Bodor Juliánna* életének 71-ik évében, f. évi május hó 5-én, rövid szenvedés után az Urban csendesén elhunyt. A temetési szertartás május hó 7-én volt, amikor is Ürmösi Károly is esperes teljesítette a lelkészi szolgálatot. Elhunyt testvérünket nagy család gyászolja, köztük S. Nagy László szerkesztő, az U. I. T. főtítkára. Az Ur Isten adjon megnyugvást és vigasztalást a bánattal sújtott lelkeknek.

Szerkesztői üzenetek. Kérjük a lapunkat érdeklő közleményeket minden hónap 20-ig beküldeni, mert a később érkezőket abban a hónapban nem közölhetjük. Helyszüke miatt az előfizetések nyugtázása a jövő számra maradt.

Az Unitárius Közlöny megjelenik havonta. Szerkesztő: Benczédi Pál

Tipografia „ORIENT” Cluj, Str. Iuliu Maniu 8.

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉBŰ
KIADJA A DÁVID FERENC EGYLET

Alapította : DR. BOROS GYÖRGY.

Kaáli Nagy Árpád.

1884—1936.

Viharokkal küzdő egyházunknak ismét kidőlt egy hatalmas védő oszlopa. Ujra vége van egy nemes, harmonikus életnek.

Kaáli Nagy Árpád kiváló ősöknek volt méltó utóda, aki örökségül kapta Székelykál nagy határ mezején kívül azt, a mai nehéz időkben annyira szükséges aggódó egyházszeretetet is, amely őt olyan szorosan kapcsolta be az unitárius egyház kemény harcokat vívó életébe. A székely nemes kaáli Nagyokat sokan az arisztokraták közé számítják s némelyek rajta is láttak némi büszke előkelőséget, de én sohasem vettem észre nála ilyen vonást s mindig az ész arisztokráciájába tartozónak számítottam. Vétek volna ezt a nemeslelkű embert csak szép, kenetteljes frázisokkal eltemetni, hanem utánzásraméltó, termékeny életét néhány vonással úgy szeretném megrajzolni, mint amilyen volt az a valóságban, bár nehéz megeleveníteni szűk keretek között egy olyan embert, kinek élete nem szó, hanem cselekedet volt.

Jogot végzett, de gazda lett, mert már fiatalon át kellett vennie egy terhes örökséget, egy elhanyagolt, nagy családi birtokot, nehéz terhekkel s kevés jövedelemmel. Változtak a viszonyok, az ezerholdas birtok leapadt, kicsi lett s mégis csoda történt. Nem termett többé az a föld fájdalmat, sóhajtást és adósságot, mint annak előtte, mert az aránylag kis birtokból több jövedelmet tudott felmutatni, mint mások a nagyból és pedig nem bűvész módon, hanem ismerte a régi példabeszédet, hogy az Istent megmozdított kézzel kell segítségül hívni. Iz-

Vári Albert dékán ur loco
Unit. Közl.

zadva, szakadatlan munkával dolgozott s mikor néha álmatlan virrasztása volt, az is csak azért történt, hogy minden lehető okszerű gazdasági berendezkedéssel kicsiholja az ősi sovány talajból is az értéket. Mig boldogult édesatyja hiába kereste a képzelt, elrejtett kincseket, addig ő megmutatta, hogy nemcsak a föld belsejében, hanem annak felszínén is arany van.

Sohasem csodálkoztam azon, hogy Kinában a császár minden évben ünnepélyesen kezébe fogta az ekeszarvát, hiszen a földmivelés a legszebb, legszentebb termelő munka.

Igy gondolkozhatott Kaáli Nagy Árpád is, mert mintegy újkori Cincinnatus csak akkor szakította meg a mezei gazdálkodás szép munkáját, mikor egyházkörének, főhatóságának, vármegyéjének, vagy a magyar pártnak szüksége volt az ő világos, nyílt eszére s mikor aztán a reá váró feladatot mindenütt hiven és becsületesen elvégezte, akkor újra a földmiveléshez sietett vissza.

Mint egyházköri gondnoknak a legnagyobb érdeme abban van, hogy a Mureş-körben rendet teremtett, fegyelmezni és irányozni tudta az egyház buzgó munkásait s nem kalandos harcokra, nem hiuságának kielégítésére, hanem a nagy idők komolyságához mérten a történelmi örökség megbecsülésére és megtartására, az ősök tiszteletére, szeretetére intette és buzdította körének tagjait s mindezen egyházépítő erényekben maga járt elől jó példával. A Főtanácsi bizottságokban s Főtanácsi üléseken sokszor tündököltette Kaáli Nagy Árpád súlyos szavainak tiszta csengését s nem egy igazságos kérdést juttatott diadalra. Bárhol is volt, magán- és közdolgoait mindig tudással és becsületességgel végezte.

Iskolapolitikájában szíve mindig Cluj felé vonzotta, ahol harmonikus családjának két derék fiát szépen és nagy szeretettel neveltette, de nem a krözusi kincsek sáppadt arányaiból, hanem az okszerű gazdálkodás megtakarított pénzeiből. Az így nevelkedett ifjak bizonyára majd meg fogják érteni édes apjuk azon magasztos elvét, hogy az életnek értéket csak a munka s annak a gyümölcse adhat.

Kaáli Nagy Árpád rendeltetését, hivatását hiven betöltötte, tisztán megőrizte ősei örökségét. Ez a szüntelen dolgozó, égő magyar lélek, mint igazi *mintagazda* emlékoszlopot emelt önmagának, falujának s az egész székelységnek. A mai nemzedék is, mely görnyedten viseli az élet terheit, levonhatja egy ilyen nemes élet tanulságait. Nincs szebb temetkezési hely, mint az, ahová őt eltemették, az a hely, ahol őseinek kihült poraiból nőhet a vadvirág. Szeressük és becsüljük meg az ősi földet, szorgalmas és becsületes munkával kényszerítsük ki belőle az áldást, mert mindent megtalálunk a földben és a földön, amire szükségünk van. Áldott legyen Kaáli Nagy Árpád emléke, s mintaéletével maradjon világító gyöngyszem a magyarság küzdelmes életében.

Szentmártoni Kálmán.

Esti ima.

Ha sok fájdalom körülfogott,
 ha bánatjaim már halomra nőnek,
 ha szívem már megtépték a vágyak,
 ha nem vagyok jó, csak semmirekellőnek,
 ha minden elhagyott s már semmim sincsen
 egyedüli, ki megvigasztalsz
 Te lehetsz csak Jóságos Isten.

Benned bízhatom egyedül, csupán,
 ki megérted a céljavesztett vágyat,
 ki megvigasztal minden szenvedőt
 s balzsamot hintesz minden sebre:
 Édes Atyám == így csendes este,
 ha künn elpihent már a nagy világ
 s az én testem is várja az ágyat,
 de lelkem nyugtot nem talál:
 bocsáss szememre feledtető, boldogító álmot,
 hogy elfeledjek mindent, ami ért
 s világi zajokba belezsibbadt lelkem
 Hozzád emeljem, Hozzád emeljem.

Székelly Gyula.

Napfogyatkozás.

Junius hó 19-én reggel 5 óra után nálunk is látható napfogyatkozás volt. A napfogyatkozás a maga teljességében Szibériában és Japánban volt látható, aminek megfigyelésére több európai és amerikai tudós Szibériába és Japánba utazott. E ritka tüneményről az újságok tudósításai alapján a következő érdekes dolgokat közölhetjük: Londonban a napfogyatkozás 5·15 órakor jól látható volt. A napnak egyharmadrésze volt árnyékban. Párisban az idő felhős volt, a napfogyatkozás csak 5·30 órakor látszott. Olyan volt a nap, mintegy korong, melynek az alsó szélét levágták. Párisban nem sokan érdeklődtek különben sem a napfogyása iránt. Budapesten a Gellérthegyről sokan gyönyörködtek a ritka tüneményben. Bucureștiben már nagy volt az érdeklődés, sokan le se feküdtek, hogy láthassák, de buzgalmuk hiábavaló volt, mert az ég felhős volt és sűrű eső esett. Romániának több városában látszott a napfogyatkozás; 6·2 órakor pedig az egész ország területén látható volt. Egy Papaná nevű repülő-hadnagy 5000 méter magasságba, a felhők fölé emelkedett, ahol megfigyelését már semmi sem zavarta. Városunkban a napfogyatkozás 5 és 6 óra között látszott. A jókor fölkelni tudók élvezték is a ritka tüneményt. Ezek közé tartozik Dr. Boros György püspök ur is, aki az erzsébet-uti szép villájából szemlélte az elárnyékoltnapot. — Akik valami okból nem láthatták a napfogyatkozást, megvigasztalódhatnak azzal, hogy 17 év múlva hasonló jelenség lesz. Addig rákészülhetnek, hogy megláthassák.

Simén Domokos.

(1836—1878).

Jelen év július 30-án száz esztendeje annak, hogy Kiskadácsi Simén Domokos Tarcești községben született, ahol atyja Simén János unitárius pap volt. Ha rágondolunk arra, hogy ki volt nekünk Simén Domokos és hogy mit veszítettünk az ő korai halálával, szívünk ma is elszorul s valahogy úgy érezzük: nekünk sokat, nagyon sokat kell foglalkoznunk azzal a korrallal, amelyben Simén Domokos rövid élete terjedett s abból a lelkesedésből és kitartásból, amely életét oly tartalmassá tette, sokat, nagyon sokat kell tanulnunk.

Simén Domokos gyermek- és ifju kora arra az időre esik, midőn a magyar nemzeti élet a legnagyobb reményeket ébresztette fel, de amidőn a legkeservesebb csapasokat is el kellett szenvedni. Az 1848-iki nagy napok, mint 14 éves gyermeknek a lelkét hatották meg; a bekövetkezett szomorú korszak alatt pedig lelke meg-edződött a bánatos idők terhe alatt. Nagy tehetségét és kiváló szorgalmát ezek az idők teljesen áthatották, de a jobb jövőbe vetett hitét meg nem ingatták. A magyar lélek a legkeservesebb időkben sem veszítette el hitét. A reménytelennek látszó sötét időkben is bizalommal énekelt a költővel: „Megvirad még valaha, nem lesz mindig éjszaka.“ Simén Domokos kiváló szorgalommal tanul szülői szegénysége ellenére is. Az angolokkal való összeköttetés kapcsán alkalmá nyílik, hogy a Manchester New Collegeben is két évig (1860—62) tanuljon, hazajövet pedig német teológusokat is hallgasson. Simén Domokos lelki fejlődésére a külföldi ut elhatározó befolyást gyakorolt. Az egész világon egy gyönyörű, igéreteiben megbecsülhetetlen szabadelvű mozgalom volt meginduló félben, amelytől különösen az unitarizmus várt sokat. Simén Domokos lelkében teljes mértékben megfogamzottak a nemes szabadelvűség eszméi s ezek az eszmék egész életében igaz lelkesedéssel töltötték el. Lelkesedése nem volt muló láng, hanem igazi benső tűz, amely életének örökbecsű tartalmat adott.

Mikor a külföldi utjáról hazatért, először I. G. Ducan a középiskolánál nyer alkalmazást, de csakhamar Clujra kerül, ahol munkásságának igazi területét megnyeri. Mint teológus egyike a legnagyobbaknak az unitáriusok között. A rendszeres teológiának lesz a művelője, bibliai és egyháztörténelmi kutatásai igazi kincsei a szakirodalomnak. A magyar szabadelvű protestáns irodalmában tisztelt nevet viv ki magának, de föntartotta a szellemi összeköttetést a külföldi tudós teológusokkal is. Munkásságában mindig alapos volt. A történelmi alapot mindenkor szemelőtt tartotta. Korának (racionálista) észszerű gondolkozása erősen érvényesült Simén Domokos szellemi életében. Erős kritikai érzéke volt. Mint kritikus, biztos kézzel harcolt minden előítélet és balhit ellen.

Simén Domokos szenvedélyes könyvgyűjtő is volt. Kollegiu-

Szétszórí magyarok.

A lelkeszi szolgálat egyik legszebb, legmeghatóbb, legbensőségesebb alkalmá a szé'szörtan élő hivek meglátogatása. Ennek a szolgálatnak értékét, hasznos és örömteljes voltát rideg szóval leírni nem is lehet. A szív igaz érzését a szó nem tudja mindig maradék nélkül tolmácsolni.

Nekem is vannak szétszörtan élő hittestvéreim és ezek közül nehányan a valea-ierii fűrésztelepen élnek. Amint a szükség kívánja, meglátogatom a telepen lakókat, hogy ünnepet szerezzek nekik és lelki gyönyörűséget magamnak. Ilyen hivatást teljesítünk szolgatársammal együtt a pünkösdi előtti vasárnapon, hogy igét hirdessünk a szomjas lelkeknek és az örök élet ételével és itálával tápláljuk a mennyei mannában szűkölködőket. Utunk a lara vize völgyén vezetett, zöld erdők között haladtunk; szép, enyhe májusi nap volt. Ezt a gyönyörű vidéket mindenki elragadtatással szemlélheti, de senkinek sincsen annyira a lelkéhez nőve, mint nekem aki harminc éve nézi, járja és még sem tud betelni látásával, mindig találok valami újat, valami szebbet benne.

Amint zöld vetések között elindulunk hazulról, tőlünk balra Cacova-ieri határában, mely szakadék fölött Ivánvára romja marad el, neve azt bizonyítja, hogy egykor magyar földes urai voltak s valamikor a vidék lakossága is magyar volt. Itt laktak valaha Bélydy Pál, Pali, Palkó, kiről Jókai egyik regényében emlékezik meg. Hamarosán Baisorára értünk, mely mint neve is mutatja, bányavidéken fekszik, aranybányái voltak, de ma már nem, vagy ma még nem művelik! Az utolsó tulajdonosok az Ebergényiek voltak az 1900-as években. Itt volt a Coroianu-családnak is szépen felépített zuzdája, de soha nem zuzott semmit, ma pedig csak egy betonlépcső jelzi, hogy ott valami volt valaha! Én még emlékezem gépeire, melyeket az ablakon keresztül nézegettünk ezelőtt harminc évvel. Van azonban annál több egyszerű harisnyaposztó ványoló malom, melyeknek kalapácsai ősztől késő télíg püfölik monoton, tompa zakatolással a házi szőtt gyapjuposztót.

Öt-hat kilométernyi ut után már hegyek között vagyunk; regényes, de nem vadregényes a táj. Sokakat megragadnak az Alpok, vagy más óriás hegykolosszusok csupasz, jégborította sziklái, itt célunkig 13 km.-t megyünk zöld erdők között és nincs egy hegycsucs, mely kopasz lenne és amelyen fa ne zöldelne. A zöld színnek különböző árnyalata kellemes és megnyugtató a szemnek, a sok virág, az ózondus levegő kábit és duzzasztja a tüdőt, a mellet, a kristálytisza patak vízének csobogása, a sok ezer madár más-más éneke, kocsink ütemes kattogása s az egyébként nagy csend, a béke, boldogság és megelégtetés olyan érzését kelti fel a szívben, melynek soha végét nem kívánó! Mily szépen megférnek itt egymás mellett: tölgy-, bükk-, juhar-, hárs-, vadvirág-, szilfa-, platán- és nyirfa, meg az apró bokrok, törpe cserjék s a tarka, színpompás virágok; a lepke, a méh, a rigó, a

fülemile, a bagoly, ölyv és sas, a nyul, az őz és róka! Milyen más ez, mint az emberek világa! S ez a nagy csend, melynek egyetlen, örök szimfoniája: a patakcsobogás és madárdal!

Merengésünkből az egyetlen sziklabérc előtünése térít magunkhoz, melynek Géczy-várának omladéka áll. E rejtett saslak sok emléket rejteget mohos kövei közt, hogy többet ne említsek, itt rejtőzött éveken át a gazdag Bánffy Dénes a Bélydy-Teleky csel-szövénye elől. Olyan messze volt ez a hely a világ közepétől, hogy ide csak a sasok és fecskék hoztak hirt évente. Szép mondája nem fér e cikk keretébe, de azt nem szabad elfeledni, hogy a büszke sasfészket is, melyre a törpe utód kicsinysége, sulytalansága érzetében sóvárogva néz fel, magyar kezek építették és magyar urak lakták, kik innen szálltak hadba mongol, tatár, török és labanc ellen.

Íravezének legszebb és legcsodásabb völgszorosába érkezünk, ahol magasan száll a hegyek fölött a felhő, egyebet nem is látunk, csak erdőborította hegyeket és magasan uszó felhőket, melyek messzünnen hozzák és messze viszik a testvérszívek dobbanását, sóhajtását. Látunk azonban a sok zöld erdő között egyes letarolt részeket, hegyoldalakat is egy-két méteres csonkokkal, melyek egy elhagyott harctér képét mutatják, hol megcsonkított, szétzaggatott hullák kiálltanak bosszuért az ég: Vajjon ki és miért tette ezt! Mert bizonyly hadilábon áll az erdőörvénnel az, ki ily módon irt erdőt! Látunk a vízben és az aljban temérdek fát pusztulni; mi pedig panaszosan sóhajtunk fel, miért nincsen hozzánk közelebb, mily könnyen kikerülne belőle a téli tüzelőfánk!

Végre felérünk a fenyvesek birodalmába, hol az örök zöldszin az örökéletet jelképezi. Látunk itt is letarolt részeket és látjuk, mint igyekszik a nyirfa tért hódítani, mint igyekszik az üresen levő helyeket gyorsan benépesíteni s a fenyőt mind fennebb és fennebb szorítani. Szinte a világ képét és önsorsunkat látjuk még a fák küzdelmében is.

De nincs időnk ezen tépelődni, közelről látszik már a gyárkémény, küldetésünk céljához értünk, már előttünk is állanak reánk váró hitbeli testvéreink, kik vágyakozásukat pusztá látásunkkal is szinte kielégítve érzik. Boldogan üdvözljük egymást, hiszen egyszer már halott híremet hallották és most örülnek a viszontlátásnak, másfél év óta nem láttuk egymást, betegségem miatt nem látogathattam őket, pedig hányszor és mennyire vártak és én is mennyire vártam az alkalmat, hogy viszontláthassam hiveimet! Azóta annyi történt, annyit kérdeznek, annyit mondunk, míg végre kielégítjük egymás kíváncsiságát. Aztán rendre meglátogatjuk valamennyit, hiszen ez nekik is, nekünk is olyan jól esik, ha tudjuk, hogy vannak együttérző szívek, egymásbafonódó lelkek, ha érezzük a kart, mely felénk is kinyul! Az erdészlakban templomozásra gyűlünk össze és felcsendül az ének a kis magyar sereg ajkán: „Isten szent lelke, égi láng, lobbanj fel, szállj le, szállj le reánk; világot gyújtó szeretet áraszd szívünkbe szent tüzed!” Hit ragyo-

gott az arcokon, boldogság hatotta át a lelkeket, szeretet töltötte meg az égi mannára éhes sziveket. Aztán imádkoztunk édes anyanyelvünkön az egy igaz Istenhez, ki mindeneket megtart, megáld közel és távol és hirdettük a szeretet lelkének mindeneket átfogó hatalmát s elhivatottságunkat megpecsételtük az Uri szent vacsorával és éreztük, amint együtt voltunk egyenlő akarattal és vettük a szent jegyeket, hogy áthatott minket is a szeretet isteni lelke, megtelénk égi lánggal, soha ki nem alvó tüzzel!

Ugy van és úgy is kell lennie, hogy itt szállott le Isten szent lelke, az égi láng, itt töltötte be a sziveket a világmegváltó szeretet, mert különben el nem képzelhető e kis csoport fajszerete, hithüisége, sziklaszálként megállása az élet zivatarában, a létért való küzdelemben. Együtt vannak a különböző hitvallásuk, együtt dicsérjük Istent, együtt kérjük vigasztaló és bátorító szentlelkét, együtt vesznek Urvacsorát a hat unitáriussal huszan, magyarok és mások a mintegy negyventagu gyülekezetből.

Mindig és mindenütt hittel és szeretettel végzem hivatalomat, de itt, ily alkalommal szent ihlet szállja meg lelkemet, mert hallani vélem Jézus hangját és biztató szavát: „És léssen az utolsó időben egy akol és egy pásztor és Isten lesz az emberekkel és az emberek Isten gyermekei lesznek!”

A jól végzett munka, a testvéri kötelesség teljesítése és hivatásunk betöltésének érzésével veszünk bucsut kedves magyar véreinktől, hogy aztán vendéglátó házigazdáinkkal a szeretet asztalához letelepedjünk, megelégtetni a testet is az ő kívánságaiban és szükségeiben, hol felekezeti és nemzetiségi különbség nélkül, a szeretet lelkétől áthatva ünnepeljük a boldog viszontlátást és jótalálkozást az esti óráig. Aztán utra kelünk testi és lelki megelégedéssel, Isten gondviselésére, fuvarozó testvérünk jóindulatára, meg a ló éberségére bizva magunkat a hegyek között, hol most az éji homály minden szépséget eltakar s csak a szentjánosbogarak világítanak. Isten nem hagyta el és megőrizte szolgálait, a sötétségben hazavezérelte a veszedelmes utakon, hogy még máskor is teljesíthessék szent kötelességüket.

V. Nagy Dénes.

.....

Hibaigazítás. A mult számunkból a braşovi templomszentelésről szóló cikkünkben tévedésből az egyes egyházi intézményeket képviselők névsorából kimaradott Boros Jenő főgimnáziumi igazgató neve, aki szintén jelen volt az ünnepélyen. — Péterffy Áron emlékére írott cikken Péterffy Gyula kívánságára azt a helyreigazítást kell tegyük, hogy ő (Péterffy Gyula) nem 40 drb., hanem csak 15 drb. énekeskönyvet adományozott, a többi 25 darabot és Varghişra juttatott 4 drbot a Mereşliről és Varghişról elszármazott hívek küldötték, ő csak közvetítte. Ezt a kiigazítást annál nagyobb örömmel eszközöljük, mert ezáltal azt látjuk, hogy sokaknak lelkében élénken él az elhagyott falunak emléke.

Az unitarizmus felvirágzása a bihori alföldön.

Jelentettük a múlt évben, hogy a bihormegyei *Bihor* községben 132-en felekezetenélküliek lettek és azután áttértek az unitárius vallásra. Valamennyien a község legtekintélyesebb gazdái, s a nagy magyar falu krémjei. Rövidesen templomot s iskolahelyiséget építettek. *Szabó József* nemzeti ur, a *Gazdakör* elnöke az utca frontra eső telkéből hasította ki a templom s iskola területét, mellette *Bereczky Dániel*, a jelenlegi gondnok, aki temető helyet ajándékozott, járult nagyobb ajándékkal az építéshez, amelyben azonban résztvett minden unitárius család. Az idén pedig orgonát állítottak be olyat, amely vetekedik hangjának szépségével s erőteljességével a falu két másfelekezetű templomának orgonájával, megér 50—60 ezer lejt. Egy híres rózsakedvelő gazda *Székely József* pedig nemes rózsafákat ültetett a templom udvarára s olyan virágágyak virítanak, hogy ehez hasonló templomkert messzi távolban nincsen.

Remek betétes diófából az Úr asztala, letakarva bordószínű nehéz selyembrokát terítővel, valódi aranyrojtokkal. A szószéken s a pap padján bársonyterítő, fölötte értékes csipke. Kétszázan elférnek a templom hófehérre festett padjaiban. A templomon kis torony is van, amelybe idővel harang is kerül. Az egész templom olyan izléses, meleg hangulatú, hogy lenyűgöző és felemelő hatással van a belépőre. Es mindezt alig egy év alatt teremtették meg a bihori unitáriusok, akik büszkén vallják hitüket.

Az egyházközség első papja *Rázmán Mór* fia volt, akit rövidesen *Komjászegi Géza* s. lelkész (jelenleg április elsejétől a Turda közelében levő *Pietroasai* lelkész) váltott fel.

Az ő működésük minden dicséretet s elismerést megérdemel. E két lelkésznek, de különösen a másfél évig ott lelkészkedő *Komjászegi Gézának* köszönhető, hogy a bihori Egyházközség után *felépült rövidesen az oradeai egyházközség* is. Voltak ugyan többször próbálkozások *Oradean*, ahol a statisztika 1910-ben 150, a vármegyeiekkel elszórva 282 lelket mutatott fel, az 1920-as statisztika pedig 138-at *Oradean*. Az oradeai egyházközség alakítására vonatkozó hírlapi felhívások, melyeket *Perédi György* egyh. tanácsos hírlapíró tett közzé 1924-ben csak annyit eredményeztek, hogy a cluji esperesi hivatal egy (hiányos) névsorhoz jutott.

Mikor a múlt év júniusában *Dr. Boros György* püspök ur *Öméltósága Úrmósy Károly* esperes és *Hadházy Sándor* főpénztáros urak kíséretében felavatta a bihori templomot, az oradeai pályaúdváron az ottani unitáriusok nagy szeretettel fogadták és szívekre vették azt a parancsát, hogy egy éven belül *Oradean* is szervezzék meg a leányegyházközséget. Ez nem egy éven, hanem néhány hónapon belül megtörtént. És hogy megtörtént ezért, minden köszönet *Komjászegi Géza* lelkészre illeti, aki kitaró munkával fellelkesítette az oradeai híveket, míg végül *Albert Mihály* asztalosmester aa. egy teremzerű helyiség felajánlásával 1935 december 8-ára lehetővé tette az egyh.

köztség megalakulását s az első istentisztelet megtartását. (A legnagyobb probléma volt ugyanis egy istentiszteletre alkalmas terem találása, mert a többi felekezet részéről semmi megértést nem találnak még ma sem.) Barla Dezső gyógyszerész főpénztáros az önkéntes megajánlásokból begyűlt pénzből a kis templomot székekkel berendezte és az első urvacsorát 1935 karácsonykor vették fel. Háromszázharminc esztendő után ez volt az első urvacSORAOSZTÁS Oradeán, melyen több, mint ötvenen vettek részt. A pillanat fensége, történelmi nevezetességének érzése ott ült a lelkeken, csillogott a szemekben. Ettől kezdve havonta egyszer tartott istentiszteletet Komjátszegi lelkész ur, mindaddig míg Bihar székhelye volt. 1936 március kezdettől fogva padosorainkban ült Vincze Lajos biztosítási tisztviselő, aki tíz év előtt még a cluj-turdaí országot hármas fogadójától egy kilométerre fekvő Comsești köztség unitárius lelkésze volt, de lemondott és Oradeára jött állásba. Mikor az egyháztanács értesült arról, hogy felszentelt lelkész, megkérdezte tőle, hogy Komjátszegi Géza távozása után nem volna-e hajlandó elvállalni az oradeai lelkészi teendőket, mert látták, hogy rendes heti istentiszteletre van szükség, konfirmálandók vannak és az iskolákban a vallástaniítás is megkíván már most állandó lelkészt. És Vincze Lajos fenséges örömmel vállalta, mert aki egyszer palástot viselt, hiába tette le azt esetleg kényszerítő körülmények között, a lelke örökké visszasóvárógja, s a szíve sohasem tud elszakadni tőle. A püspöki jóváhagyás után husvét másodnapján már Vincze tiszteltes ur osztott urvacSORÁT, amelyre a vidékről is többen jöttek el. És az egyházköztség nagy örömmel látta és azóta is tapasztalja, hogy nemcsak kitűnő szónokot, igazi lelkes papot nyert vele, hanem olyan végtelen megnyerő modoru uri embert, akire büszkén tekint s aki a nehéz körülmények között méltóan tudja a kis egyházközséget reprezentálni a hatóságok felé is.

Azóta hétszer osztott Vincze tiszteltes ur urvacSORÁT és minden héten istentiszteletet tart, melyre a vidéki unitáriusok is bejönnek. Tehát megérte Oradea, hogy állandó unitárius istentisztelet van benne újra, háromszáz év után.

Már egy fiut és egy leányt confirmáltatott, az iskolás növendékeket pedig levizsgáztatta.

Arra az unitárius életre, amit Vincze Lajos ur teremtett, jellemző, hogy a lakásán hetenként kétszer a hiveknek énekórárt tart. Nős férfiak, fiatalok szorgalmasan tanulják egyházi énekeinket és már a halotti énekekkel is elkészültek, hogyha szükség lenne reá, ebben se legyen hiány. Az orgonát egy zeneileg képzett szép hangu bájos leány Szücs Ica kezeli, aki mint kántor és énekevezér vállott be remekül. Ebben segít nekik a papné, aki szintén szépen játszik az orgonán stanult énekes. Hogy azonban a szeretetteljes kapcsolat a bihori unitáriusokkal fennmaradjon, június 7-én vasárnap reggel autokamionon és vonaton 48 unitárius (urak, asszonyok, ifjak és gyerekek) rándultak át Oradeáról Bihorra (12 km.) A felvirágozott templomban Gálna Sándor s. lelkész ült az orgonához. Imát és predikációt mondott Vincze Lajos oradeai lelkész. A közéneket (308 sz. ének) duettben énekelték Vincze Lajosné és Bencze József oradeai főtisztviselő. Istentisztelet

után az oradeaiak egy kis műsort adtak elő. *Perédi György* az „Uj Lapok“ felelős szerkesztője az unitárizmus keletkezéséről és Dávid Ferencről tartott előadást. *Szücs Ica* énekvezér szólót énekelt Gálna orgonakiséréte mellett (237. sz. ének). *Gönczy Sándor* diák *Vitovszky István* „Jézus“ c. költeményét szavalta el, utána pedig *Vincze Lajosné* és *Bencze József* énekkvettje következett (99. sz. ének). *Albert Gyula* gimn. tanuló *Vitovszky* „A szeretet“ c. költeményét szavalta el, s végül *Szücs Ica* énekszóója (29. ének) fejezte be a sikerült műsort.

A bihori templom.

Az oradeai unitáriusok látogatása Bihoron 1936. június 7-én.

x *Vincze Lajos* oradeai unitárius lelkész, mögötte *Perédi György* gondnok.

Délben az oradeai unitáriusok a bihoriakkal együtt kirándultak majálisra *Bereczky Dániel* szőlőjébe, ahova nemsokára megérkezett az unitárius banda is. Igen, unitárius vonózenekar, ami ottani tehetős *gazdákból* alakult, akik régóta kezelik a vonót. A mesterük *Bereczky gondnok*, aki nagyszerű muzsikussal és gyönyörű hallgató nótákkal gyönyörködtette a kirándulókat. Rövidesen tánc következett és napáldozásig este 9 óráig volt együtt az unitárius társaság a legjobb hangulatban, amit fokozott a bihori unitárius nagygazdák híres remek bora. Este még *Székely József* rózsakedvelő gazda letarolta nemes rózsafáit s

az asszonyokat, leányokat felvirágozta, s csak azután engedték utnak az oradeai unitáriusokat igaz festvéri szeretettel.

Leirtuk a királyhágóntuli unitárius testvérek életét, hogy lássák olvasóink, mint terebélyesedik a kis palánta a bihori alföldön és Oradean. Ott, ahonnan a győzelmes disputa után úgy eltűnt az unitarizmus, hogy egyetlen család se maradt hirmagnak sem, csak az utóbbi 30 évben odaköltözöttek emelték fel ismét a Dávid Ferenc zászlaját.

— x y —

Meddig vágatsz szivem . . . ?

*Izzó délibábos vágyak forrtak bennem,
forró napsütések perzselték égővé,
májusi záporok árasztották dussá
napcsók vágyó lelkem.*

*. . . Tavasszal daloltam lepkeüző nótát
s táncoló jókedvvel, mindent hívő szívvél
öleltem magamhoz, szaladgáltam körül
a kacagó rónát.*

*. . . Tűzcsókos nappalok barátaim lettek
s ha jött az éjszaka, a zöld fűtengerben
pihenő testemnek csillagok s nyári hold
egyformán örvendtek.*

*Ujjongó lelkemet napfényhez hurozták,
akkor nem sejtettem, akkor nem tudtam, hogy
vannak könnyzáporok, rosszindulatgáták
s jajgató bus nóták.*

*De vágató szivem nem birt megpihenni
s a bánathalmokat, fájdalomhegyeket,
könnyóceánokat mind meg kellett látni,
. . . meg kellett ismerni.*

*A vad rohanásnak — jaj — még ma sincs vége,
— szivem — te vak kalóz, vajjon bár egy percre
visszavezérelsz-e gyermekéveimnek*

Ararát hegyére . . . ?

Kováts Péter.

Barabás Béla lelkész bezáró beszéde

a Sántionluncan 1936 évi június hó 7-én tartott D. F. Egyleti gyűlésen.

Nekem jutott az előbb lefolyt szép ünnepély programjából a legkedvesebb szerep: megköszönni mindent... Megköszönni Szent-Iványi Sándor teol. akad. tanárnak magas szárnyalású beszédét, amelyben az értelmet megragadóan mutatott reá az egyház és társadalmi életnek állandóan amiatt veszélyben forgó hajójára, mert nem találkozik össze ember az emberrel és ember az Istennel. Köszönjük, hogy eljött féltett egyházi hajónknak erre a legszélső árbócára, intő figyelmeztetésül a mindig veszéllyel fenyegető jéghegynek idejében való elkerülésére.

Köszönjük Bedő Boriskának kedves és meleghangú imádságát. Szász Dénesnek lendületes énekvezéri szereplését. Köszönjük a chichisi dalárdának szíves közreműködését. Köszönjük Gál Vilmosnak tudományos felolvasását és Rostás Dénesnek lélekbe szántó felolvasását, Darkó Böskének kellemes szavalatait. Végül köszönjük a körü D. F. E. vezetőségének és az egész kör 10 községéből templomunkat zsufozásig töltő kedves közönségnek szíves megjelenését községünkben. Valamint köszönjük Dr. Szent-Iványi Gábor f. ü. gondnok afiának az ünnepély rendezésére adott 800 lei szíves adományát.

Ezekután engedje meg a mélyen tisztelt közönség, hogy én is elmondhassam, helyesebben elpanaszolhassam azt a bánatomat, ami reánk nehezedik itt egyházunknak, e Szent-Iványi Sándor által beszédében említett és bármely pillanatban jéghegygel veszélyeztetett hajóján, illetve egyházunk hajójának e legszélső árbócán.

Mert egyházközségünk egy végső árbóc ezen a hajón. Egyike ama három-négy történeti nevezetességü erősségnek, az elvesztett templom helyett a törhetetlen turáni erő új bástyát épít elvei megvédésére. Akkor még sokan és erők voltak itt az árbóc figyelői. Az idő azonban megapasztotta és a mai gazdasági gond próbára kezdi tenni e 200 lélek alá apadó végbástyát. Pedig ide figyelj! Ozuntul-Breţkig a szétszórtan lakó 230 unitárius lélek, akik még figyelik az árbóc intő jeleit a tenger elnyelő veszélyében.

Jöjjetek kedves testvérek segítségünkre!! — mert itt több a kötelesség és kisebb az erő. Jöjjetek, mert alig egy éve, hogy befejeztük kulturházunkat, mintegy betöltve nagy hajónknak egyik részét, de már előbb, évekkkel ezelőtt e végső árbóc figyelőjének otthonát kellett volna megépítenünk, de már anyagi erővel nem rendelkezünk. Pedig elkerülhetetlen egy lelkészlak felépítése, amint azt a körü vizsgálószék, valamint a püspöki vizsgálat is elrendelte.

E célra Dr. Szent-Iványi Gábor fel is ajánlotta az új lakás becserepeztetését. Soós András egyezer lejt. Egyes szor-

ványbeli hiveink, így : Molnár Andrásné, Barabás Ferenc 500—500 lejt, Bába testvérek 1000 lejt. Akik pedig ez ünnepélyre nem jöhettek el, elküldték szíves adományukat, nevezetesen Csiki István, Tana Albert, Soós András 200—200 lejt, Dr. Ferenczy Géza főgondnok 250 lejt. Mindazoknak e helyen köszönetemet fejezem ki. Az ünnepélyen jelenlevő Szent-Iványi Sándor teol. akadémiai tanár pedig 800 lejt összeget adományozott erre a célra.

Most pedig mélyen tisztelt közönség, az ünnepség véget érven, kérem a fenti célra rendezett banketten, valamint a laborfaláui kézimunkákból összeállított kézimunka kiállításon szíveskedjenek résztvenni. Mégegyszer üdvözlöm a megjelenteket.

*

Ezekután az ünneplő gyülekezet a templomajtók előtt kitétt asztalokat megrohanja és szinte 4000 lejt összeget kitevő perselyes adománnyal rakja meg a jótékony adományokat váró tálcákat. Ezek közül nagyobb adományok: Dr. Benke János 1000, Barabás Ferenc 500, Téglás Albertné 250, József Lajos, Ütő Áron, Vida Géza, Dr. Lőrinczi István, Ifj. Bedő Ferenc és Id. Bedő Ferenc, Dr. Szent-Iványi Gáborné, Régeni Áron és Borodárné Régeni Piroska 100—100 lejt stb.

Mindezeket e helyen újlag köszönöm és egyben felhasználom az alkalmat felkérni az egész egyháznak támogató patronusait, hogy szíveskedjenek eljuttatni adományukat ebbe a végvárhoz — mert itt a »lélek ugyan kész, de a test, az anyag erőtelen«.

Kérés a lelkészekhez.

Braşovi lelkész afia »Bucusu és Köszöntés« címen megjelent dolgozatából néhány darabot mindenik egyházközségbe küldött értékesítés céljából. Ez a füzet azokat az imákat és beszédeket foglalja magában, melyek a braşovi ref. templomban tartott istentiszteleten és az új unitárius templom első istentiszteletén hangzottak el. Nevezetes egyházi mozzanatok örökítenek meg, melyekhez hasonlók ritkán fordulnak elő. Szerző a füzetek árából a tiszta jövedelmet a braşovi egyházközség építési költségeire fordítja. Ha a missziói hajlam és érzék nem volna még mindenütt annyira kifejlődve, hogy egyesek néhány lejt ilyen célra áldozzanak, leghelyesebb volna, ha a helyi Nőszövetség vagy Ifjusági Kör vagy más szervezet saját pénztára terhére megvásárolná a füzeteket és ingyen szétosztaná a hivek között. Könnyebb kezelés végett a füzetek csekély árát az esperesi hivatalokba lehetne juttatni, honnan egy összegben rendeltetési helyére küldenék.

Sz.: 524—1936.

Unitárius Püspök.
Cluj, 1936 június 11.

U. P.

Pályázati hirdetés.

A turdai unitárius papi állásra ezennel pályázatot hirdetek. A vonatkozó törvény értelmében (7. §.) pályázó köteles a folyamodványhoz csatolni a Teológiai Akadémia végzettségét igazoló bizonyítványt, szolgálati bizonyítványt, mindazokról a helyekről, ahol segéd- vagy rendes lelkészi minőségben szolgálatot teljesített. Esperesi bizonyítványt arról, hogy a pályázó nem áll fegyelmi vizsgálat vagy ítélet alatt. A pályázat határidejéül megjelölöm **1936 évi július hó 15-ik napját**. A pályázati kérvényeket a turdaairesi kör esperesi hivatalához, Cornești, kell beadni. A később érkező folyamodványok nem fogadhatók el. A folyamodványhoz csatolni lehet minden olyan bizonyítványt, amellyel a pályázó illetékességét igazolni kívánja.

A turdai papi állás javadalma:

1. Lakás, 4 szoba, konyha és mellékhelyiségek, egy szoba iroda, üveges verenda, melléképületek, 204 öl kert.
2. A turdai határon 32 hold tagosított külső birtok.
3. Munte-nouă dülöben a város mellett szőlő, illetőleg gyümölcsös, 360 öl.
4. Martalatti dülöben gyümölcsös egy hold.
5. Câmp-postei dülöben veteményes 299 öl.
6. Egyházközség pénztárából készpénz havi részletekben 18.000 lej.
7. A paplak és iroda fűtésére 2 vagon fa, vagy annak ellenértéke 7000 lej.
8. Évi iroda-átlalány 500 lej.
9. Kongrua.
10. Stola.
11. Az egyházközség fizeti a vízdiát, az állami és községi taxákat a belsőség és a külső birtok után is.
12. A paplak külső fenntartása költsége az egyházközséget terheli, a belső fenntartás lelkész kötelessége.
13. A papi lakás irodahelyiségében a segédlelkész lakásjoga fenntartva.
14. A pap köteles a gyümölcsöskertekben évenként 10 drb. gyümölcsfát ültetni, a szőlőterületek hiányát állandóan pótolni, a mesgyéket, kerítéseket fenntartani.
15. A 2., 3., 4. és 5. pontok alatt jelzett területek haszonélvezete 1936 november 1-én kezdődik.

Cluj, 1936. június 11.

Dr. Boros György,
unitárius püspök.

Anyáknapja Clujon.

Ez évben is megtartotta az egyházközség a szokásos anyáknapiját ezuttal azonban eltérően az eddig gyakorolt szokástól. Ugyanis ez alkalommal az egyházi beszédet nő lelkész mondta: Szánthó Luci gyakorló s.-lelkész. Nem szükséges írni arról, hogy milyen volt a szószéken, hogy prédikált, hogy szónokolt, hiszen már majdnem mindenki látta, hallotta női lelkészjelöltjeinket. Azonban azt elismerjük és szívesen megjegyezzük, hogy ez alkalommal több volt a kipirult arc, több volt a boldogságtól ragyogó gyermekarc, több volt a könnyező szem. Ez meg is érthető, mert az édesanyjáról könnyebb a női lélekinomságán át megemlékezni. A sikert különben az a sok köszönő kézfogás mutatta legjobban, ami az istentisztelet végeztével történt a templom előtt. Én csak annyit mondhatok, hogy soha anyyira nem éreztem az édesanyámat, mint ez alkalommal. Az istentiszteletet követőleg műsoros anyáknapi ünnepélyt rendezett a hitoktatók és tanítók bevonásával. Ezen az ünnepélyen a műsört teljes mértékben az iskolás gyermekek nyújtották. Szavaltak, felolvastak, énekeltek és sirtak a boldogságtól a kipirult arcú gyermekek. A végén virágosztás volt. A gyermekek minden megjelent édesanyát megajándékoztak egy kis virágcsokorral. Ez alkalommal hallottunk elemista gyermektől legelőször Ady verset szavalni. Ugy látszik, az Ady versek itt is hódítanak és beválnak. Az anyáknapijának megrendezése és előkészítése az egyházközség vezetőségének érdeme.

Eljövendő gyermekemhez.

Kicsi fiam! még nem láttam virágszirom arcocskádat,
De már beszélgetek veled, s imádságos hittel várlak...

Oh mint várlak szent reménységgel, kérem Istent, hogy légy erős, egészséges, jó kis gyermek...

S, hogy megnőjj nagyra, bátor-szépre, Isten, s emberek tetszésére.

Kicsi fiam! kis magzatom, még csak elképzelnem tudlak,
De már sokszor elgondolom, mily szép leszel, ha majd évek múlva,

Te a Bibliából olvasol fel Anyádnak, ha ő már nem tudna...

Mint szeretném, hogy a drága hit, mely engem boldoggá teszen,
Tied legyen, s Krisztust szeretve, élj bátorságban gyermekem.

Kicsi fiam! nem láttam még virágszirom arcocskádat,

De tudom, hogy eljössz hozzám, s ha Isten is úgy akarja
Egyszer, karjaimba zárlak...

S. Sillay Erzsébet.

Gyermekem születése előtt.

Felépíté az Ur Isten szent templomát

Az én testemben . . .

Egy parányi kis életet . . .

Egy drága kicsi gyermeket . . .

Még tiz nap és én várva-várom

Hogy végre meglássam parányom...

Még tiz nap édes Istenem!...

Készen van Ő már hetek óta...

Az Ur Isten — a legnagyobb művész —

Az utolsó simításokat végzi rajta,

Hogy szép, üde, kedves legyen...

Oh Istenem, Istenem! milyen megfoghatatlan!...

Milyen szent csoda! . . . Be' szép valóság a gyermek! . . .

Oh, adj neki majd egészséget, erőt,

Hogy fel-nevekedjen!...

S miként engem óvtál, védtél, takargattál

Anyám méhétől kezdve;

Ugy oltalmazd, védelmezd Őt is...

Ur Isten! Hiszen én tőled kérem,

Tőled kérem, és neked adom...

Segisd, segisd, tedd boldoggá,

Szeresd az én kis Magzatom!...

S. Sillay Erzsébet.

Drága kincs : a gyermek.

Hogy is mehetnék én, társas-mulatságba,

Mikor kicsikém van, ki engem szeret?...

Tőlem vár Ő mindent ezen a világon,

Fénylő tekintete messzire követ...

Dehogy is vágyom én, dehogy is megyek,

Jó nekem mellette, dolgoztatva szépen...

Figyelni, parányi ajka hogy nevet...

Gyönyörködni bájos fejlődésében.

Felveszem ölembe... feltartom a napnak,

Megállunk ketten az Isten előtt!...

Nem kell nekem semmi; olyan szép az élet!...

Oh Istenem, tartsd meg, áldd meg Őt!...

S. Sillay Erzsébet.

Templomszentelés Pestszentlőrincen.

A Duna-Tiszamenti unitárius egyházkör életét alig néhány mérföldkö jelzi, amelyek között elhelyeződik a magyar Alföld unitáriusainak egyházi élete. A legelső unitárius istentiszteletet ezen a területen 1869-ben tartotta Budapesten *Ferencz József* akkor cluji lelkész, 1876-ban alakult meg a leányegyházközség és 1890-észn szentelik fel Budapesten az első alföldi magyar unitárius templomot.

A budapesti unitárius templom körül épül ki a nagy alföldi síkságon a többi gyülekezet, s lassan felépül a *polgárdi-i* imaház, s azután két szép templom emelkedik a XX. század elején *Füzesgyarmaton* és *Hódmezővásárhelyen* az egy igaz Isten dicsőségére. *Dévaványa* községben is unitárius imaházat emelnek, s a világháború által megszakított templomépítési vágyat tovább folytatjuk annak befejezte után, amikor felszenteljük a *debreceni* unitárius imaházat és a *budapesti Unitárius Misszió Ház* templomát. Sajnos, hogy a háborús hadikölcsön elvitte az *orosházi* gyülekezet templom-építésre egybegyűjtött pénzét, de az Isten másutt engedte meg, hogy hajleket emelhessünk dicsőítésére.

A budapestkönyéki unitáriusság élete a szórványgyülekezetekben épen *Pestszentlőrincen* indult el, ahol néhány unitárius család az állami lakótelepen összegyűit *Egeni János* gondnok vezetésével s előttük *Dr. Csiki Gábor* lelkész hirdette az ígét. Lassan-lassan megindult a munka a többi szórványgyülekezetben is, s ma már nyolc pestkönyéki városban és községben gyűlnek össze hiveink iskolatermekben, hogy saját hitük szokásai szerint fohászkozzanak az egy igaz Istenhez.

A pestszentlőrinci hivek gondozását hosszú éveken keresztül *Pethő István* hitoktató lelkész végezi, aki Isten segítségével felébresztette hivei lelkében a templom utáni vágyakozást, s lassan elindult a szórvány megszervezésének munkája, majd a megalakult leányegyházközség folytatja a törekvéseket, az idei őszön pedig megtörténik a templom alapkövének ünnepélyes letétele. Az igazi építmunka valójában csak ekkor kezdődött meg. A lelkész és a gyülekezet valóban két kezük munkájával gyűjtötték egybe az építéshez szükséges anyagot s lelkük hitét építették bele a téglák közé, s a gyülekezetnek az egész unitáriussággal egybeforrt szeretete emelte fel az új Istenhajlékot és a vele egybeépült szép gyülekezeti termet.

1936. június 7-én többszáz unitárius hívünk gyűlt egybe, akiknek nagy része csak a templomajtón keresztül hallgatta azokat a lélekemelő szavakat, melyek kíséretében az új hajlékot az egy igaz Isten dicsőségére és a háboruban elesett székely hősök emlékezetére a magyarországi unitáriusság felszentelt. Az Aranyosrákosi Székely Sándor templomi vegyeskar *Nagy Sándor* által vezetett szép éneke után csendül fel a templomépítő *Pethő István* lelkész áhitatos imádsága, mely a hálaadás és a könyörgés be-

széde volt. A felszentelő beszédet *Józan Miklós* püspöki vikárius tartotta s beszéde nyomán könny égett a gyülekezet szemeiben. A templomszentelő gyülekezet előtt az urvacsorai ágendát *Barabás István* mondotta építő szép beszédében. *Pethő István* lelkész ismertette ezután a templomépítés nehézségeit, ezt a sok fáradtságon és csüggedésen keresztül Isten segédelmével elvégzett munkát. Az üdvözlések hosszú sorát nem említjük fel, csak *J. Taylor* angol unitárius testvérünk megkapó szavait jegyezzük fel, aki mint az angliai Bolton város polgármestere és a boltoni unitárius gyülekezet gondnoka, a nagyvilág unitárius lelkének üdvözletét tolmácsolta. A gyülekezeti termet a délutáni órákban *Dr. Nyiredy Géza* a Dávid Ferenc Egylet alelnöke avatta fel lelkes és szívet-lelket megragadó beszédével, ahol a megnyitót *Kovács Jenő* presbiter mondotta.

A pezsztentlőrinci templomszentelés az idei évben azonban nem az egyetlen örömnapija a magyarországi unitáriusságnak. Advent elsőnapján az ujjonnan alakult *dunapataji* hivek készülnek *Barabás István* vezetésével új imaházuk felszentelésére, s ugyan-csak az ősz folyamán kerül majd tető alá a *nógrádverőcei* határban a *Szentábrahámi Unitárius Pihenő*, az unitárius fiatalok nyári üdülőotthona, melynek létrejötte első sorban is *Kelemen Béla* budapesti egyházközségi gondnok fáradhatatlan munkásságát bizonyítja. Dávid Ferenc népe a nehéz körülmények között, szétszórtnan és kicsiny lélekszáma dacára is él, s dolgozik a szebb és jobb jövő megteremtéséért.

Ferencz József.

Fikker János: Az Istenről való felfogás korunk tudományos gondolkodásában. Az Unitárius Irodalmi Társaság szakkönyvtárának harmadik számaként jelent meg. A 92 oldalra terjedő könyv alapos tanulmányként az eredménye. Szerző biztos kézzel, határozott, komoly kritikával és helyes meglátással nyúl hozzá a bonyodalmas kérdéshez. Ezzel a kérdéssel ma egy óriási irodalom foglalkozik, amelyből bíráló szemmel azt választja ki szerzőnk, amely valami szempontból jelentős. A vallás és tudomány viszonyát, egymásra hatását, a különböző lelki és lélektani megállapításokat oly szerencsés bírálattal tárgyalja, hogy e könyv egyike a napjainkban megjelent legértékesebb könyveknek,

Természet világából.

Mindennapi táplálkozásunk.

A táplálkozás által való gyógyítás ma mindinkább elterjedő szokássá válik bizonyos betegségek esetében. Gyógyintézetekben könnyen keresztülvihető, azonban nem minden családtagnak áll módjában szanatoriumoknak rövidebb-hosszabb ideig való látogatása. Igen sok ember nem tudja azt, hogy a kenyeren, húson s főzelékeken kívül egy igen fontos anyagra, úgynevezett »élő« táplálékra is elengedhetetlen szükségünk van. Legtöbb élő táplálék van a gyümölcsben, ami csak úgy érvényesíti éltető, vérfeljavító hatását, ha a benne levő élő vitamin anyagokat felfőzés által nem semmisítették meg. Az állandó és felesleges, így tehát egyoldalú, fehérjetartalmú ételekkel való táplálkozás (tojás, hús, hüvelyes, zsíros ételek, sajt), fűszeres ételek, alkohol élvezete, ülő életfoglalkozás, kevés mozgás vérünket sűrűvé, ragacsossá teszi. A szív nehezebben lüktet, fáradtan továbbítja a vért a véredényekbe és e munka elvégzésére nagyobb erőfeszítést fejt ki, ami által kényelmetlenségek és zavarok állanak elő.

Gyümölcserés idején, tavasszal, nyáron és ősszel igen hatásos gyümölcskúrákat végezhetünk el, ami az emésztő- és légzőszervek zavarait elmulasztja, lázhoz való hajlamosságot, bőrkiütést oszlat, vesét és hólyagot a kórt okozó anyagoktól megtisztítja. A gyümölcskúrához a következő vadon termő és termesztett gyümölcsféléket használhatunk.

Áfonya. Szörp, befőtt, szárított gyümölcs és bor készül belőle.

Berkenye. Piros gyümölcséből készült befőtt hasmenés ellen kitűnő szer.

Birs. Sajtot, befőttet készítenek gyümölcséből.

Bodzabogyó. Belőle készült befőtt enyhén hashajtó,

Málna. Nyersen, cukorral meghintve a legizletesebb gyümölcs.

Ribizke. Nyers gyümölcse megcukrozva szívmelegnyugtató, úgyszintén befőttje is.

Erdei és földi eper. Gyümölcse izletes. Némely emberen kiütést okoz.

Szeder. Levele teapótló. Éretlen gyümölcse hasmenést szüntet.

Szőlő. Nyers gyümölcse szervezetünkre a legjobb hatást gyakorolja. Különösen kiemelendő az a tulajdonsága, hogy jósága mellett még olcsó is. Így tömegfogyasztásra alkalmas.

Németországban az utóbbi években óriás jelentőségre tett

szert a folyékony alma és körte, ami tulajdonképpen a tej pasztörizálásán alapszik. Gyümölcsleszedés után a tulért almákat vagy körtéket szépen lehámozzák, csutkáikat megtisztítják, majd a levét kipréselik, a kipréselt almalevet 70 C° fokra felmelegítik, ezáltal az erjedést okozó gombákat megölik, de a vitaminvegyületek megmaradnak. Az így nyert folyékony almát vagy magyarosan mondva csigert, izléses palackokba hidraulikus présrel rendkívül finom szűrő segítségével beleöntik és légmentesen elzárják. Ennek a módszernek előnye az, hogy a friss, zamatos almalé éveken megmarad. Ardeal fővárosában Schilling ügyvéd már félig berendezkedett a folyékony alma és körte gyártására, különösképpen akkor van fontos gazdasági jelentősége, mikor a nagy almatermés azonnali értékesítése nem fizetődik ki.

Összefoglalva az elsorolt dolgokat, leszegézhetjük, hogy a táplálkozás rendes menetéhez elengedhetetlen szükségünk van a gyümölcsfélékre, mert ezek nemcsak sok betegségtől óvhatnak meg minket, hanem fogyasztásuk által a szervezet frissebb és életerősebb lesz.

Dr. Ferenczy Sándor.

Jó emberek emléke.

Kiss Viola, Dr. Kiss Elek teol. akad. tanár leánya írja Angliából (Ashton-under-Lyne, Manchester mellett), hogy néhai Scott Lőrinc unitárius lelkész emlékére Dentonban, ahol ő lelkész volt, egy vasárnapi iskolát építenek s május 30-án volt az alapkövetéle. Nevezett néhai lelkész édesanyjával együtt Dentonban egy emeletes iskolát épített volt annakidején s hivatásuk szerették, hogy most az ő emlékét tisztelik meg egy ilyen új épülettel.

Az ünnepélyen jelen volt a város polgármestere s a néhai lelkész leánya végezte az alapkövetélet. E leánynak a testvére az a Scott lelkész, aki családjába hívta Kiss Violát «cseregyermekeknek». Az ifju Scott lelkész családjában lakik nőtestvére is s ők unokatestvérei Anglia egyik legnagyobb lapjának, a Manchester Guardian ifju tulajdonosának.

Itt említjük meg, hogy Kiss Viola kézimunkára tanítja a vasárnapi iskolás nagyobb leányokat s magyar egyházi énekdallamokat orgonázik a templomban.

Nagy Zoltán lelkészjelöltet az E. K. T. a külföldi akadémiaára kiküldte.

Dâmbâi egyházközség megújított templomát és tornyát f. évi július 5-én ünnepélyes istentisztelet keretében adta át ismét a használatnak. A főtisztelendő Püspök ur meleg-hangu üdvözlét küldött.

Osztálytársak találkozója.

Clujon junius hó 10-én a 10 éves érettségizettek tartottak találkozót, akik között Ferencz József budapesti lelkész tartott mély hatású istentiszteletet a cluji templomban. A találkozó 10-en jelentek meg, u. m. Wagner János, Lőrinczy György, Végh Kálmán, Topán Zoltán, Dr. Ürmösi Károly, Kiss Lajos, Weisz Zoltán, Ferencz József, Deutsch Gábor és Káhn Arnold.

A 10 évesek melegen emlékeztek meg az iskoláról, a püspöknél és volt tanáraiknál tisztelegtek. Elhatározták, hogy 5 év múlva újból összegyűlnek.

Junius hó 21-én pedig a 40 évesek tartották találkozójukat. Ezek közül megjelentek: Bölöni Vilmos cojocnai lelkész, Dr. Földes Ferenc hódmezővásárhelyi kir. közjegyző, Dr. Lukácsy József cluji ügyvéd, Márkos Albert főgimn. tanár, Dr. Ruzitska Lajos budapesti ny. máv. műszaki főtanácsos, Ütő Áron nyug. árvaszéki elnök.

Osztálytársak részt vettek az istentiszteleten, melyen Ürmösi József püspöki titkár teljesített szolgálatot. Tisztelegtek a püspök urnál és a kollégium igazgatójánál. Dr. Gál Kelemen egyetlen élő tanáruknak átadták üdvözlőlevelüket. A többi volt tanáruknak és Dr. Barabás Ábel v. osztálytársuknak csak a sírját látogathatták meg a köztemetőben.

Ugyancsak junius hó 28-án a 35 évesek találkoztak a cluji kollégiumban. Jelen voltak: Májay Dezső kir. közjegyző (Kaposvár), Kovács Kálmán tanár (Budapest), Böros György tanár, Dr. Abrudbányay Géza ügyvéd, Dr. Barabássy Albert ügyvéd, Kovács Lajos, Szén Mihály, Kovács István lelkészek. Osztálytársak testületileg résztvettek az istentiszteleten, amelyen imát és egyházi beszédet Kovács Lajos braşovi esperes mondott. Megható volt hallani a régi kollégiumról való visszaemlékezést, a régi kollégium szellemének fölidézését. Ugyanis ez az osztály még a régi kollégiumban tett volt érettségit. A megható istentiszteletet igazán bensőségessé tette Pukáné Boros Irén énekművésznő szóló éneke, amely igazi felejthetetlen lelki élvezetet nyújtott. A megható istentisztelet után az öreg diákok tisztelegtek Dr. Boros György püspöknél, Gálffy Zsigmond igazgatónál, Dr. Gál Kelemen tb. igazgatónál és tanáruknál s a még élő többi tanáraiknál. Ezután kimentek a köztemetőbe s virágot helyeztek a rég elköltözött kedves emlékü tanáraik: Boros Sándor, Nagy Lajos, Kovács János, Benczédi Gergely, Dr. Nyiredy Géza, Péterfy Dénes és Nagy Gyula sírjára. Másnap már a volt osztálytársak a régi emlékek felújítása mellett szétmentek élethivatásuk folytatására.

Kövessed a világrendjét, szánts, vess, de ne kérdezd, hogy miért. A kérdés föltevésére meglehet a jogod, de nem vagy képes rá felelni. Egyetlen Egy van, aki tudja a miértet. Ez az Egy szeret téged. Ezzel elégedjél meg.

Wagner Károly.

Főlhívás tagtársainkhoz, előfizetőinkhez. Felkérjük kedves tagtársainkat és előfizetőinket, hogy hátrálékaikat sziveskedjenek rendezni. Lapot, egyesületet csak úgy lehet fenntartani, ha minden tag és előfizető eleget teszen kötelességének. Az elmúlt évek gazdasági válsága miatt többen nagyobbösszegű hátrálékkal tartoznak. Ez a nagyobb hátrálék úgy is rendezhető, ha a hátrálékos belép az alapító tagok sorába. Az 1000 lei alapító tagsági díj két év alatt tetszésszerinti részletben is kiegyenlíthető. Reméljük, hogy sokan élni fognak ezzel a lehetőséggel.

Tudnivalók a D. F. Egyleti munkára vonatkozólag. Az egylet központi választmányja a jövő évi naptár szerkesztésével Benczédi Pál titkárt bízta meg. A naptár számára szánt cikkek vagy hármiféle értesítések, kiigazítások legkésőbb augusztus hó 31-ig szerkesztő címére beküldendők; ugyancsak erre az időre kéri a szerkesztő a megrendelések beküldését is. Szerkesztő kéri a körök titkárait, hogy a nyári gyűlésről sziveskedjenek tudósítást küldeni.

Az alba de susi Unitárius Egyházkör D. F. E. Ifjúsági Körei 1936 június 1-én rendezték meg Racoşul de joson a szokásos évi köri *Ifjúsági nap*-ot. A minden tekintetben jól sikerült nap istentisztelettel kezdődött, melyen Fekete Lajos ormenisi lelkész mondott imát és alkalmi beszédet. Közgyűlésen Simén Dániel fágaraşi lelkész ismertette az ifjúsági körök helyzetét és munkásságát. Közgyűlés köri titkárrá Simén Dániel lelkészt választotta. Délután 4 órakor műsoros vallásos délután volt a templomban. Imát mondott: Simén Dániel, énekelt az ormenesi D. F. E. templomi vegyeskara, megnyitó beszédet tartott Kelemen István köri esperes, szavalt Gyerő Istvánné és Gyerő Mihály D. F. E. tagok, alkalmi előadást tartott a népnevelés feladatairól Kacsó Sándor író és lapszerkesztő. Saját költeményeit adta elő Ifj. Szabó Sámuel braşovi I. k. tag, bezáró beszédet mondott: Simén Dániel I. k. titkár. Este 9 órakor vidám műsoros est volt tánccal egybekötve a községházában, melven az ormenisi unitárius és racoşul de josi, ormenesi. baraolti és fágaraşi ifjúsági kör tagjai vettek részt; székely népviseletbe öltözve konferált Ifj. Szabó Sámuel. Ugy a szereplőknek, mint az Ifjúsági napon megjelenteknek és közreműködőknek ez uton is hálás köszönetet mond a rendezőség.

A belini D. F. Nőszövetsége május 31-én, pünkösd első napján délután az unitárius templomban tartotta egyleti évet bezáró ünnepélyét. Imát és alkalmi beszédet Benedek Gyula s. lelkész mondott, mely után Pál Tivadarné tanítónő-egyleti elnök mondott meleg szavakat a hivekhez. Varga Pálné, Varga Józsefné, Bartha Mihályné szavalt; Kisgyörgy Sándorné felolvasott; Máthé Elekné, Vajda Imréné kettesben énekeltek; László Ferencné tanítónő vallásos dalt énekelt nagyhatással, majd felolvasta a titkári jelentést. Ezen száraz adatokba hozzáfűzhetünk még annyit, munkánkkal szemben lehetnek közömbösek, sőt ellenszenvesek is az emberek, de a női szívek szeretete mindent legyőz. Mindenhol lehet dolgozni — és pedig nagy sikerrel, hogyha lelkiismeretes vezetők állanak az élen s gyapodnak nemcsak az anyagi, hanem a lelki értékekben is.

A treiscaunei D. F. Egylet a jelen évi közgyűlése alkalmából a lemondott Ütő Áron afia eddigi elnök helyébe Dr. Lőrincz István afiát választotta elnöknek. Új elnök programjából közöljük a következőket: „Én egyelőre a falusi apró munkára, különösen a férfiak világnézetének kialakítására és közös önvédelmi sorompóba állítására igyekszem magamat rávetni. Ébresztési és kovácsolni kell, hisz oly sokan alszanak és hullanak szét. — Egyletünk hivatása ma mélyebbre hatni és ünnepélyekkel meg nem elégedni. Papságunkban értékes munkatársakat látok és hiszem, hogy sikerülni fog valamelyes eredményre jutni a férfiak megmozdításában is, hisz tulajdonképpen ez kellene, hogy gerince legyen a nők és ifjak munkássága mellett.“ Új elnök afiának ezen minőségben sok szerencsét és sikert kívánunk. Isten áldása legyen a munkásságán.

Iskolai ünnepély Diciosánmartinban. A diciosánmartin unitárius elemi iskola tantestülete a szokásos áldozócsüdtörtöki iskolai ünnepélyt f. hó 21-én rendezte meg. Az ünnepélyt Gvidó Béla esperes közvetlen, meleghangú szavakkal nyitotta meg, mely után az iskolás növendékek elénekeltek a „Király himnusz“-t. Ügyesen szavaltak Völgyi Ilona VI., Szabó János és Keszegh Irén I. osztályos tanulók. Szépen sikerült az I—IV. osztályos növendékek éneke. „A báli ruha“ című vígjátékot nagy jártassággal adták elő Szabó Anna, Szabó Zsuzsa, Szabó Margit, Antal Anna, Durugy Juliska VI. oszt. tanulók. Szépen szavaltak Novák Kató III., Pálffy József III. és Pálffy István IV. oszt. tanulók, majd az V—VII. osztályosok éneke következett. Ügyes volt Szőcs Kamila VI. oszt. tanuló felolvasása, mely után Miklósi Anna V., Bartha Juliska V. és Szabó Margit VI. o. tanulók szép szavolata következtek. A műsor legkiemelkedőbb száma a „magyár szülő“, melyet a leánynövendékek a közönség nagy élvezete mellett saját kézimunkájukkal készített magyar ruhában adtak elő. Durugy Zsuzsa VI. és Bartha Mariska VII. o. tanulók isnolásgyermekeket meghazudtoló alakítással adták elő a „Pesti nagysága és a székely asszony“ c. dialogot. Török János ig. tanító bezáró szavai után a gyülekezet elénekli „Erős várunk nekünk az Isten“ kezdetű éneket. Minden egyes szereplő sok ügyeséget, sok akaratot árult el s jutalmul mindenik sok megérdemelt

tapsott kapott. De különösen elismeréssel kell adóznunk Török János és Simon Anna tanítóknak, kik az ünnepély megrendezését lankadatlan fáradságukkal lehetővé tették.

Minden életrevaló nép megbecsüli a multját, nagyjainak munkásságát. Ne feledkezzünk meg a Dávid Ferenc Egylet történetéről. Minden unitárius szerezzze meg e könyvet, amely az egylet félszázados történetét tárja előnkbe. Ara 20 lej. Megszerezhető a D. F. Egylet központi és vidéki elnökségeinél.

Rovatvezető: *Ifj. Hadházy Sándor.*

Találkozás az unitáriusokkal.

Utamban találkoztam unitáriusokkal Bihorban, Careiben, Oradean, Aradon, Timișoaran s e két utóbbi helyen tüzetesebb unitárius érdekű megbeszélést folytattam velük. Az a benyomásom, hogy Careit Bihorból, Aradot és Timișoarat Oradeáról kellene lelkigondozásban részesíteni. Timișoaran mintegy 10 (tiz) nagyreményű iparos ifjuval beszélgettem s jól esett látnom, hogy mi is megértünk a reális életfeladatok megoldására is. Egyházunk missziói megszervezése kellő hozzáértéssel egyik legsürgősebb teendőnk kell, hogy legyen. *Dr. Kiss Elek.*

Rajz- és kézimunkakiállítás a helybeli kollégiumunkban. Folyó év június 14—18-ig gazdag tartalmu kiállítást rendezett Tóth István rajztanár a kollégiumunk II. emeleti rajztermében. Különösen leptek meg a IV. oszt. tanulók famunkái s az alsó három osztály színes papírmozzaikjai. A rajzok geometriai, dekoratív és és szabaddkézi jellegűek voltak. Felsőbb oszt. tanulók közül egy páran már érintik a művészi határt; az alsóbb oszt. tanulók közül is akad egy pár olyan, akik a rajz és kézimunka szempontjából szép eredményekre biztatnak. A kiállítás sikere Tóth István rajztanár és festőművésznek köszönhető, ki ezuttal is a tőle megszokott nagy hozzáértéséről tett tanubizonyyságot.

Vizsgálatok az Teológiai Akadémián. Junius 22-én, 23-án és 24-én folytak le a Teológiai Akadémia vizsgálatai, melynek során alapvizsgát tettek: Miklós István általános jó és Simonyi György jó eredménnyel. Szakvizsgálatra jelentkeztek: Kereki Gábor, Nemes Dénes és Tóth Vilmos IV. éves hallgatók, mindhárman sikerrel tették le a vizsgát. Lelkészképesítő vizsgára állott és sikerrel tette le: Késmárky Miklós (jeles), Lőrinczi Mihály (jeles), Nagy Sámuel (jó), Nagy Zoltán (jeles), Pálffi Károly (jó), Szánthó Luci (jeles) és Szász Dénes (elégséges). Kisegítő-kántori bizonyítványt szereztek: Jánosi Zoltán és Nagy István, rendes-kántori oklevelet: Nemes Dénes, Lőrinczy Mihály (tanító), Jobb Dénes, Báró József lelkész.

A cluji Unitárius Főgimnázium tornavizsgálója. A főgimnázium ifjúsága a szokásos évi tornavizsgáját június 7-én tartotta meg nagyszámu közönség előtt, Lőrinczy Zoltán tornatanár vezetésével. A tornavizsga régi hagyományos unitárius szokás szerint „Erős várunk nekünk az Isten“ eléneklésével kezdődött. Az ének után a zenére betanult szabadgyakorlatok következtek, amelyek szintén régi hitünkhöz és szokásainkhoz való ragaszkodásnak a tanujelei, mert most ujabban a modern tornával a zenés gyakorlatok teljesen kimaradnak, csak még mi tartjuk meg ezt a szép számot, amelynek a szemlélésében a közönség igazi örömét leli. Az atlétikai némaszámokban az ifjúság középiskolai mértéket meghaladó eredményeket értek el. *Magasugrásban* I. Tövissy József VII. és Simon István V. osztályos tanulók 152 cm-es ugrással. *Távolugrásban* I. Tövissy József VII. oszt. tanuló 5 méter 49 cm. ugrással. *Sulydobásban* I. Kriza László IV. oszt. tanuló 12 méter 38 cm-es dobásával. A tornavizsga legkiemelkedőbb pontja a szertorna volt, ahol különösen Kádár Ernő VII. oszt. tanuló gyönyörű tornája ragadta meg a közönség figyelmét. A legutolsó szám volt a „Woley-ball“-mecs, amelyen a gimnázium ifjúsága és az egyetemi hallgatók között folyt le, ahol a diákok játéka sokkal felülemelkedett a Főiskolásokén. Az ünnepély „Tebenned biztunk elejétől fogva“ egyháznéssel fejeződött be. A tornavizsga szép megrendezésében az érdem Lőrinczy Zoltán tornatanáré. Fogadja ezért az ifjúság köszönetét.

Évzáró a Teológiai Akadémián. Az Unitárius Teológiai Akadémia június hó 21-én tartotta évzáró ünnepélyét, melynek lefolyása a következő volt. Az ünnepély az akadémiai ifjúság énekével kezdődött, melyet Útő Lajos zenetanár vezetett. Ezután Szent-Iványi Sándor teol. akad. tanár buzgó imával adott hálát a mindentható Istennek az évben mutatott gondviselő jóságáért. Vári Albert dékán tartalmas és lelkesítő beszédben emlékezett meg Simén Domokosról, a nagy unitárius teologusról születése 100-ik évfordulója alkalmából. Az év eseményeire nem tért ki, mert azokról az Értesítő fog beszámolni, de fölemlítette a jóltevőket, akik közül Dr. Boros György püspökné ömélt. 1000 lejjel, Dr. Ferencz József felügyelő-gondnok 500 lejjel, Dr. Boros György püspök 400 lejjel, Kahlfürst Imre 300 lejjel, Dr. Kiss Elek tanár közvetítésével Müller

Géza, Dr. Gspann Károly, Papsztné nagys. asszony és Nagy Károly egy teológus ebédkosztjának a fedezésével szerepelnek. A pályázatok s más alapon jutalomban részesültek: Tóth Vilmos (a legtöbb esetben), Kerekí Gábor, Nemes Dénes, Deák Berta, Bodor András, Nyitrai Mózes, Nagy Ferenc és Sebe Ferenc. A főt. Püspök ur bölcs utmutatást tartalmazó szavai után ért véget az ünnepély.

Uj doktor. Örömmel értesültünk, hogy június hó 13-án Osváth Árpád joghallgató afiát a jogtudományak doktorává avatták. Az ifju doktornak sok szerencsét és sikert kívánunk.

Pap Sámuel természetrajz- és földrajzszakos tanárjelölt a szakvizsgát sikeresen letette. A kiváló ifju afiának további sikert és szerencsét kívánunk.

A Leányotthon Előljárósága felhivja mindazon szülőket, akik Clujon tanuló leányaikat az 1936—37. isk. évben a Leányotthonban óhajtják elhelyezni, hogy eziránti kérésüket küldjék be a Leányotthon Előljáróságához címezve az Unitárius Kollégiumba (Cluj, Str. Marechal Foch 12.) augusztus 15-ig.

Tájékoztató. A cluji unitárius koll. főgimnáziumába az 1936—37. isk. évre beiratkozhatik minden magyarnyelvű tanuló valláskülönbőség nélkül. Nem magyarnyelvű tanulók felvételéhez miniszteri engedély szükséges. Az ez iránt való kérvények a közoktatásügyi miniszteriumhoz címezve f. év augusztus 15-ig nyújtan-dók be az igazgatóhoz. A magyar anyanyelvű tanulók augusztus 25—31. között iratkozhatnak be. Mivel az iskolai év szeptember 15-én kezdődik, vidéki tanulók szeptember 13-ig iratkozhatnak, hogy a kétszeres utiköltségtől megkíméltesenek. Az I. gimn. osztályba iratkozók szept. 1-én legalább 9 és fél, legfennebb 13 és fél évesek kell, hogy legyenek. Az I. osztályba felvételi vizsgálat alapján lehet beiratkozni. A felvételi vizsgálat ideje szeptember 13-ika. A vizsgálat tárgyai román nyelv és számtan. Előbbiből 15 sort írnak diktálás után a vizsgázók a 4. elemi osztályban tanult anyagból, szóbelin pedig olvasnak valamely tanult olvasmányból és kérdéseket kapnak az olvasmány tartalmára és az elemi iskolában tanult nyelvtanra vonatkozóan. A felvételi vizsga 80 lej. A felvételi vizsgálatra való hocsátás iránti kéréseket augusztus 30-ig kell beküldeni az igazgatósághoz a következő mellékletek kíséretében: 1. Osztálybizonyítvány az elemi iskola (legalább) 4. osztályáról. Felekezeti iskolák bizonyítványára tanfelügyelői láttamozás szükséges. 2. Állami anyakönyvi kivonat. 3. Egyházi keresztlevel. 4. Állampolgársági bizonyítvány (vagy annak hiteles másolata). 5. Ujraoltási bizonyítvány Ezek az okmányok nemcsak vizsgái, hanem beiratási okmányok is lesznek. A javító vizsgálatok ideje helybeli tanulók részére szeptember 1—3., vidéki tanulók részére szeptember 12—14 napjai. A felső tagozathoz (V. oszt.) való felvételi vizsga ideje szept. 12. Vizsgadíj 100 lej. Fizetendő díjak a főgimnáziumban: 285 lej beiratási és évi 3000 lej iskolai díj. A kollégiumi épületben modern internátus (központi fűtés, egyéneként fürdő, külön nappali és hálószobák) áll a főgimnáziumi tanulók és fő-

iskolai hallgatók rendelkezésére. Ugyanebben az épületben vannak az étkező helyiségek (konviktus) is. Fizetendő díjak az internátusban és konviktusban: Főgimnáziumi tanulók évi 1500, főiskolai hallgatók évi 3000 lej internátusi díjat fizetnek. Fürdősi díj évi 100 lej. Utóbbiak beíratási díja 285 lej. A konviktusi díjak havonta 600 lej. Közeli vidékről való szegény tanulók, akik hazai csomagot könnyebben kaphatnak, vagy azok, akik rokonaiknál valamelyes étkezési ellátást kaphatnak, lehetnek félkosztosok (ebéd, vagy reggeli-vacsora) s ebben az esetben a kosztdíjnak felét fizetik. A bentlakó tanulók ágyneműt (szalmazsák, párna, takaró) hazulról hoznak. Egyházi érdek lévén, hogy kiváló tehetségű ifjaink szegénységük miatt ne essenek el a középtoku iskoláztatástól, lelkészeink és tanítóink ajánlata alapján 5—10 első gimn. oszt. lépő tanuló teljes, vagy nagyobb kedvezményben fog részesülni az I. évharmadban tanúsítandó tanulmányi előmenetel alapján. Az egyenruha a főgimnáziumban kötelező; az első osztályba jövő tanulók ezt a karácsonyi szünidő végéig kötelesek beszerezni. *Az Igazgalóság.*

Barabás Béla szórványlátogatási programja 1936 jul.—dec. 31-ig I. Ozun központban: Istentisztelet és urvacsoraosztás; okt. 4-én, dec. 26-án d. e. 11 órakor a ref. elemiben. Hittanóra: szept. 26, okt. 10, 24, nov. 14, 28, dec. 12-én d. e. a ref. elemiben. Közgyűlés dec. 26-án d. e. u. ott. II. Sântion-lunca vidéke: Istentisztelet és urvacsoraosztásra Sântion-luncara bejárnak. Hittanóra a szórványok meglátogatásakor lesz. III. Moacşa központban: Istentisztelet és urvacsoraosztás nov. 8-án d. u. a moacşai gondnok házánál. U. ott hitoktatás. IV. Covasna központban: Istentisztelet és urvacsoraosztás szept. 13-án és dec. 27-én d. e. fél 12 órakor a ref. templomban. Közgyűlés dec. 27-én később jelzett helyen. Hitoktatás u. akkor. V. Târgul-secuesci központban: Istentisztelet, urvacsoraosztás és hittanóra szept. 20-án, nov. 1-én, dec. 13-án d. e. 10 órakor a ref. tanácsteremben. Közgyűlés dec. 13-án u. ott. Az összes I—V. központokhoz tartozó 28 községben lakó hívek meglátogatása az okt.—novemberi körutamban történik. — Kérem a híveket őrizték meg e programot — közöljék másokkal is, akik érdeklődnek Istentiszteleteink iránt. Továbbá egyik-egyik községben közösen rendeljenek még legalább egy-egy példányt a Közlönyből, mert ebben — minden minket érdeklő egyházi-, köri- és szórványbeli híreinket közölni fogunk. *Barabás Béla.*

Házasság. Késmárky Miklós lelkésztestvérünk és Barabás Ibolyka június hó 27-én Turdán házasságot kötöttek. Isten áldása legyen az ifjú páron egy hosszú boldog életen át.

A cluji zeneakadémia növendékei május hó 30-án koncertet rendeztek, melyen Borbély Erzsébet és Márkos Albert zeneakadémiai hallgatók, mint karvezetők, kiváló képességükről tettek tanúbizonyságot.

Nagy József cluji elemi iskolai tanító az elmúlt napokban hirtelen olyan rosszul lett, hogy azonnali orvosi műtétre volt szüksége. A műtét megtörtént a helybeli református kórházban és

pedig teljes sikerrel. Istennek hála, tanító afia a napokban már el is hagyhatta jó egészséggel a kitünő kórházat.

Uj teológiai tanár. Fikker János lelkésztársunk, okleveles középisk. vallástanár, június hó 23-án teol. akadémiai tanári vizsgát tett a rendszeres teológiai szaksoportból. Ifju lelkésztársunk, aki mint gyakorló lelkipásztor is kiváló eredményeket mutatott fel a falu munkában, kiváló készületségről tett tanubizonyosságot. Sok szerencsét kívánunk további munkásságához!

A Romániai Országos Magyar Dalosszövetség Erdős Mihály turdai énekvezértanítót és Ütő Lajos cluji zenetanárt országos karnagyi címmel tüntette ki a magyar dalkulturáért folytatott önzetlen munkásságuk elismeréseképpen. Ehhez a megérdemelt kitüntetéshez mi is csatoljuk a mi szivből jövő jó kívánságainkat: Adja a jó Isten, hogy még sokáig szolgálhassák a szent ügyet jó erőben, egészségben és az eddighez méltó sikerrel!

Adományok a braşovi unitárius templomépítésre (folytatás): Szász Róza (Károlyé) 100, Lőrinczy Dénes bucureşti lelkész utján Bc. 5681, Szász János telef. és neje 500, Rétyi Miklós és neje 100, Balázs András esperes Dárju 100, Szász Róza (Károlyé) 100, szeretetvendégség templomi szőnyegre Kovács Lajosné, Dr. Kerekes Istvánné, Száva Geröné, Gál Vilmosné, Keresztes Gyuláné, Kónya Gáborné rendezésében 1500, Szakács István 500, ápr. 6-án vallásos estély perselypénze szőnyegre 650, Benedek Albert asztalos 600, Földvári Péterné Timişul de sus orgonára 500, Kovács Irén Cluj 500, Benkő Árpád Arcuş 500, Vida Géza Sft. Gheorghe 250, Fóti Károly 100, Kozma Piroska Aita Mare 100, Szakács István 500, Csiky Albert Odorhei 100, Baranyay György Timişul de jos 1000, Gvöngyösi Károly és neje 500, Lukácsi Pál 100, Nagy Lajos turdátfalvi 100, ifj. Szász Balázs 30, ifj. Gergely János Satulung 100, id. Gergely János Satulung 100, Veress Benedekné Cernatu 500, Kónya Gáborné 500, Kásper Jánosné 600, Berecz Gvula 100, Nagy Dénes 100, özv. Tóth Aronné férje emlékére 500, Péterfy Áron 500, Jakab Vilmosné 100, Vass Áron 100, Románszky István 250, Bartalis Sándor Bucureşti 50, Bartha Miklósné Bucureşti 100, Unitárius Kollégium Tanári Kara Cluj 250, Gálfalvy Sámuel I. G. Duca (Cristur) 200, Szentmártoni Kálmán Cluj 100, Puksa Endréné Cluj 100, máj. 17-én vallásos estély perselypénze szőnyegre 1433, Vajda Birike 200, Keresztes Mihály 200, Dr. Vajda Béla Diciosánmartin 200, Nőszövetség adománya 11.000 és 17.000, Ferencz Károly 54, Máthé Béla 100, Jakab Vilmosné 100, Braşovi Ifjusági Kör 3220 (Folytatjuk). A kegyes adományokért hálás köszönetet mond az egyházközség nevében Kovács Lajos lelkész.

Közös erdei ünnepély Braşovban. Braşovban az évek óta szokásba vett erdei-ünnepélyt az u. n. Honterus-téren a r. kath., ref., magyar evang. és unitáris egyházak közösen az iskolás növendékek és felnőttek részvételével jun. hó 21-én igen nagy érdeklődés mellett ez évben is megtartották. A városon végigvonuló menetben az iskolák növendékein kívül a leány- és fiu egyesületek, az egy-

házközségek férfi- és nőtagjai, cserkészek és különböző egyházi s társadalmi egyesületek zászlóik alatt vettek részt, feledhetetlenül kellemes benyomást keltve a színes székely- és magyar ruhákkal, valamint magának a menetnek feltűnést keltő szépségével. Az egész napra terjedő magyar összejövetelen mintegy 15.000 ember vett részt. A tiszta jövedelem az iskoláké, illetve egyházközségké, melyből az unitárius egyházközség lélekszám arányában 15⁰/₁₀-ot kap. A magyar felekezetek közötti békességnek és összetartásnak meglepően szép példája ez.

Helyesbítés. Az 524—1936 U. P. sz. alatt a lelkészi hiv. hoz kiküldött turdai egyházközség lelkészi állására való pályázati hirdetés díjlevelébe a sokszorítás leírásánál — tévedésből — annyi hiba történt, hogy a 3-ik pontban jelzett szőlő, illetve gyümölcsös területe nem 360 öl, hanem 1 hold 365 öl. Ezt helyesbítjük.

A cluji kollégium ünnepélyes évzárója június 27-én délelőtt volt a püspök ur, Dr. Ferencz József isk. f. ü. gondnok ur és az érdeklődő közönség jelenlétében. Egyh. ének és Benczédi Pál vallástanár évbezáró hálaadó-imája után Gállfy Zsigmond koll. igazgató lendületes szavakkal vázolta az elmúlt isk. történetét. Ennek nevezetesebb mozzanatai voltak: az országvédő-intézmény megszervezése, ennek lelkes és hozzáértő vezetője Dr. Ferenczi Sándor tanár volt, az ország zászlónak ünnepélyes keretek közt történt felvonása. A cserkészek Lőrinczy Zoltán parancsnok irányítása mellett szépen sikerült karácsonyi bazárt rendeztek. Az ifjúságot kedves hangulatban eltöltött karácsonyfa ünnepélyes bocsátottuk haza a karácsonyi vakációra. A nemzeti ünnepeken kívül május 10-én szépen sikerült zenedélután rendezett Péterfy István zenetanár az év közben tanult zenedarabok bemutatásával. Május és június hónapokban két nagyobb isk. kirándulás volt Dr. Ferenczi Sándor és Hadházy Sándor tanárok vezetésével, az első két napig tartott a turdai hasadékbá, a másik négy és fél napig a Nagy Bihar hegység, scăzişoarăi jégbarlang, Roşia aranybányáinak és zuzdának megtekintésére. Az évvégi vizsgálatok az előírás szerint, rendszeresen folytak le. Az V. oszt. felvételi vizsgájára 21-en jelentkeztek, átmenetek 17-en. Ezután a segélyezések és jutalmak kiosztására került a sor. Konviktusi és isk. díj segélyt adományoztak: a koll. vándiákjai: 12.045 Lejt, Stejskal József csehszlovák püspök: 500 Lejt, a különböző osztálytalálkozóak alapítványainak kamatai: 6.240 Lejt, összesen 18.785 Lejt, amely összeget 15 tanuló-díjhátralékainak törlesztésére fordítottuk. Dr. Kiss Elek theol. tanár 200 Lejt adott jó rajzolók jutalmazására. Dr. Ferencz József f. ü. gondnok 500 Lejt, Gyergyay Árpád f. ü. gondnok és Dr. Borsai Áron orvos 300—300 Lejt adományoztak jutalmakra. A 8 évi ált. osztályzatnál jobb tanulók, összesen 49-en könyvjutalmat nyertek, ezek közül 16 tanuló 8:50—9 ált. osztályzattal 100—100 Lejt jutalmat és még külön 200 Lejt kapott Pap Domokos VII. o. t., az intézet legjobb növendéke (9:96 ált. osztályzattal). Végül a tornavizsga győztesei kapták meg jutalmaikat. Az igazgatói jelentés után a püspök ur áldásával haza-

bocsátotta az ifjúságot, mindenkinek lelkére kötve az egyház és intézet iránti szeretet megőrzését.

Balázs Ferenc cheai lelkész Debrecenből hazaérkezett. Az orvosok megállapítása szerint állapotában örvendetes javulás állott be, azonban lelkészi működését még hosszabb ideig nem kezdheti meg. Ezért ideiglenes nyugdíjazása iránti kérését benyújtotta. Adja a jó Isten, hogy minél előbb visszanyerje teljes egészségét.

Uj református püspök. Hónapokkal ezelőtt fájdalommal értesültünk arról, hogy dr. Makkay Sándor a reformátusok nagy-képzetségű püspöke meggyengült egészségére való hivatkozással díszes állásáról lemondott. A reformátusoknak püspökválasztó kerületi közgyűlése június 30 án volt, mikor is egyhangú lelkesedéssel Vásárhelyi János eddigi püspökhelyettét választották meg e díszes és felelőségteljes állásra. A választás teljesen egyhangu volt. Református testvéreink minden tekintetben kipróbált erőt nyertek az új püspökben, aki mint püspökhelyettes kiváló bizonyosságát mutatta be kormányzói képességeinek. Vásárhelyi János nemcsak egyháza körében, hanem általában a magyar közéletben is kiváló és megbecsülhetetlen szolgálatot teljesített. Jövő munkássága elé azzal a reménnyel tekintünk, hogy továbbra is az ő munkássága társadalmi életünk előhaladását fogja szolgálni. Kívánjuk, hogy a református testvéreink új püspökét: Vásárhelyi Jánost az Isten áldja meg erővel, egészséggel, hogy nemes hivatását betölthesse. . .

Ki az egylet legnagyobb jóttevője? Egy régi magyar költemény azt a nagy kérdést tárgyalja, ki volt nagyobb? A költemény végeredményben nem dönti el a kérdést, hanem azt mondja: nem tudom én melyik volt szebb, melyik dicsőbb, melyik nagyobb, csak áldom az Istenemet, hogy én is magyar vagyok. A Dávid Ferenc Egyletnek is az elmúlt ötven esztendőben sok kiváló áldozatos munkása volt, akik szellemi, lelki és az anyagi világból vett kincseinkkel elősegítették az egylet gyönyörű tevékenységét. Ezekről az egylet története meg is emlékszik. Azonban mostan, az elmúlt téli időszakban senki olyan sikeres tevékenységet nem fejtett ki, mint az egylet alelnöknője, mélt és főt. Dr. Boros Györgyné. A püspöki palotában rendezett kulturdelátának és teaestély nemcsak nemes és magas szellemi színvonalon álló szellemi értéket jelentettek a szerencsés résztvevők számára, hanem ezek jövedelméből a mélt. főt. asszony több, *mint harmincezer Leit is utalt be egyletünk pénztárába.* Ime, most is vannak igazi nemes és munkás lelkek, akik az egyletért áldozatot tudnak hozni! A püspökne öméltóságának ez a nemes áldozata föl kell ébressze mindnyájunkban azt az öntudatot, hogy az egyletért megtegyük azt, ami tőlünk telhető. Egyletünk jelenleg legnagyobb jóttevőjét pedig az Isten áldja meg továbbra is, hogy a nemes ügynek továbbra is szolgálatára állhasson.

Az ardeali róm. katolikus püspök, Gróf Majláth Gusztáv Károly mellé segédpüspökké utódlási joggal a pápa Vorbuchner Adolfot nevezte ki, akinek beiktatása június hó 1-én, szentháromság vasárnapján volt. A beiktatás fényes keretek közt folyt le. Egyhá-

zunkat ezen az ünnepélyen Dr. Varga Béla főjegyző és dr. Ferencz József felügyelő gondnok képviselték. Az új román. kath. püspök munkássága elé bizalommal tekint a hívők serege és általában az egész hazarészünk magyarsága. Kivánjuk, hogy munkásságán legyen Isten áldása.

Iskolai kirándulás a Marebikor-ba. A „strajer“ központ O. E. F. R. bukuresti főitkarságának kijárása folytán a cluj-i Unitárius Kollégium diákjai 75%-os kedvezményt kaptak az Arieş mentén végighaladó keskenyvágányú vonat utolsó állomásáig. Így aránylag kevés költséggel négy nap alatt olyan változatos és látványokban gazdag vidékek peregettek le a kiránduló diákok szemei előtt, amihez hasonlót unitárius diákok már nagyon régen nem láttak. Junius elseje páradus napfelkelteivel köszöntött a Keresztes mező szélein elterülő aranyosszéki falvakra. A Bogat ezersziben pompázó virágaival szerényen huzódik meg a Székelykő-felé haladó vonulat aljában. Átellenben a Hasadék ásitózik erős reggeli megvilágításban, mintha a szép piros pünkösdi napját így akarná elnyelni. Észak felől a cementgyár fehér füstje nehezedik Arieşszék fővörösára. A kisvonat vidáman hagyja el az összeszűkülő völgyel bezáródó sík területet, hogy azután komor hegyek, sziklás bércek között tegye meg számtalanszor azokat a veszélyes kanyarulatokat, amivel utasait a mindinkább kisebbedő Arieş forrásvidéke felé szállítja. Câmpeni alsó-, közép- és felső-Vidra községeken áthaladva 40 kilométeres gyaloglás után elérkezik a társaság a Marebikor közelébe. 1750 méter magasságban a kibírhatatlan erős vihar, vízszintes irányból jövő esős (havasi rózsa) sötét, sűrű felhő kétfelé választotta a csapatot, a vakmerőbb része szikla-mögött, a számítottabb csoport a havasi kunyhóban várta meg a vihar elmulását. A vihar eloszlása után 4 (négy) méter vastag hófúvásban (1936. június 2.!) fényképfelvételt készítve nemsokára elértük a tevehátszerű csúcsot. 1849 méter t. f. magasságból néztük a kékes messzeségben a magyar alföldet, délfelé a hóval takart Retyezát csucsait. Észak felé a Vlegyásza — öreg havas mutatták roppant tömegüket. Az ardeali medencét szemünk előtt fellegek rejtették el. Egy törpe fenyővel (Pireus purnilio) benépesített gleccser cirkusz oldalán az eltévedt diákok megtalálták több órai távollét után a megmaradottakat. Bucsut intve a Marebikorhoz, utunkat a Scărisoarai jégbarlang felé vettük. — Fárastó gyaloglás — szénanélküli szénapadlásokon alvásnak alig nevezhető éjszakázás után másnap d. u. 1 órára elérkeztünk a jégbarlangba. Valami csodás alkotmánya a természetnek, inkább jégtemplomnak nevezhetnénk, ahol az orgonásipok embernél magasabb jégcsapokból állanak, a szőszék pedig egy óriási jégdomb. A padozat jégvastagsága lehet 20—30 méter, sőt több. Egy mély barlangjárat, a legördülő kő után csak sejteni engedti az emberi elme által még fel nem fedezett jégbarlangi titkokat. Másnap a Szegény-gazdagok érdekes világát, továbbá az állami zúzóműveket, az állami aranybányákat nézték meg a fáradságtól kissé már megviselt diákok. Résztvett 21 diák és két vezető tanár.

Cserkészzeinkről. Sok szép és hasznos munkával eltöltött év után, kollégiumunk cserkészcsapata is lezárta a 3. „cserkész-évet“. A szokástól eltérőleg az idén nem rendeznek cserkészzeink nyári táborozást, mert az ehhez szükséges engedélyeket, tekintettel az augusztusi nemzeti nagytáborra, a bucurești cserkészszövetség egy csapat részére sem adta meg. Cserkészzeink idei munkájából csak a főbb eseményeket említve, örömmel és elismeréssel irhatunk a főiskolásainkból alakult „öreg-raj“ munkájáról. Nekik köszönhető ugyanis elsősorban az a szépen megrendezett „husvétii cserkész-bazár és az a sok fáradtságot és időt igénylő munka, melylyel gimnazista cserkészzeinket és nem cserkész tanulóinkat az egyes tárgyakból, szakszerűen és természetesen ingyen tanították. „Repülő-cserkészzeink“ is pompás munkát végeztek. Hatalmas vitorlázó gépük már szinte teljesen készen áll és reméljük, hogy az „őszi-szelekkkel“ már ők is repülni fognak. Itt említjük meg, hogy repülőink parancsnoka lieé mérnök ur hosszabb németországi tanulmányutra ment, ahol a vitorlázó repüléshez szükséges képesítő vizsgálatot teszi le. Gimnazista cserkészzeink, akik a tulajdonképeni gerincét alkotják csapatunknak, ugyancsak „jó munkát“ végeztek, melyet elsősorban cserkészies szempontból kell értékelnünk. Ugyanis határozott fejlődést mutattak az önnevelés, fegyelmeltség, jellemnevelés stb. nehéz cserkészszakmunkájában. A különféle közmunkákban és ünnepélyek rendezésében (chideai misszióskirándulás) ők voltak a legbuzgóbbak és a legkiválóbbak. Már jövő esztendőre is meg vannak a nagy terveik és szép munkaprogramjuk. Sajnos, az anyagiak szűkössége nem engedi meg, hogy egész csapatunk részt vegyen az augusztusi braşovi nemzeti nagy táborban, azonban úgy a gimnazista-, mint az öreg cserkészzeink egy-egy őrszel képviseltetik magukat Filep rajparancsnok vezetésével ezen a szépnek és érdekesnek ígérkező találkozáson. Az idei ifjusági konferencián is több cserkészünk fog résztvenni Lőrinczy Zoltán parancsnok vezetésével. R. Filep Imre r. parancsnok pedig előadást is fog tartani unitárius cserkészletünkkel kapcsolatban a jövőbeli unitárius ifjusági munkákról. Itt említjük meg, hogy csapatunk legkiválóbb tagja Barabás Margitka parancsnoknő. Miután hosszabb külföldi tanulmányuton van, ahonnan minden reményünk szerint, sok-sok szép és hasznos tudománnyal gazdagabban fog visszatérni közénk. Ugyancsak tanulmányutra indul Lőrinczy parancsnok is, aki többek között a berlini olimpiázt is megnézi. Adja Isten, hogy a sok szép munka után a jövőbeli tervek és munkák is valóra váljanak és cserkészzeink ismét egy nagy lépéssel haladjanak nemes céljuk felé. —re.

A legkiválóbbak. Cserkészcsapatunk parancsnoksága megállapította, hogy az 1935—36 iskolai évben gimnazista cserkészzeink közül a három legkiválóbb, „legcserkésziesebb cserkész“ Major László VII. o., Tóth Albert VII. o. és Hegedüs Miklós VI. o. cserkészzeink voltak. Ifju testvéreinknek ezuton is elismerésünket fejezzük ki és további „jó munkát“ kívánunk.

Parancsnokság.

A D. F. Unitárius Nőkszövetsége Clujon június hó 4-én templomi hangversenyt rendezett Kárpáti Emil, Dr. Gündischné Fogarassy Klára és Ifj. Márkos Albert szereplőkkel. Mindnyájan városunk ismert kiváló művészei és hírnevükhöz méltó művészi élvezetet nyújtottak a nagyszámu közönségnek.

A Napközi Otthon bezárója. Jóformán még csak hirt sem adtunk arról a nemes intézményről, amelyet a D. F. U. N. O. Sz. egyházunk központjában az elmúlt ősön létesített s amely oly nemes emberbaráti érzéssel vette fel a szegény, segítségre szoruló gyermekek sorsát. A Napközi Otthon június hó 30-án bezáró ünnepel fejezte be ez évi működését. A gyermekek egy megható kis ünnepély keretében csillogó szemekkel mondtak köszönetet a Nőegyletnek a sok jóságért, szeretetért, amelyben ők részesültek.

A D. F. E. egyetemes szervezete ifjusági napja július hó 9., 10., 11. és 12-én lesz Dâmbău, Adămușon, Seucan és Dicioșanmartinban. A „Kévekötés“ részletes gazdag programot közöl erről az összejövetelről. Kívánjuk, hogy ifjuságunk munkája sikerben gazdag legyen.

Az unitárizmus a világbékeért. Az unitáriusok mindenkor az emberiség legszentebb javaiért harcoltak. Zászlójukra a vallás és szabadság magasztos jelszava van fölírva. Az Amerikai Unitárius Társulat jelen évi gyűlésén is kifejezték a béke iránt való ragaszkodásukat. Angliában pedig a világ vallásainak képviselői szólalnak meg a béke érdekében. Bizony jó volna, ha a világ hadvezérei és politikusai a vallás embereire hallgatnának. A béke Isten műve, Jézus tanításainak igazi célja. Ez megér minden áldozatot, mert enélkül a keresztény vallás nem felelhet meg magasztos hivatásának.

Az oxfordi Manchester College százötven éves. Az unitárizmus története a jelen évben ismét egy nevezetes évfordulóval gazdagodott: az oxfordi Manchester College 150 éves lett. E nagy hírű iskolának bejárójára ez van fölírva: Az igazsághoz, valláshoz és szabadsághoz. E három nagy eszme hatotta át az iskola szellemét születésétől napjainkig és ettől nem is fog eltérni. E szabadszellemű iskolát először Manchester városában létesítették, rövid ideig áttették York városába, onnan megint visszahelyezték Manchesterbe, később áthelyezték Anglia fővárosába: Londonba. Londonból pedig 1893-ban áttették Anglia legnevezetesebb egyetemi városába Oxfordba s ma is ott szolgálja az igazság, vallás és szabadság megszentelt ígét. Ez intézetnek kiváló, világhíres tanárai voltak s vannak ma is. A világ legnagyobb bölcselőivel és vallásos szellemeivel mindig főtartották az összeköttetést. Martineau Jakab a nagy bölcsész és Carpenter Jakab az összehasonlító vallástudomány világhírű művelője oly nagy megbecsülésben részesültek, hogy más vallásuak is „unitárius szenteknek“ neveztek őket. Az utolsó évszázad magyar unitáriusai közül pedig sokan itten szereztek meg élethivatásukra a teljes felkészültséget. Itt tanult a többek között Simén Domokos, az unitárizmus tudományos kutatója, Benczédi Gergely a legkomolyabb életbölcselet

tanítója, a mindig lelkes nagy szónok Kovács János, az unitárius hit szónok Péterfi Dénes, a nagy társadalmi tevékenységet és széleskörű irodalmi munkásságot kifejtő Dr. Boros György püspök, a teológiai akadémia újabb tanárai közül: néhai Csifó Salamon, Gálfi Lőrinc és Dr. Kiss Elek; Józán Miklós budapesti püspöki vikárius, a nagy szónok és hatalmas munkát kifejtett igazi misszionárius és szervező tehetség s az ifju papi nemzedékből még sokan, akiknek még nem volt lehetőségük, hogy a hozzájuk fűzött várakozást bevélták.

Támadások a kereszténység ellen. A világháboru előtt a világon egy termékeny szabadelvű irányzat uralkodott, amely minden megokolt vélemény számára biztosította a szabadságot. A szabadelvű korszakban a vallásban, tudományban, technikában, az emberi társadalom számtalan irányzatában óriási haladás állott be. Azonban a szabadság neve és védelme alatt életrekeltek olyan irányzatok is, melyekből az emberiségnek nem haszna, hanem kára van. Ilyen tudományos irányzat az anyagelvűség (materiálizmus) tana, amelynek alapján egy új rendszerű társadalmat: a kommunista világrendet alapították meg. E kereszténységellenes irányzat Oroszországban már 1917 év óta uralkodik, de nagy zavarokat okozott újabban Mexikóban és Spanyolországban is. Sőt más államokban is igyekeznek a lábát megvetni. Ezzel szemben egy másik irányzat is föllépett, amely a faj vallását igyekszik megalapítani. Egyiknek sincsen igaza. Az emberiség boldogítására, haladására, fejlődésére csak a keresztény vallás alkalmas. A faj vallása csak átmeneti időben, háborus küzdelmekben táplálhatja a lelket. Az emberi társadalomnak békés haladásra van szüksége, ezt pedig a Jézus vallásán alapuló társadalom biztosíthatja csak. Az unitarizmus mindig ennek volt a szószólója.

A Sadharan Brahma egyház Indiában keletkezésének 58-ik évfordulóját ülte jelen év május hó 15-én. Ez az egyház a modern vallásos gondolat magasztos elvein épült fel. Megtartja az ősi indián hagyományok szellemét, de nem zárkózik el a mai haladás szellemétől sem. A nagy vallásos szellemektől kész mindig tanulni: Jézus tanításait nagyra értékeli, de otthonos a nyugateurópai vallás és bölcsélet nagy gondolkozói között is. Channingtól, Martineautól és más nagy unitáriusoktól gyakran idéz a lapjuk, de igen gyakran foglalkozik a német ideálista bölcsellettel is. Mint egészen modern vallás, az unitárius és más szabadelvű egyházakkal együtt működik az egyetemes emberszeretet, a tiszta babonamentes vallásosság és a szellemi szabadság áldott kincseiért.

*

A bölcselő még gondolhatja, hogy Isten létére csak következtetni lehet. A történettudós azonban meg van arról győződve, hogy az emberi gondolkodás fejlődése Isten létének csálhatatlan bizonyítéka.

Müller Miksa.

*

Nagy Gabriellát a jogtudományok doktorává avatták a cluj-i egyetemen. Az új doktor még csak 22 éves és leánya Nagy Vilmos afiának. A fiatal dokornak továbbra is sok sikert és dicsőséget kívánunk.

Gyászhirek. *özv. Dálnoki Árkossy P. Gyuláné sz.* alsószentmihályfalvi Sigmond Ilona 77 éves korában, második özvegyisége 15-ik évében május hó 30-án elhunyt. Igazi benső, nemes vallásosság jellemezte az elhunytat. Emléke legyen áldott. — *Dr. Jancsó Ödön* a református kórház sebészfőorvosa 62 éves korában, május hó 31-én rövid szenvedés után elhunyt. Elhunyt az orvosi karnak egyik kiváló ékessége volt. Isten hatalmas szervező erővel, bizalmatlaklító külsővel és modorral, fáradhatlan tetterővel és önfeláldozó segítő készséggel áldotta meg. Halála nemcsak családjának s nemcsak a református kórháznak, hanem egész hazarésünk társadalmának komoly vesztesége. — *Dr. bölöni Mikó Miklósné sz. Csávási Belle Irén* f. évi június 5-én élete legszebb idejében Budapesten elhunyt. Dr. Mikó Lőrinc egyh. titkár sógornőjét gyászolja az elhunytban. Vigasztalást kívánunk Istentől.

Nyugtázás. Az egylet pénztárába április 20-tól június 20-ig tagsági díjat fizettek: Szathmáry Gábor Cluj, Incze Böske Acățari, Lőrinczy István I. G. Duca, Klocza Ferenc București, Gál Lajos Galda de Jos, Dr. Benke János Chichiș (100 Lej), Péter Lajos I. G. Duca, Szentmártoni Kálmán Cluj 1936-ra; Dr. Ferenczy Sándor Cluj 1933—1934-re, Lőrinczy Zsigmond Târgu-Mureș 1935—1936-ra, Gergely Istvánné Baraolt 1933—1936-ra, Gálffy Ferenc Firtănuș 1935-re, Fekete Lajos Ormeniș 1933-ra, Botár János Rimitea 1935—1936-ra (100 Lej), Danér Istvánné, Késmárki Miklós Baraolt 1936-ra, Unitárius Egyházközség Sâncraiu 1933-ra. *Előfizetők díjat* fizettek: Id. Máthé Lajos Orășeni 1935-re, Gábor Mici Simeria 1932—1933-ra (60 Lej), Özv. Kiss Józsefné Simeria 1932—1935-re (210 Lej), Székely Ilona Rimitea 1936—1937-re, Bálint Mózes Pipea 1935—1936-ra, Trenkó Ferencné Sâncraiu 1936—1937-re, László Lidia Bușteni, Deák Piroska Chichiș, Székely Gergely Suatu, Nők Szövetsége Baraolt, Gál Mózes Sâncraiu 1936-ra, Kiss Sándorné Sâncraiu 1935-re. *Alapítói díjat* fizettek: Kahlfürst Imre Cluj 150 Lej, Dr. Csutak Mihály Cluj 250 Lej, Lőrinczy Dénes București 100 Lej, Gálfalvi Sámuel I. G. Duca 200 Lej. A megelőző nyugtázásban Nagy Sándor Sâncraiu és Balogh Józsefné Surcea nevei az előfizetők között jelentek meg, azonban ők rendes tagsági díjat fizettek. Hátralékok befizetését tisztelettel kérjük.

Cluj, 1936. június 20.

Gálfi Lőrinc.

A növényvilágról végzett tudományos kutatásaimban mindenütt látom az Istent.

Linné Károly.

Az „Unitárius Közlöny“ megjelenik havonta.

Szerkesztő: Benczédi Pál.

Tipografia „PALLAS“ Cluj, Str. Vlahuța 3.

XLVI. évf.

Cluj, 1936. szeptember

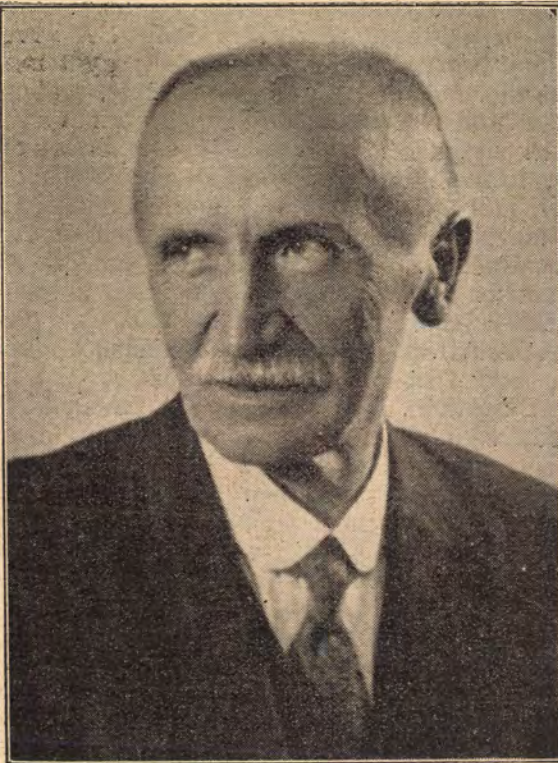
Cenzurat.
9. szám

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉBŰ
KIADJA A DÁVID FERENC EGYESÜLET

Alapította : DR. BOROS GYÖRGY.

PÁLFI MÁRTON.

Várd. Albert dekon ur Loco
Unit. sz. 001.

Pálffi Márton.
(1873—1936.)

Mi, akik között élt és dolgozott, aggódva láttuk, hogy az utolsó években egészségi állapota egyre gyengült, testének ellenálló képessége folyton hanyatlott. A nyári vakáció kezdetén aztán ágyba döntötte a betegség és augusztus 11-én elszállt a földi részből a mindig lobogó, tüzes lélek.

Az aranyosszéki Moldovăneștiben született 1873 november 8-án. Apja Pálffi Benedek, gazdálkodó, anyja Fazakas Judit volt. A család tiz gyermeke közül ötön értek felnőtt kort.

Az elemi osztályokat szülőfaluja községi népiskolájában végezte. Ezekről a kezdő évekről a következőket írja: „Két télen át sem sikerült behatolnom börtüvetés rejtelmeibe. A „mesturam“ a kis fiukkal nem sokat törődött, elég baja volt a nagyokkal. Egyházi éneket, nó azt tanultunk eleget.“

A középiskola I—V. osztályait a turdai unitárius algimnáziumban, a felső osztályait cluji főgimnáziumunkban végezte 1892-ben szintiszta jeles eredménnyel. A következő iskolai évben tanulmányait a cluji tudományegyetem bölcsészeti karán folytatta, ahol tanári pályára készülve, szakcsoportjául a magyar és a latin nyelvet és ezeknek irodalmát választotta. A három tanári vizsgafokozatnak általános dicséretes eredménnyel megfelelően, 1889 novemberében tanári oklevelet nyert.

Tanári működését cluji főgimnáziumunkban mint szakvizsgázott tanárjelölt már 1897 szeptember havában megkezdte helyettes tanárként. Ebben a minőségben tanított három éven keresztül, amikor egyházi főhatóságunk 1900 szeptember 27-én végleges rendes tanárnak választotta s ebben az állásban haláláig munkálkodott. 1906 május 20-án családot alapított, feleségül véve Nagy Gizellát Huedinből. Házasságából három gyermek született: Zoltán, Róza és Erzsébet. Ezeknek felnevelésén és elhelyezésén kívül nevelt leányáról, Gizelláról is ő gondoskodott. A sors megadta neki azt a boldogságot, hogy fia a gyógyszerési pályán, Gizella leánya jövőjét tanítói oklevél és házasság révén biztosítottak láthatta. Másik két leánya esküvőjétől is már csak egy pár hét választotta el, de azt már nem tudta megvárni: csak láthatta az ígéret földjét, de oda be nem mehetett.

Szaktárgyai közül a magyar nyelv és irodalom állott közelebb lelkéhez. Ezt bizonyítja az is, hogy az 1904. és 1905. évek nyári szünidejét a rokon finnek között töltötte, nyelvészeti és néprajzi tanulmányokat folytatva. A finn nyelven kívül már fiatal korában foglalkozott a román, német és francia nyelvvel olyan mértékben, hogy — szükség szerint — iskolánkban tanított németet, románt és franciát is. Ezen kívül a tudományos

kutatás és munkásság által megkívánt mértékben ismerte az angol, olasz és török nyelveket.

Az elméleti tanulmányok, a szellem kiképzése mellett nagy gondot fordított testének fejlesztésére is. Már diák korában az iskola legjobb szertornásza volt. Az iskolából kikerülve, feltűnő teljesítményeket vitt véghez a kerékpár-sportban s virtuskodásból nem egyszer nyomta fel magát kerékpárján a hosszú és meredek feleac-i uton.

A szorosan vett tanári munkán kívül évekig könyvtárosa volt a kollégiumi Nagykönyvtárnak és irodalmi téren is szép munkásságot fejtett ki. Az egyházi, társadalmi és irodalmi egyesületekben számos előadást, felolvasást tartott. Tagja volt az Ardeali és Unitárius Irodalmi Társaságoknak, több egyházi és világi kulturális egyesületnek. Főbb irodalmi munkái a következők: Az Okszerü Vezér és Brassai nyelvtanító munkássága. Cluj, 1899. Nyelvérték és Iskola. Cluj 1900. Oker-Blom: Doktor bácsinál falun. (Fordítás finnől) Cluj, 1904. Rackallio-Dagmar asszony dalai. (Fordítás versben finnől) Cluj, 1908. Dávid Ferenc: Rövid magyarázat facsimilis kiadása. Cluj, 1910. Unitárius Énekeskönyv. Cluj, 1924 és 1934. Janus Pannonius epigrammainak fordítása (kéziratban). Ezekon kívül számos eredeti, részint alkalmi költeménye és versfordítása jelent meg az egyházi és világi folyóiratokban. Az egyetemes egyház szempontjából irodalmi munkásságának a legfontosabb része énekeskönyvünk átdolgozása és számos új énekkel való gazdagítása, mert ennek közvetlen hasznát látja, szépségeit élvezheti és lelkiekben gyarapodhat minden egyházközségünk minden tagja.

Írásművészetét a szeplőtlen magyarosság, tömörség, a kifejezés ereje, az egyéniségét visszatükröző pattogó szófűzés, kurucos nekivágás jellemzi.

Pedig Pálffy Márton szelid természetű, csendes ember volt, a meghunyászkodás vagy gyávaság legkisebb velejárója nélkül. Ez a szelid tanár azonban meggyőződéses igazsága védelmében mindig bátran szállt harcra szóval és tollal. Ilyenkor aztán nem nézte, hogy a vágás, vagy a szuras kit hol ér, mert a fő dolog nem az emberi érzékenység, hanem az elv, az igazság.

A lelkesedés harcias tüze vonta be arcát, ha Petőfi lángelméjét, Madách és a többi nagyok halhatatlanságát hirdette a tanári katedráról. Előadásában sohasem tévedt az életrajzi adatok és más aprólékosságok utvesztőjébe, hanem a nagy, az íróra kizárólagosan jellemző vonásokkal alkotta meg az írói arcképet s aztán az általános, összekötő irodalmi eszméket igyekezett az ifjúság lelkébe beleplántálni, vagyis azt, aminek meg kell maradnia örökre az agy redőiben, mert azt minden általános műveltségű embernek tudnia kell.

Gálffy Zsigmond,

Pálffi Márton holttestét a kollégium disztermében ravataloztattuk fel és innen temettük augusztus 13-án d. u. 4 órakor. Az egyházi gyászbeszédet volt osztálytársa, legmeghittebb barátja, Úrmösi Károly esperes-lelkész tartotta felette. Szép szavait a szubjektív érzések kifejeződése még meghatóbbá tették. Az érdemet elismerő és értékelő, mélyértelmű szavakban mondott főpásztori bucsut dr. Boros György püspök, utána az Egyház, annak intézményei és egyesületei nevében dr. Szent-Iványi József egyházi főgondnok bucsuzott a megboldogulttól szívből jövő, keresetlen szavakkal jellemezve az Egyház hűséges fiát és szolgáját. A tanuló ifjuság nevében Perdéli Béla végzett VIII. oszt. tanuló bucsuzott el a megértő jó tanártól. Az Erdélyi Irodalmi Társaság részéről Walter Gyula író mondott költői lendületű beszédet. A kollégium, annak Elöljárósága és Tanári kara nevében, sorrendben a főgondnoki beszéd után, a kollégium igazgatója mondott utolsó Istenhozzádot a következő szavakkal:

A Kollégium szellemi és anyagi épülete: az Elöljáróság, Tanári-kar s a Muzsáknak és Erényeknek szentelt falak nevében szomorú szívvel, fájó lélekkel állok meg koporsódnál egy utolsó bucsuzásra, egy utolsó kézfogásra, szeretett és nagyra-becsült tanártársunk, Pálffi Márton.

A fájdalom annál keservesebben markol a lelkünkbe, minél inkább meggondoljuk, hogy még az elmúlt iskolai évben is, gyengülő testtel ugyan, de kitartó és bizó lélekkel csepegtetted tanítványaid lelkébe a magyar irodalmi alkotások édes mézcseppjeit s alig pár hónap után, ime, elnémultak a beszédes ajkak, megszűntek örökre Arany, Petőfi, Madách s a többi nagy szellem műveit magyarázó lelkes előadásaid.

És gazdátlan maradt a toll, amellyel oly eredeti és éles meglátással jártad be egyháztörténetünk, a magyar irodalom és nyelvészet területeit, s amellyel szépen csengő rimű és pattogó ütemű sorokba öntötted érzéseidet és gondolataidat és amellyel — csak úgy pihenés címen — más népek költészetének virágos rétvéről is csokorba szedted, édes anyanyelvünkön nekünk illatosabbá tetted a neked tetsző, legszebb virágokat. — Gazdátlan maradt a toll, amellyel életednek talán legmaradandóbb alkotását, életmunkádnak mintegy megkoronázását végezted akkor, mikor közvetlenül tettél az Úrnak szolgálatot, ujraserkesztve költői ihlettel átdolgozva és nagyszámu eredeti énekkel gazdagítva templomi Énekeskönyvünket.

Aranyosszéknek abból a sarkából jöttél e kollégiumba már mint kis diák, ahol az Aranyos ezüstszinű fodrai mintegy megszöknek a rimetei és burui hegyek szorító öleléséből a Várnyaknál, hogy aztán nyugodtabban folytassák utjokat a síkságon. A háttérben, jobb- és baloldalon erdőkoszoruzta hegyek és elől, kelet felé lelket derítő, termékeny síkság — egészen a mezőségi dom-

bok látóhatáráig. Gyermekek- és ifjúkorodban sokszor járhattál és állhattál az Aries partjain, szemlélve a folyó rapszódikus iramát, mert lelked e folyónak és e tájnak hű vetülete volt: rapszódia, mondhatnám: magyar rapszódia. De a gondolatok, érzések, meglátások és megítélések hullámzásai, rapszódiai közepe is a bátor, az igazságot kereső, azért késhegyig harcoló lélek mellett ott aranylott a mély érzésű szív, amelynek melegét érezhették és élvezhették a tanártársak és tanítványok, a család és jó barátok. Ezt a szívet és egész egyéniségedet a nemzeti és egyházi hagyományokon alapuló nemes konzervatívizmus patinája vonta be, anélkül, hogy az újabb szellemi és irodalmi irányzatok s az ifjuság ujszerű megnyilatkozásai, akarsái elől lelkedet elzártad volna.

Oh, milyen boldog voltál, ha tanítványaid valamelyikében az írói tehetség egy-egy szikráját megcsillanni láttad! Milyen örömmel nyultál hóna alá, hogy irányítsd, segítsed, bátorítsad!

Harminckilenc évig tartó tanárságod alatt egybeforrtál a Kollegiummal testileg-lelkileg. Most a test eltávozik körünkől, de lelked, az a bátor, harcias, erős, őszinte, becsületes és hűséges lélek tovább fog élni e falak között és e falakon kívül. Tovább fog élni az intézet annaleseiben, tanártársaid s százakra menő tanítványaid emlékezetében és Egyházunk kulturhistoriájában.

Legyen álmod csendes, pihenésed háborgatás nélkül való. Szeretett kartársunk, Pálffi Marci, Isten veled!

Dr. Boros György püspök úr mondotta el ezután bucsuszavait az alábbiakban:

Ugy áll előttem, mint a hitért és igazságért vitézül harcoló ifju levante, pedig hangja már törékeny, lába ingadozó. Nem ismert akadályt, ha védeni kellett nyelvét, hitét és egyházát. Az ősök hite táplálta lelkét s jól tudta, hogy minél nagyobb a veszedelem, annál közelebb az isteni segedelem. Szülőföldje multjából sok példa mutatta, hogy az unitáris vallás lelki kincs, melyet ép olyan elszántsággal kell védeni, mint a Keresztes Mező rengő arany kalászatát.

Senki jobban át nem érezte, hogy nyelvében él a nemzet, s mint vitéz elődei kezében a kard, úgy szikrázott ajakán a gyilkoló guny és szatira, ha valaki könnyelműen megsértette a magyar nyelv örök szabályait. Senkisé tudott hivebb ellenőre lenni a magyar nyelvnek, mint ő. Senkisé tudott mélyebben belelátni a nyelv igazságaiba, mint ő. Senkisé volt hivebb tanítványa a nagy Brassainak, mint Pálffi Márton.

Élete utolsó részében az unitárius himnologia szépítését tekintette legfőbb feladatának. Egyik fő-törekvése az volt, hogy

az énekben is nyilatkozzék meg az, amit az ujkor unitárius fel-fogása már kitermelt a szószerk számára és a hittanban. Ag-gódva látta, hogy énekeinkben az ősi zamat helyett az idegen dogmai forma uralkodik, s midőn ezt bátran kicserélte, némi büszkeséggel vette át a multban kegyelettel használt régi köl-tők dalait.

Sajnálta, hogy nem rendelkezett a másik aranyosszéki, Székely Sándor, papiason emelkedett költői nyelvével, de mégis az ő érdeme, hogy énekkönyvünk dalai megújultak, szövege szebb ruhát öltött.

A tanárt az iskola méltán siratja, tanítványai egész éle-tökben tisztelettel fogják emlegetni. A püspök az egyház és a maga nevében, a nagy veszteség sulya alatt, szomoruan he-lyezi koporsójára az elismerés hála-koszoruját.

Elveszítettünk, kedves tanácsosunk, szeretett jó barátunk, de vigasztaljuk magunkat szép éneked szavaival:

„Hitünk reményünk csak te vagy
Mindenható oh, el ne hagyj.

* * *

Meghallgattál,
Vigasztaltál
Nagy Istenünk.
Óh, Te ki fent vagy,
Maradj, maradj.
Mindig velünk.“

Kozma Zoltán emléke.
(1892—1936.)

Kozma Diménynek, a híres Inlăceni-i volt lelkésznek volt a fia. Olyan lelket örökölt az atyjától amely örökké telve volt vágyakkal, reményekkel, tervekkel, lelkesedéssel, munkakedvvel, de tulajdonképpen csak otthon, a magacsendességében, mikor a nagy világból senki sem látta, érezte igazán jól magát s akkor is tudott valójában megnyilatkozni. A lelkében sokkal több kincs volt elraktározva, mint a mennyiről a világ tudott. Csak amikor beszélni kezdett, amikor gondolatai egymásután megjelentek, akkor győződünk meg arról, hogy egy valóságos kincsesbánya az ő lelke, amely telve van gazdag tartalommal. Lelkészi pá-lyáját a távoli Polgárdiban kezdette, onnan jött a Nyikó melletti Sănmiclăușra, majd pedig Firtușu lelkésze lett, ahol édes atyja

megkezdte lelkési szolgálatait s ahol ő is boldog gyermek éveit töltötte. Istenem, milyen boldog volt, mikor szülőfalujának papja lehetett! A falu oly magaslaton van, mint egy szószék a templomban. A Firtushegy déli oldala valóban egy hatalmas szószék a természet nagy és dicső templomában. A szerényigényű Kozma Zoltán egész életére berendezkedett e regényes, szépséges tájon. Boldog volt. Az élet hívta és ő a hívó szónak nem tudott ellentállani. Amikor azt hitte, hogy a boldogságot megtalálta, akkor találkozott azokkal a különös akadályokkal, melyekkel a kegyetlen és kiszámíthatatlan véletlen elébe áll az emberi életnek. Ő nem tért ki az utból, amelyen elindult. Nem hitt a rosszban, hanem a jóban. Hitt az ő erejének töretlenségében, de az emberi erő véges, a viharral, a lehetlennel nem tudott megbirkózni: összeomlott, összetört, mint a villámsujtotta fa. Benne is valóra vált az a tény, hogy a lelkési munka olyan, mint az édes anya munkás szeretete: amikor élvezzük áldását, nem tudjuk méltányolni, csak amikor elvesztettük, akkor jutunk tudatára a nagy veszteségnek. Kozma Zoltán egyike volt a legbuzgóbb és munkásabb lelkészeknek. Tragikus sorsa emeli azoknak a számát, akik névtelenül, ismeretlenül, lelkükben égő lánggal életük derekán kettétörték, korai sirba szálltak a hivatásteljesítés szent küzdelmében. *B. P.*

Visszhang egy zsoltárra.

Szeretlek Úram Istenem, erősségem, oltalmazóm!
Szeretlek kősziklám, váram, menedékem, szabadítóm!

Nincsen nekem jóbarátom, de ellenem annál több van.
Egyedül csak benned bizom, a Te szent, nagy jóságodban.

Oh Uram! én kicsi vagyok, a semminél is kevesebb,
Mégis szabad magasztalnom Te háromszor szent nevedet.

Mégis szabad hitem által, magam gyermekednek néztem,
Mégis szabad, szentül, tisztán emelt fővel járnom, élnem.

Szabad vagyok, boldog vagyok, nem ismerek szolgálást,
Szent fiad hozta el nekem az áldott, szent szabadságot.

Oh, ha egész életemben, minden percben hálát adnék,
Akkor se tudná eléggé megköszönni, mit Te adsz még.

Szeretlek én erősségem, jó Istenem hűn szeretlek.

Oh fogadd el a szívemet, oh tarts engem gyermekednek!

S. Sillay Erzsébet.

Az egyház.

Sokszor elhallgatom, hogy némely hittestvérünk mily odaadó buzgósággal és milyen éleslátással sorolja fel egyházi életünknek s általában egyházunknak fogyatékoságait. Szinte magával ragad az a jóhiszemű buzgóság és szinte fáj, hogy a nagy ékesszólással elmondott bírálattal szembe kell szállani. Hiszen nekem is, aki az egyházban egy szerény, jelentéktelen, de felelősségteljes állást töltöttem be, fáj minden, ami nem a virágzást, haladást, fejlődést, a jogos várakozások és reménységek teljességét jelenti, különösen mikor a magam munkaköréről van szó, amiért én vagyok a felelős. Azonban be kell látnia mindenkinek, hogy az egyház is embereknek, magasszellemű, de gyarló, tévedő embereknek az alapítása. A legnagyobb szerű emberi alkotás sem tökéletes; ha tökéletes volna, nem volna emberi. Ámde az egyházi szervezetben benne van minden, ami a gyarló emberi élet javítására, tökéletesbitésére irányul. Tőlünk függ, hogy mit látunk meg benne: a gyarlóságot, hiányokat-e, vagy pedig a magasabb élet lehetőségeit. Ha kimegyünk egy virágzó rétre, ott sok mindent látunk: különböző, elragadó színű virágokat, de látunk bojtortyánt, keserülapit és más nem éppen elbájoló burjánokat. Aki szereti a szépet, nem esik kétségbe a burjánok miatt, hanem azokat egyszerűen kiirtja s hasznos és szép növényeket ültet oda. Így lehet a rétet és a kertet széppé és hasznossá tenni. Az egyházban is csak ez lehet a helyes módszer. Legyen eszed és bátorságod a helyes bírálatra, lásd meg a dudvákat, burjánokat és hiányokat, de ezzel ne elégedjél meg: állj be a munkások közé s tedd széppé és értékesé egyházadat, szebbé és értékesébbé, mint amilyen volt. Ez az építő munka. A megfelelő segítő akarat nélküli bírálat, becsmérlés, félrehuzódás romboló, pusztító munka. A mai korban egyéb csapások között megértük azt is, hogy templomokat rombolnak, egyházakat semmisítenek meg. Amikor megsemmisül egy egyház, csak akkor látszik meg, hogy mi volt annak az értéke. Ha az egyháztörténelmet tanulmányozzuk, meglátjuk, hogy mily nehéz volt az egyház megalapítása. A vértanúknak egész sora kellett ahhoz, hogy a keresztény egyház megalakulhasson. Az pedig valósággal isteni csoda, hogy annyi ellenáramlat között a mi egyházunk megalakulhatott és fönntmaradhatott. Lehetetlen meghatódottság nélkül olvasni egyháztörténelmünk lapjait. Mennyi hősiességről, mennyi önfeláldozásról, mennyi szeretetről beszélnek ezek a lapok!... Az élet ma is

szeretetet, áldozatot, odaadást követel. Figyeljük szeretettel egyházunk ügyeit; vegyünk részt minden munkájában az alkotás, a tetterekészség, az építeni vágyás elhatározásával. A vallásos ember nem a szálkát keresi a más szemében, hanem önmagát bírálja, hogy mi hiányzik belőle, mit kell megtennie, mit mulasztott el. Ez a vallásos ember megkülönböztető vonása. Szeressétek, segítsétek hát a templomot, az egyházat, mert a mi lelki életünknek igazi védelme, segítsége, oltalmazója. B. P.

Ki lesz a jövő Messiása?

(Foszlány egy dolgozatból.)

Az lesz a jövő Messiása, aki összetöri a dogmák és előítéletek béklyóit s egy olyan közszellemet teremt, amelybe — aki beleilleszkedik, — az egész boldogságát a köz boldogságában keresi s az Istent önmagában imádja.

Amikor ez a közszellem általánossá válik, akkor minden templom minden ember temploma lesz és a papok nem vallási konfessziók szellemében, hanem „lélekben és igazságban“ fogják imádni és imádtatni az Istent. Ekkor lesz Istenországa e földön és boldog az ember.

Várjuk a Messiás eljövetelét!... Én azt mondom, ne várjuk, hanem lássunk munkához. Hátha én, hátha te, hátha ő benne már meg van születve a szabadító!... Dolgozzunk csak mindig másért és egy szebb és boldogabb létformáért.

Vegyük tudomásul, hogy minden bolygónak megvannak a maga lakói. A mienk a föld. Nekünk itt kell élnünk és halnunk. Az ember vagy tud boldogulni a földön, vagy nincs számára boldogság.

A mindig fejlődő tudomány igéri és biztosítja a boldogságot, de csak megfelelő közszellem mellett.

Hogy ez a közszellem kialakulhasson, vezessen minden cselekedetünkben az általános emberszeretet és jellemezzen minden embert a *becsület*.

A többi jönni fog magától.

Arkosi Tamás,
esperes-lelkész.

.....

Az anyagelvűek (materiálisták) amaz álláspontja, hogy minden az anyag, éppen annyira nélkülözi az igazságot, mint a legalaptalanabb teológiai dogma. *Huxley Tamás.*

Vásárhelyi János református püspök.

Hazarészünkben a református testvéreink ez év június hó 30-án teljes egyhangúsággal püspökké választották Vásárhelyi János eddigi püspök-helyettest. Egy püspöki állás és hatáskör annyira jelentős, hogy az nemcsak a szoros értelemben vett hitfeleket érdekli, hanem érdekli az egész lakosságot s a mi sajtóságos körülményeink között az egész magyar kisebbséget. Az emberek nem lakhatnak légüres térben, ahol mindenki minden más behatás nélkül érvényesítheti az akaratát, hanem társadalomban élünk, ahol sok nép, különböző felekezetek, osztályok és fajok vannak elhelyezkedve s igen sokszor, mondhatnók talán mindenkor a vezérek bölcsességétől függ, hogy a különböző osztályok, felekezetek egymással az áldott béke és termékenyítő, egymást megértő, fejlődő

munkában találkozoznak és ne a széthuzásban, gyűlölködésben. A keresztény egyházban különböző felekezetek vannak és lenni fognak ezután is. Hiu gondolat az, hogy valaha egységes, teljesen egyező hite legyen az egész emberiségnek. De a hitbéli különbözőségeken is van egység és valósággal ellenére van Jézus Krisztusnak, aki csak önmagára gondol és a mások meggyőzésének jogosultságát nem ismeri el. A különböző egyházak fenn fognak maradni mindaddig, amíg az Isten úgy akarja. És az Isten akaratja az is, hogy a különböző egyházi szervezetek egy magasabb cél érdekében: Isten országa megvalósításáért együtt működjenek.

Örömmel adunk kifejezést azon meggyőződésünknek, hogy Vásárhelyi Jánosban mindig azt a nagy papot láttuk és tiszteltük, aki a keresztény eszményeknek tiszta megtestesítője volt s akinek munkássága nemcsak egyháza, hanem egész hazarészünk szempontjából igazi értéket jelentett. Mint püspökhelyettes mindenkor közel állott az egyház kormányrudjához s mint hazarészünknek egyik szellemi vezére nemcsak a református egyházban, hanem általában a közéletben is tisztelt és becsült nevet vívott ki magának. Mint író nemcsak a református egyház irodalmát, hanem a magyar irodalmat általában is jelentős művekkel gazdagította. Több, mint tíz esztendeje szerkeszti a Reformátusok Lapját, a Református Szemlének felelős szerkesztője. Megjelent könyvei között a legjelentősebbek: *Bizonyságtétel, Tudom kinek hittem, Jobban tied Uram, Hittem, azért szólottam* című beszédgyűjtemények, melyek szellemének gazdagságáról tesznek tanubizonyságot. Ezekon kívül

imádságos könyve, temetési beszédei is megjelentek, valamint *A mi hitünk* és *A család élete*, az *Élet utja* és *Református élet*. Kiválóan jeles könyve az életbölcsségtől ihletett *Életből az Életnek* című műve, amely hetenként a *Magyar Nép* című jeles folyóiratban is megjelent. Isten hatalmas munkaerővel áldotta meg ezt a kiváló embert; alig van magyar megmozdulás, amelyben részt ne vett volna. Egy alkalommal kamarai képviselő is volt. 1888 június hó 12-én született Ciucin, régi református lelkészi családból. Erejének teljességében lévén, még sok és jelentős munkának az elvégzése vár reá. Adja a jó Isten, hogy továbbra is azzal az erővel, lelkesedéssel és kitartással szolgálhassa a szent ügyet, amint eddig tette s püspöksége alatt egyháza benső továbbépítése mellett nyerjen további megerősödést az egyházak közötti együttműködés eszméje.

B. P.

IX. Ifjusági konferencia.

A D. F. E. I. K. Egyetemes Szervezete IX. nyári konferenciája július 9—12-én zajlott le, Dâmbău-n és a szomszédos unitárius községekben. Kilencedikszor gyűlt össze ifjuságunk, hogy számot adjon egymásnak évi munkájáról és lélekemelő ünnepségek keretében zárja be az eltelt munkaévet s kezdje meg az újat. Bár kevés résztvevővel, de annál nagyobb sikerrel folyt le a négy napos találkozás, melyről az alábbiakban számolunk be olvasóinknak.

Július 9-én délelőtt az ünnepi diszbe öltözött vendégszerető dâmbău-i gyülekezet a vidékről összegyűlt ifjussággal, zsufozásig töltötte az ősi templomot. A szószéken Kökösi Kálmán band-i lelkész jelent meg s lélekemelő imában kérte Isten segítségét, áldását az ifjúság munkájára. Utána Fikker János elnök, plăiești-i lelkész, lendületes beszédben fejtegette, hogy az aratás idején az ifjúság is összegyűlt, hogy évi fáradozásának gyümölcsét learassa és kérébe kösse. Üdvözölte a megjelenteket és megnyitotta a konferenciát. A megnyitót a szokásos formaságok, üdvözlések és különböző jelentések követték. Különös érdeklődést váltottak ki a körüli jelentések, melyekből kitűnt, hogy a legtöbb egyházközségben szép, eredményes ifjusági munka folyik s meghátrálást, csüggedést nem ismerve a legnagyobb nehézségek között is elvégzik feladatukat. De azért még mindig akadnak helységek, ahol egyáltalában nincs egyleti élet, amely nem idegen elemek által görödített akadályok következménye, hanem a vezetők nemtörődömségén, hanyagságán mulik. Örömmel töltött el a szerkesztő jelentése, mely a Kévekötésnek meglepő haladásáról, fejlődéséről ad számot. Ismertette a kiadás nehézségeit, melyek leküzdése nagy erő-

lesztésbe került. Megköszöni Lőrinczy Mihály cluji s. lelkész fáradozását, aki szivességből egész éven át felelős-szerkesztője és adminisztrator volt a lapnak s így ő is nagy mértékben hozzájárult a lap tartalmának állandó nivón tartásához. Áldásos munkájukért a szerkesztőket a konferencia jegyzőkönyvi köszönetben részesítette.

A közébed elfogyasztása után a diciosânmartin-i nitrogéngyárat tekintettük meg. Itt Gál Ernő főmérnök a látogatás befejeztével szeretvendégségen látott.

10-én délelőtt Rostás Dénes, calnic-i lelkész imája után Dr. Fazakas János, egyházi jogtanácsos tartotta meg gazdag programot nyújtó előadását „Az ardeali magyar ifjuság önvédelme“ címmel. Az előadást megfeszített figyelemmel hallgattuk végig, mert éreztük, hogy annak minden szava javítani, gyógyítani akar sajgó sebeinken. Egy szivvel-lélekkel küzdő ember meglátásait, tapasztalatait kaptuk, aki kész minden áldozatra sorsunk jobbrafordulásáért. Fájó sebeket érintett s ezzel magyarázható a hozzászólások sokasága is, melyek után a Konferencia elhatározta az előadás teljes egészében való kinyomását, úgy a Kévekötésben, mint külön lenyomatban is, hogy azt ismerjék meg azok is, akik nem lehettek jelen a dâmbău-i templomban. (A különlenyomatot a Kévekötés szerkesztősége fogja terjeszteni.)

Délután az adămuş-i ősi templomban volt lélekemelő ünnepség, melynek műsorát Fikker elnök üdvözlője, Kiss Tihamér, helybeli lelkész válasza, Lőrinczy Géza lupeni-i lelkész magasán szárnyaló előadása és két helybeli szavalata alkotta. Lőrinczy előadásában „Unitárius vallás, unitárius munka“, fejtegette vallásunk tisztaságát, melyben az értelemnek, racionálizmusnak is nagy szerepe van. A vallás és munka közötti kapocs fontosságát hangsúlyozva, az unitárius tennivalókra tért át (unitárius irodalom, szószék irodalom létesítése, gazdálkodás fejlesztése, cserkészlet, állandó konferenciás tábor stb.), melyek megvalósítására az ifjuságot hívja fel. Előadásának értékét többen értelmes hozzászólásukkal emelték. Az ünnepély után ismerkedtünk az adămuş-iakkal és jóétvágygal fogyasztottak el a hivek adományából összeállított pompás vacsorát. Este, lámpafény mellett, az iskola udvarán gyűlt össze a társaság, ahol Rostás Dénes lenyűgöző beszédét hallgatta végig, melyben munkára hív, buzdít és lelkesít a kiváló szónok. Majd Kővári Jakab és mások humoros elmesélése, népdalok éneklése közben, jóhangulatban bucsúztunk az adămuş-iaktól.

A konferencia harmadik napján imádkozott Fülöp Árpád, racoşul de jos-i lelkész, előadást tartott Dr. Szathmáry János és Dr. Mikó Imre.

Dr. Szathmáry „Az ardeali magyarság életének új utjairól“ beszélt. Hibák, hiányok felsorakoztatása után a gazdasági szervezkedésre, szövetkezetek megteremtésére, pénzintézetek, gazdasági egyletek stb. fontosságára hívta fel az ifjúság figyelmét.

Dr. Mikó Imre a Népszövetségről tartott érdekes előadást. Ismertette az alapokmányt. Annak fontosabb cikkelyeit megmagyarázta a különböző szerveiről, bizottságairól érdekes képet festett. Előadásából kitűnt, hogy a Népszövetség egy kitűnő intézmény, de mi, kisebbségek, tőle sokat nem szabad várjunk és nem is várhatunk, hanem igyekezzünk saját lábunkon, saját erőnkől fenntartani magunkat.

Az előadások befejezése után a választásokra került a sor. Az új vezetőség névsora a következő. Elnök: Simén Dániel, fágáraş-i lelkész. Ügyvezető elnök: Dr. Fazakas János, egyházi jogtanácsos. Alelnökök: Bende Béla, Nagy Klára és Tana József. Titkár: Filep Imre. Jegyző: Orbók Gyula. Pénztáros: Csifó N. László. Ellenőrök: Nagy Zoltán joghallgató és Nemes Sándor. Főszerkesztő: Rostás Dénes, calnic-i lelkész és szerkesztő Székely Gyula. A konferencia felkérte Szent-Iványi Sándor teol. tanárt, hogy legyen segítségére a tisztikarnak és támogassa az ifjúságot munkájában.

Délután a seuca-i egyházközséget látogattuk meg. Feledhetetlen élményben volt részünk. Ritkán látott lelkesedéssel és szeretettel vártak és fogadtak. Üdvözlő beszédet Fikker János tartott. Válaszolt Mátyus Gergely lelkész. Szavalt Mátyus Mancika és Nagy Zoltán, alkalmi beszédet mondott Szent-Iványi Sándor. Az ünnepély befejeztével a gazdagon terített asztalok köré sereglettünk, s testünk táplálásáról sem feledkezve meg, boldogan megvacsoráztunk.

Estére kellemes hangulatban Diciosánmartin-ba vonultunk, ahol kitűnően sikerült műsoros estélyt rendeztünk. Az estélyt Fikker elnök nyitotta meg. Megnyitója után Gvidó Béla esperes ur a D. F. E. üdvözlését tolmácsolta. Az estélyen előadást tartott Dr. Csegezy István orvos, „Dani bá“ mókákat olvasott fel Lőrinczy Gergely lelkész, szavaltak: Székely Gyula, Fülöp Árpád, Nagy Zoltán és Lőrinczy Géza (saját verseiből). Gyönyörűen hegedült ifj. Márkos Albert. A bemondó szerepét Péterffy Mihály töltötte be.

Vasárnap a konferencia több helyen tartott istentiszteletet. Dâmbău-n Fikker János, Diciosánmartinban Simén Dániel, Deajon Szent-Iványi Sándor prédikált.

Templomozás után elnökünk megköszönte a hivek szivességét, szeretetteljes fáradozását és végkép elbucsúztunk a dâmbău-iaktól.

Délután Diciosánmartinban a konferencia, istentisztelettel egybe-

kötött ünnepélyen fejeződött be. Az ünnepi szónok Szent-Iványi Sándor volt.

A kulturházban reggelig tartó táncmultság vetett véget a 4 napos konferenciának.

Ugy éreztük, hogy nem hiába gyűltünk össze, mert végeztünk is valamit, ami hozzájárul célunk eléréséhez és munkánk megvalósításához. Izig-vérig magyar és unitárius emberek vendégei voltunk, akik megértették, hogy miért gyűltünk össze, velünk éreztek, velünk voltak és örvendeztek az ifjuság munkavágyán és fáradozásán s elküldötték fiaikat közénk, akikben igazi bajtársakat, testvéreket fedeztünk fel.

Mindnyájan sajnáltuk, hogy olyan hamar ott kellett hagynuk kedves vendéglátóinkat. Igazán örvendettünk, hogy ott lehettünk. Köszönjük nekik e feledhetetlen napokat. Jelenvolt.

Olvassátok a Bibliát.

Még csak most tudom, hogy szép lehet az élet,

Mikor mindennap a Bibliámmal élek...

*Mikor minden reggel sóvátogva várom, mit szól az én Uram,
Istenem, Királyom,*

*Egyedül csak tőle várok segítséget, munkámra áldást,
lelki békeséget.*

*Oh mily szegény, árva, beteg valék régen, mikor nem ismertem
az Urat egészen...*

*Pedig ő várt engem mióta csak élek, megbocsátva bűnöm,
várt, hogy neki éljek.*

Oh én jó Megváltóm, milyen nagy boldogság,

Hogy most már ismerlek, s tied ez az ország...

Szívem lett a Te szent, dicső szép országod,

Oh uralkodj benne, s légy örökre áldott...

S. Sillay Erzsébet.

Az első tantárgy. A budapesti Skót Misszió rövidesen százéves fennállását fogja ünnepelni. Feljegyzésre méltó, hogy a Skót Misszió budapesti iskolájában — ahol kb. 300 gyermek tanul — osztályonként és naponta az első tantárgy a Biblia. A gyermekeket csak úgy veszik fel az iskolába, ha a szülők nyilatkozattal tudomásul veszik azt, hogy a gyermekeiket a Bibliából oktadják.

Simén Domokos emlékünnepély az I. G. Duca-i körben.

Az I. G. Duca-köri Dávid Ferenc Egylet augusztus hó 2-án Tarcestin tartotta meg évi. rendes gyűlését, amelynek kiváló fénypontját alkotta a Simén Domokosról való megemlékezés születése 100 éve alkalmából. A komoly, bensőséges ünnepély d. u. 4 órakor istentisztelettel kezdődött, amelyen hatalmas tömeg vett részt a szomszédos falvakból, közlről és távolról. Istentiszteleten a szószéki szolgálatot Péterfy Mihály jacod-i lelkész teljesítette kiváló sikerrel. Énekelt a cobatești és mihaileni vegyeskar Ajtay József vezetése alatt nagy háttással; Simén Domokos szellemi képét Vári Albert teol. akad. dékán festette meg, amelyből megállapítható volt a nagy teológus gondolatvilága Istenről, Jézusról és az emberről valamint a Bibliáról. Jakab Dénes, Vajda Ilona, Péterfy Dénes, Pap Nusika és Szolga Ferenc kiváló szavalaikkal gyönyörködtették a közönséget. Bede Emil pedig énekszóloval emelte a nagyszerűen összeállított műsor színvonalát. Ünnepély után a szokásos rendes közgyűlés tartatott. Osváth Árpád a kör tevékeny elnöke lemondott tisztéről, de a gyűlés maradásra birta. Titkárnak megválasztották Ekárt Andor lelkészt, alelnöknek pedig Útő Lajosnét, új választmányi tagoknak pedig Lőrinczy Lászlónét és Marosi Mártonnét.

Az Egyetemcs Unitárius Lelkészkör továbbképző konferenciát tartott Diciosánmartinban f. é. augusztus 18—19—20 napjain.

A fejlődő világot a modern vallásos eszmék megfogó és lendítő erejével továbbépítő unitárius lelkészkar hivatása magaslatára emelkedve tárgyalta és vitatta meg a modern ember gondolkozását foglalkoztató és befolyásoló vallásos kérdéseket. A mindvégig akadémiai színvonalon álló konferenciát Pál Dénes egyetemcs lelkészköri elnök vezette, ki megnyitó beszédében rámutatott arra a bizonyágtetésre, mely a konferencia megtartása által is, éppen a legsötétebb anyagi életkörülmények mély pontján, az unitárius lelkészi kar életkedvét hirdeti. „Életharcunk két irányu, — mondotta — elméleti és gyakorlati. Mai

életkörülményeink közötti lelkészi-konferenciánk lényege éppen abban ütközik ki, hogy vallásos alapon nyugvó elméleti és gyakorlati tudásunk gyarapításával fel tudunk-e emelkedni és fel tudjuk-e emelni egymást és a mi gyülekezeteinket: arra a lelki magaslatra, mely az élet lehetőségeibe helyezett unitárius hitünket és reményeinket táplálja és az Egy igaz Isten akaratának teljesülésében megnyugtat. Harcba szállunk, hogy békességet teremtsünk! Frontot építünk, hogy annak tűzfalai mögött Isten dicsőségére biztos hajlékot emeljünk! Vallásunk főfeladata életünk kereteit minél több Jézusi elemmel kitölteni.“

A gondolatokban gazdag elnöki megnyitó után a konferencia üdvözölte Gvidó Béla helybeli esperes-lelkészt és az egyházköziséget, akik szeretettel hívták és fogadták gyülekezetükben az unitárius egyház lelkészi karát. Főtisztelendő Dr. Boros György püspök ur és méltóságos Ferenczy Géza dr. főgondnok ur üdvözlő leveleire a konferencia hangulatát és feladatát kifejező, meglehangu üdvözlőleveleket küldött, mely után megkezdődtek a konferencia előadásai.

I. „A ma liberalizmusa“ címen Lőrinczy Dénes bukaresti lelkész tartott előadást, melyben ismertette a liberalizmus lényegét és történelmi fejlődését, rámutatott a liberális gondolkozás hatásaira a modern élet kialakulásában. Ez az emberi élet és tudás minden ágát érintő előadás különösen teológiai és szociológiai vonatkozásaiban emelkedett ki s felölelte a szabadelvű vizsgálódás tárgyát képező legnagyobb és legfontosabb kérdéseket, melyek ma a gondolkodó és jobb világot kialakítani akaró ember érdeklődésének előterében állanak. Az előadásnak mintegy a tengelyét képezte a megállapítás, hogy az unitárius világszemlélet megvalósulásának legjobb útja a liberalizmus. A haladó élet nagy kérdései elől elzárkóznunk nem szabad, sőt szembe kell néznünk minden modern eszmével, mely új és jobb életforma kifejlesztésére hivatott.

II. „A lelkész szerepe a falu gazdasági, szövetkezeti és szociális életének irányításában“ címmel Benedek Gábor chiciş-i lelkész nyújtott égetően fontos és sürgős gyakorlati kérdésekkel foglalkozó előadást. A javak kitermelését és felhasználását az egészségesebb népi jó kiépíthetőségének szempontjából részletes megvilágításokkal és gyakorlati meglátásokkal tette láthatóvá és érdekessé az előadást, s a népesség szaporodásának kérdése a népegészség ügyvel kapcsolatos gazdasági és szociális vonatkozásaiban alapos megvitatást nyert a közönség körében. A magasabb színvonalu, kulturélet megteremtésének akarása és fokozottabb törekvése a falu szempontjából felmerülő kérdések, feladatok elé állította a lelkészi kart, de a

népi jövő érdekében erős kitartással kell dolgozni. Erre hívta fel ez előadás is a konferencia figyelmét.

III. „A hollandiai szabadalvü teologus konferencia tanulságai“ ról Dr. Varga Béla teológiai professzor tartott kiemelkedően nagyértékű előadást. Ismertette az arnheimi (Hollandia) konferencián tartott előadásait. Az élményre épülő cselekvő vallás mélységeit nagy tudással és filozófiai elmével kutató előadás fejtegetései között Dr. Varga Béla új fogalommal: „az érték kereszténységgel“ ismerteti meg hallgatóságát. A vallás axiológiai jelentését kifejező fogalom a tudós professzor sajátosságosan eredeti felfogását adja s nagy tetszéssel találkozott a németországi szabadalvü teologusok körében is. A vallás lényegét a konstruktív liberalizmus szemléletével vizsgáló teologus és filozófus mélyen járó gondolatai, tudományos megállapításai élményszerű, felemelő hatást váltottak ki a továbbképző konferencia tagjaiból.

IV. „Az egyházi élet felfrissítését tervező bizottság“ munkáját Dr. Kiss Elek teológiai tanár ismertette nagyvonalu, alapvető irányelvekre épített előadásában. Az egyház gazdasági, társadalmi és hitéleti alapokon nyugszik. Ennek megfelelően halaszthatatlanul meg kell oldani a feladatokat, melyek az egyházi életet a fejlődő világ szempontjai szerint elevenné és áldásosan munkálkodóvá teszik. Elismeréssel emelte ki azon lelkészeket, kik hivatásuk magaslatán állva érzik ezt s nem lankadnak az építő munkában.

V. „Káténk reformja“ címen Fikker János pläiești lelkész teológiai magántanár tartott előadást. Mint öröndetes tény szögezte le, hogy az utóbbi néhány esztendő alatt a történelmi unitarizmus és liberalizmus, valamint humanizmus között mily nagyfoku, kibékülést jelentő közeledés történt. E kiindulási alapon tárgyalja a Kátét. Első sorban hittani szempontból, majd az erkölcsi rész követelményeinek hangsúlyozásával. Az időszerű kérdéseket nagy áttekintéssel tárgyaló előadás a valláserkölcsi nevelés célja szerint az unitárius vallásos világnézet kialakítását helyezve előtérbe, rávilágított a legfontosabb és sürgősebb feladatokra, melyeknek megoldását az emberiség haladó szelleme követeli.

VI. „A parochialis könyvtárakról“ Kővári Jakab chinusi lelkész tartott előadást, minek eredménye volt, hogy a konferencia fontos határozatokat hozott az „Unitárius Parochialis Könyvtár“ megvalósítása érdekében, valamint egy unitárius nyomda létesítésének kérdésével komolyan foglalkozott.

Az elméleti és gyakorlati előadások sorozatát az Egyetemes Lelkészkör Közgyűlése zárta be, melyen a lelkészi kar legfontosabb

testületi ügyei nyertek beható tárgyalást. Kiemelkedő pontjai voltak a lelkészi kongrua ügye, a lelkészi fizetések arányosítása, temetkezési segélyegylet létesítése, szervezeti törvény módosítása, pályázati eredmények kihirdetése, Lelkészkör alapszabályainak újratárgyalása, stb. Közgyűlés újra megválasztotta tisztkarát 3 évre. Elnök: Pál Dénes, alelnök: Fikker János, jegyző: Fekete Lajos, szerkesztő: Sigmond József, pénztárnak: Ekkárt Andor lett.

A népes konferencia minden napon istentisztelettel kezdődött és végződött. Reggeli istentiszteleteken imát mondtak: Pál Tamás, Kiss Tihámér és Lőrinczi Gergely lelkészek. Az estéli istentiszteleteken imát és hitépítő egyházi beszédeket mondtak: Halmágyi János esperes, Simén Dániel és Marosi Márton lelkészek.

A diciosánmartini unitárius gyülekezet testvéri szeretettel fogadta a konferenciát, a tagokat ingyenes szállásban részesítette s egy közös bucsu-vacsora keretében is megvendégelte, amiért köszönet és elismerés illeti az egyházközséget.

F. L.

Kérelem. Felkérjük a körök titkárait, hogy munkásságukról való jelentést szíveskedjenek legkésőbb október hó 15-ig beküldeni, hogy még idején feldolgozhatjuk. Ez nemcsak az egyleti élet rendje szempontjából fontos, hanem a jövő számára fontos közművelődési adatként is fog szolgálni. Aki tehát elmulasztja a pontos jelentés készítését és elküldését, nemcsak egyházunk, hanem önmaga iránt is mulasztást követ el. Olvasóinkat, munkatársainkat arra kérjük, hogy a fontos eseményekről szíveskedjenek tudósítást küldeni. A tudósításokat és cikkeket kérjük mindig a hónap 20-ig beküldeni, mert csak abban az esetben tudjuk közölni a következő számban.

Nemzetközi vallásos értekezlet Arheimban. (Hollandia).

Korábban már hírt adtunk volt arról, hogy a szabadelvű kereszténység nemzetközi társulata a jelen évben július 28-tól aug. 2-ig tartja a szokásos évi értekezletét Arheimban, melyre egyházunk dr. Varga Béla egyházi főjegyzőt küldötte ki. A nevezetes értekezletre 11 országból jelentek meg képviselők és rendkívül nagy, válogatott hallgatóság vett részt a magas színvonalu konferenciában. Kiküldöttek és hallgatók részt vettek Nagy-Britániából, Az amerikai Egyesült-Államokból, Németországból, Franciaországból, Svédországból, Sweizből, Magyarországból, Romániából, Csehszlovákiából és Hollandiából. A tárgy a szabadelvű kereszténység kérdése körül fogott. A gyűlést dr. Hall Alfred, az egyesület elnöke vezette, mint elnök. Előadást tartottak dr. H. McLachlan a manchesteri Unitárius Teol. Colleg. igazgatója. A szabadelvű kereszténység multjáról és

céljáról. Ugyancsak erről tartott előadást dr. Wilhelm Schubring berlini lelkész is. Dr. Faber hollandiai tanár a keresztény vallásnak jelen céljairól értekezett. Még sok jeles előadó értekezett különböző országok népei közül a szabadelvű vallást egyik vagy másik szempontjából tárgyalva, mi helyszüke miatt azonban csak a svéd dr. Neander és a dr. Varga Béla előadását hangsúlyozzuk ki. Mindketten a szabadelvű kereszténység vallásos alapjáról tartottak nagyértékű előadást. Mindketten azon meggyőződésüknek adtak kifejezést, hogy a racionalizmus nem lehet egyedüli alapja a kereszténységnek, a nem racionális elemek is elengedhetetlenül fontosak és nélkülözhetetlenek. Az evangéliumi és humanistikus elemek egyformán lényegesek.

A rendkívül magas színvonalu konferencia a következőkben foglalta össze vallásos meggyőződését:

I. Egy korunkhoz illő élő evangéliumnak első föltétele, Istennek, mint atyánknak a kormányzásában való mélyebb hit, valamint az a meggyőződés, hogy Isten kijelenti magát folytonosan a természetben és a történelemben; az emberi méltóság elismerése és az emberi személység értéke; és hit a Krisztus szellemében való társasélet lehetőségében.

II. Egy ilyen evangélium érdekében a következő tanulmányok szükségesek:

- a) a vallásos tudománynak bölcseleti megalapozása;
- b) a Bibliának a modern tudományok fényénél való új megértése, amely a mindennapi élet vezérfonala;
- c) komoly főrekvés arra, hogy alkalmazzuk a kereszténység erkölcsi elveit a személyi, társadalmi, gazdasági és nemzetközi kérdéseknél;
- c) élénk gyakorlati eljárás a gyakorlati teológiában, különösen az istentiszteletben, vallásos nevelésben és pasztoralis ruhában.

III. A jelen világhelyzetben újra kell értékeljük a vallásos és polgári szabadság alapeszméit a jelen kor szükségéivel kapcsolatosan biztosítja az egyházak autonomiáját a szellemi feladatot illetően és harcol a nemzetközi igazságosság alapelveiért.

Amint a fennebbiekből látható a szabadelvű vallásnak igen komoly vallásos alapja van, csak éppen el kell merülnünk benne. A mai kor szomorú körülményei között evangélium, új örömuzenet. Csak éppen az az egy baj van, hogy a világ nem ilyen üzenetekre figyel.

Több vallás van az emberek tudományában, mint amennyi tudomány az emberek vallásában.

Thorean.

Dr. Gál Kelemen: *Kilyéni Ferencz Józset unitárius püspök és kora* című 436 oldalra terjedő nagy műve épen lapunk zártakor jelent meg. A jövő számunkban ismertetni fogjuk. Ára 150 lej. Kapható az Iratterjesztőnél.

Pálffi Márton irodalmi alap. A cluji unitárius kollégium Előljárósága elhatározta, hogy egy „Pálffi Márton irodalmi alap”-ot létesít a megboldogult emlékére. E célból felkéri az elhalt volt tanítványait, barátait és ismerőseit, hogy adományukat koszorúmegváltás, vagy más címen (a legkisebb összeget is köszönettel fogadja az Előljáróság) Gálffy Zsigmond igazgató címére szíveskedjenek elküldeni. Eddig az alaphoz befizettek: Dr. Gál Kelemen 200 lej, Dr. Lukácsy József 200 lej, Kovács Kálmán 400 lej.

Barabás István: *Igaz keresztény hitvallás.* A „Mai füzetek” 2-ik számaként jelent meg a 19 oldalra terjedő füzet Barabás István tollából és Dr. Iván László kiadásában. A beszéd elhangzott már a rádión, de azért valóságos jótétemény, hogy írásban is megjelent, mert az unitárius kereszténységnek igazi benső tartalmát adja. Amint a kiadó mondja: „Együttvéve a kis füzet hivallás, bátor, tiszta, nemes hitvallás egy szebb és boldogabb életről, amely még nem volt, hanem csak lesz. Az evangelium nyelvén szólva: a mai ember hitvallása az eljövendő Istenországáról s annak szellemi berendezéséről”. A jeles beszéd meggyőz arról, hogy az unitarizmus az evangelium lelkéből lekedezett vallás, amely mindenkor alkalmas az emberi szellem legmagasabb igényeinek a táplálására, sőt kielégítésére. A nem mindennapi könyvet ajánljuk olvasóink figyelmébe. Megszerezhető Dr. Iván Lászlónál. Szerkesztőségünk szívesen vállalja a megrendelést, ha azt többen kívánják.

Az Unitárius Közlöny zenemelléklete füzve kapható az Iratterjesztőnél. Ára 35 lej. — A Dávid Ferenc Egylet története ára 20 lej.

Legközelebb megjelenik az Unitárius Naptár, melyre már előjegyzéseket elfogadunk. Ára bruttó 12 lei.

Rovatvezető: *Ifj. Hadházy Sándor.*

Turda új lelkésze. Boldog emlékü Lőrinczy Dénes esperes elhalálózásával megüresedett lelkészi állásra a választás megtörtént és nagy szótöbbséggel Lőrinczy Dénes bucaresti lelkészt választották meg s a főfisztelendő püspök ur ki is nevezte. Ugy látszik ebben az esetben a nomen non est omen, a név nem rossz előjel. Turdai egyköségünk kiválóan képzett, lelkes és munkás lelkipásztort nyert megválasztott és kinevezett új lelkészében. Minden reményünk meg van arra, hogy Lőrinczy Dénes elődjének, Lőrinczy Dénes esperesnek méltó utóda lesz. Új lelkész külföldi tanulmányait Manchesterben végezte, itthon Lupeniben és Bucurestiben lelkészkedett. Utóbbi lelkészi állásnak ő a megalapítója és első lelkésze. Új állomáshelyén, amely állás egyike egyházunkban a legjelentősebb állásoknak, szerencsét, sikert és boldogságot kívánunk.

A Sighişoara-i templomszentelés. Augusztus hó 30-án a főfisztelendő püspök urunk közreműködésével Sighişoarán nagy templomszentelésiünnepély volt. Jelen számunkban nem tudunk méltóan megemlékezni erről a történelmileg is nevezetes napról, mert az esemény idejében lapunk nagy része már ki volt szedve. A jövő számunkban a nagy eseményhez méltóan részletesen beszámolunk a nagy ünnepélyről.

D. F. E. ünnepélyek Turenin. Csak most júliusban volt Turenin egy igen kedves anyáknapja, amikor Ürmösi József püspöki fitkár afia mondott meghatóan szép egyházi beszédet. A templomi ünnepély után fitkár afia kedvesen elbeszélgetett a hivekkel, ami igen jó hatást gyakorolt a hivekre, mert az egyházközség tagjai valóban egy szeretetteljes család tagjainak érezték magukat. Aztán Tureniből ismét egy szeretetteljes bensőséges ünnepnek a híre érkezett, melyről az „Aranyosvidék“ igen méltányló elismeréssel emlé-

kezelt meg. Ugyanis július hó 16-án buzakoszoru szentelés volt egy kedves népünnepély keretében, melynek fényét emelte dr. Gál Miklós felügyelő gondnoknak jelenléte. Dr. Gál Miklós felügyelő gondnokot, aki egyúttal kamarai képviselő is, a nép nagy szeretettel vette körül s így az ünnepély az ő jelenléte folytán annál bensőségebb, szereptettelesebb, maradandóbb hatású lett. Valóban az Isten áldása, a buzakoszoru a legméltóbb helyen, az Isten házában van s az ehhez kapcsolt szép templomi ünnepély igen alkalmas arra, egy a benső vallásosság kifejezésre jusson a lélekben.

Templomszentelés Merezsin. Szívós élni akarásának, jövődöbe vetett hitének s a mélyből fakadó életérőnek gyönyörű bizonyosságát adta a merezsi unitárius egyházközség 1936. július hó 26-án tartott templomszentelési ünnepélyén. Közel százezer lejes munkának az elvégzésére tették fel az ünnepi érzések színes koszoruját e községben lakó unitárius testvéreink. 1935. év október havában határozták el, hogy közadakozás útján rovatál nélkül próbálják meg a munka véghezvitelét. A három ünnepre legátust nem hívtak, a szolgálatot belső ember fia látván el, ami e népes gyülekezetben különösen a lelkesre rótt súlyos feladatot. Ebből 6000 lejt takarítottak meg céljuk véghezvitelére. A hivektől pénzben 35.000 lejt gyűlt, távollévőktől 15.000. A közbirtokosság fenyőfát adott 5000 lei értékben. A hivek közmunka s fuvar teljesítménye 30.000 lejt tesz ki. A Nőegylet adott két terítőt a karzatokra 2600 lejt értékben. Több Braşovban élő asszony értékes szőszék, papiszék takarót adományozott, ugyszintén karzat terítőket. Özv. Barra Lajosné férje s Lajos fia emlékére egy urvacsorai kelyhet adományozott 3000 lei értékben. Péterffy Gyula (merezsi) nyug. igazgató-tanító gyűjtéséből az eltávozott unitárius testvérek egy kis egyházközségi könyvtárt adományoztak hozzávaló gyönyörű székelyfestésű szekrénnel 4800 lei értékben. Ezeknek a lelki kalászoknak gazdag aratása, számbavétele volt ez az ünnepély. Imádkozott s egyházi beszédet mondott Antónia Mihály suati lelkes, a község szülöttje. Nemesveretű, patinás stílusú beszédéből és előadásából a szülőföld könnyekig megható szeretete csendült ki. A püspöki leirat értékelő szavainak felolvasása után Szent-Iványi Sándor teol. tanár ragadta magával a lelkeket. Beszéde, mely a ma evangéliumának férfias hitvallástétele volt, a szívek mélyéig ért s mindenütt maradandó nyomokat hagyott. Ennek bizonyossága csendült ki később künn s a közétkezésen elhangzott köszöntőkben, ahol a hivek egyszerű, kezesetlen, de szívből jövő szavakkal többször visszatértek a beszédre. Zoltán Sándor (szintén a község szülöttje) ágendája méltóképen ké-

szította a lelkeket elő urvacsorára s utána megindult az urvacso-
osztásnak szinte végéremehetetlennek látszó szertartása. Hármas, né-
gyes sorokban állottak fel a hatalmas templom terén a hivek, hat lel-
kész osztotta az urvacsorát s mégis hosszú időbe került, míg a közel-
ről és távolról összegyűlt sereg részesülhetett a szent jegyekben. Megemlé-
kezésre méltó, hogy az énekvezér-szolgálatot Péterffy Gyula és Ajtay
József énekvezérek, a község szülőttei végezték. Jól esett soraink közt
látni a vármegye többi kisebbségi egyházainak számos világi vezetőit,
valamint Dr. Gál Miklós felügyelő-gondnok turdai képviselőt. Köz-
étkezés s táncmulatság zárta be a napot, s a jelenlevők azzal a bol-
dog, megnyugtató érzéssel távoztak, hogy az ősi források vizei lenn a
szívek mélyén áldásosan buzognak s az egyházközség fáradhatatlan
lelkészevel s lelkésznéjével együtt megérti az idők parancsszavát, pél-
dás összhangban, áldásos munkában tevékenykedik az egyházközség
felvirágoztatásáért.

... ab.

Amerikai látogatóink. Az az áldott testvéries viszony, amely
angol és amerikai hittestvéreink között már régóta fennáll, az idén
is mélyült tiszt. Foote Arthur amerikai lelkész és neje látogatásával.
Foote Arthur a múlt évben végezte el a Meadville-i teológiai akadé-
miát s mielőtt lelkészi állást foglalt volna el, elindult tapasztalatokat sze-
rezni Európába. Már husvétkor elindult feleségével s beutazta Angliát,
Hollandiát, Német- és Franciaországot, Transilvaniát, Lengyelországot
és Csehszlovákiát. Természetesen mindenütt az unitáriusok mozga-
lommal kapcsolatos dolgok iránt érdeklődtek elsősorban. Nálunk az
egyházkörök nevezetes központjait látogatták meg. Kiválóan figye-
lemre méltatták a bihori egyházközségünket, ahol három napot töltöt-
tek. A mi részünkről Biharban Csifó Nagy László, más helyekre
pedig Szent-Iványi Sándor kísérték el. Ezeknek a látogatásoknak hit-
és erkölcsi életünk szempontjából rendkívül nagy jelentősége van.
Más nyelvet beszélő és más életkörülmények között levő emberek
eljönnek mi hozzánk, hogy lássanak minket, buzdítsanak és bátorít-
sanak bennünket s ők maguk is további buzgóságot, bátorságot és
kitartást nyerjenek a mi közel 400 éves, szenvedésekkel teljes cso-
dálatos történelmünkéből.

Új felügyelő-gondnok az I. G. Ducai körben. Örömmel
értesültünk, hogy az I. G. Ducai egyházkör a nyári közgyűlésen a
megüresedett felügyelő-gondnoki állásra dr. Fazekas Miklós ügyvédet
választotta meg. Dr. Fazekas Miklós egyike az unitárius egyház leg-
tekintélyesebb vezető embereinek; megválasztása nemcsak az egy-
házkör, hanem egyetemes unitárius szempontból is nyereség. Új

felügyelő-gondnok afiának sikeres és szerencsés munkásságot kívánunk.

Egy nem mindennapi alakulat nyert miniszteri jóváhagyást „Gloria“ temetkezési segélyegylet címen. Ezen segélyegyletnek, — mely viszontbiztosításon épül fel — minden tagja, az „Első Erdélyi Általános Biztosító R.-T.“-nál van viszontbiztosítva, minek foytán nemcsak a tagdíjak, hanem a tagok elhalálozása esetén kifizetendő segélyösszegek is, messzemenőleg garantálva vannak. A segélyösszegek 1—3 havi tagság után bekövetkezett halálesetnél is 2—3 órán belül fizetettek ki. A tagok 20—60 éves életkorig orvosi vizsgálattal, 60—75 éves életkorig pedig orvosi vizsgálat nélkül vétetnek fel. A segélyegylet tehát határozottan hézagpótló és az érdekelt közönség körében már régen nélkülözött alakulat. A „Gloria“ temetkezési segélyegyletnek tekintélyes taglétszáma van, mert hisz a bizalmat minden tekintetben kiérdemelte. Saját érdekükben járnak el, akik a „Gloria“ helyi képviselőjéhez fordulnak: Oradea, Xenopol-utca 6. sz.

Halálozás. Firtos Lajos benfdi birtokos 62 éves korában augusztus hó 19-én hosszas szenvedés után jobblétre szenderült. Elhalt afia egyike volt a legtekintélyesebb székely gazdáknak. Halála nemcsak nagy családjának, hanem a köz szempontjából is érzékeny veszteség.

Nyugtázás. Az egylet pénztárába június 20-tól augusztus 24-ig tagsági díjat fizettek: Csegezy Márton Bistrița, Pál Tivadarné Belin, Asztalos Ferenc Racoșul de sus, Antal József Racoșul de jos, Weres Béla Cluj, Fülöp Árpád Racoșul de jos, Csiky Albert Odorheiu 1936-ra; Kiss Dénes, Sigmond Tamás 1933-ra; Nyiredi Áron Făgăraș 1932—1935-re (300 Lej), Kádár József Dej 1934—1935-re, Dr. Kovács Károly Subotica 1930—1932-re (200 Lej), Gáspár Ida Firtănuș 1933—1935-re, Zsakó Gyula Inlaceni 1928—1929-re (100 Lei), Özv. Macskásy Lajosné Cluj 1934—1936 (180 Lej), Muzsnai Zoltán Budapest 1935—1936-ra (120 Lej). *Előfizetdi díjat* fizettek: Pap Lajos Bihoria, Vajda Istvánné Mădăras, Pék Mihályné, Özv. Nagy Ferencné, Gál József, Bartalis Erzsébet Odorheiu 1936-ra, László Géza Mediaș 1934-re, Németh Ernő București 1935-re. *Alapítói díjban* fizetett Gálfalvi Sámuel I. G. Duca 300 Lejt. Hátralekók befizetését tisztelettel kérjük.

Cluj, 1936. augusztus hó 27-én. *Gálfi Lőrinc*, pénztárnok.

Az „Unitárius Közlöny“ megjelenik havonta.

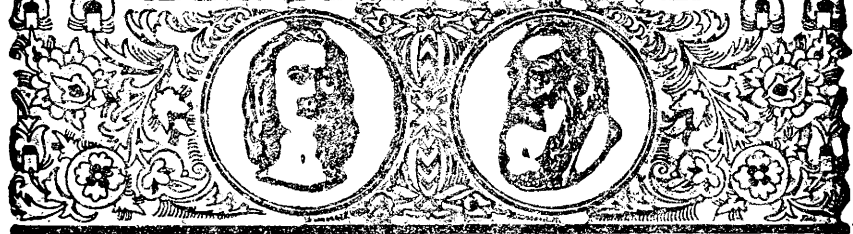
Szerkesztő: Benczédi Pál.

Tipografia „PALLAS“ könyvnyomda Cluj, Str. Vlahuța 3.

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSES ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE

NYI KIADJA A DÁVID FERENC EGYLET NYI

Alapította: DR. BOROS GYÖRGY.

Ima.*

Irta és elmondta: **Pál Tivadarné.**

Isten, 'kit magasztal menny, föld s tenger, ime ismét itt állunk egy küzdelemmel eltelt egyleti év után, hogy hálatalt szívvel boruljunk le trónod előtt. Ugy érezzük, hogy csak most volt, mikor így össze-
gyűlve, hálát rebegett ajkunk atyai jóságodért. És ezalatt a rövidnek tetsző idő alatt mennyi keserűség, mennyi csalódás ért! Álmodoztunk szebb és boldogabb jövőről, álmainkat széttiporták, tervezgettünk s terveinket megsemmisítette a gyűlölet. Most itt állunk Előtted megté-
pett, széttiport álmainkkal, sokszor kigunyolt szent érzéseinkkel, de erős hittel, azzal az erős és rendíthetetlen hittel, amely immár csak egyetlen kincsünk, egyetlen menedékünk, de amelyet nem vehetnek el soha tőlünk, mert a nagy vallásalapítónk szerint „a hit Istennek drága ajándéka, nem veheti azt el soha senki tőlünk“. Oh bocsáss meg Uram, hogy sokszor panaszra, zúgolódásra nyilik ajkunk, de kinek mondjuk el bajainkat, ha nem Neked mindnyájunk atyjának, ki meg-
hallgatod gyermekeid kérését, Előtted nincs különbség, Te nem nézed a hatalmasok önző érdekeit, hanem mindenkit érdeme szerint jutalmazol vagy büntetsz. Istenünk hallgasd meg imánkat, mikor mi gyöngénők esdve kérünk, hogy erősíts meg minket elhatározásunkban, munkánkban, hogy tudjunk dolgozni, küzdeni népünkért, egyházunkért! Add éreznünk egyesületünk fontos és magasztos voltát és ébregd a még mindig kételkedőket öntudatra, hogy ők is értsék meg, hogy a hivatásos unitárius asszonynak legszentebb kötelessége küzdeni fajáért és igaz unitárius hitéért. Add meg sokat szenvedett unitárius egyhá-

* Közgyűlés egyhangú határozata alapján adatott közre.

zunkat és annak vezetőit. Áldd meg a gyülekezetet, hogy annak minden egyes tagja hivatását megértve dolgozzék ügyünk előbbrevitelén. Áldd meg templomainkat, oltsd lelkünkbe a templomba való vágyakozást, hogy vasárnap ne legyenek üresek templomaink, hanem föltse be azokat a hívők sokasága, kiknek ajkáról szálljon fel az ének a magasba „Nagy Istenünk tekints le ránk“. Ámen.

.....

Püspöki látogatás a rareş-i egyházközségben.

(A nagy Homorod-vidék ünnepe.)

A rareşi egyházközség szeptember 13-án tartotta megújított és megjavított 100 éves templomának és tornyának emlékünnepeét, melyre Dr. Boros György püspököt is meghívták. A püspök készséggel tett eleget a hívek kívánságának és utját úgy intézte, hogy ezzel kapcsolatban a nagy Homorod alsó felén fekvő egyházközségek népével is, átutaztában, találkozzék. Le sem lehet írni azt a jóleső örömet, mellyel ezt a találkozást fogadták! Szept. 12-én d. u. 3 órakor érkezett a püspök, titkára kíséretében, Caşa vasutállomására, hol Bálint Odön egyh.-köri esperes, Csiky Albert köri f. ü. gondnok, Vári Domokos közügyigazgató, id. Máthé Lajos, ny. lelkész várták az egyházkör nevében. De várta Kiss Sándor ioneşti lelkész és Székely F. szórványgondnok vezetése mellett egy lelkes kis csapat, a caşai szórvány unitárius hívei, kiknek nevében a szórványgondnok boldogságtól áradó szavakkal köszöntötte a főpásztort, ki meghatva mondott köszönetet e valóban nem várt és meglepetésszámba menő fogadásért.

Innen megindult a menet s már a Daroş román-szász lakosságú község határán szembejöttek a diszlovasok ioneşti községből és kevésse odább orăşeni községből, 20 diszlovas ifju kísérette ünnepélyes felvonulásban a püspököt Ioneşti községbe, hol a felállított diszkapunál először Csiky Albert köri f. ü. gondnok az egyházkör nevében üdvözölte, majd Márkos Ferenc öreg kebli tanácsos talpraesett, ügyes — a székelly észjárását jellemző — beszédben köszöntötte a főpásztort. A püspök örömeinek adott kifejezést, hogy itt a székelly végen olyan erős, kitartó és vallásához hű népet köszönthet, mint azt a szónok üdvözletében kifejezte. Kifejezte, hogy az unitárius vallásban van is valami biztató, bátorító erő. Megköszönte a szives, szeretetteljes fogadtatást és az egész közönséggel együtt elindult, hogy az egyházközség ősi, a reformáció előtt épített értékes templomát megtekintse, hol a püspök áhítatos imában emelte fel a sziveket Istenhez. Kiss Sándor lelkész házánál tett rövid látogatás után a püspök tovább folytatta utját Orăşeni

felé, hol a község végén székely viseletbe öltözött leányok, fejkendőkből készített diszszáslós menetben, várták a főpásztort és kísérték a falu közepén felállított diszkapuig, hol *Báró József* lelkész szeretettel köszöntötte az új reményt és biztatást hozó püspököt. *Báró Józsefné* a Nőegylet nevében, *Báró Piroska* az ifjúság nevében üdvözölték a püspököt és adtak virágcsokrokat. A püspök válaszában kifejezést adott azon érzésének, hogy amint e Homorod völgyén vonul felfelé, a szeretetnek mind fokozódó melegét érzi kiáradni hivei szívéből, ami bizonyosága annak, hogy a püspök megjelenésére szükség van s szavaival megnyugvást és békét hoznak a lelkekbe. Sajnálja, hogy az idő rövidsége miatt nem időzhet föbb ideig e gyülekezetben, de örvend e találkozásnak s Isten áldását kéri a hivekre.

A petreni diszlovasok és székelyruhás leányok csoportja csatlakozott az orásheni kísérethez s ezek kíséretében érkezett a petreni egyházközségbe, hol a templom előtti diszkapunál *Bedő Miklós* lelkész hatalmas beszéddel fogadta. Visszaemlékezett a püspök 12 év előtti ittjárására, mikor azt a biztatást hagyta a népnek: „Szánstok magatoknak új ugarat a lelki mezőn is.“ Megnyugvással állapítja meg, hogy igyekeztek e meghagyásnak eleget tenni s csak haladásról, előmenetelről számolhat be. A püspök köszöni e kellemes visszaemlékezést s jobb hirt, nagyobb örömet nem hallhat, mint a haladást és előmenetelt, mint amely egyházunknak jellemvonása. Ezért csak ezeket a biztató szavakat hagyja hátra: „*Ne félj kicsiny sereg.*“ *Bedő Miklós* lelkész neje a Nőegylet nevében nyujtott át virágcsokrot és köszöntötte a püspököt s behívta ismert vendégszerető házához a püspököt és kíséretét, honnan rövid ozsonna elfogyasztása után továbbfolytatta útját a menet a sánpauli és petreni diszlovasok kíséretében a sánpauli egyházközségbe, hol a templomtéren felállított diszkapunál *Geréb Lőrinc* kebli tanácsos meleg és bensőséges szavakban üdvözölte a püspököt s örömének adott kifejezést afelett, hogy másnap (vasárnap) délelőtt a sánpauli templomban hallhatni foglák a püspököt. A püspök megköszönte a szeretetteljes fogadtatást s abban a reményben, hogy másnap az istenházában bővebben és részletesebben fog szólni a gyülekezethez, bucsút vesz, mert a szomszédos *rareşi* egyházközség népe besötétedés előtt várja a püspököt.

Diszlovasok, harangzugás és lelkes néptömeg kísérete között érkezett be a püspök a diszbe öltözött *rareşi* egyházközségbe, hol elsőnek a diszkapunál a polg. község nevében *Rádúj József* fogadta, majd a papi ház kapujánál *Fazakas Jenő* lelkész a gyermeki szeretet melegével köszöntötte a püspököt, mint édes jó atyát, ki eljött az ör-

vendező gyermekeihez, azután Fekete Miklós gondnok adott kifejezést azon örömeinek, hogy azt a pár évi nehéz, sulyos, de szívből jövő áldozatos munkát a főpásztor áldhatja meg. „A határőrség“ nevében Orbán Sándor ifju gazda igen szépen ecsetelte ügyes beszédében, hogy milyen munkára szánta magát egyháza iránti szeretetből ez a kis társaság. Erről alább megemlékezünk. Az ifjuság és a gyermekesereg köszöntése után Gyenge János mártinusi ref. lelkész üdvözlete hangzott el, mely után a püspök válaszában kiemelte, hogyha a mai lealkonyult nappal utjának célja befejezést nyerne, már akkor sem jött hiába, mert annyi szeretetteljes érzéssel gazdagodott, amelyet ez uton nyert s amely a maga teljességében itt a célnál nyert teljesezést, hogy boldognak érzi a főpásztori küldetést. Midőn e kedves fogadtatást megköszöni, reméli, hogy a holnapi kedves találkozó még fokozni fogja a mi szent ügyünk iránti örömet és lelkesedést. Ezután a püspök és kísérete Fazakas Jenő lelkész házánál talált szíves fogadtatást.

Miután a raresi jubiláris ünnepség 13-án (vasárnap) délután 3 órára volt kitűzve, hogy a vidék papsága és népe résztvehessen az ünnepen, ezért a püspök a titkár, esperes és köri f. ü. gondnok kíséretében vasárnap délelőtt lement a szomszédos Sânpaulra és ott tartott istentiszteletet, melynek keretében Ürmösi József püsp. titkár tartott egyh. beszédet a Rom. I. 9—12 v. alapján. A zsufozásig megtelt szép nagy templom közönsége áhitattal és kedves visszaemlékezéssel hallgatta egykori papja beszédét, ki 26 évig volt e gyülekezet lelkipásztora. Istentisztelet végeztével Vári Domokos lelkész a gyülekezet nevében, Lőrinczi Mihályné énekvezér neje a Nőegylet, Dimén István ifju legény az ifjuság nevében köszöntötték a főpásztort. Igen kedves és eredeti volt két iskolás gyermek párbeszédés köszöntése, melyet Vári Domokos lelkész szerkesztett.

A püspök a szószékből köszöntötte a gyülekezetet, rámutatott az igazi vallásosság áldásaira, mely templommá teszi a családi hajlékot, melyben az apa és anya papok, különösen a gyermeknevelésben. Óva inti a hiveket, nehogy a vallástalanság fenyegető karjaiba szédüljenek. Rámutat a vallástalanság pusztító következményére: a *bolsevizmusra*, mely most a *müvelt* nyugaton végez rémséges pusztításokat.

Templomozás után rövid megbeszélést tartott az egyházközség kebli tanácsával. Délben Vári Domokos lelkész és neje vendégszerető házánál volt ebéden a püspök és kísérete.

Rares ünnep.

Délután 3 órakor kezdődő ünnepségen a nagy Homorod völgyének csaknem minden községe képviselve volt. A különben aránylag

elég szép, tágas templomba nem fért be a közönség, pedig pótszékekkel rakva volt minden férőhely, de így is sokan csak kívül hallgathatták az igehirdetést. Az énekvezéri tisztet Gál Jenő jacodeni és Gál Dezső locodeni énekvezérek, mint a község szülöttei töltötték be. A 90-ik zsolnár elhangzása után Pál Ferenc ny. esperes-lelkész, ki 1886-ban pályáját e kis községben kezdte, mondott áhitatos szép imát, ezt követte Gál Gyula coltęsti lelkész egyh. beszéde az I. Kir. VIII. 29—30 alapigék nyomán, melyben a mai szélsőséges eszmeáramlatokkal szemben kifejtette, hogy a vallást, az istentisztelet helyét megsemmisíteni nem lehet, mert míg anya és gyermek, hitves és hitvestárs van, míg bűnösök, gyarlók vagyunk, mindig lesz imádságunk. Ez a kedves gyülekezet, melyben ő is gyermek és ifjukurát átélt, látható cselekedettel mutatta meg hitvallását. Ezután a főpásztor tisztos alakja jelent meg a szószéken szeretettel köszöntve az ünneplő gyülekezetet Esdrás 6. r. 16. v. alapján, a templom megszentelésének ünnepéről szóló jóleső megalégedését nyilvánítja azért az áldozatért, mely beszédes bizonyossága ez egyházközség népe vallásos érzésének, ezért ez alapon hiszi és reméli, hogy míg ez a nép erős akarattal, elhatározással és tettekésséggel munkál és keresi fel e hajlékot, mindig meg lesz szentelve e templom, az imádkozás helye. Isten áldását kéri e megújított 100 éves hajlékra és ez egyházközség áldozó népére. Gálfy Irén firtánuşi tanítónő szóló éneke után Fazakas Jenő helybeli lelkész oivasta fel a templom történetét és a példátmutató áldozatok sorozatát, melyekből a főbbeket itt felsoroljuk:

Az egyházközség népe 52,000 lej összegű rovatalt vállalt a torony és templom fedésére, külső-belső javítására. A hivek 2400 lej összegű adományával megfestették a templomi padokat és szószék koronát, melyhez id. Bomhér Andrásné Márton Mária 1000 lejt ajánlódékozott, Fekete Miklós gondnok, Dáné Lajos pénztárnok nejeikkel 500—500 lejt. A D. F. Nőegylet ajándékozta a szószék és papiszék takarókat 2350 lej értékben; Gábor Albert és neje Török Juliánna az urasztali zöld terítőt 1500 lej értékben. Béres Mihály és neje Csizsér Irma hősi halált halt Mihály fiuk emlékére a karzatterítőt és az urasztala alá a szőnyeget 1900 lej értékben. Máthé Elekné sz. Dombi Eszter a templomi perselynek egy kis asztalt terítővel 600 lej értékben. Kénosi Vass Irénke urasztali terítőt 2000 lej, Máthé Józsefné urasztali terítőt 400 lej értékben. Ipó Rebeka egy futószőnyeget 400 lej értékben. 2 drb. ezüst urvacsorai kelyhet vásároltak Szabó Ezsaiás és neje Márton Ilona, Szabó István és neje Fekete Eszter 1500 lej és Szabó Rozália özv. Máthé Istvánné 1500 lej értékben. Ezüst ru-

vacsorai kenyértálat ajándékozott Dimény Józsefné sz. Dáné Rebeka 400 lej értékben. Templomi használatra Bibliát ajándékoztak a konfirmáló növendékek 13-an 520 lej értékben.

„A határórség“. Erdemes megemlékezni erről a derék társaságról, mely az áldozat lehetőségének egy újabb formáját mutatta meg székelyleleményességgel. A templom már rendbeszedve készen állott; de a templomhoz vezető uton ott állt a két belsőembei kapu, mely az összhang szempontjából szintén megújítást kívánt, azonban nem volt miből. Ekkor alakult meg Szabó István kezdeményezésére és egyöntetű lelkes elhatározásra a határőrök társasága, kik a határ őrzését ingyenesen végezték, de az ebből befolyó *határbért* a közcélra felajánlották. Az 1936 és 1937 évi határőrök társasága ez összegből csináltatta meg 18.989 lej értékben faragott kőoszlopokon álló belső emberi kapukat. Ideiktatjuk a társaság tagjainak névsorát: Máthé József, ifj. Bomhér András, Kovács Mózes, Fekete Mózes, Máthé Elek, Béres Mihály, Szabó István, Nagy Gábor, Ráduly József, Dáné Lajos, Fekete Miklós, Márton István, Fodor Lajos, Szabó Ézsaiás, Lakatos József, Dombi Mózés, id. Bomhér András, Kovács Ferenc, Szabó Dénes, Ráduly Sándor, Magyarai András, Béres Dénes, Orbán Sándor, Fodor Domokos, id. Orbán Sándor, Gábor Albert, Fazakas Jenő.

Az 1936 évben az összes rovat és adományok értéke 105.691 lej.

Néhai Gál József előző lelkész családtagjai 2000 lejjel járultak hozzá a kiadások fedezéséhez.

Az adományozások felolvasása után Kővári Jákab chinușui lelkész új serlegeket felavató alkalmi beszéde hangzott el s ezt követőleg *Bálint Odön* egyházköri esperes megható, közvetlen beszédben hívta az urvacsorához az ünnepi gyülekezetet, mely után a templomi ünnepség véget ért.

Az egész ünnepség azt a felemelő hatást és érzést váltotta ki a jelenvoltakból, hogy a népével együttérző pap megértésre, áldozatra és cselekvő munkára tudja vezetni népét. Ennek a szép megértésnek bizonyosága Fazakas Jenő kiváló ifju lelkész vezető munkája, áldozatkész, jóindulatu népével. Isten áldása virágoztassa tovább e kedves egyházközséget!

Este kedélyes, jóhangulatu társasvacsora volt, melyen számos pohárköszöntő hangzott el, melyek közül kiemelkedett kiváló hatásával Dr. Abrudbányay Ede képviselő hatalmas beszéde.

A püspök 14-én délelőtt Odorheiu felé tért haza, rövid látogatást téve Sigmond József odorheiu-i lelkésznel. Hazatérőben az I. G. Duca-i állomáson az ottani főgimnázium előjárósága Dr. Szolga

Ferenc igazgatóhelyettes vezetésével köszöntötte az átutazó püspököt s beszámolt röviden az ottani állapotokról.

A jól végzett főpásztori munka érzésével és kedves emlékével tért haza a püspök.

Reméljük Isten áldása fakad e munka nyomán.

p. t.

Megnyitó

**a treiscaune-köri D. F. U. Nőszövetsége
calnoci közgyűlésén. ***

Bizonyára él még emlékezetünkben, hogy 1933 novemberében tartott D. F. gyűlés alkalmával a treiscaunei nőszövetségek körileg is megszerveződtek, köri nőszövetséggé. Egy fontos láncszemmé kovácsolódtunk, mely hivatva van Országos Szövetségünk és az egyházközségi tagozatok között kapcsolatot létesíteni és ugyszólván megindítani a vérkeringést a szívtől, az Orsz. Szöv.-től, a végtagok, az egyházközségi tagozatok felé! Országos Szövetségünk örömmel fogadta ezen új szervezkedést s örömmel látná, ha már mind a 8 egyházkörünkben, jól működő köri nőszövetségek vennék föl a munkát a népünkért és egyházunkért való nemes harcban, de sajnos, még ez ideig csak 4 egyházkörben van köri alakulat s így azt mondhatjuk, hogy csak felemértékben van megszervezve unitárius nőfarsadalmunk. Ebben a tekintetben is elmaradtunk a főbbi kisebbségi egyházak mögött, kik már régen tul vannak a szervezkedés nehézségein. Iskolák, kórházak, napközi otthonok a beszédes bizonyosságai a megszervezett nőszövetségi munkának.

Nálunk is voltak és vannak gyönyörű célkitűzések, tervek, elgondolások, a véghezvitel ezernyi nehéz akadályával. Vannak érző nagy lelkek, kik sirnak Jeruzsálem pusztulásán, a mi sorsunk fölött, de tehetetlenül hull alá karjuk, mert rá kell jönniök, hogy csak pusztában kiáltoznak, hangjukat elnyeli a távol, visszhang sehonnan nem jön, s a kiáltó hang rezgésétől nincs ki megérezze, hogy hitünkéről, fajunkról, létünkéről van szó s mindezekért legelsősorban magunknak kell, pelikán módjára sulyos véráldozatot hozni. Ehelyett, élünk abban az ezer éven át belénk kényelmesedett gondolatban, „ej ráérünk arra még” — az nem az én gondom, — az nem az én dolgom, — az én munkám úgy sem segít stb. Nem akarjuk hinni s néha mosolygunk azokon, akik a statisztika kérlelhetetlen mikroszkopján mutatják meg sorsunk ezer veszedelmét. A tudatosan, tervszerűen elvesztésünkre, meggyérítésünkre irányuló mesterkedések sorozata örök titokként van kezelve s mi gyanúflanul megyünk lépre, valamennyi mind s nem látjuk a felénk tátogó szakadékot.

A legízesebb falatokban van elrejtve a mi veszedelmünk, a mi pusztulásunk (egyke, idegenekkel való összeházasodás stb.) s mi

* Közgyűlés egyhangu határozata alapján adatott közre.

gyanútlanul vesszük be az édes mérgeket, ami népünk csendes pusztulását, halálát jelenti. Úrrá lett fölöttünk a kényelemszeretet, a meggazdagodás vágya, a bármi áron való érvényesülés, érdekhajhászás s még a barátainkat sem a lelki adottságainkkal való együttérzés szerint választjuk meg, hanem anyagi és társadalmi előnyök, kapaszkodási vágyak stb. stb. kielégíthetése szempontjából. Megannyi ezer veszedelein, mit oly kevesen látnak s még kevesebb azoknak a száma, kik tenni is próbálnak ellene. Hol vagytok magyar édesanyák? asszonytestvéreim! Az élet frontarcosává kell lennetek! Csak ti védhetitek meg küszöbeink szent tisztaságát, őshagyományainkat, nyelvünk édeszengését, ragyogó multunk színes regéit, nemzeti ruháit, hitünk minden áldott adottságát! Oh, ha minden magyar anya tisztán, öntudatosan látná, érezné, hogy minő világformáló erő van az anyai hivatásban? Utalnom kell itt a nőszövetségek fontos hivatására, hol elsősorban az öntudatos, vallásos magyar anya ideálját kell a tagok elé állítani s arra buzdítani, serkenteni, hogy azt megközelíteni akarja minden magyar nőtestvérünk. Jó minékünk néha beszélni ezekről, hisz oly sokszor látjuk, hogy már a zsenge gyermeki lelkekbe hogyan csempésznek be idegen bálványokat, idegen szentségeket. Itt kell őrt állanotok magyar édesanyák! Erre a frontra hívlak nagy, szent küzdelemre! Itt a helyetek! Itt vigyázzatok! Mindig ébren legyetek!

Hogy ebben az őrtállásban megállhassa helyét valamennyi mind a nőszövetségek kell, hogy irányítást adjanak, biztassanak, bátorítsanak, sokszor gondolatokat, fogalmakat tisztázzanak, továbbá az összetartásban, szövetkezésben és együttérzésben rejlő hatalmas erkölcsi erőt sugározzanak. Tudatosan meg kell éreznünk végre, hogy csak egyesületekbe tömörülve, felelhetünk meg a kisebbségi sorsban ránk váró hivatásának és végre falvaink határain túl is kell tekintenünk s bizonyos lelki közösséget kell éreznünk a többi nőszövetségekkel, a körüli alakulatokkal és az Országos Szövetséggel is. Ezen alakulatok célja, hivatása, munkája mindannyiunk célja, hivatása, munkája kell, hogy legyen. De mindaddig, míg egyik szövetség nem érzi át a másik nehézségeit, míg az erősebb nem segíti a gyöngét, míg anyagilag, erkölcsileg nem támogatja egyik a másikat, még akkor sem, mikor azt könnyen tehetné, míg nem élünk vérátömlesztés lehetőségével, addig szervezetlenek, gyöngék és erőflenek maradunk.

Ezeket látom, ha visszapillantok ma a mi körüli nőszövetségünk 3 éves multjára, 3 évi munkájára. Még súlyos akadályaink vannak, állandó nehézségekkel kell küzdeni. Egyik helyen anyagi tehetetlenség, részvétlenség, más helyen szűk látókörűség, önzés, alkalmas helyiség hiánya s a falu asszonyainak összeférni nem tudása stb. stb. akadályai a nőszövetségi munkának. Elsősorban az egyházközségi alakulatokat kell kiépíteni. Az erős, életképes egyházközségi alakulatok aztán könnyen megteremtik a lüktető, jól működő körüli nőszövetségeket, melyek aztán erős pilléreivé válnának Országos szövetségünknek. Tudom, érzem, hogy a nőszövetségi munkának illetően teljesítése kötelességekkel, munkával, felelősséggel jár s legtöbbször méltatlan sérelmek

hordozását jelenti számunkra s mégis vállalnunk kell mindnyájunknak, mert ezt parancsolja kisebbségi sorsunk ezer veszedelme.

Mikor az önzetlen, szívvel, lélekkel, odaadással végzett munkáról beszélünk, meg kell emlékezni ennek a munkának egy elhunyt martirjáról, a f. év tavaszán elhunyt dr. Páll Gábornéról, ki a székely szöftes fölvirágoztatásáért, — székely asszonyok munkalehetőségéért — a székelyszöftesnek világi piaci versenyképességéért folytatott önzetlen köz munkájának harcában lett halálos martirjává a székely ügynek. Őszinte szívvel fájlatjuk, hogy a kisebbségi sorsunk ilyen kiváló front-harcosát veszítettük el s mennyi szép terv, jószág, erő és munka szállt vele sírba. Szálljon ránk örökségképen az ő fáradhatatlan munkássága s emléke nyomán szülessenek szent akarások és elhatározások fajunk és egyházunk fölvirágoztatására s a mi egy igaz Istenünk adjon erőt, kitartást és áldást minden nemes szándékunkhoz és mai együttes munkánkhoz.

Taar Gézáné
köri elnök,

FERENC.

Meséből versbe átirta: SZENTÁBRAHÁMI GÉZA.

FigyeljeteK a szavamra.
Mesét mondok gyermekek!
S e kis mese tartalmából
Tanulástot vegyeteK.

„Aki jó s leckéjét tudja,
Majd lesz annak pajtása
S az életben többre viszi,
Mint sok gazdag s rossz társa“.

A híres, nagy fővárosban
Élt egyszer egy kis gyerek;
Szegény cipészek Ference,
Kiknél volt baj rengeteg.

Ugy is tett a kis Ference,
Osztályában legjobb lett.
Tanítói, tanítói,
Dicsérték is módfelett.

Kopottas volt a ruhája,
A kabátja csupa folt;
Pajtása az iskolában
Ferencének nem sok volt.

Iskoláit elvégezve
Pap lett a kis Ferencből,
Tudása jutalma képpen
Most ő állott legelől.

Panaszolta az anyjának:
„Velem senki sem játszik,
Szegyelik, hogy rossz a ruhám
S nem szeretnek, úgy látszik“.

Később püspök lett belőle,
Híres ember, nagy tudós,
Bezzeg most volt sok barátja,
Ruhája meg biboros.

Szegény asszony biztatgatta
Szép szóval a kis fiát:
„Ne félj fiam, te csak tanulj,
Ugy leszel majd nagy diák.“

Ime itt van a tanulás,
Ne feledd el botorul:
Szegény gyermek is lesz híres,
Ha szorgalmasan tanul!

Templomszentelés Sighișoarán.

A sighișoarai unitárius egyházközség augusztus 30-án avatta fel új templomát nagy ünnepség keretében.

Méltóságos és Főfisztelendő Dr. Boros György püspök ur már 29-én délután családjával és kíséretével a városba érkezett, hol ünnepélyesen fogadták a város és a vármegye képviselői, valamint az egyházkör elnöke s az ünneplő egyházközség hívei.

Délután 6 órakor vallásos est volt a régi imateremben, hol a gyülekezet éneke után imát mondott Nagy Ferenc papnövendék az

A sighișoarai új unitárius templom.

Nagy ünnepségek keretében 1936 augusztus 30-án szentelte fel főt. dr. Boros György püspök ur a hívek nagy lelki öröme közepette.

imaháztól elbuesuzott s egyben a kulturtermet megnyitotta Dr. Boros György főpásztor, énekelt Kecskés Géza Nagy Jenő harmonium kíséretével s előadást tartott K. Kénossy Istvánné urasszony.

Este 9 órakor ismerkedési est volt helybeli és vidéki érdeklődők nagyszámu részvételével.

Augusztus 30-án d. e. 10 órakor kezdődött a templomavató istentisztelet, melyen a zsufolásig megtelt új templomban imát mondott Kelemen István köri esperes, Cherubini: Miatyánk c. darabját művészi hatással énekelte Puksáné Boros Irén énekművésznő, T.-né Nagy

Margit urasszony harmonium kíséretével. Hitépítő egyházi beszédet tartott Vári Albert teológiai dékán, szülő éneket adott elő Bede Emil lelkész. Az új templomot gondolatokban gazdag ünnepi beszéddel avatta fel és áldotta meg Dr. Boros György főpásztor. A templom építésének történetét Nagy Béla helybeli lelkész ismertette, ismételten meleg hálával áldozva névszerint mindazoknak, kik nemesszívű adományokkal lehetővé tették az új templom felépítését. Az adományok sorában kiemelkedő helyet foglal el Sighişoara város és Târnava-mare vármegye adománya. Az istentiszteletet urvacSORAOSZTÁS fejezte be, mellyel kapcsolatban beszédet és imákat Fekete Lajos köri jegyző mondott. Az új templomba be nem fért közönség részére a szabadban tartottak istentiszteletet, imát mondott Késmárky Miklós baraolti és egyházi beszédet tartott Simén Dániel fágáraşi lelkész.

A templom felavatása után Főfisztelendő püspök úr a lelkészi lakáson fogadta a különböző hatóságok, egyházak és testületek üdvözleteit. A görögkeleti, görög katolikus, római kath., szász, evangélikus, református egyházközösségek vezetői, a vármegyei subprefectus, városi primár, az unitárius lelkészkör, a helybeli unitárius egyházközösség vezetői Dr. György Zsigmond felügyelő gondnokkal s a templomot tervező mérnökök fejezték ki üdvözlésüket.

A népes közebéden számos pohárköszöntő hangzott el az ünnepi hangulatot kifejező ékesen szóló ajkáról.

Este 9 órakor a városháza nagytermében koncert volt. Négykezes zongoranyitányt játszottak: Iulia dr. Chelemen és T.-né Nagy Margit urasszonyok. Egyéni meglátásokban gazdag és tanulságos megnyitó előadást tartott Dr. Boros György püspök. Hegedű-zongora hangversenyt adtak elő: Dr. Weisskircher Ernő vármegyei főjegyző és Dr. Jakobi Róbert műszaki főtanácsos urak. Előadást tartott Dr. Abrudbányay Ede országgyűlési képviselő a D. F. E. elnöke. Fuvolán játszott Nagy Sándor zeneművészeti főiskolai hallgató Dr. Jakobi Róbert művészi zongorakíséretével. Virágénekeket és Grieg dalokat énekelt Puksáné Boros Irén énekművésznő. Az elragadó énekműveket Nagy Margit urasszony zongorán és Nagy Sándor fuvolán kísérték. Az estélyt Nagy Béla lelkész hatásos beszéddel zárta be. Műsor után tánc következett.

A templomavatási ünnepség mély hatást tett a messzi vidékről és helyből összesereglett közönségre s örökké emlékezetes lesz a kicsiny sighişoari unitárius egyházközösség életében. Az elért siker méltán töltötte el megnyugvással és jóleső érzéssel azoknak szívét, kik a nehéz időkben is meghozták áldozatukat, hogy az emberiséget boldogító békés eszmék erős otthonra találhassanak ez ujonnan felépült templomban.

Jelenvolt.

Uj lelkész Bucureştin. A megüresedett bucureşti lelkészi állásra a főfisztelendő Püspök úr a hívek egyhangú kérése alapján Lőrinczy Géza lupeni lelkészt nevezte ki. Ifjú szolgatársunknak az új és nagyon fontos állomáson jó szerencsét és sikeres munkát kívánunk.

Sz. 873/1936

U. P.

Főpásztori Üdvözlét. Unitárius Püspök.
Pál Ferenc ötvenéves papnak. Cluj, 1936 IX/16.
Oclandul.

A raresi szép ünnep értékét különösképen növelte Pál Ferenc nyugalmazott esperes-lelkész szereplése. Ő mondotta az ünnepélyt megnyitó áhitatos imádságot. Hangja erőteljes hullámain ott lebegett aranyozott színével 50 év elmúltának megható emléke. Ez a nemes gondolkozásu, fisztaszivü és miveltlekkü unitárius pap ezelőtt 50 esztendővel itt Rareşen kezdette szolgálatát az Urnak, kit ő oly hiven szeretett és imádott mind mostanáig. Négy esztendő munkája régen eltűnt, de a most lezajlott nagyszerü ünnep megmutatta, hogy az alap, amely ötven éve vettetett szilárd volt és akik az akkor ifju, lelkes, sudár természetü papot hallgatták, megfogadták jó tanácsait s az ifjabb nemzedék kész akarattal hallgatott az uj pap tanácsára és lön megújult templomuk, de megújult ott minden.

Visszahangzik lelkemben az a meleg, szünni nem akaró áldás-hintés a Pál Ferenc ajakáról és sietek ott lenni mellette és mindig hűséges életpárja mellett, azon a csendes emlékünepen, amely a szép kertes Pál-házban fog a multra visszatekintve megnyugvást szerezni a papi párnak, kik hívek voltak raresi után az oclandi gyülekezethez mindvégig. Ennek köszönik a boldog, csendes, megérdemelt nyugalmat s a főpásztor s minden unitárius tiszteletét és szeretetét.

P. H.

Atyafiságos szeretettel:
 Dr. Boros György
 püspök.

Unitárius tanítóink tájékoztatására. Az Unitárius Tanítók Általános Egyesületének közgyűlési határozata folytán „*A gyümölcs-termelés jelentősége és haszna népünk gazdasági életében*” című pályadíjnyertes munkát az Egyesület, *mint saját tulajdonát* megjelenteti 5 lejes népies kiadásban (harmadfél ivnyi, 40 oldal körüli terjedelemben), hogy bárki a legkönnyebb módon hozzájuthasson e nagyon fontos foglalkozási ágban szükséges tudnivalók ismeretéhez. Közgyűlés határozatából 2000 példányt az Egyesület elnöksége szétküld felekezeti tanítóink között arányosan felosztva a nép közötti elhelyezés végett. Mindenik tanítószemély részére eső példányszámok árát az illető f. évi november havi központi járulékából az elnökség levonja az Egyesület beindítandó *segélyalapja* javára. Aki ezen határozat ellen addig írásban nem jelenti be ellenvetését, az beleegyezést jelent. Felkérem Egyesületünk minden tagját, hogy ezen, mint minden lehető alkalommal és módon igyekezzék közreműködésével a létrehozandó segélyalapgyarapítására minél hathatósabb tevékenységet fejteni ki, hogy majd segíteni tudjon Egyesületünk is, ha valamelyikünk hozzátartozóját a balsors a segély keserü kenyerére juttatná, vagy valamely nemes főrekvésében támogathatná! Tekintse mindenki közös ügyünknek!

Cluj, 1936. szept. 21.

Pataktalvi Zsigmond,
 tanítóegyesületi elnök. J

Dr. Gál Kelemen: *Kilyéni Ferencz József unitárius püspök élete és kora.* Háromnegyed század az unitárius egyház történetéből. Augusztus hó utolsó napjaiban hagyta el a sajtót Dr. Gál Kelemennek ez a jeles, bámulatos nagy anyagot tartalmazó műve. Ferencz József nemcsak egyike a legnagyobb püspökeinknek, hanem az a kor is, amelyben munkálkodott, a legérdekesebb és egy része a legszebb kora egyháztörténelmünknek. Ez a kor telve van a legváltozatosabb átalakulásokkal, nagy történelmi fordulatokkal. A múlt század ötvenes éveiben egyházunk nagy próbát állott ki az elnyomatás szomorú korszakában, de a próbát nagyszerűen kiállotta, a jobb jövő reményében rákészült a szabadelvű korszakra, mely egyházunk aranykorának nevezhető. A kibontakozó szabadelvű korszakban az unitáriusok nagy szerepet vittek és ezek között Ferencz József írói és általában közéleti jelentőségét az ügy fontosságához méltóan tárgyalja. Ez a rész a könyv legérdekesebb részeihez tartozik s a tárgyilagosan elmondott események és helyes bíráló észrevételek után is egész nagy sora marad a megfontolandó kérdéseknek, melyek további megfontolásokra, gondolkozásra és munkára készítenek. Ezen a nyomon még sok kérdés tisztázható, mert éppen a Ferencz József élete és munkássága a legjobb bizonyíték arra, hogy a szabadelvűség helyes útja éppen a kereszténység szíve közepébe vezet s nem a fölszines, divatos, hebehurgya gondolkozásra. Minthogy a püspök éber figyelme kiterjedett az egyházi élet minden megnyilvánulására, a jeles könyv minden egyházi szerv és alakulatnak is a történetét adja. Így részletesen foglalkozik az egyház közigazgatásával, a nevelésüggyel, a misszióüggyel, az egyházi irodalommal és az egyház kebelében keletkezett minden egyesülettel s mindenikkel a legalaposabb tanulmány alapján, végül pedig Ferencz József szellemi alkatával és jelentőségével. Ez a könyv egyike a legalaposabb munkáknak. Dicséretre nem szorul. Csak annyit mondunk: Méltó ahhoz, akiről szól és aki írta. Ára 150 lej.

Dr. Fazakas János: *Az ardeali magyar ifjuság önvédelme.* 24 oldalra terjedő füzet, amely igazi lelkesedésből és komoly megfontolásból származott. Szerzőnek a nyári ifjusági konferencián nagy lelkesedéssel fogadott előadását adta ki az ifjusági egylet, hogy minél szélesebb körben foglalkozhassanak ezzel a kérdéssel. A jelesen megírt füzet részletes ismertetésébe nem bocsátkozunk, mert nem akarunk senkit felmenteni az olyasága alól, csak annyit jegyzünk meg, hogy

mostani sorsunk leglényegesebb kérdése, a jelen és a jövő kérdése van előnkbe tárva az élniakarás eszközeinek és a jövő megnyerhetőségének szempontjából. Ára 5 lej.

Imák, beszédek és előadások a braşovi unitárius templom-avatás alkalmával. Tartalma: Ima, Benedek Gábor. Szent-Iványi Sándor: Az imádság háza. (Templomszentelési beszéd.) Dr. Boros György: Templomszentelés Braşovban. Taar Géza: A gyermek. Benedek Gábor: Emlékezés Kádár Sándor siremlékénél. Dr. Ferenczy Géza: Megnyitó beszéd. Dr. Szent-Iványi Gábor: Bezáró beszéd. Taar Geza: A templom szükségessége. Kovács Lajos: A braşovi unitárius egyházközség megalapítása, küzdelmei és célhoz jutása. Dr. Abrudbányay Ede: Az unitarizmus lényege. A szép kiállítású tartalmas füzet egyházunk kiváló férfainak a templomszentelés történelmi eseménye alkalmával kifejezésre juttatott megnyilatkozásait tartalmazza. Örömmel ajánljuk olvasóinknak a megszerzését. Ára 20 lej.

Az Unitárius Naptár napokban elhagyja a sajtót. A szerkesztésnél kiváló gond van fordítva a vásárok hibátlan megjelölésére, sok hasznos tudnivalókra és érdekes, alkalmi olvasmányok összegyűjtésére. Kahlfürst Imre nyomdatulajdonos afia, aki a legolcsóbb ajánlatot tette a naptár kiadására, mint buzgó hittestvérünk, mindent megtesz a nyomdatechnika segítségével, hogy mindenképpen szép és gazdag tartalmu naptárt állíthassunk elő. Noha a nyomdai árak jelentőst emelkedtek, Kahlfürst Imre afia áldozatával a tavalyi árban (ámbr több cikket hoz), 12 lejben árusítjuk a mult évi föltételek mellett. Kérjük kedves lelkészkartársainkat, hogy támogassák e naptárt, tegyenek meg minden tehetőt a terjesztése érdekében. Szerk.

Pálffi Márton irodalmi alapra befizettek: Abrudbányai Ürmössy Jenő ny. CFR fiztviselő 100 lej. Kovács Lajos esperes 100 lej, Dr. Taglicht Samu ügyvéd 200 lej. Itt említjük meg, hogy Pálffi Márton halála alkalmából Gálffi Zsigmond kollégiumi igazgatóhoz sok részvétlívirat és levél érkezett. Ezek közül érdemesnek tartjuk Gyulai Zoltán debreceni egyetemi tanárnak leveléből közölni a következőket: „Elolvastam a kis életrajzodat róla és a temetést és hirtelen felevenedett bennem minden emlék, ami engem Pálffi Mártonhoz fűzött. A fülembé cseng még kedves szava, szép csengésü hangja, amiben minden körülmények között benne volt egy határtalanul meleg szív tiszta szeretete. Pálffi Márton volt az a tanárom egész életemben, akire mindig egy leirhatatlan meleg érzéssel gondoltam és gondolok vissza. Ha valakivel találkoztam Clujról, első kérdésem mindig Pálffi Márton volt. Mindig készültem, hogy egyszer Clujra megyek és mindig az volt a gondolatom, hogy vele egy pár órát elbeszélgessek. Most már ennek vége és egész életemben fogom sajnálni, hogy ez a találkozás már örökre elmaradt. Annyi órájára visszaemlékezem, apró egyes mondasaira, sok tanácsaira, aminek és sok helyen hasznát vettem. Nem tudom elfojtani a könnyeimet, mert egy olyan meleg érzéssel voltam mindig iránta, amilyennel nem voltam senki más tanárom iránt. Szerettem volna, ha ezt egyszer megmondhattam volna neki, de most már hiába. Kedves Zsiga, nem tudom a címét sem a feleségének,

sem a lányainak, de kérlek, add át mindenkinek a részvéteimet és azt, hogy a gyászukban a legmélyebb érzéssel részt veszek. A szegény Pálffi tanár ur nevelt lányát, Gizellát, feltétlenül értesítsed, mert ő együttjárt egyik hugommal és személyesen ismertem, egypárszor elvittem őket cukrászdába, igen aranyos teremfés volt és örvendek, hogy most olvasom, hogy végzett és férjhez ment. Hihetetlen veszteség ez a gymnasiumra és az egyházra is és kérlek szépen, hogy mindenütt a részvéteimet tolmácsolod. Neked a gymnasium vezetéséhez erőt és egészséget. Melegen üdvözlöm a volt tanárimat, akik még ott vannak és ifj. Hadházy Sándort, aki nekem volt priváttanítványom egyideig. Szeretettel ölel *Gyulai Zoltán*.

S. Nagy László: Lélek-harcok. Regény a magyar ujjaszületés korából. Cluj, 1936, 153 l. Száz éve, hogy a magyar történelmi regény megalapítójának, Báró Jósika Miklósnak „Abafi” című regénye megjelent. Az „Erdélyi Szemle”, fennállásának 20-ik évét maradó emlékekkel igyekezett megörökíteni s kiadta a „Lélek-harcok” című regényt.

A könyv bevezető része buzgó ardeali hazafiakat vázol, akik minden áldozatra készek voltak „nyelvünk dicsőségének s a nemzeti tiszta érzés gyarapításának” előmozdítására. Nemes lelkeket elevenít fel, akik mindent elkövetnek a magyar színészetnek emeléséért s régi nagy színészeink ajkain a magyar szó tüzes csattogása örök uralmat szerzett nemzeti nyelvünknek a német és latin nyelvek felett s főuraink, akik addig lenézték, póriának, jobbágy nyelvnek tekintették a magyar nyelvet, szépen csengő nyelvünkön kezdenek beszélni és írni.

Tulajdonképeni célja a regénynek az, hogy a magyar regényirodalom atyjának, Jósika Miklósnak alakját megelevenítse, ami sikerült is az írónak. Megjelenik előttünk az ifju Jósika Miklós alakja, aki már az iskola padjaiban katonai dicsőségről álmodik s 17 éves korában a katonai pályára megy. Előbb Galiciába vonul, nemsokára hadnagy lesz, Olaszországban pedig személyes bátorságának olyan kiváló jelét adta, hogy főhadnaggyá léptették elő s 21 éves korában már kapitány. Majd Bécsbe rendelik ezredét s a császárvárosban káprázatos élet várt a 21 éves délceg kapitányra, a legfényesebb szalonokna dédelgetett vendége s általánosan vidám századosnak nevezték a bécsiek. 1815-ben résztvevett a franciaországi hadjáratban s onnan visszajöve, Bécsben irodalommal és művészettel foglalkozott, sokat olvasott de társaságba állandóan járt. Egy udvari bálon ismerte meg a gyönyörűség Kállay Erzsébetet, akit 1818-ban nőül vett. Clujra hozta fiatal feleségét, akinek eleinte tetszett Cluj főúri társasága. Jósika nagyon szerette feleségét, de Ardealhoz anyyi emlék kötötte s az Ardeal sorsán való javítást annyira szívére vette, hogy lemondott tisztirangjáról s egyik birtokán gazdálkodni kezdett és pedig szép eredményel. Hiába minden igyekezete, felesége szeszélye után kénytelen igazodni, aki megunt, szinte gyűlölte Ardealt. Előbb felesége szüleinek birtokára mennek, de Jósika sehogy sem tudta megszokni a szabolcsi dárídós életet. Visszajönnek Ardealba, majd Felsőmagyarországon utazgatnak, s azután Pesten telepednek le, ahol Jósika állandóan érint-

kezik a szellemi és politikai élet kiválóságaival. Majd Jósika újra viszsza-
szajó Ardealba s a politikai küzdelmekben az ellenzékhez csatlakozik,
amiért a Nyírségen mulatozó felesége szemrehányást tett neki. Jósika
meglátogatta feleségét, de az úgy fogadta, hogy erre 1847-ben elvált
nejétől. A vidám kapitányból szomorú, surdu=ki remete lett, de később
nőül vette Podmaniczky Juliát. A szabadságharcban tevékeny részt
vett s ezért a sirtai fegyverletétel után menekülnie kellett.

Bár némelykor túl modern akar lenni pl.: „nagyon benne fi-
cánkolt már a tenni vágyás csikója“ s a régi és tájszavakat nem min-
dig a legszerencsésebben használja, mint pl.: „Jósika pedig ujfent
Stellára gondolt“, de mégis dicséretreméltó élvezetes munka, mert
Ardeal rajongó szeretete ömlik át minden során.

S. Nagy László: Az Unitárius Irodalmi Társaság története. Cluj, 1936. I. G. Ducán, ahol annyi szép és nemes gon-
dolat született, 1918-ban felvetették egy unitárius irodalmi társaság
eszméjét. Két év múlva, 1920. aug. 28-án megalakult az Unitárius
Irodalmi Társaság. Dr. Borbély István volt az Irodalmi Társaság első
főtitkára, lemondása után S. Nagy Lászlót választották meg, aki mint
főtitkár most tizenöt év munkásságát ismerteti a fenti címen világos,
szép stílusban. Az Irodalmi Társaság azért kezdhette meg szép ered-
ménnyel áldásos működését, mert Dr. Ferenczy Gézában egy bőkezű
pártfogóra talált, akinek adományából pályatételeket tűzött ki. Majd
vándorgyűléseket tartottak s ezek a vidéki kirándulások termékeny ha-
tásúak voltak, mind vallási, mint faji szempontból. Nagy jelentőségűek
voltak a Clujon tartott irodalmi előadások is. Anyagi nehézségek miatt
a vándorgyűléseket az Irodalmi Társaságnak be kellett szüntetnie s e
helyett minden erejét, könyvek és irodalmi értékű munkák kiadására
fordította s mindezekkel nagyban hozzájárult a magyaryelvű kultúra
emelésére. S. Nagy László pontos, lelkiismeretes munkát végzett a
27 oldalra terjedő füzet megírásával s kívánjuk, hogy az Irodalmi Tár-
saság szép működéséről ne csak a múltban, hanem a jövőben is be-
szélhessünk.

Szentmártoni Kálmán.

Dávid Ferenc követője...

Irta: SZENTÁBRAHÁMI GÉZA.

*Dávid Ferenc követője
Vagyok s leszek míg élek,
Az igazat kimondani nem
És követni nem félek.*

*Mint Dávid, a pásztor fiu,
Legyőzte Goliátot,
Dávid Ferenc hite is majd
Meggyőzi a világot.*

*Már eddig is messze terjedt,
Haladott az egységhit,
Ardealtól el Indiáig
Husz-millió követik.*

*A világ nagy tudósi
Vallják a mi hitünket
S nap-nap után többen lesznek
Kik követnek bennünket.*

*Unitárius nevemre
Ezért büszke is leszek
S egyházamért, bárhol legyek,
Mindig, mindent megteszek.*

Rovatvezető: Ifj. Hadházy Sándor.

AZ EGYLET BARÁTAIHOZ! Sajnálattal kell értesítenünk olvasóinkat, tagtársainkat, hogy az előfizetési és tagsági díjak nem folynak be a megkívánt mértékben, már pedig egyesületet, szervezetet nem lehet másképpen fenntartani, csak bizonyos pénzalappal. Arra kérjük tehát a hátralékosokat, hogy szíveskedjenek tagsági és előfizetési díjaikat minél előbb rendezni. Az Unitárius Közlöny előfizetési ára egy évre 36 lei, tagsági díj egy évre 60 lei; alapítói díj egyszerűségekorára 1000 lei. A tagok (rendes és alapítók) a tagsági díj fejében az U. Közlönyt minden külön díj nélkül ingyen kapják. Lépjen be tehát az alapító tagok sorába, az 1000 lej tagsági díj 3 év alatt is fizethető s ezzel egész életében teljesjogú tagja lesz egyletünknek.

Évmegnyitó ünnepély a cluji főgimnáziumban. Szeptember hó 15-én délelőtt 11 órakor volt a cluji főgimnáziumnak ünnepélyes megnyitója, melyen Benczédi Pál vallásnádár imája után Gálffy Zsigmond igazgató tartott tartalmas megnyitó beszédet, kiemelve a felekezeti iskolák fontosságát a nevelés szempontjából. Dr. Ferencz József felügyelő gondnok üdvözölte a tanuló ifjúságot és a tanári kart, dr. Boros György püspök pedig Isten áldását kérte az iskolára, a tanuló ifjúságra és az egyházra. A beiratkozott tanulók száma 186, a múlt évinél jóval több.

Orgonaszentelés Cornestín. Szeptember hó 20-án felehetetlen ünnep volt a Cornestín egyházközségünknek megújított orgonájának felszentelése alkalmából. Az orgonaszentelési beszédet Nagy Dénes tartotta, aki tartalmas beszédével mély hatást ért el. A kántori teendőket pedig Erdős Mihály végezte a föle megszokott művészettel. Gálffy Lőrincz teológiai tanár pedig a szép ünnepélyhez méltó tartalmú, buzdító beszéddel emelte a bensőséges ünnepély színvonalát. Megemlítendő, hogy a javittatási költségeket 5000 lei értékben Márton Ferenc és neje Gyulai Rózsa ajándékozták, kiknek az emlékokmányt Árkosi Tamás helybeli esperes-lelkész nyújtotta át az érdemet elismerő, hálás szavak kíséretében. Isten áldása legyen a jószívű adakozók s a munkás egyházközség minden tagján.

Lelkészválasztás Cheian. Korábban hírt adtunk arról, hogy Balázs Ferenc cheiai lelkész hosszas betegségére való tekintettel kérte a szolgálat alól való felmentését és az egyházi főhatóság kérését teljesítette is. Az így megüresedett lelkészi állásra a lelkészválasztás szept. 20-án meg történt s a hét pályázó közül csaknem egyhangú lelkesedéssel Kökössy Kálmán band-i s. lelkész választatott meg s a főt. püspök ur ki is nevezte. Jó szerencsét és sikert kívánunk az új munkakörben ifjú szolgatársunknak.

Az I. G. Duca i Unitárius Főgimnázium cserkészcsapata résztvett a f. év augusztus 5-23 napjain tartott Braşov-Poiana-i nemzeti nagy táborzáson (IV. Jamboree Naţională) 22 cserkésszel és 2 parancsnokkal. Ez a táborzás élénk bizonyosága volt az öntudatos gyakorlati cserkész munkának. A Tábor munkája és külső képe, ugyszintén a cserkészek által készített és a Jamboree-i kiállításon bemutatott cserkészerényeket ábrázoló szobrocskák és fametszetek a Nagy-parancsnokság legmagasabb elismerését is megnyerte. Itt lakott a Cluj-i testvérgimnázium 5 cserkésze is. Itt örömmel tapasztalhattuk a két intézet bensőséges baráti voltát. Két heti táborozás után a cserkészcsapat megtekintette a város nevezetességeit és kirándulásokat tett a Braşov-környéki hegyekre (Schuller, Krisztina-csucs, Nagyköhavas, Cenk). Kirándulásai alatt a Braşovi unitárius egyházközség és nőegylet vette körül és látta vendégül a cserkészcsapatot. A cserkészcsapat vezetői Péterffy Gyula zenetanár századparancsnok és Bede Emil s. lelkész rajparancsnok voltak. A csapatnak e helyről is újabb sikereket és jó munkát kívánunk.

Szopos—Tóth festőművészek rajz és festészeti kurzusa.

A múlt iskolai évben egy kitűnő eredményt felmutató és a művészi szakkörök által is elismert rajz- és festészeti kurzus f. évi október 1-én délután 3 órakor megint megnyílik az unitárius gimnáziumban (Cluj, Cal. Marechal Foch 12., II. em. 6.) Jelentkezni lehet fenti intézet portásánál kifizetve iven, vagy a kurzus megkezdésekor. Órák kedden és csütörtökön délután 3—5. Felvétetnek mindenféle koru növendékek mindkét nemből.

Egyházi ünnepség Colteştin. Lélekemelő szép ünnepélyt rendezett f. é. aug. 30-án Colteşti unitárius egyházunk előjárósága, illetve kitűnően szervezett „Nőszövetsége“ abból az alkalomból, hogy az egyház hívei még a XVI-ik században épült öreg templomukat és a tornyot önkönytes közadakozásból valósággal újáteremtették. Az alig 50—60 tagból álló Nőszövetség a régi rozoga, leszerelt orgona helyett — tisztán a maga erejéből — egy nyolc változatu, külsejében is meglepő szép, új orgonával ajándékozta meg saját egyházát s azonkívül értékes szőnyegekkel, padokat és karzatokat diszító plüssdraperiákkal diszítette fel a templomot, melyet ez alkalommal újra is pádi-mentumoztatott. Gál Gyuláné tiszteletes asszony eleven elnökségének alig 3 éves működése alatt 100 ezer lejt meghaladó összeggel járult ez a minden dicsőretet megérdemlő lelkes Nőszövetség egyházuk építéséhez. Sok egyházközségünk példát vehetne róla. A templomi ünnepségen Benczédi Domokos lendületes, tömör predikációja, Árkosy esperes ünnepi beszéde és orgonaszentelője, Gál Gyuláné és Tétéki

József szobrászművész gyönyörű duett éneke, a dalárda szereplése méltó keretet adtak annak a mély tartalmu püspöki üdvözlő leiratnak, mit Dr. Mikó Lőrinc egyh. titkár olvasott fel. Az egyház multjáról Gál Gy. lelkész emlékezett meg. Majd bankett és este bál fejezte be a szép és kedves ünnepséget.

Jelenvolt.

A medişori unitárius bucsu. A homorodi unitárius bucsuval egyidőben, augusztus 16-án volt a medişori, melyet 8 év előtt Dr. Kiss Elek teológiai tanár kezdeményezett. Az idén mintegy másfélezer ember vett részt kb. 50 faluból és néhány városból az összejövetelen, amely már teljesen lelkiszükséglete lett falusi hiveinknek. Imát mondott Pap Ferenc, közre énekelt Szász Dénes, egyházi beszédet tartott Pálffy Árpád lelkész. Beszélt Dr. Kiss Elek, kit régi hivei rezesbandával tiszteltek meg ez alkalommal hegyi lakjában s d. u. két helyen is táncolt az összejött hatalmas néptömeg, éjjel pedig a faluban, a színházban.

Az összejövetel nagyságát mutatja, hogy a sighişoarai pogácsás sátor s mintegy 12 dinyés- és gyümölcsös szekér is volt a helyszínén. Az összejövetelen 10 lelkész vett részt.

Orgonaszentelés Goagiuban. Szept. 13-án szentelte fel Katona Ferenc esperes a 26.000 lejjel ujjáépített orgonát, mikor az egyházi beszédet Dr. Kiss Elek th. tanár mondta. Derék munkát végzett a lelkész s a kántor áldozatkész hiveivel együtt. Isten fáradozásait áldja és szentelje meg.

A treiscauneköri D. F. U. Nőkszövetsége f. év jul. 16-án tartotta rendes közgyűlését calnicon 100-nál több köri és helyi érdeklődő unitárius asszony jelenlétében. A gyűlésnek kimagasló pontjai voltak a Dr. Fekete Sándorné orvosnő szakszerű értékes előadása a csecsemő-gondozásról, Rostás Dénesné gyönyörű hegedűjátéka, Mátyás Gyula és Incze Béla tanítók kíséretével, továbbá a Deák Piroska tanítónő gyönyörű szavalata. Titkári jelentés, perselyek fölbontása, pénztári jelentés és Országos Szöv. leiratainak s egyleti ügyek megbeszélése után lelkiekben gazdagon távoztunk s örült a lelkünk, hogy a lelki kincsek mellett a közgyűlés némi anyagi támogatásban is részesíthette a sok nehézséggel küzdő, kulturházat építő nőszövetségeket. A közgyűlést követő banketten s az egész időzésünk alatt örömmel éreztük a helybeliek kedves vendégszeretetét, élükön Rostás Dénesné tiszteletes asszony bájos kedvességével és mindenre kiterjedő figyelmességével. Calnicon szép új élet kezdődik. Isten áldása legyen minden főrekvésünkön.

Egy jelenvolt.

Tanítóink figyelmébe! A „Magyar Népegészségügyi Szemle“ magyar elgondoláson felépülő, népszerű egészségügyi, embervédelmi, népnevelő havi folyóirat, mely a jövő kiépítését szolgálja s így megérdemli úgy népünk, mint magunk szempontjából a meleg támogatást, mert az is támogat minket igen hasznos, gyakorlati tanácsaival. A lap szerkesztője és kiadója a tanítói karnak 50%-os kedvezménnyel ajánlja, vagyis évi 60 lejért, 120 helyett. Nagyon érdemes, hogy a megrendelésnek módját találjuk. Ha esetleg saját részünkre nem tehetnők, az esetben is kívánatos lenne az iskolai költségvetésbe belefoglalva az iskola, vagy azonkívül egyleteink számára is megrendelni az igen hasz-

nos egészségügyi szolgálatot tevő, szükséges tudnivalókat közlő havi folyóiratot. Mutatványszámait átlapozva, legmelegebben tudom ajánlani. Szerkesztő: Dr. Schmidt Béla, Târgu-Mureș, Str. Eminescu 4; kiadóhivatal: (Str. Sft. Gheorghe 20).

Patakfalvi Zsigmond,
tanító-egyesületi elnök.

Unitárius felekezeti tanítók nyári gyűlése. 1936 augusztus

26-án az „Unitárius Általános Tanító-Egyesület“ I. G. Ducan gyűlést tartott az unitárius elemi iskola helyiségében, ahol 21 unitárius tanítónk jelent meg. A gyűlés d. e. 9 órakor kezdődött az iskola tantervében, Patakfalvi Zsigmond egyesületi elnök tartalmas megnyitójának felolvasásával. A gyűlés tárgysorozata mindvégig kellő komolysággal és szakértelemmel folyt le. Különösen kiemelkedő Régeni Áronnak az új tanterv alapján a kézimunka tanításról tartott tanulmánya, amely irányelveket adott tanítóságunknak e tárgy eredményes tanítására. Fazakas Sándor „A gyermek lelki nevelése“ c. felolvasása komoly tanulmány és munkásságáról tesz bizonyosságot. Patakfalvi Zsigmond „Ádám Almája“ jellegű pályamunkájáért, amely 1000 lej díjjal jutalmaztatott, fogadja kartársi ószinte gratulációkat e helyen is.

A tárgysorozat utolsó pontjaként az egyesület tisztikarának választása következett, amidőn Patakfalvi Zsigmond elnök, elnöki minőségben újra választatott, Régeni Áron ny. tanító egyesületi alelnököt ismételten a magunkénak mondhatjuk ugyanazon tiszttségben, Benczédi Márton jegyzőnek, Péter Róza pénztárnoknak választatott. A gyűlés befejezésekképpen Dr. Elekes Domokos k. f. g. afia elismerését fejezte ki tanítóságunknak a komoly munkáért. Közébed a konviktusban volt, Lőrinczy László a gazdasági iskolát megmutatta, miáltal megismerte a tanítóság e kitűnő intézményt.

Szükséges is lenne nekünk a gyakoribb találkozás és eszmecsere folytatás, hisz kisebbségi tanítói életünk, annyi megpróbáltatásnak van kitéve s annyszor csüggedünk el az élet nehéz próbái között, melyekre egy-egy ilyen összejövetel csak új erőt, hitet és bizalmat adhat, nehéz tanítói munkánk elvégzéséhez.

László Ferenc.

Házasságkötés. Erdős Mihály turdai énekvezér fia szept. 1-én házasságot kötött Kolozsváry Riza áll. tanítónővel. Istennek áldása legyen új frigykötésükön.

Az Egyetemes Unitárius Lelkészkör 1936 aug. 18—20. napjain Diciosánmartinban tartott Lelkésztovábbképző Konferenciáján Fikker János: Káténk reformja c. előadásával kapcsolatban alábbi határozatot hozta: „Az Egyetemes Unitárius Lelkészkör felkéri mindazokat, kik Káténk reformjának nagyfontosságú munkájában részt óhajtanak venni, sziveskedjenek e célt szolgáló dolgozataikat 1937 október 30-ig benyújtani az Egyetemes Lelkészkör elnökéhez további tárgyaltatás céljára. A lelkeskörök különösképpen foglalkozzanak e kérdéssel.“
Simonești—Armeni 1936 szept. 5. — *Pál Dénes*, e. l. k. elnök.
Fekete Lajos, e. l. k. jegyző.

Az „Unitárius Közlöny“ megjelenik havonta.
Szerkesztő: Benczédi Pál.

Tipografia „PALLAS“ könyvnyomda Cluj, Str. Vlahuța 3.

XLVI. évf.

Cluj, 1936. november

Cenzurat.

11. szám

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉBŐL

KIADJA A DÁVID FERENC EG. Románia

Alapította : DR. BOROS GYÖRGY.

Boros Jenő. 1894-1936.

Melencan Lajos tándár nr 3000
 Cluj, 1936. november 18.

Boros Jenő.
(1894—1936.)

Megreszket a toll a kezemben, mikor e nevet leírom s fekete kerettel a multnak adom.

Adom azzal az erős meghagyással, hogy csiszolt márványlapra vésse fel a nevét s így mutassa fel mindig a jelennek, a jövő számára. Tudom, érzem, hogy a „multnak“ is nagy a felelősége, nehéz a terheltsége. Testben porrá lett elődök emlékeit kell aranykereteznie, fényképeket kell megőriznie úgy, hogy a mindenkori jelen eseményképekkel, ideálokkal legyen tele.

A jelen feledhet, a mult nem. Raktároz! Minket az emlékekről elfordíthat a küzdés, a gond, a harc, amelyet az étellel tolytatunk, a multnak azonban meg kell őriznie a sárgult foliansokat, a betemetett sírokat, hordoznia kell vállain a nehéz sírköveket, mert ezt mi megköveteljük tőle, s ha vagy egyszer hozzáfordulunk, minden kérdésünkre választ kell adnia. A fáraók sírjáról négyezer év múlva is felvilágosítást ad s a betömött kutakról regéket mesél.

Amilyen sorban állunk a sírokat a temető kertben, olyan rendben adunk át mindent neked, Te nagy Mult, mindent magába szívó, követelő, éhes történelem, míg mi is majd karjaid közé menekülünk a sors ostorcsapásai előtt, s eggyé leszünk azokkal, kik a nemes harcot megharcolták már.

A jövő embere az ő jelenében beszélni kezd a multtal, s iskolánk történelméből olvassa a heroikus küzdelet, s megismerkedik a „társadalom áldozatkészségével“, melyben évekig ez iskola állott, egy névvel fog találkozni, mely mellett áhitatos érzelmek között áll meg, s megdöbben a rövid élet lezajlásán, 42 esztendőnek történetén.

Itt élt és állta őrhelyét. Állt a nemes hivatásának lelkiismeretes betöltésével, lelkének odaadó készségével, s bár többször cserélhetett volna iskolát, azt elhagyni, melyben növekedett, nem tudta soha.

Turdenin született 1894-ben, ősi nemes székely családnak volt a gyermeke. Az elemi iskola elvégzése után, az I. G. Duca-i gimnáziumnak lett jeles növendéke.

Érettségi bizonyítványt 1911—1912-iki évben szerzett a duji főgimnáziumban. Az egyetemen mint német és magyar nyelvszakos végzett, közben volt a lóárkok lakója s végigküzdötte a világháború ezer rémét. Mint segédtanár s internátusi felügyelő 1919-ben nyert alkalmazást az I. G. Duca-i gimnáziumnál, hol 1921-ben rendes tanár lesz.

Tovább tanult s 1925 november hó 27-én megszerzi a lelkész-képesítő bizonyítványt. 1934 őszén mint igazgató vette át a főgimnázium vezetését s másfél évi buzgó, odaadó munkája után írjuk nekrológiát.

Alelnöke volt a Kaszinónak s a köri Dávid Ferenc Egyletnek több éven át vezetője, lelke, alelnöke.

Tanítványait végtelen szeretettel ölelte körül, s a legkisebb diák-
tól a legnagyobbig, mindenik szeretettel csüngött rajta, a fiatal igazgatón.

1926 decemberétől 1927 májusáig a párisi egyetemen gyarapí-
totta ismereteit, honnan visszavárta felesége s egy kis szőke gyermek.

Azok közé tartozott, akik csak szeretni tudnak, s kiknek meg-
jelenése, társalgása mindig kellemes, kedves és szeretetreméltó. Az
iskolában komoly tanár és igazgató, a családban jó férj, apa és mos-
toha apa, barátai körében igaz, őszinte barát. Benne barátai is veszi-
tettek annyit, mint a legközelebb hozzátartozói.

Gyakran látogatott el szülőfalujában, s boldog volt, mikor az
igazgató-lakás udvarára berobogott az öreg székely, az édes apja vagy
a testvérek közül egy.

Mindezekről már csak a múlt beszél, s mi megdöbbenve állunk
sirdombja mellett, melynek márványlapján csak ez a felirat állhat:

„Az igazak fénylenek, mint a nap a mennyeknek országában“.

—Ü—

„A DEVAI RAB.“

Kezén bilincs... annyi dicsőség után
Déva várában senyved a „Rab“.
Gunyos kacajban hahotázhatik
A „nagy Beteg“ felett győzelmes had.
A „hítség szabadság bátor Harcosa“
Az „Egy Isten küzdő Bajnoka“
Im letiporva, megláncolva már...
Börtöne ajtaján hétpecsétes zár!

A három híres régi vár,
A „kerek“ hirdetik szavát,
A „kincses város“ vállain viszi
Nagy templomába „szeretett fiát“.
És mégis-mégis börtön a bére
Mártíroknak bus rabbilincse
Az osztályrésze annyi harc után! ?
Ujjonghat hát a „bűn“ nagy diadalán!

Ki nem tudnak legyőzni hitvitákon,
Mert erős és bátor a szava,
Kinek igaza clótt meghajol
A fejedelem, hazánk nagy Ura ;
Kinek lelke, mint égi fény ragyog
És csodálják kicsinyek, nagyok ;
Már, mint ősz aggastyán erőtlennül,
Megtörve, legyőzve börtönében ül.

És „Déva Rabja“ ott sem csüggedez.
Egy Istenében bizik és remél ;
Az elhítt mag — tudja hogy — kikel
S a lelkekben tovább fejlődve él.
A tisztult hitcszme : Isten szava.
Bilincseket tör nagy hatalma! . . .
. . . Hiába hát minden, börtön, guny, kacaj,
Mert Ővé a nagy, a végső diadal!

Orbók Gyula,

Mit tanulhatunk Dávid Ferenc életéből?

Gondolatok november 15-én.

Az igazi nagyságoknak életéből és munkásságából mindig lehet tanulni. Dávid Ferenc élete és munkássága is telve van olyan tanulságokkal, melyek minden időknek szólnak. A sok megfigyelendő tanulságok közül ez alkalommal csak egyet ragadunk ki, mert Dávid Ferenc által sugalt tanulságok teljességét egy rövidke cikkbe nem tudjuk összefoglalni. Arra kötetek kellenének. Mi most csak az ő vallásosságával óhajtunk foglalkozni s azzal is csak röviden s különösen azzal, ami élete utolsó szakaszában jutott kifejezésre. Ez annál is fontosabb, mert Dávid Ferencről nemcsak az ellenségei, hanem hívei körében is téves nézetek voltak elterjedve. A múlt század második felében komoly unitáriusok is Dávid Ferenc vallását csupán észvallásnak (rationalismus) tekintették. Pedig Dávid Ferenc hite nem rideg észvallás, hanem az ész mellett az érzelemnek (a szívnek) és az akaratnak (a cselekvésre való hajlamnak) fontos szerep jut.

A reformáció alkalmával a többek között az a fontos kérdés is foglalkoztatta a lelkeket, hogy miképpen üdvözülhet az ember. A humanista gondolat véget vetett annak a hitnek, hogy ez a föld és a földi élet csupa rossz és megvetendő s csak arra való, hogy megszábaduljunk tőle, de azért nem törölte el az örök életbe vetett hitet. Megadta a maga méltóságát ennek a földi életnek is, rávezette az emberiséget arra, hogy a földi élet is Isten akaratából van, az nem csupán siralomvölgy, hanem egyik foka és alkalma a tökéletességre való törekvésnek, de nem vette el, sőt még kétségbe sem vonta az örök élet hitét. Dávid Ferenc az örök élet hitére fektette a súlyt tanításában. Az örök életnek osztályrészesei azok, akiket a hit és a jócsekedetek vezérelnek. A hit Isten ajándéka, hirdette Dávid Ferenc minden időben és ez isteni ajándék nem hagyta el őt sohasem, sem a dicsőség magaslatán, sem pedig a megaláztatás szomorú óráiban.

A halhatatlanság hitében az élet értékének komolysága és jelentősége domborodik ki. Dávid Ferenc éppen a halhatatlanság hite mellett ismerte fel a földi életnek jelentőségét és komolyságát. Ez állásponton a vallás nemcsak arra való, hogy az élet szenvedéseire enyhítő balsam legyen, nemcsak fájdalomcsillapító szer, nem ópium, avagy más narkotikum (érzéstelenítő szer), hanem életet formáló, tökéletességre vezérlő nagy isteni erő. Az unitarizmus egy magasabb társadalmi élet kifejlesztésére is a legnagyobb mértékben alkalmas. Igen, mert egy magasabb, igazabb társadalmi berendezkedés csak úgy képzelhető el, ha az egyes emberek valóban vallás-erkölcsi lények, vagyis ha tényleg és nemcsak névleg keresztények, vagyis Jézus követői.

Dávid Ferenc rávezette a vallásos lelket arra a nagy gondolatra és szerepre, hogy mit jelent Jézusnak embervolta. Addig azzal voltak a hittudósok elfoglalva, hogy mit jelent Krisztus és Isten volta. A Dávid Ferenc felfogása a Názárethi Jézushoz vezetni az emberi lelket s azt mondja: „Íme, itt a példa, ezt kövessed. Nem elég az

neked, hogy Krisztus meghalt a kereszten, neked magadnak is munkálnod kell az üdvösségedet. Lépj az Ő nyomdokaira, kövessed őt, mert őt követni, vele lenni, az üdvösség, az örök élet. Az ő beszédei lélek és élet s csak ezen az alapon lehet egy igazi nemes emberi életet elképzelni. Ebből származik minden jó nemcsak az egyéni, hanem a társadalmi élet szempontjából is.“

Csak szét kell hát néznünk ebben a nagy zürzavaros világban, a mai kor minden elszomorító jelenségei mellett látunk olyan mozgalmakat, melyek biztatnak, bátorítanak. Látunk olyan jelenségeket, melyek szerint különböző egyházak képviselői összejöveteleket tartanak az emberiség szent eszményeinek megvalósítása érdekében; dolgoznak, munkálkodnak, hogy az igazság és a szeretet eszménye megvalósulhasson ezen a földön.

Amidőn ilyenekről hallunk s ily történetekkel foglalkozunk, megerősödik az a meggyőződésünk, hogy Dávid Ferenc hite és áldozatos élete nem volt hiábavaló. Korának vaksága és elfogultsága őt börtönhalálra ítélte, de eszméi örökké élnek, örökké alkotnak. Dávid Ferenc lelke, szelleme s a nyomában keletkezett vallás részt vesz mindenben, ami az emberszeretetet, az emberi tökéletességet, az Istenországát eljövételét célozza.

Ne vonjuk ki magunkat hát e nagy lélek hatása alól. Az ő régi ereje és hatalma sokszorosodjék meg, ujuljon meg mi bennünk és mi rajtunk. Hadd jöjjön el, hadd valósuljon meg az Isten országa. Hadd ismerjük meg az igazságot: a hit és szeretet által már e földön az örökkévaló életnek részesei lettünk.

Benczédi Pál.

.....

JERTEK IMÁDKOZZUNK.

Kisfalumban a harang szól	Addig nem boldogul
Lágyan, szomoruan.	Ember itt e földön,
Minden hangja egy hívó szó.	Mig más Istent imád
Hallod-e óh, Uram?!	„Egy Istenen“ kívül.
„Igen! — szól az Úr,	Térjetek meg már,
— Hallom és még várok,	Embertestvéreim!
Mig ott lent a földön	Hiszen kisharangunk
Mocsok pénzt=imádók	Hangja titeket hív!
Hozzám, megnem térnek.“	

Értetek sir, zokog,
Titeket hívogat,
Jertek imádkozzunk,
Mentsük meg magunkat!

Ferenczy Ferenc.

Amire a gyermekek tanítanak.

(Bibliámagyarázat.)

Máté evangéliuma 18. rész, 2—3 vers.
 „Előhíván Jézus egy kis gyermeket,
 közéjük állítja vala azt, és monda:
 „Bizony, mondom néktek, ha meg nem
 tértek és olyanok nem lesztek, mint a
 kis gyermekek, semmiképen nem mentek
 be a mennyeknek országába.“

Az ember megszokta, hogy a végtelen nagyban, erősben, a *rendkívüiben* keresse az élet fitkait, a fitkok zárait. Ezért az ember fut, fárad a rendkívüli után. Megmássza hegyóriások hóborította bérceit, megfékezi a pusztító elemeket, új bálványt állít magának gépe főkéletességében.

E nagy rohanásban, e szakadatlan hajszában elfelejti az ember, hogy Istent a végtelent, a mindenekfelett való Lényeket és Erőt nemcsak a külső nagyságban, hanem a belső finomságban, a rendszerben, az összhangban, a *lehetőségben* kell keresnie. A parányi nagyban benne van a jövődő vetésének képe, a hullámzó kalásztenger lehetősége. A rügyben benne él a jövődő gyümölcs édes ízének zamata, a szendergő, kicsiny, ártatlan gyermek lelkében a jövődő kornak, kialakulásának a képe.

Egy gyönyörű angol közmondás szerint: „A kezek, amelyek a bölcsőt ringatják, a világot uralják“. S valóban csodálatos intézkedés a gondviselő Istennek, — hogy királyok, uralkodók, tudósok és bölcsék, hadvezérek és törvénybírák, papok és államférfiak, munkások — művészek — mind bölcsőben, erőtlenségben kezdik a pályájukat. Mindenik reá van utalva az édesanyai szív szeretetére, az édesanyai kebel melegére, az édesanyai kéz áldó simogatására. Sokan gondolhatják azt, hogy lealázó ez az állapot és sor; az emberre pedig végzetlen bölcsesség, a jövődő fejlődésének záloga van az isteni gondviselésnek ebben az intézkedésében. Az ember lelke rendszerint betelik csalódással, kiábrándulással, fásultsággal, fáradtsággal e földi életben. A földnek, a kornak mindennapi részletkérdései lefoglalják az embert; lelkét szabad szárnyalásában megakasztják. Most gondoljátok csak el, mi lenne a világai, ha nem rózsásarcu csecsemők születnének e világra; csecsemők, kiknek mosoly a tekintetük, szeretet a napsugaruk, egy világműködő felfedező ut előjátéka bukdácsoló léptük, amellyel megindulnak s egy új világ örömmüzenete csacsogó beszédük? Mi lenne e világgal, ha helyettük mind komor, öregedő arcok születnének, kik magukkal hoznák előéletük előítéleteit, kicsontosodott, megjegecesedett véleményeit, gyűlölségét, fájdalmát, kapzsiságát, fájó lemondását s lehangoló tapasztalatait? Milyen más lenne a világ, amelyből kimaradna a gyermekjáték, a gyermeki rajongás, tanulni vágyás, szeretet; ez az örök reménység s boldogság forrása a küzdő emberiségnek.

Isten nagysága itt tündöklék fel a legnagyobb fénnel a legszerebb gondoskodással.

Nagyok Isten csodái az égbenyuló, hókoronázta bércek kijelentéseiben, tengerek, folyók kijelentéseiben. Mindezek egy-egy részt sugároznak az isteni nagyságból. De a gyermeki lélek adottságaiban maga az Isten szól hozzánk a bennerejlő áldott lehetőségek által.

E drága tiszta gyermeki adottságok lehetőségeiben feltárul előttünk a megváltás, szebb, boldogabb jövődő Istenországának ígérete, képe, lehetősége. A gyermek más szemmel, a lelkesedés, lélek szemüvegén keresztül nézi e világot. Örvend a csillogó értéktelen kőnek, a színes papirosnak, az eget átölelő tarka szivárványnak, a nyiló virágnak, mert a szép *önmagáért* tetszik neki. Összerótt fácskákból házat, butort épít magának, a fövényből várat s nem a *birtoklásban*, hanem az alkotásban leli gyönyörűségét. Szíve őszinte, beszéde lelkes, bizik mindenkiben, hiszen mindenkinek.

Mennyi áldott adománya, mennyi boldog ígérete tárul fel a gondviselő Istennek a gyermeki lélekben, mennyire igaza van Jézusnak, amikor azt mondja: „Bizony mondom nektek, ha olyanok nem lesztek, mint a kis gyermekek, semmiképen nem mentek be a mennyeknek országába.”

Hogy szeretnénk mi sokszor ilyenek lenni! Odahagyni küzdelmet, vagyont, címet, hirt, dicsőséget, tudományt, világi hiábavalóságokat s önfeledten beleolvadni mégegyszer a gyermeki játék boldog örömébe, lázas alkotásába!

S ehelyett mit csinálunk mi „nagyok” a gyermekkel? Naiv szép hitét elraboljuk tőle. Megtanítjuk, hogy vannak *ellenségek*, akiket gyűlölni kell. Megtanítjuk örömet találni abban, hogy más játékát *elrontsuk*. Megtanítjuk, hogy *különbség* van a jólöltözött s a rongyos gyermek között. Megtanulja tőlünk, hogy az *igazat* nem jó mindig megmondani; néha faragni kell, néha ékesíteni, néha elvenni belőle, néha hozzátenni. Megtanítjuk, hogy nem az az igazi hős, aki minél szebb „játékot” *csinál*, hanem aki a legtöbbet *elveszi*, még akkor is, ha csak azért, hogy elrontsa. Napban, szivárványban, virágban gyönyörködő ártatlan kis szívét rendre a mesterséges mámor, hamis élvezetek kába utvesztőjébe hívjuk s mikor ezeken végigment, sorban még Istenben való hitétől is megfosztjuk. Lerántjuk lelkének égi szárnyait, hogy soha többé lelkével a földről fel ne emelkedhessék, de ennek szennyében, porában járjon velünk egy sorban.

Testvéreim! Atyámfiak! Évezredek óta törekszik az ember, hogy *saját* eszményeit, szenvedélyeit, bűneit, fogyatékoságát nevelés címén gyermekébe verje. E jézusi szónál álljunk meg egy percre. Fordítsuk meg egy röpke pillanatra ez évezredek folyamatot. Próbáljunk meg a Jézus fátylaja világánál a gyermeki lélekbe tekinteni. S ha úgy találjuk, hogy onnan tanulhatunk szépet, nemeset, felemelőt; ne szégyeljük ezt a tanulást, hiszen Jézus mondja: „ha olyanok nem lesztek, mint a kis gyermekek, semmiképen nem mentek be a mennyeknek országába.” Hátha ez az eddig számba sem vett ajtó odavezet minket. Amen.

Kövári Jakab.

Az első unitárius esperesi vizsgálat Bucureștiben.

Már a világháboru előtti időben is többször hangzott el figyelmeztetés szóban és írásban arra vonatkozólag, hogy a Regába szakadt unitárius hivekre gondot kell fordítani s ki kell terjeszteni a figyelmet azokra is, akik hosszabb-rövidebb ideig, csak átmenetileg tartózkodnak ott.

Hosszu időn keresztül egyházunknak a gondoskodása csak annyiból állott, hogy azon lelkészeket felhívta gondoskodásra, kiknek egyházközségéből az illetők eltávoztak.

Ma már fájdalmasan tudjuk, hogy ez nem volt elég. Sokan voltak, akik szülőfalujukba nem tértek vissza. Bucureștiben vagy más helyen letelepedtek, családof alapítottak, meggyökeresedtek, de akárhányan anyanyelvüket egészen elfelejtették, unitárius hitüket eldobták maguktól, más egyházba olvadtak bele. Vagy ha a szülők ragaszkodtak is unitárius hitükhöz, ma már szomoruan kell megállapítani, hogy egyes felekezetek egyik-másik családban, nem egy esetben, 5—6—8 gyermeket kereszteltek el, kiknek unitáriusoknak kellett volna lenniök.

Egyházunknak vérvesztesége ilyen vonatkozásban ma már meg sem állapítható.

Vége egyházunk vezetősége is belátta, hogy a regái unitárius misszió élére embert kell állítani. Tudjuk mindannyian, hogy Lőrinczy Dénes lupeni-vulcani lelkész szivesen és nagy kedvvel vállalkozott a regái unitárius misszió megszervezésére. Három és fél évet töltött București székhellyel a Regában, meg aztán közelebről lelkes és önfeláldozó, munkássága méltó jutalmául, a tekintélyes turdai egyházközség nagy szótöbbséggel lelkészévé választotta.

Ez a körülmény arra indította Lőrinczy Dénes lelkészt, hogy három és félevesi missziói munkálkodása hivatalos megvizsgálására kérje a Mélt. és Főtiszt. Püspök urat, mielőtt új állását elfoglalná.

A Főtiszt. Püspök ur e sorok íróját, mint a Bucureștchez legközelebb fekvő egyházközség esperesét és Benedek Gábor egyházközi jegyzőt bízta meg, hogy az első esperesi vizsgálatot, három és féleve visszamenőleg, a bucurești missziói egyházközségben megtartsák.

A megbízottak szivesen vállalkoztak a munkára s szept. 5—7. napjain a vizsgálatot elvégezték. 5-én az összes számadásokat, minden esztendőről külön, részletesen megvizsgálták, az irattárt, anyakönyveket, iktatót, keblbi tanácsi és közgyűlési jegyzőkönyvet s egyéb könyveket, általában az egyházi életet minden vonatkozásban számbavették. 6-án istentiszteleteket s utána közgyűlést tartottak, a nap főbbi részét a hivek között töltötték, látogatásokat is téve. 7-én a végzett munkáról jegyzőkönyvet vettek fel s azt a Főtiszt. Püspök urhoz terjesztették.

A kiküldött esperesi vizsgálószerk megállapította, hogy a számadások, irattár s mindenféle könyvek mintaszerűen rendben vannak. Lőrinczy Dénes lelkész missziói elhivatással, lélekserinti munkát végzett. A missziói egyházközség megszervezésével, a hivek személyes felkeresésével, agitációs tevékenységével, estélyek rendezésével, szor-

ványok látogatásával stb. szinte az emberi erőt meghaladó módon dolgozott. A bucurești magyar életben résztvevő, más felekezethez tartozó egyháztagok szeretetét is megnyerte s magának és állásának tekintélyt szerzett. Igen természetes, hogy ebben a munkában az egyházközség férfi- és nőtagjai közül többen fáradhatatlan hitbuzgósággal és nagy egyházszeretettel segítségére voltak, kiknek nevét csak azért nem említjük, nehogy valakit kifelejtve, akaratunk ellenére bántódást okozzunk. De elismerésünket és hálás köszönetünket ezen a helyen is kifejezzük.

Ezt a köszönetet lelkészafia is kifejezte a hívek még kicsiny seregével szemben, midőn a közgyűlés keretében lemondását hivatalosan bejelentette és tőlük s különösen vezető munkatársaitól elbucsuzott. Kedves, fölemelő mozzanata volt a közgyűlésnek az, amikor egyik egyháztag váratlan felszólalására a bucurești unitárius missziói egyházközség első kiváló lelkészét egyhangulag örökös fiszteletbeli lelkészévé választotta.

Ez a közgyűlés ugyancsak egyhangulag kérte a Főtiszt. Püspök urat, hogy a távozó lelkész helyébe a szintén több nyelvet beszélő Lőrinczy Géza lupeni-vulcani lelkészt nevezze ki.

Valamint kifejezte a közgyűlés azon óhajtását is, hogy ezután minden évben a bucurești missziói egyházközségben és az esperesi vizsgálószék szabályszerű vizsgálatot tartson s e célból kérte, hogy a treiscauni egyházkörhöz csatoltassék.

Amilyen örömmel jegyezzük fel azonban a lendületes munkát a szervezésben s a vezető és hitbuzgó egyháztagok segítségét, éppen olyan őszinteséggel kell szólalnunk arról is, hogy az 1200-at meghaladó felkutatott és összeirt lélekszámból az egyház iránt igazán érdeklődők száma aránylag csekély. Az istentiszteleten kevesen jelennek meg, aminek a távolság és szegénység is lehet oka. Az egyház ügyei iránt nem érdeklődnek, amit talán otthon sem gyakoroltak és nem is szoktatták rá. Ha a lelkész otthonukban felkeresi, szóba áll velök és unitáriusságuk lényegére, követelményeire figyelmezteti, nem egyszer kell hallania, hogy ők lelkésszel, s éppen így sohasem beszéltek. Ami a szegényekkel és elhagyatottakkal szembeni mulasztásaink bünére emlékeztet. Az összetartásért nem lelkesednek, mert sohasem voltak igazán benne az unitárius közösségben. Nem vették emberszámba őket, hanem kinézték és lenézték s nem volt, aki védelmébe vegye őket. Unitárius öntudat és egyházi érzés hiányában a szó szoros értelmében bujkálnak, nehogy egyházi terhet kelljen hordozniok. A lelkész nem találja meg őket ott, ahol tegnap laktak, vagy tudatos számításal letagadják a lakásukat.

Igy van ez sok más városban is, de kisebb mértékben. Gondoljunk el, hogy milyen más a helyzete s milyen nehéz a feladata a bucurești lelkésznek azokéhoz képest, akik minden hívüknek ismerik a kapuját, az ajtóját. S mennyire segítségére kellene mennünk minden tőlünk telhető módon a bucurești lelkésznek, hogy a misszió a nevéhez méltó eredményt mutathassa fel s az unitárius érdeklődés, összetartás a lelkek őszinte, ellenállhatatlan vágya legyen. Bucureștiben nem könnyű az unitárius lelkész feladata.

Csak amikor tapasztalatból beszélünk és egyházi veszteségeinket siratjuk, csak amikor pl. a regáti misszió terén egyetlen lelkészünket lehetetlen feladat elé állítva látjuk, csak amikor bujkáló, templomkerülő, az egyháztól menekülő unitáriusokról kell beszéljünk, — akkor érezzük át, hogy egész egyházi népnevelésünket milyen sürgősen és milyen gyökeresen át kell alakítanunk; mennyire hivatásos, kötelességüket átérző, az unitárius ügyért magukat megtagadni is tudó önérzetes lelkesí nemzedéket kell nevelnünk.

Az első unitárius esperesi vizsgálószerk napokon át tartó munkája közben azt a meggyőződést szerezte Bucurestiben, hogy nem egy, hanem több emberre volna ott szükség, mert számtalan unitárius család él Bucurestin kívül is különböző helyeken, kiket egyháziilag szintén gondozni kellene. Egy ember pedig azt meg nem teheti. A régi, törzsgyökeres egyházközségek mindenikének rendszeres évi segélyeket kellene támogatniok a bucuresti missziót, mert az ők hiveiknek, a tőlük elszakadt tagoknak a lelki gondozásáról s minden irányu érdekeik felkarolásáról van szó. Tehetős embereinknek, egyháziaknak és világiaknak önként kellene segítségül menniök e misszióknak, mert veszendőben levő unitárius hiveinknek a megtarthatásáért sem a főhatalóság, sem egyesek részéről semmi áldozat nem lehet sok.

Bucuresti egyházközségünk a kezdet hihetetlen nehézségei között is jövőre gondolat, eredményt tud felmutatni, mert egyesek adományából és bérelt lakása vendégszobája jövedelméből rövid idő alatt 35.000 lej házalapot gyűjtött. Lelkes vezetőinek és kevés számu buzgó tagjának sokszor erejükön felül hozott áldozata és önfeláldozó munkája csak úgy lehet gyümölcsöző és kitartó, ha nehéz küzdelmükben az egész unitáriusságot hátuk mögött érzik.

Az első esperesi vizsgálószerk biztatást nyújtott, hogy vannak és lesznek, akik velök éreznek. S maga a vizsgálószerk is a bucuresti unitáriusok egyelőre kicsiny, de lelkes és reményteljes gyülekezéséből a jobb jövő hitével távozott.

Kovács Lajos.

NOVEMBERI ÉJSZAKÁN.

*Nagy elmulások hideg szele
rohant ma künn, a föld fölött.
Titokba, lopva néhány fára
az ezüst színű zuzmárdból
csilingelő, szép díszet kötött —
s a novemberi éjszakákban
a fázó, sűrű köd nyögött.*

*Mint a halálnak fagyos keze,
végigsimit az ág között,
hajszolja, űzi az Életet
s nagyot rikolt az éjszakában,
de már az Élet megszökött —
s a novemberi éjszakában
a fázó, sűrű köd nyögött.*

*Majd felbogozta sík hátára
az Őszt és szállt a föld fölött,
vihogva, csunyan, kergetőzve,
rácsapkodott a bus árnyakra,
felüzlött minden ördögöt...
s a novemberi éjszakában
a fázó, sűrű köd nyögött.*

Székelv Gyula.

A turdai ünnepnapok:

Lőrinczy Dénes beköszöntője.

Ez év október hó 4 és 5 napja ünnepe volt a turdai unitáriusoknak, sőt bizonyos tekintetben az egész Turda városának. Ekkor

volt ugyanis Lőrinczy Dénes lelkész beköszöntője, amely ünnepi alkalmat a főfisztelendő püspök ur annyira méltányolt, hogy személyesen iktatta be az új lelkészt és az ünnepélyen való részvétele alkalmával püspöki vizsgálatot is tartott. A püspök ur október hó 4-én reggel érkezett Turdára Lőrinczy Dénes lelkész és Ürmösi József püsp. titkár kíséretében, amidőn nagyszámu közönség élén Dr. Gál Miklós felügyelő gondnok fogadta üdvözlő beszéddel, a lelkészt pedig a lelkészi lakásban Adorján Géza egyházközségi főgondnok üdvözölte. Dél előtt 10 órakor pedig megkezdődött az istentisztelet, amelyen Lőrinczy Dénes ünnepiesen beiktattott a turdai lelkészi állásba. A templom előtt Adorján Géza főgondnok újból üdvözölte a főpásztort és az új lelkészt, mely ünnepies jeleneteket képben is megörökítettünk. A zsufolásig megtelt templomban a szokásos bevezető ének elhangzása után

Dr. Boros György püspök ur iktatta be Lőrinczy Dénest, Turda új unitárius lelkészét. Balról jobbra: Ürmösi József püspöki titkár, Hadházy Sándor egyházi pénztáros, Arkossy Tamás esz. eres, Dr. Gál Miklós képviselő, egyházközi felügyelő gondnok, Dr. Boros György püspök, Lőrinczy Dénes az új lelkész, Dr. Boros Györgyné, Weress Jenőné, Puksa Endréné, Gál Miklósné, Weress Zsófia.

Árkosi Tamás felolvasta a püspöki kinevező okiratot, mely után Lőrinczy Dénes buzgó imával emelkedik az egek urához s vele együtt emelkedik fel a nagyszámu közönség is, majd pedig Jak. II. 12 v. alapján álló egyházi beszédével lelkészi hivatásáról beszélve, gazdag programot adott a lelkipásztori eszményről és követendő eljárásról. A püspök ur pedig mély bölcsességtől áthatott beszédben mutatott rá azokra a feladatokra, melyek a turdai lelkészre várnak a vallásszabadság eme nevezetes városában. Az istentisztelet körében jól esett halanunk a „Turdai magyar dalkör férfikara“ és az „Unitárius vegyeskar“ énekeit, amelyet Erdős Mihály énekvezér vezetett. Istentisztelet végén az üdvözetek következtek, mikor is az egyházkör lelkészkarja, a vármegye és a város képviselője, egyházközség, a nőkszövetsége, ifjusági- és leányegylet, a különböző turdai egyházak és társadalmi intézetek fejezték ki üdvözetüket részint a püspök ur és az új lelkész iránt. Az elhangzott üdvözetek során sok érdekes eszme csillant meg s az a meggyőződésünk, hogy az új lelkésznek meg van a teljes felkészültsége a rája váró feladatok teljesítésére. Délután 300 terítékes bankett volt, amelyen több pohárköszöntőben folytatódott az eszmecsere tovább. Utánna pedig a Nőkszövetség gyűlése volt, melyen Dr. Boros György püspökné öméltsága tartott igen tartalmas előadást. Este 6 órakor pedig templomi ünnepély volt. Ezen új lelkész tartott igazi mély buzgóságról tanuskodó imát, Dr. Varga Béla egyházi főjegyző pedig a vallás lényegéről igazán mély és tartalmas felolvasást. Az ünnepély művészi részében a helyi Magyar Dalárda férfi karának nagyszerű éneke, Sebe Ferenc kitűnő szavalata, Márkos Albertnek Szentmártoni Lenke által kísért művészi hegedűjátéka és Puksáné Boros Irén, a kiváló ének-művésznő magával ragadó éneke tették feledhetetlenné az ünnepélyes pillanatot. Az ünnepélyt a Főiszt. püspök ur szavai zárták be. Másnap püspöki vizsgálat volt, amely már az egyházközség belső ügye. *Jelenvolt.*

UNITÁRIUS NAPTÁR.

A Dávid Ferenc Egylet az első a naptárak kibocsájtásával. Az 1937 évi naptár a napokban jelent meg Benczédi Pál vallásánár afia kiváló, gondos szerkesztésében. A naptár felöleli az 1936-ik év összes unitárius fontos eseményeit, felsorolja a megjelent kitűnő unitárius műveket. Általános tájékoztatást nyújt minden unitárius ügyben, tudnivalókban. A humoros, felvidítő részek az anekdótatárban pompás élvezetet szereznek. Ezeken kívül a vásárok pontos, időrendű beállításai, az állami és egyházi ünnepek, valamint nevezetesebb unitárius évfordulók felsorolása, a naptári rész stb. stb. mindent megmutatnak, mindenben vezérfonalként szolgálnak mindenkinek úgy, hogy elmondhatjuk, egyetlen unitárius családnál sem szabad hiányoznia ennek a kitűnően szerkesztett naptárnak. Egyházunk Nyugdíjintézetéről Vaska Dezső afia kiváló közleménye nyújt tájékoztatást. A szépirodalmi részben Gyallay Domokos afiának egy rendkívül bájos, meleghangú novellája ad pompás izelítőt. Kérjük unitárius fiait, igyekezzék mindenki minél hamarabb megszerezni ezt az ajándékot, mert 12 lejért bizony ajándék. Elismerés és köszönet illesse ugy a D. F. E. választmányát, mint Benczédi Pál szerkesztő afiát és munkatársait.* *Hadházy Sándor.*

* Káhlfürst Imre nyomdatulajdonos afia áldozatos munkája tette lehetővé, hogy a nyomdai árak 30%-os emelkedése ellenére mi a naptárt a régi áron adhatjuk. Szerk.

Lelkeszi kibucszulás és beiktatás Bucureřtiben.

A lelkeszi kibucszulás, beiktatás és őszihálaadási urvaćsora osztás hármás ünnepe a Református Elemi Iskola disztermében dél-eltt fél 11 órakor kezdődött. A hatalmas diszterem zsufoalásig megtelt az unitáriusok és más vallásu érdeklődők hatalmas seregével. Az ünnepegen a Ref. Egyházközség által kiküldött bizottság élen megjelent Kányády Béla református lelkesz s a Magyar Evangélikus Egyházközség részéről Sexti Zoltán lelkesz, kit istentiszteletről éppen kijövő hivei nagy csoportja követett. Püspöki megbizatas alapján a kibucszulás és beiktatás végzésére Kovács Lajos braşovi esperes lelkesz jelent meg.

Az istentisztelet Kovács Lajos esperes előfohászával kezdődött, majd gyülekezeti ének, Biblia-olvasás és ujjab gyülekezeti ének után Kovács Lajos esperes áhitatfeltő imája emelte a hivek lelkét és valásos érzését Istenhez. Közének után Lőrinczy Dénes távozó lelkesz mondott I. Mózes 45 : 5 alapján bucsubeszedet. Beszedében felvázolta a misszió egyházközség eddigi történetét, azt a sok nehézséget, mellyel meg kellett küzdenie s örömegek adott kifejezést, hogy a kezdet nehézségei ellenére is végre megindult a fővárosban az oly sok idő óa nélkülozött unitárius egyházi élet. Megrázó szavakban ecsetelte a misszió hiveinek kötelességeit, melyek lelkiismeretes teljesítésétől függ a misszió jövő sorsa s az ókiráltsági magyarság egészséges lelki, szellemi és nemzeti mivoltának megmaradása. Beszedé után Kovács Lajos esperes megható beszéd keretében bucsuztatta a távozó lelkeszt. Kifejtette az általa végzett munka jelentőségét unitárius és kisebbségi vonatkozásban s Isten áldását kérte munka jutalmaképen elnyert ujjab mezőn kifejtendő munkásságára. Azután felolvasta Lőrinczy Géza ki-nevezési okiratát s felhívta a lelkeszt beköszöntő beszéde megtartására. Lelkesz rövid ima után, I. Kor. 3 : 9 verse ezen alapján beszélt : „Istennek munkatársai vagyunk“. Beszedében az alkotó munka fontosságára hívta fel a figyelmet. „A mindenségben egy fenséges Gondviselés munkája nyilvánul meg — mondotta, — melyet felismerni s annak megvalósításában részt venni a legnemesebb emberi kötelesség. Mi Istennek munkatársai vagyunk, kik akaratunk szabadsága, lelkiismeretünk intése, s legnemesebb emberi tulajdonságaink fejlesztése által a szociologusok által megrajzolt s a hit szárnyain járó ember elött már évezredek elött megálmodott Istenországa megvalósításán, az igaznak a szépek és jónak a földön való tényleges elterjedésén kell munkálkodnunk.“

Kifejezést adott azon reményének, hogy uj munkamezején a szervezés munkájában segédkezet nyújtó református egyházközség vezetősége is segítségére lesz, mely reményét arra alapítja, hogy nevezett egyházközség képviseletében papi ornátusban jelent meg egy bizottság élen egy lelkesz kollegája. Kifejezésre juttatta az ugyancsak papi ornátusban jelenlevő magyar evangélikus egyházközség lelkeszével kapcsolatban azon reményét, hogy az általa végzett szervezési munka alkalmával szerzett tapasztalataival szintén segítségére lesz. Egyházi beszéd

után Kovács Lajos esperes emelkedett szellemű beszéddel iktatta be új lelkészt állásába. Különös meleg színezetet nyert a beiktató beszéd ama tény felemlítésével, hogy a két évvel ezelőtt tartott lelkész-szen-telés alkalmával éppen beiktatást végző esperes tette kezét beiktatott lelkész fejére.

Beiktató beszéd után a helybeli Református Egyházközség nevében Kányády Béla lelkész intézett bucsuszavakat távozó lelkészhez s köszöntötte beiktatott lelkészt.

Sexti Zoltán evangélikus lelkésznek a bucsuzó lelkészhez intézett szavait a végzett munka feletti elismerés és értékelés szelleme hatotta át. Új lelkészt barátságáról biztositó szavakkal üdvözölte. Kitaratást s a távozó lelkész által követett uton való haladást ajánlotta figyelmébe.

Mindkét lelkész szeretettel kívánt úgy távozó, mint beköszöntő lelkésznek sok szerencsét az új munkamezőn s munkájukra Isten áldását. S ezt kívánunk mi is!

.....

Nevezetes évfordulók december hónapban.

December hónap bővelkedik a nevezetes évfordulókban.

1636 december 3-án, tehát ezelőtt háromszáz esztendővel halt meg *Csanádi Pál* püspök, akinek nevezetes szerepe volt a bonyadalmas időkben. Sirköve, egy háromszögletű hosszú kő ma is őrzi emléket a cluji köztemetőben.

1836 december 13-án, tehát ezelőtt száz esztendővel halt meg *Körmöczy János* püspök. Az ő idejében már az unitarizmus erősödik, fejlődik, fokozatos építkezéssel folytatja a már korábban megkezdődött építések korát. Hittanilag is a fejlődésnek jelei mutatkoznak az ő idejében.

1906 december 13-án, ezelőtt 30 esztendővel halt meg *Benczédi Gergely*, akkor már nyugalmazott tanár és munkában levő egyházi közpénztárnok és a levéltárnak őre. Benczédi Gergely jóságos és puritán lényét ma is sokan emlegetik. Valódi bölcsse volt az életnek. Utmutatásai mindig alaposak voltak. Az egyháztörténelemnek alapos ismerője volt és az egyház ügyét mindig a szívéen viselte. Temetésén Dr. Boros György azt mondotta volt: Meghalt a legnagyobb unitárius!

1796 december 14-én, ezelőtt száznegyven esztendővel nyílt meg a ma is főnálló cluji unitárius templom az istentisztelet számára. Lázár István püspök tartotta a nagy ünnepség alkalmával az istentiszteletet. Elképzelhetjük, mily nagy volt a hívek öröme, midőn több, mint 80 évi templomnélküliség után a saját templomukba imádkozhattak. Talán mi is elmondhatunk egy fohászt az emlékezés napján.

Ugyancsak *1796 december 14-én* született *Bölöni Farkas Sándor*, a híres amerikai utazó. E férfiu valóban az unitárius egyház büszkesége.

1636 december 17-én választották püspökké *Beke Dániel* borsoşi papot. Beke Dániel egy benső zavarekkal teljes időben lett püspök. Bölcs mérsékletével, ha hittanilag engedményeket tett is, megmentette az egyházat a megsemmisülés veszélyétől.

B. P.

Kérelem a Dávid Ferenc Egylet tagozataihoz. Az egylet központi választmánya felkéri a D. F. E. körében működő egyház-községi tagozatokat, hogy évi működésükről legkésőbb november hó 15-ig az egyházköri elnökség útján sziveskedjenek egy összefoglaló jelentést küldeni. Ez nemcsak az alapszabályokban foglalt kötelezettségek miatt fontos, hanem azért is, mert a jövőre fontos közművelődési adatul is fog szolgálni. — Ez uton kérjük hátralékos előfizetőinket, tagtársainkat, sziveskedjenek hátralékaikat még a közgyűlés előtt rendezni. Előfizetési díj 36 lej, rendes tagsági díj 60 lej, örökös alapítói díj 1000 lej.

A Câmpia-Turzii Unitárius Nőszövetség f. é. szeptember 13-án Vișoaran egy kedves táncmulatságot rendezett. A Nőszövetség ezen első missziói munkájához, lelkész irányítása mellett, teljes odaadással kezdett, amely fáradozásnak meg is volt a szép eredménye. Már a kora délutáni órákban kisebb-nagyobb csoportokban vonult át Câmpia-Turzii-ról az unitáriusság Vișoarara. Vișoaran özv. Biró Györgyné buzgó és áldozatkész hittestvérünk szeretettel fogadott minden érkezőt s lakását adta át a vendégeknek. Áldozatkészességét leginkább abban mutatta meg, hogy vendéglőjének tágas udvarát és két nagy termét ingyen adta át a mulatság megrendezésére. Isten áldja meg áldozatkész hittestvérünket s adjon minél több még sok hozzá hasonló nemeslelkű támogatót a mi kis épülő egyházközségünknek. Mielőtt a mulatságot megkezdtük volna, délután 3 óraker a református templomban unitárius istentiszteletet tartottunk, melyen mintegy 150-en vettek részt unitáriusok és reformátusok. Templomozás után a református elemi iskolában gyűlt össze a vișoarai unitáriusoknak egy kis csapata, hol a megszervezésről tárgyaltunk s meghatároztuk a legközelebbi istentisztelet idejét 1936 október 4-re, mikor őszi hálaadó ünnepet tartunk. Említésre méltó, hogy Kósa Mihály református lelkész legnagyobb szíveséggel engedte át nekünk a templomot istentisztelet tartására, minden hónap első vasárnap délutánján. Ács Endre református ig.-tanító és énekvezér pedig örömmel és szívesen ajánlta fel kántori szolgálatát minden alkalomra, mikor unitárius istentiszteletet tartunk. E helyről is hálás köszönetünket küldjük a nemes és megértő református testvéreinknek. Mulatságunk délután 5 óraker vette kezdetét egy tágas és kizöldágazott udvaron, hol zene, szerencsehalászat, bicsokdobás és más kedves szórakozásban volt része a közönségnek. A fiatalságnak reggel 6 óráig tánc volt. Úgyes háziasszonyaink kifünő büffével és jól készített vacsorával álltak a közönség rendelkezésére. A kitünően sikerült mulatság tiszta jövedelmét az építendő „Imaház alap“-hoz csatoltuk. Sz. G.

Egyházi élet a goagiui egyházközségben. Az Unitárius Közlöny októberi számában említés történt, hogy Goagiuban szeptember 13-án szentelte fel a köri esperes az újjáépített orgonát. Azonban az a szép egyházi ünnepség, mely a fent említett időben és helyen lefolyt, azon szűkszavú tudósításnál jóval többet érdemel. A 26.000 lej összehozása — a hivek adakozó kézségén kívül — Benczédi Ferenc lelkész és szeretetreméltó neje érdemének tekintendő. E szelidlelkű pap és rokonszenves neje még a szomszédközségbeli hitrokonoikat is számottevő adakozásra bírta. A hitközségből eltávozottakat pedig írásban kereste fel lelkész fia. A legtávolabbi hitrokon is tekintélyes összegű adománnyal sietett a nemes cél megvalósítására. E szegénységgel küzködő egyházközségnek csakis így sikerült külsőleg is diszes, megfelelő szép kis orgonához jutni. A szép ünnepségen a kántori teendőket Tóth Vilmos, nyug. avramești-i tanító végezte nagy szakértelemmel, ki a legszebb hangokat csalta ki a megjavított orgonából. Mélyhatású imát és prédikációt mondott egy zoltári textus alapján Dr. Kiss Elek teol. tanár, megállapítva azt a tényt, hogyha a szív is meg nem ujul az orgona megújulásával, akkor hiábavaló volt mindez a nagy erőfeszítés és áldozathozatal. Utána Tóth Vilmos „Neveddel ébredek...” kezdetű szép szólója következett, ami után Katona Ferenc esperes mondotta el magasszárnyalású, buzditó orgonaszentelési beszédét. Hegyi Pál helyi kántor „Tudod mi a csillagos ég?...“ kezdetű énekszólója tiszta csengésű erős hangjával jó benyomást keltett, miután Benczédi Ferenc helybeli lelkész olvasta fel az orgonajavítás történetét szavakban és számokban. Ebből megtudtuk, hogy az orgona-alapra különféle gyűjtések útján begyűlt 200 lej híjával 26 ezer lej. Cioflec brașovi orgonaépítőnek ebből kifizettek 24 ezer lejt. A fennmaradó összegből az orgonatest két oldalára keretbe foglalt, deszkából kidolgozott, festett tulipándiszt készített egyik helybeli asztalos, hogy az orgonát legalább látszólag növelje és szépségét emelje. Megtudjuk, hogy nagy, nehéz és idegölő munka volt az egyházközség kicsinységéhez és szegénységéhez képest a szükséges összeg előteremtése. Az orgonajavítás történetének felolvasása után a nőkből, alkalmilag alakult helyi dalárda most másodszer szerepelt. Énekelte nagy figyelem mellett: „Óre a világnak“ kezdetű éneket. Ezután László Domokosné helybeli nő, kitünően szavalta el Farkas Ferenc, szintén helybeli földműves költőnek alkalmi, találó, szép versét. Majd Szász Dénes papjelölt énekelte Tóth Vilmos ny. tanító organakisérétevel kitünően iskolázott hanggal. Végül Firtos Irma leány szavalta el „A régi hárfá“ című verset helyesen, mély átérzéssel. „Áldott az Úr, a mi Istenünk“ kezdetű ének elénekelése után a templomi ünnepélynek vége lett. A hallgatóság lelkeikben megelégedve, hitben megerősödve távozott és majd foglalt helyet a községháza nagy termeiben, hogy testiekben is megelégtüljön. Itt a Nőszövetség vendégelt meg mintegy 130 személyt, felerészben magára vállalva az ellátást. Isten áldása legyen az áldozatkész hiveken és az adakozásra, nemes cselekedetekre buzditó vezetőkön. Fáradalmakat, kimerülést kipihenni szabad, jó és szükséges, de végleg ellankadni, mult idők dicsőségébe eltemetkezni soha nem szabad! Ilyen örömnüpen is ez legyen a jelszó! *Jelenvolt.*

Rovatvezető: Ifj. Hadházy Sándor.

Uj alapító tagok. Utó Béla ny. lelkész, tb. esperes és Utó Lajos zene tanár beléptek 1000—1000 lejjel az alapító tagok sorába. A nemes példa bizonyára követőket fog találni!

Követésre méltó példa. Kuhn László orvostanhallgató 1000 lejt adott át Szent-Iványi Sándor teológiai tanárnak, hogy azt három szegény között ossza ki. A kiosztás megtörtént és bizonyára Isten áldása van a jó és nemes cselekedeten.

Mediási egyházközség hozzáfogott templomépítéshez. Bende Béla ifju lelkész széleskörű mozgalmat indított ez ügy támogatása érdekében egyházközségeinkhez, melyet az egyházi főhatóság és a Lelkészkör vezetősége is támogatnak. Mi is e helyen felhívjuk erre a nemes ügy támogatására olvasóink figyelmét.

A sabedi egyházközségünkhöz tartozó nagyszámu „mezősegi szorványok“ gondozására a főtiszt. püspök ur Nagy Sámuel lelkészjelöltet nevezte ki szorványgondozó segédlelkésznek Kökösi Kálmán helyébe.

Évmegnyitó a Teológia Akadémián. Október hó 3-án volt a Teol. Akadémia évmegnyitó ünnepélye. Az egyházi ének elhangzása után Gálfi Lőrinc teol. tanár tartalmas imát mondott, Szent-Iványi Sándor teol. tanár „Jézus gyógyításai“ címen felolvasott, Vári Albert dékán az új idők új követelményeit fejtette ki s a tanévet megnyitotta. Végül a Főt. püspök ur áldásával az ünnepélyes megnyitás lezajlott.

Beiratkozások tanintézetünkbe. A Teol. Akadémia V. évfolyamára beiratkozott 25 rendes és 3 rendkívüli hallgató. Az előadások október 1-én kezdődtek. A clujii főgimnáziumba beiratkozott 190 növendék, akik közül unitárius 133, ref. 33, róm. kath. 18, ág. ev. 5, baptista 1. A mult évivel szemben létszámemelkedés mutatkozik. Az **érettségi** eredményről a következőket jelenhettük: 1935/36-ban végeztek 9-en; az érettségi vizsgálaton átmént 5 tanuló (55.56%). A régebben végeztek közül érettségire állott 2 tanuló, átmént 1. A hat érettségizett közül unitárius 4 tanuló (66.67%). Ha az országos statisztikával összehasonlítjuk, mely szerint a sikerrel érettségizettek száma átlag a 30%-on alul van, főgimnáziumunk eredménye nagyon jónak mondható. — Az I. G. Duca-i főgimnáziumba beiratkozott 146 tanuló, akik közül 80 unitárius, 46 református, 19 róm. kat., 1 ág. ev.

Kedves meglepetés érte az őszi hálaünnep alkalmával a Chinuşu-i unitárius egyházközséget. *Máté Juliska* nyugalmazott tanítónő egy kétezer lej értékű, gyönyörű, ezüst urvacsorai serleget adományozott az egyházközségnek innen elszármazott, elhunyt szülei: néhai Máté Lajos tanító és neje Főris Juliánna emlékére. Amint az adományozó kedves szerénységgel megjegyezte, a tavalyi templomszentelési ünnepély alkalmával megfigyelte, hogy a meglevő urvacsorai felszerelésből egy ilyen serleg még hiányzik s ezt a hiányt kívánta pótolni jelen adományával. Az ős-falu a szülői érzés legőszintébb melegevel ölelte keblére hazalátogató gyermekét s szívből jövő szeretettel osztotta meg vele legdrágább lelki kincsét, az őszi hálaünnep magasfatos örömét. Legyen e találkozás öröme s a felujult sok szép, édes-bus emlékek még sokáig rezgő hur az adományozó szívében, mely visszhangozza a hála, a szeretet, a megemlékezés legőszintébb, legembéribb, tisztá érzéseit számára. Ugyancsak ez alkalommal Kővári Jakab lelkész és neje Pálffy Margit, visszaemlékezve két esztendővel ezelőtt, a kisfiuk súlyos betegsége miatt szomorú kétség közt hányatott hálaadási ünnepükre; hálát adva Istennek, hogy a nehéz órákban velük volt s köszönetet mondva a gyülekezetnek, hogy testvéri szeretettel egy léleként velük érzett; „Kővári Zoltán Első-Segély alap“ címen, egyelőre ötszáz lej összegben alapítványt tettek oly céllal, hogy a gyülekezet tagjai betegség esetén, szükség szerint, abból orvosi- s gyógy-szer-költségre elsősegélyként kölcsön vehessenek.

Lelkészeiktatás Cheian. Október hó 18-án volt Kőkösi Kálmán megválasztott és kinevezett lelkész ünnepélyes beiktatása. A kis falu nagy örömmel fogadta az egyhanguan megválasztott lelkészt és mindent megtett, hogy az ifjú lelkész szerető otthon talájon az egyházközségben. Lovas bandérium fogadta s a politikai község nevében Nyitrai András üdvözölte az új lelkészt. A szép magyar stílusú templomban, midőn a buzgóságtól áthatott lelkek eléneklik a bevezető énekeket, Gombási János köri jegyző felolvassa a püspöki kinevezést tartalmazó okiratot s az ifjú lelkész a várakozás középpontjában a szószékre lép. Buzgó imával emelkedik az egek urához, majd pedig „Nemcsak kenyérrel él az ember, hanem Istennek minden igéjével,“ alkalmi igékkal fölszámaly az ifjú szív buzgósága és egy jól kidolgozott beszéd keretében bemutatkozik a szellemiségnek küzdő, lelkesedő bajnoka; földi életünkben nagy szerepet játszik az anyag. Am ez a legkevesebb, mert ha rövidlátó szemünkkel tultekintünk azon, ami a földre huz, sokkal nagyobb, csodálatosabb világot látunk, egy szellemi, lelki világot. Ennek megszerzésére az anyag csak eszköz lehet. Ezután Árkosi Tamás esperes főképpen gyakorlati utasításokat tartalmazó beszéddel iktatta be lelkészt hivatalába, különösen az alázatosság, határozottság és ügyesség gondolatát emelve ki. A nagy számban megjelent köri papság szeretettel ölelte keblére. Bíró István lelkész tolmácsolta a papságnak szeretettől áthatott üdvözlését. Azután az egyházközségben levő szervezetek üdvözölték, Kereki András a presbitérium, Dacó Imre a dalárda, Nyitrai András a Népfőiskola, Gálfi Miklósné a Nőszövetség, Gálfi Erzsike az iskolás gyermekek nevében. Új lel-

kész minden üdvözlésre szeretettel válaszolt és kérte a hiveit, hogy munkájában támogassák, segítsék. Délután a közös ebéden sok szép gondolat hangzott el. Adja az Isten, hogy az új lelkész és eklézsiája között a megértés és fejlődő munkásszeretet mindvégig megmaradjon. *Jelen volt.*

Köszönetnyilvánítás. Mindazoknak, akik felejthetetlen emlékü férjem elhunytával részvétükkel felkerestek, ezúton fejezem ki hálás köszönetemet. *Özv. Boros Jenőné.*

40 éve annak, hogy Lumière Lajos Párisban föltalálta a mozgós-zínházat. Mint igen sok föltaláló, ő is szegény ember volt. Mikor 1895-ben az első filmet bemutatta a párisi közönségnek, bevétele csak 35 frank volt. Azonban ez az összeg csakhamar felugrott 2000—3000 frankra esténként. Lumière a testvére segítségével folyton dolgozott a vetítés tökéletesítésén és nem is hiába, mert ma a világon a legnagyobb üzeme a filmgyártásnak van. Ujabbán föltalálták a beszélő filmet, ami a színháznak komoly versenytársa lett. A vetítógépes előadások, bemutatások bizonyos tekintetben a szellemi, erkölcsi művelődésnek eszközei lettek, mert azáltal tudományos és művészi, sőt vallási kérdéseket is nagyszerűen tudnak népszerűsíteni. Azonban ide is, mint mindenüvé, bevonult az üzlet. Sok rablókalandot, léhaságot és erkölcsi tökéletlenséget is mutatnak be a filmen s így nem az emberi haladást, hanem a visszafejlődést szolgálja. Okos ember elkerüli a káros befolyást gyakorló látványosságokat.

Kérés a lelkészekhez. A braşovi unitárius lelkészi hivatal értesíti az unitárius lelkészeket, hogy egyházközségükből Braşovban tartózkodó férfiakkal és nőkkel, szolgálakkal és szolgáló leányokkal a vasárnaponként d. u. 4 órakor tartott istentisztelet keretében szívesen foglalkozik. Kéri, hogy a lelkészek találják módját annak, hogy erről egyházközségükből eltávozott hiveiket értesítsék s figyelmüket a fenti dologra hathatósan felhívják. Lelkészi hivatal címe: Str. Dr. Babeş No. 1.

Akadémiták figyelmébe. A Lelkészkör határozata értelmében kérem az angolul tudó fiait, egy lapon szíveskedjenek értesíteni nov. 15-ig, rendelkeznek-e a Peake biblíamagyarozatával (Commentary) s ha igen, az abban foglalt Ó- és Új-t. -ra vonatkozó tud. dolgozatok valamelyikét nem kezdték-e fordítani; ha nem, számukra kijelölteket lefordítják-e. Kérem akadémia fiait, így tegyék lehetővé, hogy a tervezett könyvkiadást lehető hamar és jól megvalósíthassuk. *Dr. Kiss Elek.*

Helyreigazítás. Az Unitárius Közlöny októberi számában a Rareş-i egyházközség jubiláris ünnepségével kapcsolatban közölt adományozások rendjében egy pár téves adat került be, melyet az ügy érdekében a következőkben kiigazítunk: „Béres Mihály és neje Csiszér Irma hősi halált halt Mihály fiuk emlékére a karzat terítőt és az urasztalra való szőnyeget nem 1,900 lej értékben, hanem 2,900 lej értékben adományozták. Az urvacsorai kelyhet nem Szabó Rozália, hanem Szabó Borbála, özv. Máthé Istvánné adományozta. Az ezüst urvacsorai kenyértálat Dimény Józsefné, szül. Dáné Rebeka nem 400, hanem 2,400 lej értékben ajándékozta. A hatátórság névsorából kimaradt Bórhér Dénes. Az adományok közül kimaradt Pál Ferenc tiszteletbeli speres 1000 lej összegű adománya.”

Értesítés. Tisztelettel értesitem elemi iskolai igazgató és tanító fiait, hogy az E. K. T. rendelete folytán a tanítói fizetéseket jövőre csak az Egyházközségek címére küldheti a pénztár. Felkérem az illető fiait, hogy a postautalványokat jövőre az egyházközségek címére állítsák ki és úgy küldjék be. A szelvényre fel fogjuk írni, hogy ki-nek a részére megy a pénz. *Hadházy Sándor*, pénztárnok.

Az Unitárius Tanítók Általános Egyesülete pályázatán Patakfalvi Zsigmond cluji elemi iskolánk tanítója »A gyümölcsstermelés jelentősége és haszna népünk gazdasági életében« című munkája az egyesület pályadíjával lett kitüntetve. Szerző ebben a rendkívül alapos és lelkiismeretes munkájában azzal a fontos kérdéssel foglalkozik, hogy népünket rávegye az intenzívebb gyümölcsstermelésre, mivel napjainkban mindinkább tért hódít a nagy hűtés korlátozása. Helyes szemszögből indul. Régen óhajtott beigérés volt, hogy népünket gazdasági téren is tökéletessé és gyakorlatilag is jövedelmező kuforráshoz vezessük, mert hiszen nemzetközi viszonylatban immár az ardeali piac az elismerés pálmájával dicsekedhetik. Ezt felismerve, okszerű, célszerű, hasznos gyakorlati utbaigazításokkal kifogástalan védőanyagok egész láncolatát sorakoztatja, a tökéletes és elkészíthető, egyben olcsó és bevált receptek alkalmazására. Ugyancsak nagy szolgálatot tett irányításával a faiskolák szervezésére, a facsemeték ültetésére, védésére, ápolására, valamint a miképpen való gyümölcsstermelés hozamára, hasznatható értékesítésére. Méltóan nyerte gazdasági szakkörökben az elismerést, mert népies, könnyed magyarsággal megírt dolgozata népünknel maradandó nyomot fog eredményezni és nagyon helyesen cselekedne, ha féluton meg nem állna. Nemcsak gazdasági szakkörök, hanem a testvér magyar egyházak is felfigyeltek. A róm. kath. Főtanfelügyelőség 5000, a református püspöki hivatal 2000 példányt vásárolt meg terjesztés és minél szélesebb körben való ismeret-, tapasztalatnyújtás céljaira. A gondosan előkészített pályamű hasznos, okszerű, bő magyarázatokkal ellátva a napokban hagyta el a sajtót 8° alakban, vastag papíron nymva 36 oldal terjedelemben. A hibátlan kiállítású, népies kiadásnak szánt pályamű, — célkitűzését szemelött tartva — célját elérte. Népünk gazdasági tudásának fejlesztéséhez nagyban hozzájárul és jó szolgálatot tesz. De nemcsak gazdasági szakkörökben, hanem népünk szélesebb rétegeiben is visszhangra talált, mert általánosan közkedvelté vált. Nagyon ajánljuk már olcsóságánál fogva is hiveink figyelmébe, mert nemcsak gazdasági szakkörökben hasznos olvasmány, hanem mindannyiunk általános ismeretét gazdagítja e tudnivalókkal. Megrendelhető az »Unitárius Tanítók Általános Egyesületé«-nél Cluj, Colegiul Unitarian. Ára: 5 lej. —st —e.

Nyugtázás. Az egyesület pénztárába augusztus 25-től október 20-ig tag-sági díjat fizettek: özv. Macskásy Lajosné Cluj 1936—8-ra, Pataki Jánosné Cluj 1933—6-ra, Unitárius Földmivesiskola I. G. Duca 1936-ra, Szenkovits Endréné Sanvadisla, Balogh Gyuláné, Szilágyi Béláné Gilau, Balogh Árpádné, Szenkovits Béláné Lona de sus 1937-re, Tóth Vilmos Avramești 1936-ra, Gyalay Pap Dömokosné Cluj 1935-re, Dávid Ferenc Egyesület Cehetel 1933—36-ra, Unitárius Egyházközség Martiniș 1935—36-ra, Fekete Dénes Odorheiu 1932—36-ra, Lőrinczy Béla 1935—36-ra, özv. Boros Györgyné 1933—38-ra, Pál Mihály 1935—36-ra, Székely Ferencné Roșia 1937-re, Tana Ferenc, Keresztély Lajos, özv. Florer Józsefné 1936-ra.

Előfizetési díjat fizettek: Kereki Mártonné Cheia, Kiss Károly, id. Kón-
tész Ferenc, dr. Fekete Sándor, id. Szabó Mózes, Demes Károly, Útő Áron,
Viola Géza, Barabás János, Téglás Albert, özv. Páll Sándorné, Útő Irma,
József Lajos, Unitárius Egyházközség Sfântul Gheorghe, Chileni, Sănger
Aladárné Cluj, Pálffy Sándor Odorheiu, dr. Márkos György, Zsákó Lenke Cluj
1936-ra, özv. Péterffi Lőrincné Aita-Mare 1935—36-ra, Petres Albert Dârjiu
1936-ra, Fazakas Ferenc Filiaş 1934—36-ra.

Alapítói díjban fizettek: Borbély Máté Turda 250 L.; dr. Gálfalvi György
Târgu-Mureş 1000 L.; Útő Béla Racoşul de jos 100 L.; dr. Csutak Mihály
Cluj 125 lei. — Kérem a hátrálékos előfizetési díjak szíves megküldését, hogy
a lap szétküldése fennakadást ne szenvedjen. *Gálfi Lőrinc*, pénztárnok.

Az Unitárius Egyház Iratténjesztő Bizottságának árjegyzéke az 1937 évről.

I. Bibliák.		<i>Lej</i>	<i>Gyöngyösi István: Augusztinovic Pál emléke, 55 old.</i> 10
Biblia 935 sz. nagy alak egész bőrkötésben, aranyvágással (29×20 cm.)	£0)		<i>Többen: Az unitáriusok háromszázados zsinati ünnepélyének emléke Torda 1868, 111 o.d.</i> 30
— 936 sz. nagy alak egész vászonkötésben, pirosvágással (29×20 cm.)	600		— <i>Brassai Sámuel koporsója mellett, 16 oldal</i> 5
— 934 sz. egész vászonkötésben, aranyvágással (29×20 cm.)	500		<i>Többen: Imák és beszédek Torockó 1891, 61 oldal</i> 15
— 927 sz. nagy revidéalt félvászonkötésben (25×20 cm.)	250		— <i>Ima és beszéd U'ár Pál koporsójánál 1903, 9 old.</i> 5
— 921 sz. Oktávalak egész bőrkötésben, aranyvágással (21×14 cm.)	£0)		— <i>Imák, beszédek és üdvözlések Kvár, Déva 1910, 129 old.</i> 20
— 911 sz. Oktávalak egész vászonkötésben, fehérvágással (17—11 cm.)	20		<i>Weress Béla: Ime az ember 152 old.</i> 90
— 906 sz. Kis alak, vászonkötésben aranyozással	130		<i>Szent-Iványi S.: Világosság jelé 223 oldal, rendes kiadás</i> 90
— 912 sz. Oktávalak, fél vászonkötésben, pirosvágással (17×11 cm.)	100		— <i>amatőr kiadás</i> 120
— 909 sz. Oktávalak fél vászonkötésben, fehérvágással (17×11 cm.)	80		— <i>Jézus emberarca</i> 50
Újtestamentum 952 sz. félvászonkötésben és zsolttárok 954 sz.	20		d) <i>Ágendák.</i>
Zsolttárok könyve 981 sz.	5		<i>Útő Lajos: Bölcső mellett (keresztelési beszédek)</i> 30
Evangeliumok 935 sz.	5		— <i>Megnyilatkozásunk helye (úrvacsorai beszédek)</i> 30
			— <i>Myrtusok között (esketési beszédek)</i> 30
			<i>Dr. Eöros—Szent-Iványi: Nemzetközi vasárnap</i> 10
II. Szószéki dolgozatok.			III. Theologia, filozofia és nevelés-tudomány.
a) <i>Imák és Imakönyvek.</i>			<i>Benczédi Pál: A vallástanítás története, 74 old.</i> 30
<i>Dr. Boros György: Szívemet hozzád emelem, füzve</i>	50		— <i>Az unitárius hitelvek kifejlődése, 121 old.</i> 80
— <i>kötés szerint 80 lejtől feljebb</i>			— <i>A Ma vallása, ford. 48 oldal</i> 20
<i>Vári Albert: Imakönyv, füzve</i>	35		— <i>A D. F. E. ylet története, 84 oldal</i> 20
— <i>kötés szerint, 60 lejtől feljebb</i>			<i>Dr. Borbély István: A keresztényhit története, I. rész, 176 old.</i> 100
<i>Többen: Áhitat kis könyve fehér, fekete, piros és kék keménytáblával</i>	15		— <i>Régi szentíráis fordítások</i> 12
b) <i>Beszédek.</i>			— <i>Az unitárius életfelfogás stb.</i> 4
<i>Channing E. Vilmos: A tökéletes élet. (Ford. az unitárius tanárok, 176 old.)</i>	25		— <i>A dualis létbőlcelet és theológiája</i> 20
<i>Gálfi Lőrinc: Nagy varakozás, 9 old.</i>	3		— <i>A mai unitárius hitelvek kialakulása</i> 50
<i>Győrji István: Az ember, 79 old.</i>	30		— <i>Unitárius és trinitárius öskereszténység</i> 18
<i>Szent-Iványi S.: Jézus emberarca 147old.</i>	50		— <i>Unitárius prédikáció</i> 4
<i>Többen: Pályadíjjal jutalmazott unitárius egyházi beszédek, kötve 118old.</i>	60		— <i>A magyar unitárius egyh. alkotm.</i> 4
c) <i>Imák és beszédek.</i>			
<i>Többen: Imák katonák és hozzátartozóik részére</i>	10		

	Lej	Lej
— Unitárius egyh. szertartástan I. r. 250		
Gálfi Lőrinc: A jelenkor Jézusa ... 4	4	
Lófi Ödön: Az unitarizmus alapelvei 4	4	
Többen: Vallás, Hit és Szabadság ... 40	40	
Gláden—Kiss S.: Keresztény pásztor 120	120	
Savage—Kovács L.: A kereszténység fejlődéstörténete ... 120	120	
Kovács Lajos: Ébresztgetés ... 100	100	
Ürmösi József: Nyári vasárnapi iskolai tanítások ... 20	20	
— Gyakorlati theologia jobb irányelvei 87	87	
— Egyházi szertartásaink reformja ... 10	10	
— Népnevelés ... 5	5	
Balázs Ferenc: Kis hittan ... 10	10	
Fikker János: Bevezetés a vallás lényegéhez ... 50	50	
Dr. Boros György: Az unitárius vallás jöelvei ... 3	3	
— Az unitárius lelkész helyzete és szerepe Magyarországon ... 2	2	
— Unitárius theol. szervez. szabályai 10	10	
— Szertartások és vallásos szokások az unitárius egyházban ... 65	65	
— Uj theologia és az unitarizmus ... 50	50	
— A szószék jövője ... 3	3	
Dr. Kiss Elek: A vallás és erkölcs unitárius nézőpontból ... 50	50	
— Az értelmi és erkölcsi nevelés viszonya I—II. kötet ... 200	200	
— Az Isteni Törvény útja ... 160	160	
— Teendők az egyházi élet körében ... 25	25	
— Jézus útja az unitarizmus diadalma ... 7	7	
Hall—: Egy unitárius hitvilága ... 40	40	
Carpenter—: A kereszténység helye a világ vallásai között ... 50	50	
Carpenter—: Budhizmus és kereszténység 70	70	
Vári Albert: Miért vagyok én unitárius 5	5	
Brassai: Nézetek a vallás eszméjéről 30	30	
Gálfi Lőrinc: A vallások jövője ... 3	3	
— Legközelebb Jézushoz ... 30	30	
Koncz Boldizsár: Katechezis ... 31	31	
Többen: Vallássabadság ... 30	30	
—: Brassai Sámuel siremléke ... 3	3	
Ferencz J.: Vallásos dolgokról ... 3	3	
Martineu—Gálfi: A keresztényhit öt pontja 3	3	
Perczelné: A szabadelvű theol. előnyei 5	5	
Suderland: What do unitarian believe? 2	2	
Luptan—Lőrinczy: Miért vagyok unitárius? ... 5	5	
Dr. Varga, Vári, Dr. Gál K.: Három felolvasás az unitarizmusról ... 15	15	
Szent-Iványi S.: Az unitarizmus lényege 12	12	
— Az unitarizmus fejlődése ... 15	15	
— Milikan: Természettudomány és vallás 10	10	
— Peabody: A lélek egyháza ... 25	25	
Kiss S.—Clarke: Mindennap vallása 50	50	
Németiszövegű szoltármagyarázat ... 5	5	
— „uj evangélium ... 5	5	
Dr. Varga: Hittani tanulmányok ... 5	5	
Többen: Unitárius theologiai értekezések 10	10	
—: Unitárius theologiai akadémiai tanárok egyházi beszédei ... 10	10	
Botár I.: A vallássabadság és Dávid Ferenc ... 15	15	
Szentabrahámi: Suma universiae ... 160	160	
Józan—Carpenter: Jézus evangéliumban és a történelemben ... 5	5	
Dr. Csiki: Hiszek egy Istenben, füzve ... 70	70	
— kötve ... 90	90	
V. Tankönyvek.		
a) Elemi iskolák részére.		
I. és II. o Régeni Aron: Szív és Lélek. (Vezértankönyv) ... 50	50	
III. o. Ürmösi József: Bibliai történetek. Ö szövetségi rész ... 12	12	
IV. o. Benczédi Pál: Evang. történetek ... 12	12	
V. o. Ürmösi József: Az unitárius egyház rövid története ... 12	12	
VI. o. Benczédi Pál: Hit- és erkölcsstan ... 20	20	
b) Középsiskolák részére:		
I. o. Csifó Salamon: Bibliai történetek. Ó-szövetségi rész ... 40	40	
II. o. Vári Albert: Bibliai képek ... 20	20	
III. o. „ „ Istenország munkásai 40	40	
IV. o. Ferencz—Vári: Unitárius Káté 20	20	
V. o. Vári Albert: Keresztény egyház. 30	30	
VI. o. Ferencz—Vári: Unitárius Kistükör 60	60	
VII. o. ...	—	
VIII. o. Ferencz—Gálfi—Vári: Hittan 50	50	
c) Segédkönyvek.		
Sebess Pál: Erkölcsi szabályok ... 3	3	
Tarcsafalvi Albert: Rend- és Illemszabályok ... 3	3	
Unitárius konfirmációi emlékfüzet ... 10	10	
Ürmösi József: Nyári vasárnapi tanítások (Vezértankönyv) ... 20	20	
VI. Ének és zene.		
Iffjúsági daloskönyv ... 20	20	
Unitárius énekeskönyv ... 30	30	
Uj énekek pótfüzete ... 5	5	
Régeni Aron: Unitárius egyházi énekek gyűjteménye ... 25	25	
Unitárius Közlöny zenemellékletei füzve 35	35	
iszlai: Egyházi énekek gyűjteménye ... 25	25	
Dr. Lévai Lajos: Székely bethlemes játék és lakodalmi énekek ... 25	25	
VII. Történelmi, szépirodalmi és különfélék.		
Pálffy Miklós: Testvérek vagyunk ... 40	40	
Albert Iván: Száradt szirmok ... 10	10	
Dr. Boros: Br. P.-Horváth Kálmán és elődei ... 4	4	
— Cluji Unitárius kollégium irásban és képbén ... 20	20	
— Carlyle ... 13	13	
Szent Iványi Sándor: Jellempróba ... 2	2	
Péterffy Gyula: Karácsony estéjén. (Szinjáték iskolás gyermekek részére) 18	18	

	Lej		Lej
Lőrinczy Géza: Karácsony este. (Szinj- játék iskolás gyermekek részére) ...	10	Gy. Pap Zsigmond: A nép és az in- telligencia ...	30
Kelemen Lajos: Újabb adatok a var- gyasi Daniel család történetéhez ...	60	Székelty Gyula: Verses népmondák ...	10
Kelemen L.: Br. Bárfy Jánosné Br. Wesselényi Jozsefa emlékiratai ...	60	Dr. Nagy Endre és Dr. Szász Ferenc: Gazdatudomány ...	90
A. Barabás Miklós: Lángok és tüzek V. Filep Andor: Ifju lelkek ...	40	Ifj. Lőrinczy Dénes: Az ismeretlen ta- nitvány megszólal ...	80
Dr. Kiss Elek: Forgácsok angliai utamból ...	2	Dr. Tóth György: Dávid Ferenc emlékezete ...	18
— Bölöni Farkas Sándor: Utazás Észak- Amerikában ...	55	Dr. Iván László: Dávid Ferenc arca Dr. Borbély István: Heltai Gáspár ...	30
— Az unitárizmus Dániában ...	14	— Bevezetés a modern szépirodalom tanulmány zászába ...	8
— Ahikár története ...	5	— A régi Torockó ...	30
Gy. Pap Domokos: Dávid Ferenc bu- csuja (szinjjáték) ...	10	— Simén Domokos és kora ...	20
Kovács Lajos: A mi tisztünk igazsága Dr. Lévai Lajos: Br. Orbán Balázs szülőfaluja Lengyelfalun ...	2	— Ferencz József emlékezete ...	4
Lőrinczy László: A haszontyuktenyész- tés, mint mellékfoglalkozás ...	60	— A magyar irodalom történetirő munkája ...	4
Ferencz József: Jövendő antológia ...	20	— Kiss József ...	4
Murányi Farkas Sándor: Költemények Többen: Emlékfüzet a Tg.-mureși templom felszenteléséről ...	30	— Erdélyi magyar szépprózairók és költők ...	4
Vári Domokos: Vallomások ...	40	— Petőfi költészetének korszakai ...	4
— Lélekhangok ...	50	— Egy irodalom történetirő nemzedék — Az erdélyi magyar szépirodalom ...	4
Dr. Varga Béla: A jelentés logikai alkata ...	20	— Molier ...	4
— A substantia fajtái ...	50	— Bálványosvár ...	4
— Jakobi Henrik Frigyes ...	20	— Köszívüember fia ...	4
— Valóság és érték ...	20	— Péterfi Dénes ...	4
Dr. Gál Kelemen: A nemzeti nevelés román fogalmazásban ...	10	Vári Albert: Berde Mózsza ...	4
— A társadalmi közszellem hatása az az iskolai nevelésre ...	18	Gagyhi Dénes: Dávid Ferenc ...	4
— Brassai Sámuel ...	50	Ferencz József: Emlékeimből ...	4
— A kolozsvári unitárius kollégium története, 2 kötet ...	300	Csehov: Mit ér az élet? ...	4
— Kilyéni Ferencz József unitárius püspök élete és kora ...	150	Márkos Albert: Nagyajtai Kovács István ...	5
Pálfi Márton: Régi unitárius költők Dr. Tóth György: Az unitárius egyház alkotmányának vázlatos jogtörténeti fejlődése ...	5	Kanyaró: A Zrinyiászkéltető és költője — Zrinyi ismeretlen munkája ...	6
Balázs Ferenc: Aranyosszéki tervek ...	3	Dr. Strypszky: Az erdélyi halászat is- meretéhez ...	20
Dr. Roska Márton: Néprajzi felada- tok Erdélyben ...	3	Dr. Boros György: Az amerikai uni- tárius Társulat 75 éves jubileuma ...	5
S. Nagy László: Harc a végeken ...	50	— Az amerikai unitárius Társulat 100 éves jubileuma ...	10
— Jókai szerelmei ...	50	— Ferencz József 90 éves örömmünnepe Dr. Tóth György: Az unitárius egy- ház rendszabályai III. rész ...	10
— Későköszöntés ...	30	Brassai: Vasárnapi Ujság ...	50
— Zenélőkut ...	50	Kanyaró: Unitárius történetírás és Calvin orthodoxia ...	25
— Péterfi Dénes ...	15	Sándor János: Székelykeresztúri uni- tárius gimnázium története ...	50
Ercse Miklós: Magyar szavalókönyv Szentmártoni Kálmán: János Zsigmond élet- és jellemrajza ...	45	Varga Dénes: A tordai unitárius gim- názium története ...	50
Ifj. Mikó Imre: Az erdélyi falu és nem- zetiségi kérdés ...	40	Dávid Ferenc: Rövid magyarázat ...	130
Többen: Almanach ...	20	Jakab Elek: Dávid Ferenc emléke ...	25
Demeter Béla: Hogyan tanulmányoz- zam a falu életét? ...	10	Köváry László: Millénium története ...	15
		Többen: Dávid Ferenc halálának há- romszázados emlékünnepe ...	15
		Benczédi Gergely: Berde Mózsza élet- rajza ...	50
		Channing: Válogatott művei III kötet Kelemen Albert: Derzsi János emléke ...	40

	Lej		Lej
Gyergyai: A magyarnyelv sajtóságairól	10	Főtan jkönyvek 1923., 1924. évekről	35
Többen: Az unitárius tanárok harmadik értekezlete	10	" " 1925, 1926, 1927	50
Dr. Kiss Ernő: Dávid Ferenc	50	" " 1928, 1929, 1930	60
Dr. Boros: Brassai Sámuel élete	200		
Többen: A kolozsvári új kollégium megnyitó ünnepe	5		
— Az unitárius tanárok ötödik értekezlete	15		
Dr. Boros: Évi jelentés	10		
— Sebess Pál élete	3		
— Szervezendő az unitarizmus múltjából	5		
Józan-Brók: A kereszténység és a szociális munka	5		
Fekete Lajos: Ének a viharban. Regény	80		
Szent-Iványi Sándor: Még csak egy fél év az élet	3		
Iszai Márton: Az ének hatása az Istentiszteletre	2		
Kálnoki: A hívő és hitetlen	3		
Gy. Pap Domokos: Dávid Ferenc életrajza	10		
Perczelné: Áltruizmus a szociális munkában	5		
Dr. Schulczné: A magyar pap és tanító szociális kötelességei	40		
Többen: Felolvasások a D. F. Egyletben H.: Oklondon	3		
Dr. Boros: Unitárius élet Észak-amerikában	3		
— Érettő az unitárius nemzetközi konferenciáról	15		
— A székelykereszturi zsinat emléke	3		
— A D. F. Egylet 40 éves jubileuma	2		
— A D. F. Egylet alapszabályai 1885 Kvár	2		
Br. P. Horváth Kálmán: Üdvözlőbeszéd	2		
Dr. Boros: Fiatalok barátja füzetekben	3		
Ürmössi Miklós: A genfi Cálvin ünnep utja	2		
Kiss Sándor: Az amerikai unitáriusok	3		
Benczédi Pál: A D. F. Egylet története	20		
Dr. Boros—Haller: Az evangéliumok nőalakjai	20		
Dr. Varga Béla: Ami örökkévaló Dávid Ferenc életéből	5		
Erdő János: Keresztény Magvető tárgymutató, második kötet	50		
Gy. Pap Domokos: Emlékezés nagy tudós Brassai Sámuelre	2		
S. Nagy László: A tordai gyűlés	4		
Dr. Jancsó: Egészségügyi tanácsadó	10		
Ferencz József: A magyarországi unitáriusok	5		
Főtanácsai jegyzőkönyvek 1900, 1904—1913, 1926 évekről	25		

VIII. Képek és levelezőlapok.

5091 sz. Jézus tanít a tavon 36×78 cm. kerettel és üveggel 350 lej; 5088 sz. Utolsó vacsora 19×26 cm. kerettel és üveggel 350 lej; 17817 sz. Utolsó vacsora 19×26 cm. keret nélkül 12 lej; 1727 sz. Jézus az olajfák hegyén 19×26 cm. keret nélkül 12 lej; 10015 sz. Jézus a keresztfán 32×42 cm. kerettel és üveggel 93 lej; 30522 sz. Ecce homo 32/42 cm. kerettel és üveggel 196 lej; 1417 sz. Jézus az olajfák hegyén 39×51 cm. kerettel és üveggel 269 lej; Bibliai mondások kemény kartonlapokon 10—25 lej; Dávid Ferenc emléktábla (levelezőlap) 5 lej; Deva és Devavára (levelezőlap) 12 lej; Deva és Dávid Ferenc emléktábla (levelezőlap) 12 lej; Aiudi unitárius templom (levelezőlap) 5 lej; Cheai unitárius templom (levelezőlap, egyszínű) 3 lej; Ugyanaz, kétszínű 5 lej; Ferencz József püspök képe (levelezőlap) 3 lej; Dr. Boros György püspök képe 5 lej; Ferencz József püspök képe 5 lej; Brassai Sámuel képe 3 lej; Simén Domokos képe 3 lej; K. Nagy Elek képe 3 lej; Különbféle bibliai képek 4 lej; Galambjelvény 50 bani.

IX. Nyomtatványok és kezelési könyvek.

Lelkeszi iktatóív 3 lej; Lelkeszi iktatókönyv 1500 számra 190 lej; Lelkeszi postakönyv 200 oldal 110 lej; Gyűlésjegyzőkönyv 400 oldal 160 lej; Nyugtatómb (100 nyugta, 100 ellennyugta) 20 lej; Lelkeszi hivatalos boríték drbként 1 lej; Keresztelési anyakönyvi iv drbként 2 lej; Esketési anyakönyvi iv drbként 2 lej; Halálózási anyakönyvi iv drbként 2 lej; Keresztelési anyakönyvi kivonat drbként 2 lej; Halálózási anyakönyvi kivonat drbként 2 lej; Családkönyvi iv drbként 3 lej; Költségvetés iv drbként 2 lej; Pénztári számadás drbként 2 lej; Pénztári napló kívül drbként 2 lej; Esketési anyakönyvi kivonat drbként 2 lej; Pénztári napló belül drbként 2 lej; Vagyonteltár füzetenként 8 lej; Építkezési kimutatás drbként 1 lej; Teherkimutatás drbként 1 lej; Megbízólevél drbként 1 lej; Aranykönyvi kivonat drbként 1 lej; Választói névjegyzék ivenként 2 lej; Egyházi rovatlan kivetési és kezelési főkönyv ivenként 2 lej; Kimutatás a pénztár, magtár stb. forgalmáról ivenként 5 lej; Kimutatás az egyházköri népesedési mozgalmról ivenként 5 lej.

Az „Unitárius Közlöny“ megjelenik havonta.
Szerkesztő: Benczédi Pál.

Tipografia „PALLAS“ könyvnyomda Cluj, Str. Vlahuța 3.

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉBÉ
KIADJA A DÁVID FERENC EGYLET

Alapította : DR. BOROS GYÖRGY.

KARÁCSONYI IMA.

Minden időknek s sziveinkben a napfelkeltének Istene, áldjuk nevedet a régi történetért, amely dicsőségével mindenkor megérintette az emberek szívét s számunkra is történetté lett. Dicsőítünk Téged az örömhírért, melyet csodálatos gyermeked hozott nekünk.

A csecsemőre gondolunk, a kicsinyre és ártatlanra, amint a jászolbölcső szénáján türelmes állatok között fekszik, az állatok csendes lélegzése altatódala. Imádkozunk Hozzád, tégy olyanokká, akik a ránk bízott életet megbecsüljük, gondatlanságból, rossz indulatból vagy hiúságból oktalan állatot, még csak egy madárkát is meg nem sértünk; ellenben minden ártatlanság iránt legyünk érző szívűek s tudjunk örvendeni hűséges teremtményeid barátságának.

A Várakozás Éjszakájára emlékezünk, a zajra, a lőtásfutásra, mikor Mária az édes anya az utasok gyors lépéseinek dobogására s a vendéglő durva lármájára figyel. Imádkozunk minden születendő csecsemő anyjáért, minden kis csecsemő iránt az emberek gyöngédségéért s vállaljuk elítélését mindazoknak, akik a rohanó tömegélet vak törtetésében kicsinyek pusztulását okozzák.

A bölcsek emlékét idézzük fel, kik követve a csillagot, ajándékot hoznak a csecsemőnek. Imádkozunk azért, hogy az ég és föld titkainak megfejtésével nyert erőt és tudást e világnak ne kárára, hanem hasznára értékesítsék az emberek, hogy ne pusztítsák, hanem oltalmazzák az életet. Imádkozunk, hogy a jövődő gyermekei kerüljék el a háboru átkait s az emberek fiai a Világosság Városában találkozzanak egymással.

Életrekelnek elménkben a pásztorok, akik napi kötelességeink elvégzése után, künn tanyázva a mezőn, hallották a

világ örömuzenetét. Imádkozunk, minden küzdő munkás emberért, akiknek fáradt karokat és lábakat s a munka hosszú óráit jelenti a karácsony boldog időszaka. A szeretet igénytelen jelei keressék fel és vigasztalják meg őket. Imádkozunk azokért, akik nyomorban vannak, mert senki sem hívta munkába. Legyen az emberi segítség menedékük s keljen uj remény az egész világon.

Gondolunk azokra, akik a messziségben halkan zengeni hallották a szent éjszaka énekét. Imádkozunk azokért, akik kedves otthonuktól távol idegenben töltik a karácsonyt. Akikre elmúlt boldog évek leplét borítja az éjszaka mennyei dallama. Ha van is szívükben egy-egy bánatos szöglet, akkor is gyujtsák fel benne a türelem, szivesség és hálás emlékezet gyertyáit. Hogy elszigeteltségünk adja tudtul s szétszagotott társadalmunk mutassa meg, hogy miként köt össze a szeretet.

Istene minden időknél s a mindeneket átható világosságának, áldjuk szent nevedet; s az égi seregek sokaságával s a törpe földiek nagyságával dicsőítünk Téged, mondván: „Dicsőség a magasságban Istennek s e földön a jóakaratu embereknek békesség.

A Ch. Registerből: Kiss S.

Karácsonyi emlék.

Ha soha egyébkor
Eszembe se jutna:
Karácsony estéjén
Hazaszállnék mindig
A mi kis falunkba!

Ha soha egyébkor
Rá sem emlékezném:
Karácsony estéjén
A mi kis házunkat
Mindig földkeresném!

Ha máskor eszembe
Sohsem is jutnának:
Karácsony estéjén
Örökké áldanám,
Az édesapámat,
Az édesanyámat! Szaboleska Mihály.

Isten dicsősége.

**Dicsőség a magasban Istenünknek.
Dicsérje a föld és a nagy ég,
Ki egy szavával hiva létre mindent
S pillanásától függ ismét a vég.
Ő az erő, tudás, gyönyör egésze,
Részünk csak az árny, melyet ránk vetett.
Imádjuk őt a végtelen kegyért, hogy
Fényében ily osztályrészt engedett.
Megtetesült az örökös nagy eszme,
Im a teremés béfejezve már,
S az űr mindentől, mit lehelni enged,
Méltó adót szent számolgára vár.**

Madách: Az ember tragédiájából,

Karácsonyi himnusz.

Dicsőség a magasságos mennyben Istennek, e földön békeség és az emberekhez jóakarát. Luk. 2, 14.

A karácsonyi szent ünnepek lelkünket bensőséges, mély érzésekkel töltik be. Valami áldott kiegyenlítődség gondolata foglalja el a lelkünket. A sok szorgos munka után eljött a pihenésnek, elmélkedésnek és magábaszállásnak az időszaka. A gazdaembert a bekövetkezett téli időszak hazaszoritotta a mezőről s a megfogyatkozott munkája közben inkább marad ideje arra is, hogy a lélek magasabb kérdéseivel állandóbban, kitaróbban és behatóbban foglalkozzék. A lélek megszólal. Számon kéri önmagától, hogy mit cselekedett. Fel tudott-e emelkedni a muló rögtől a magasba, az ég felé, mint a pacsirta, amely oly csodálatos, oly elragadó bájjal dalolta Isten dicsőségét, amikor a szántóvető ember jámborul kérődző teheneivel húzta a barázdát? Vajjon tudott igaz szívvvel hálát adni az Istennek, midőn a kert és mező dusan ontotta áldását? Megtudott-e nyugodni Isten bölcs akaratán, mikor reményeiben, számításában csalódott? Oh, a karácsonyi szent ünnep nemcsak a határtalan örömmek, hanem a számonkérésnek is alkalma. Volt-e szeretet, odaadás tebenned a szent ügyek, a templom és iskola ügyei, községed, hittestvéreid érdekei iránt. Elfeledded-e, hogy nem az megy be az Isten országába, aki mondja: Uram, uram, hanem aki cselekszi az én mennyei atyámnak akaratát. Isten dicsőségét csak jó tettel tudjuk kifejezni, olyan jó tettel, amely a szívnek tiszta és igaz érzületéből fakad. A karácsony pedig csak akkor lesz igazi öröm, ha tiszta szívvvel, egész lélekkel Istenhez fordulsz, s az embertársaidnak igaz érdekei, vallásodnak, a te népednek minden érdekei sziveden nyugszanak. Ez a hódolat megadja lelked számára a benső békét. Aztán békében leszel embertestvéreiddel s a te jóakarated fölébreszti a mások jóakarátát is; a jóakaratu békesség forrása leszen minden szépnek, nemesnek és nagynak. A békességes szeretet áldott napja uralkodjék fölöttünk. Űzze el mi közülünk a viszálynak és félreértésnek minden jelenségét, még csak az árnyékát is. És zengjen a földön, az égen, a szívben a magasztos himnusz: „Dicsőség a magasságos mennyben Istennek, a földön békesség és az emberekhez jóakarát”. B. P.

Dr. Hirschler József prelátnak, kanonok halála. A római katolikus egyháznak nagy gyászja van. November hó 16-án meghalt Dr. Hirschler József, az egyház egyik legnagyobb papja. Az elhunyt főpap nagyműveltségű, ember-szerető, más felekezetűekkel is békességben élő ember volt. Egyháza építésében hervadhatatlan érdemeket szerzett. Legkiválóbb alkotása a Marianum, amely nemcsak Cluj legszebb épülete, hanem egyik legkiválóbb nevelőintézete is. Temetése nov. 18. volt a főtéri Szent Mihály templomból, melyen egyházunk is képviseltette magát. Halála nemcsak a r. kath. egyháznak, hanem általában az egész magyarságnak szomorú veszteséget jelent.

Ütő Áron

1876—1936

Jellegzetes képviselője volt a székely életrevalóságnak. Békében a közigazgatásnál szolgált. A közhatalom megváltozása után, mint Treiscauni vármegye utolsó árvaszéki elnöke vált meg hivatalától. Az új világ beköszöntése után is itthon

maradt apái földjén. Nem kacsintgatott át a határon, nem sopánkodott a multon, hanem új munkabarázdába állt. Kereskedőnek csapott fel s e mesterséggel és lelkiismeretes buzgalmával nemcsak tisztességes megélhetést biztosított magának és családjának, hanem szép vagyont is gyűjtött. Segített magán s Isten is megsegítette.

Intézetünknek volt valaha szorgalmas növendéke. Ez év tavaszán ülte néhány osztálytársával egyetemben 40 éves érettségi találkozóját. Az őszinte, egyenes lelkű, tiszta jellemű, becsületes, munkás embert általános szeretet és közmegebecsülés övezte. A bizalom különféle egyházi és világi tisztséggel tűntette ki.

Egyházi Főtanácsunk tagja, a treiscauni-i unitárius egyházkör felügyelő gondnoka, a „Sf.-Gheorghe unitárius egyházközség főgondnoka, a „Sf.-Gheorghei Takarékpénztár” igazgatóságának tagja volt, a köri D. F. Egyletnek pedig sokáig elnöke s minden tisztében az őt jellemző nyíltsággal és becsületes lelkiismeretességgel járt el.

Nov. 16-án halt meg, életének 61-ik évében. Özvegye, két leánya, egy unokája és nagyszámu rokonsága gyászolja, Ütő Lajos, a cluji unitárius egyházközség kántora és az elemi leányiskola igazgatója benne testvérbátyját veszítette el. (ma)

.....

*Akik meghaltak, a Krisztusban támadnak fel. Thes. 4, 16.
Mi tudjuk, hogy földi házunknak hajléka elbomol, épületünk
leszen Istentől, tudniillik: nem kézzel csinált házunk, hanem örökké-
való a mennyben. 2 Kor. 5, 1.*

Nem hagylak titeket árvakul, eljövök ti hozzátok. Ján. 14, 18.

Dr. Zsakó István.

A budapesti lapokból értesültünk, hogy Dr. Zsakó István egészségügyi főtanácsost, az angyalföldi állami elme- és ideggyógyintézet igazgató-főorvosát a lipótmezei állami elme- és ideggyógyintézet igazgató-főorvosává nevezték ki. Ezt a jelentős állást Dr. Fabinyi Rudolf töltötte volt be, aki szintén transilvániai ember volt s aki nemrég elhunyt. Dr. Zsakó Istvánban nemcsak egy elsőrangú tudós, egy kiváló szervező tehetségű szakember, hanem a szenvedő emberiség egyik leggondosabb, legönzetlenebb orvosa állott a nagyhirű intézet élére.

Dr. Zsakó István 1882-ben, Alba-Iulian született. Középiskoláit Clujon, az unitárius főgimnáziumban végezte. E városban végezte egyetemi tanulmányait is. Még egész fiatalon Dr. Lechner Károlynak, a kitűnő ideg-, elmeorvostanárnak a tanársegédje lett. Cluji egyetemi tanársegédi működése idejében már felismerték Istentől adott csodálatos képességeit. Az elme- és ideggyógyászat szerencsétlen betegei ő benne biznak a legjobban, mert benne *a jó orvos* mellett mindenki, még a legelégedetlenebb beteg is, *megérezte a szenvedővel együtt érző jó embert*. Ezután 18 esztendőn át a Diciosânmartinban létesített

elme-kórházban, a családi ápolási telepen végezte emberszerető munkáját. A háboruban kezdettől végig részt vett, mint orvos. Orvosi nagy elfoglaltsága mellett időt szakított az egyházi élet emelésére, támogatására is. Egyletünknek mindig buzgó tagja volt, ügyünket cikkeivel és felolvasásaival hathatósan támogatta. 1927-ben meghívták Budapestre az angyalföldi ideg- és elme-gyógyintézet igazgató-főorvossá. Ebben az intézetben Dr. Zsakó István nyitotta meg és fejlesztette a Dr. Seely Árpád által kezdeményezett elme-gyógyintézeti muzeumot, amely az országban egyedülálló a maga nemében. Ez az intézet Dr. Zsakó igazgatósága alatt ülte meg ezelőtt három évvel félszázados jubileumát, amely alkalommal a kiváló orvos szerkesz-

Dr. Zsakó István egészségügyi főtanácsos, a lipótmezei állami elme-gyógyintézet új igazgató-főorvosa.

tésében rendkívül tartalmas emlékkönyv jelent meg. Dr. Zsakó szakkörökben elismerést vivott ki magának az elmekórnak körébe vágó könyvével, a szakcikkei pedig elismertek nemcsak a magyar, hanem a külföldi szakirodalomban is.

Örömmel jegyeztük fel ezeket a hézagos eseményeket egy Istentől megáldott életpályából. Örvendünk, hogy egy igazi lelkiismeretes tehetség méltó elismerésben részesült. Örömhöz azonban büszkeség is vegyül, mert a kiváló férfit, az elismert tudóst, a páratlan szeretettel és türelemmel megáldott emberbarát, a mi sorainkból került ki. Büszkén hivatkozhatunk rá, hogy ő is unitárius.

Véletlen találkozás.

A Rapid II. o. fülkéje zsufolásig telve. Egy nő az én számozott helyemmel szemben ül és hatoldalal képeslapját nézegeti. Feltűnt, hogy a kabátja az én helyem sarkába van felakasztva, tehát az enyémet fel kell dobnom a poggyásztartóba. Pár perc múlva megjelenik egy ur és a nőt kitéssékeli a helyéből. Ez nekem még csak látvány volt, mignem a hölgy egy határozott lépéssel a kabátja mellé le nem telepedik és engem ki nem szorít az ülés szélére, ami éppen csak kényelmes nem volt. Nem sokáig maradtam kényelmetlen helyzetemben mert utitársam, aki más fülkében kapott helyet, hasonlóan kényelmetlent, azt a jó tanácsot adja, hogy menjünk az étkezőbe. Itt már kényelmesen ültünk és repült a Rapid és az idő. Végül eljutottunk a braşovi állomásig. Remélve, hogy most már lesz helyem, visszatértem s nagy tetszésemre, a fülkében csupán két férfi és egy nő, aki szemben ült az én helyemmel.

Pár perc múlva a kedves és nagyon élénk kis nő bátor-talanul hozzám szól: „Én hallottam a püspök ur beszédét Braşovban. Nekem tetszett, amit a nőknek felelt az új templomban“. Ez a kellemes bevezetés gyorsan sorakoztatta fel az új adatokat.

— Én Braşovtól elég távol lakom, de mihelyt értesültem, elhatároztam, hogy bemegyek a felszentelés ünnepére. Ott voltam és most már szabadon fogom hallgatni az unitárius papot, pedig nem vagyok unitárius.

Ez még jobban felcsigázta érdeklődésemet.

Utitársam nem várt sok biztatást. Megtudtam, hogy négyen vannak nőtestvérek. A kisebbik még csak tizenöt éves s a nagyobbak nevelték föl, mert az édesanyjuk meghalt, mikor a kisebbik csak két éves volt.

Érdeklődésem tovább tartott, s megtudtam, hogy az anyja született unitárius volt, de az ura kedvéért átállott az ura vallására.

Ugy tetszett, mintha kedves utitársam szeretné enyhíteni

anyja hibáját azzal, hogy ő minden alkalmat felhasznál a vele született unitárius hajlam kielégítésére. Még azt is kifejezte, hogy szegény anyja is bánta, hogy elhagyta ősei vallását.

Ennyi bizalmasság már feljogosított további érdeklődésre. A családról kiderült, hogy nem volt unitárius pap a községben, ahol szülői laktak, tehát nem volt részük papi gondozásban.

Utunk elvált, de a kapcsolatot folytatni fogja az *Unitárius Közlöny*, mert utitársam hálásan fogadta az ígéretet, hogy ezt az írásos apostolt küldeni fogjuk a nevére.

En tovább folytattam az elmélkedést és kérdeztem magamban: vajjon hányat lehetne megmenteni, ha nemcsak a „Véletlen találkozásra” volnának bizva az elszórtan élő unitárius hívek? ...

A Dávid Ferenc Egylet kulturdelutánjai.

Egyházunkban már régóta híresek azok a kulturdelutánok, melyeket a D. F. E. a püspökné öméltósága személyes vezetésével a püspöki lakásban rendez. Ezek a kulturdelutánok a legmagasabb művészi színvonalon állanak és felekezeti különbség nélkül nagy és előkelő közönséget vonzanak. A jelen évszaki kulturdelutánok műsora a következő:

I. December 4-én: 1. Költeményeiből felolvas: Ürmösi Károlyné. 2. Godard: Berceuse, Massenet: Elegia. Cello: Prof. Lazar. Zongora: Útő Mária. Ének: P. Boros Irén. 3. Chopin: Scherzo. 4. Csodabogarak. Felolvasás: Sz. Szappanyos Gabriella. 5. Dvorak-Kreisler: Slavische Tanzweisen. Paganini: XIII. Caprice. Hegedün előadja: Diviaczky Mária. Zongorán kíséri: Útő Mária. 6. Mozart: Susanna áriája a „Figaro lakodalmá”-ból. Énekl: S. Czeglédy Emma. Zongorán kíséri: Dr. Dóczy Zoltán.

II. Januárus hó 8-án: 1. Felolvas: Dr. Abrudbányay Ede. 2. Quartett: Lakatos vonósnégyes. (Lakatos, Dr. Ihász, Dr. Holló, Mestitz). 3. Énekel: Hih, Irén. 4. Verseiből felolvas: Reményik Sándor. 5. Zongorán játszik: P. Szentmártony Kálmánné. 6. Énekel: Solymosán Magda.

III. Március hó 8-án: 1. Felolvasás: Báró Huszár Pálné. 2. Hegedün játszik: Ifj. Márkos Albert. 3. Költeményeiből felolvas: Kabos Éva. 4. Énekel: P. Boros Irén. Zongorán kíséri: Útő Mária. 5. Verseiből felolvas: Szabédi Székely László. 6. Zongorán játszik: B. Zsembery Elvira.

IV. Április hó 2-án: 1. Felolvasás: Janoviczné Poor Lily. 2. Zongorán játszik: Sárossy Rózsi. 3. Énekel: Sántha Ilonka. 4. Szabadelőadás: Dóczyné Berde Amál. 5. Hegedün játszik: Kouba Paula. Zongorán kíséri: M. Rohonczy Mária. 6. Verseiből felolvas: Gy. Pap Sándor. 7. Énekel: M. Lévy Ilonka. Zongorán kíséri: M. Rohonczy Mária.

Kezdeté delután fél 6 órákor (a püspöki lakásban). Calea Marechal Foch 7. Minden érdeklődő szívesen látott vendég.

Zürzavar a világon.

A mai embernek soha sincsen nyugodalma, mert mindig attól fél, hogy a világon valami nagy szerencsétlenség fog történni. A nagy világháborúnak már rég vége van s mégis úgy érezzük, mintha valami nagy veszedelem fenyegetne. A háboru előtti időkről mindenki úgy beszél, mint ama „békebeli“ állapotról. A békekötés jogilag befejezett tény, *de a lelkek békéjének áldott ideje még nem érkezett el.* A lelkeknek állandó aggodalmát fokozták az utóbbi időben a spanyol események. Spanyolországban, amint tudjuk, a királyságot megbuktatták s a királyság helyett bolsevista (kommunista) köztársaságot létesítettek. A bolsevista uralom hadat üzent a vallásnak s a spanyol katolikusokat kimondhatatlan kegyetlenséggel üldözte és irtotta. Ezért a vallásos és királypárti spanyolok fölkelést szerveztek a vallásüldöző kormány ellen és többször megverték a kormánycsapatokat s most Madridban ömlik a vér a főváros birtokáért, melynek sok középülete romhalmaz. A hazafias és vallásos fölkelők nagy sikerére az orosz bolsevisták a spanyol kormány segítségére siettek, a spanyol vallásos fölkelőket pedig burkoltan Olasz- és Németország segítették. Azonban a német és olasz segítségnek vége lett hamar, mert más európai hatalmak megakadályozták ebben. Így Spanyolországban dul a polgárháboru, naponta százak hullanak el testvérkezek golyójától, s a halálos ítéletek száma elképesztően sok naponta. Európa pedig, amely reszket a bolsevizmus veszedelmétől, ölbetett kézzel nézi a rettenetes vérfürdőt, amely mindennap kegyetlenebbül szedi áldozatait. Az európai kereszténység nem tud testvérei segítségére sietni, nem tud rendet teremteni. A kereszténység magasztos elvei nem tudnak érvényesülni, hanem az ős pogányság kegyetlen eszméi az uralkodók. Vigyázzunk tehát addig, amíg rend van. Becsüljük meg a rendet, segítsük embertársainkat, társadalmi intézményeinket, főképpen pedig egyházunkat. A rendet, az egyházat össze lehet ontani, mintahogy azt Spanyolországban teszik, de megteremteni, újraalkotni rendkívül nehéz. Vigyázzunk! Őrizzük meg ősi intézményeinket, támogassuk azokat, mert azok jelentik a mi számunkra a rendet, a fejlődést, a békét, az életet . . .

*

A fejlődő életnek a feltétele a béke, nyugodt, biztos külső viszonyok, az erkölcsi igazságnak minden téren való érvényesülése. A külső nagy események hatása igen gyakran befolyásolja a falusi embereknek az életét is. Amikor az embereknek megrendül a hite az erkölcsi világrendben, mindenütt zürzavar, viszály és szerencsétlenség áll elő. Igen gyakran találunk oly jelenségekre, amikor „atyát fiu s testvér a testvért elad“, mikor egyik ember nekitámad rokonának, fajtestvére-

nek és mindenre képes, csakhogy neki árthasson vagy magának pillanatnyi előnyöket szerezhessen. A mi népünknek rendkívül sok erénye van: kitartó, munkás, tiszta, telve van tehetségekkel, de van egy nagy átka, egy kimondhatatlan balvégzete, egy megbocsáthatlan bűne: bosszúból, haragból, hiúságból vagy önérdékből mindenre képes. Képes arra is, hogy szövetezzék az ördöggel, akármilyen cselekedetre, csakhogy bosszút álljon felebarátján, testvérén, hitsorsosán. Az elvakulás, a bosszuállás rettenetes nagy bűn, nagy kísértő. Az ember önmagát gyalázza meg, amikor ilyeneket cselekszik. Egy igazán erkölcsi alapon álló ember sohasem teszen olyat, ami nem méltó ő hozzá. Jézus nem gunyolta vissza a gunyolódók gunyolódását, nem állott bosszút a rajta elkövetett sérelmekért, hanem szeretettel, önfeláldozással mutatta meg lelkének nemességét. Mindenkiel jót tett, még ellenségeiért is imádkozott. Ő megmutatta, hogy milyen a lelki nemesség. Őt kövessük. Az ő utmutatása legyen életünk vezéreszméje, mert ez hozza meg számunkra és másoknak is, akikkel együtt élünk az örömet, boldogságot, megnyugvást és társadalmi rendet. B. P.

PANASZRA?

**Panaszra nyilhatik-e ajkam,
Mikor Isten kegyelme rajtam?**

**Lázás futás és teli átok
Az élet-ut, amin most járok,
Sirás-rivás, teli panasszal,
Éget mérnek rövid arasszal.
Sötétség, teli álom-rémmel
S a nappal, teli furcsa képpel.**

**Ez az élet már nem is élet,
Mert egészen az ördögé lett,
Ő jár, megy és szalad a földön
Isten ellen mérget kiöntöm.
Oh, mily jó is szeliden élni,
Békességet nem csak remélni.
De nyugton lenni, csendben, szépen
Az isteni szent rendelésen.**

**Milyen nagy is vagy örök Isten,
Hogyminket mégsem semmisít meg
Hatalmad, ami oly nagy, oly jó,
Hogy a furcsa, átkos, lámolygó
Embernek is napot adsz, évet ...
... Hogy övé lesz az ÖRÖKÉLET ...**

**Oh, nem nyilhatik panaszra ajkam,
Hogyha Isten kegyelme rajtam.**

Deva.

KOVÁCS KÁROLY.

TŰZHELY MELLETT

Karácsony a názáreti házban.

Jézuska egy napon hazafelé mendegélt az iskolából. Havas, téli, hideg nap volt.

De a kis Jézus nem fázott. Subácskája volt annak a báránynak bőréből, amelyet a pásztorok ajándékoztak születése éjjelén; a lábán sarucska, a fején süvegecske.

És ime, amint a gyermek az uton haladt, látott egy kol-dusasszonyt a názáreti hidon.

Óreg volt az asszony és reszketett a hidegtől. Megkékült vén kezét ölébe kulcsolta és szomoruan nézett.

A kis Jézus látta őt és megállt előtte.

— Asszonynéném, — szólt hozzá — miért ülsz itt a havas kövön?

Amaz pedig felelte:

— Nincs hol megpihennem. Ugy kerültem én a városba, mint a széltől futt töviskóró. Idegen vagyok itten.

Jézus azt mondta:

— Jöjj mihozzánk! A mi hajlékunk meleg...

Amaz pedig felelte:

— Ó, édesajku gyermek! Hiszen ha minden ember gyermek volna, bármely házba is beléphetnék!

És az asszony ülve maradt. Jézus pedig elszomorodva hazament.

Hazaérve benyitott a házba. Otthon találta anyját, Máriát, amint az ablaknál ült és ingecskét foltozott.

— Dicsőség a mennyben Istennek!

S anyjához ment és megcsókolta kezét.

Mária megölelte a gyermeket és mondta:

— Szeretett fiam, tudod-e, hogy ma van születésed napja? Immár betöltötted hatodik évedet.

És amint őt a subácskából vetkeztette, tovább beszélt édesen:

— Mivel szerezzek néked, gyermekem, örömet e napon.

— Anyácskám, — felelte Jézus — csak olyan örömet szerezz nekem, ami néked is öröm! Mert ahol ketten örülnek, az az igazi öröm és ahol hárman örülnek, az a boldog öröm.

Mária felelte:

— Miképpen örvendezhetnénk hárman?

Jézus pedig mondta:

— A hid kövén az uton egy asszony-atyánkfia ül. Szólítsd be őt, mert az én hívásomra nem jön.

Mária elcsodálkozott és mondta:

— Melyik atyánkfia járna erre?

Jézus felelte:

— Nem tudom a nevét.

Mária kérdezte:

— Vajjon ő mondotta-e, hogy atyánkfia?

— Nem mondotta — felelte Jézus.

— Hát akkor honnan tudod, hogy atyánkfia?...

— Érzem.

Mária ekkor kendőt borított fejére s kiment az utra. És megtalálta az asszonyt. Nyájasan megszólította:

— Ki vagy te?

— Koldus vagyok. Kapernaumból tévelyedtem ide, mert homályos már a szemem látása.

S Mária szólt:

— Jer velem!

Az asszony fölkelte és követte Máriát.

Amikor elérkeztek a házhoz, Jézus megnyitotta előttük az ajtót. Mária pedig bevezette az asszonyt, széket tett a tűzhely mellé és mondta:

— A tűzem elaludt, de a fal még meleg. Ülj le!

Az asszony szemérmesen letelepedett és boldog fohász-kodással áldotta magában az Urat.

Jézus pedig mondta:

— Anyácskám, a mi atyánkfia talán éhezik is...

Mária felelte:

— Már adok ennie.

Azzal elővette a kenyeret és szelt belőle. Odanyújtotta az asszonynak és mondta:

— Nincs egyebem, asszony-néném. A férjem odavan ácsolni. Ilyenkor nem főzünk.

S a koldus rebegte:

— Ó, áldott óra! Ó, áldott hajlék!

S tört a kenyérből. De a kenyér ölébe fordult, mert nem bírta tartani gémberedett ujjai között.

Mária fogta a kenyeret és szeletekre metélte az asztalon. Amíg Mária ebben foglalatoskodott, a gyermek Jézus odahúzódott az asszonyhoz. Áhítatosan nézett rá, két kis tenyerébe fogta a koldus kezét és huhukolta, lehelgette.

És mind a hárman örvendeztek.

Gárdonyi Géza.

Adakozókedvű hittestvéreinkhez. A központi Dávid Ferenc Egyleti irodának az ügymenet gyors és pontos lebonyolítására *szüksége van egy írógépre.* Nagy hálaára köteleznék az egyletet, ha valaki egy használható írógéppel megajándékozná.

Meghívó. A Dávid Ferenc Egylet 1936 évi december hó 13-án d. u. 5 óraker az Unitárius Püspökség kollégiumi disztermében tartja évi rendes közgyűlését, melyre a tagokat s az érdeklődő közönséget ezennel meghívja az Elnökség. Tárgysorozat: 1. Gyülekezeti ének. 2. Ima. Símén Domokos. 3. Elnöki megnyitó. Dr. Abrudbányay Ede. 4. Gondolatok az unitarizmus-sal kapcsolatban. Kovács Lajos. 5. Titkári jelentés. Benczédi Pál. 6. Tisztujtás. 7. Esetleges javaslatok.

Az olvasók megjegyzései.
Becsüljük meg elődeinket!

A következő levelet vettük:

Tisztelt szerkesztő Úr!

Az Unitárius Közlöny f. évi 10. számában a Treiscaune körüli D. F. U. Nőszövetsége ez évi július 16-án tartott közgyűléséről „Egy jelen volt” tudósításában ezt írja: „Calnicon szép új élet kezdődik.” Nincs meghatározva, mire vonatkozik ezen állítás. A calnic-i nők szíves vendégszeretetére, vagy a jelenlegi fiatal lelkész nevének bájos szeretetreméltóságára, avagy az egyháztársadalmi életre? Nem azt jelenti-e ezen állítás, hogy Calnicon a tisztességben, szorgalomban megőszült és nyugdíjba távozott lelkész alatt nem lett volna semmi egyháztársadalmi élet és most szabad egyet rugni rajta? A nyugdíjba távozott lelkész munkásságát elismerte úgy a legelső, mint a legfelső hatósága. Ő szervezte a D. F. Egyesület kebelében a dalárdát, mely elismerést váltott ki mindenütt, az ő idejében tanulták azokat az énekeket, melyeket most tudnak és énekelnek, kitűnő, gazdag programmal rendezett vallásos estélyek voltak; ő szervezte továbbá az ifjusági egyesületet, nőszövetséget s a községben a gazdakört. Szóval a fejlődésre képes egyházi élet nagyon jó alapokra volt lerakva már régebben. Nekünk ezt el nem ismerni mulasztási bűn volna, mert előző lelkész felhasználta minden alkalmat egyházépítő munkára.

Egy helybeli.

* * *
Szívesen adunk helyet minden olyan cikknek, felszólalásnak, amely valamely hibát vagy félreértést helyreigazit, mert az igazság ezt egyenesen megköveteli. A jelen esetben azonban

— meggyőződéseim szerint — csupán félreértésről van szó. A tudósítónk, midőn azt írja: „Calnicon szép új élet kezdődik,” nem gondolt a tegnapi, a múlt, csak a mára. Nem gondolt az elődnek, Kovács Imre ny. lelkésznek és nejének, valamint szolgatársunk odaadó munkásságára, ~~megvetésére,~~ hanem csak a jelenlegi lelkész és neje munkásságára. Valahogy úgy gondolta s az úgy is van, hogy minden új hivatásos emberrel új élet kezdődik. Ez az új élet azonban nem tagadása a réginek, nem kritikája, nem lebecsülése, mint az új kenyér, nem ellensége a réginek. De midőn az új kenyérért hálat adunk az Istennek, akkor csakugyan nem szabad megfélemlenünk a tavalyiról sem. Mert a régi kenyér is a tavaly, vagy még azelőtt — új volt. És ha régentén kenyér nem lett volna, ma nem tudnók élvezni az újat, mert meghaltunk volna. Azaz, ha ezelőtt nem lettek volna népünknek önfeláldozó, munkás, szakavatott tanítói és papjai, akkor nem volna, ahol „szép új élet kezdődjék.” Habár — ismételten megjegyezzük — tudósítónknak nem volt célja a korábbi belsőemberek munkájának lekicsinylése, mégis csak az a megszivlelendő gondolat nyer polgárjogot e tudósítót al kapcsolatosan, hogy a jelen sikerének főlemlítésénél ne feledkezzünk meg a múlt szerény és kitartó munkásairól. Szerk.

A naptárak szétküldése megtörtént. A szerkesztőségénél még van készlet. Utánrendelésre azonnal küldünk. A postai szállítás igen költséges s azért kérjük megrendelőinket, hogy lehetőleg alkalmilag sziveskedjenek elvitetni a naptárakat. Központi helyekre alkalmilag még küldünk, hogy szükség esetén rendelkezésre álljon.

A Dávid Ferenc Egylet felolvasó gyűlései. A központi D. F. Egylet a jelen évben is megtartotta rendes őszi felolvasó gyűléseit nagyszámu közönség érdeklődése mellett. November hó 8-án d. u. 6 órakor Dr. Boros György püspök tartott vetített képes előadást az Őszövetség köréből. A képek a Dere bibliájából voltak véve s azok művészi kivitelükkel éppen úgy hatottak, mint a hozzáfűzött szakszerű magyarázat. November hó 15-én a kollégium disztermében Dávid Ferenc halála napján emlékünnepe volt, amelyet az anyaegylet ifjusági tagozattal karöltve rendezett. Ezen Dr. Boros György püspök ur tartott érdekes, az egykori eseményeket méltató bevezető előadót, Szent-Iványi Sándor teol. akad. tanár pedig „Dávid Ferenc és a tömeg” címen nagyértékű, lélektani alapokon nyugvó felolvasást tartott, kitűnően sikerült szavalattal pedig Székely Gyula papnövendék és Pap Domokos VIII. gimn. tanuló működtek közre, a Teol. Akad. dalárda (Ütő Lajos tanár vezetésével) és a főgimn. énekkara (Péterfy S. tanár vezetésével) igazán emlékezetessé tették az ünnepélyt egy-egy jól sikerült darab előadásával. November hó 16-án pedig Gálfi Lőrinc teol. akad. tanár tartott vetített képes előadást az új-öszövetségi történetek köréből. A különböző művészek által ké-

szített képek a hozzáfűzött magyarázattal a nagy közönségre mély hatást gyakoroltak. Végül november hó 27-én Tóth István festőművész a keresztény templomstílusról tartott nagyszerű előadást, remek képekkel mutatva be az egyes világhírű templomokat.

Nicoleni egyházközségünk f. évi november hó 22-én tartotta Dávid Ferenc emlékűnnepélyét a templomban, az egyházközség minden tagjának lelkes részvételével. A tartalmasan összeállított műsor a következő volt: Imát és egyházi beszédet mondott Bede Emil I. G. Ducai segédlelkész. A műsor folyamán ugyanő egy művészi énekszámmal lepte meg a közönséget. Előadást tartott a nagy Dávid Ferencről Péterffy Gyula főgimnáziumi zenetanár. A közönséget lelkes szavakkal köszöntötte Dr. Elekes Domokos körli felügyelő-gondnok. Az énekvezéri tisztet Fazakas Sándor I. G. Ducai énekvezér igazgató-tanító töltötte be. A műsor folyamán szépen szerepeltek az iskolásgyermekek kétszólamu énekkel és szavatokkal, míg az Ifjúsági Egylet tagjai szintén szép, lelkes költemények elmondásával tették változatossá az ügyesen összeállított műsort. Az emlékűnnepély megrendezése Török Elek lelkész és kedves neje érdeme. Illesse e helyről is őket a leghálásabb és legigazabb elismerés.

Az I. G. Ducai főgimnáziumban berendezett vendégszoba cserkészkiszolgálással az átutazók szíves rendelkezésére áll.

Ütő Lajos: A Nébó hegyén. Temetési beszédek. Az utóbbi napokban érkezett hozzánk a csinos kiállítású, szép kötet, amely Ütő Lajosnak hangulatos temetési beszédeit tartalmazza. Ezek a beszédek teljesen elűtnek a szokásos temetési beszédektől. Inkább hangulatos emlékbeszédeknek, nekrologoknak látszanak. Az élet felleges, borus jeleneteit, a lélek fájdalmas benső gyötrődéseit, a könnyekkel teljes, kétségbeejtő pillanatait festi erősen színes, magával ragadó irállyal. Nem sokat gondol a vigasztalásra, inkább együtt sir a sirókkal s talán éppen ezáltal férközik hallgatóinak, olvasóinak szívébe. Ami azonban a halál után van, arra csak egy néhány mondattal utal s inkább reményt ébreszt, mint az erős hit mélységét és biztonságát tárja előnkbe. Azonban a sok finom hangulat, sok könnyes meglátás és nemes páthosz, amely a könyvön végig vonul, valóban kedvessé és érdekessé teszik e könyvet.

Aki ti közületek bűn nélkül való, az vessen először rá követ.
Ján. 8, 7.

Ha azt mondják, hogy bűn mi bennünk nincsen, magunkat csaljuk meg és igazság nincsen mi bennünk. II. Ján. 1, 8.

Akaratom van a jóra, de hogy azt elvégezzem, erőm kevés.
Róm. 7. 18.

Az Isten megfizet kinek-kinek az ő cselekedetei szerint; a jókat megjutalmazza, a gonoszokat pedig megbünteti. Róm. 2, 6.

Simén Dániel egyházi beszédei és ágendái. Az egyházi irodalomban az egyházi beszédirás nagyon termékeny s ma a nagy világkrízis és átalakulás idejében nem egy kritikus a ma sok képmutatás eredményének tartja a jelen állapotot, amely képmutatás szerintük kifejezésre jutott a gyakori tényben, hogy a keresztyény prédikátor a szószékről kápráztató stílusban vizet prédikált s alig hagyta el a szószéket, ő maga bort ivott. Nem vitatjuk az állítás igazságát, de beismerjük, hogy a megjelent beszédekben széles e világon sok nagyon selejtes van.

Simén Dániel lelkész beszédei és ágendái őszinte, tiszta, nemes, sőt fenkölt lelki forrásból táplálkoznak, szépen jutnak kifejezésre s egészséges irányban indítják el közben megerősödött akaratumkat. Olvasásukkor lelki élményünk támad s érezzük, hogy szokatlan módon fognak meg és az igazi lélek forrásából táplálnak.

Jól tette az „Unitárius Szószék“ szerkesztője s a Lelkészkör, hogy ez évi július—decemberi számban kihozta a szerző, hogy ágendáival kibővítve, egy izléses kötetben közkinccsé tette számunkra e nagy értékeket.

Ezek a lelki termékek kiváló nyereséget jelentenek a magyar teológiai irodalomban. A külön kötetet író 55 leus árban küldte meg az előfizetőknek. Az érdeklődők forduljanak hozzá: Simén Dániel unitárius lelkész, Lupeni. Județul Hunedoara.
K—k.

Earl Morse Wilbur: *The Grave and Monument of Faustus Socinus at Luslawice.* Wilbur tanár az utóbbi időben nagy utazásokat tett abból a szempontból, hogy a világon az unitarizmus nyomait felkutassa. Évégből hosszabb időt töltött Lengyelországban is az ottani unitárius történet tanulmányozására, különösen az unitarizmus egyik nagyon jelentős uttörőjének, Socinus Faustusnak élete, tanításainak tanulmányozására, valamint befejezte azt a munkát, amit a világ unitáriusai még a béke idejében megkezdettek volt, hogy t. i. emléket állítsanak Socinus Faustusnak. A szép, folyékony irállal megírt könyv nemcsak Socinus Faustus történetét és sírhelyének történetét mondja el, hanem sok képet is közöl ezekre vonatkozólag.
(bp.)

Rovatvezető: *Ifj. Hadházy Sándor.*

Kellemes és boldog karácsonyi és újévi ünnepeket kívánunk olvasóinknak és munkatársainknak!

„Szantsatok uj ugart!”

Ujult erővel indult meg a munka a székely unitáriusok gazdasági iskolájában.

Jóleső érzés tölti el az ember lelkét, amikor látja a székelység e kis városában összegyűlt, tudást kereső, tanulni akaró, pirosposzsgás arcu, harisnyás székely legénykéket. Valahogy kiérzik ennek a hetven gazdaifjunak egész magatartásából az édes anyaföld iránti rajongó szeretet és a maroknyi székely népnek mindenkinben tiszteletet ébresztő emberi, faji és egyházi öntudata. Mert a székely körömszakadtig ragaszkodni tud ahhoz a darab földhöz, amit apjától örökölt és minden erejével azon van, hogy a már meglévőt még gyarapítani tudja.

A szülőföld iránti szeretet ébredésére és fokozására, a termőföld szakszerű megművelésére és felhasználására, valamint annak a gyarapítását elősegítő módokat és lehetőségeknek az új gazdanemzedékkel való megismertetése folytán valóban szinte felbecsülhetetlenül fontos szerepet töltenek be ma a gazdasági iskolák, melyek között a legrégebb az I. G. Ducai Unitárius Gazdasági Iskola. Ebbe eddig az 1931-ben történt megnyitása óta, 176 tanuló iratkozott be és közülök eddig 139 tanulót bocsátott ki sikeres eredménnyel az iskola. Ezek a végzett tanulók, tanulmányaik befejeztével visszatértek falvaikba, az ifjuság vezéreivé, mintaképeivé lettek, szüleik öröme és az iskola büszkeségére.

Az intézet lánglelkű felügyelő gondnokának, dr. Elekes Dénesnek a vezetése alatt az intéző bizottság és a tanári kar minden emberileg lehető elkövet a kitűzött cél megvalósításáért. A gazdasági tárgyak tanítása olyan kiváló szakemberekre van bízva, mint Demeter Lajos igazgató és Boros György tanár. A vallás-erkölcsi nevelést pedig biztosítja a helybeli lelkészeknek Lőrinczy István és Útő Lajos unitárius, Nagy Lajos

református és Orbán János katolikus lelkészek lelkiismeretes közreműködése. Nagyban emelik az iskola színvonalát a helybeli unitárius főgimnáziumból betanító tanárok: dr. Szolga Ferenc, Péter Lajos, Balázs Zsigmond, Árkosi László, Molnár István és Péterffy Gyula, valamint Fazekas Sándor igazgatótanító, akik nagy odaadással látják el a közművelődési tárgyak tanítását. Az eredményt külön dicsérettel ismerte el G. Gheemen állami felügyelő is, a most tartott őszi vizsgálata alkalmával. Résztvett az őszi vizsgálatokon és teljes elismerését fejezte ki az elért eredmény felett úgy előszóval, mint a földművelésügyi miniszteriumba beküldött írásos jelentésében is.

Az iskolának valóban meg is van a lehetősége, hiszen mintegy ötven holdas mezőgazdasági és egyholdas kertgazdasági területen gazdálkodik. Emellett a gyümölcsstermelő gazdasága is nagy lendületet vett, különösen az utolsó két évben, mert a már termő 260 gyümölcsfáján kívül mintegy nyolcezer csemetéből álló oltványtelepet is rendezett most be az iskola, megfelelő szakember és kertész vezetése alatt. Az intézet gazdasági udvarának állatállományával az állattenyésztésre mutatnak példát. A szakoktatásnak a napi beosztása a következő: a tanulók délelőtt öt elméleti órát kapnak, délután pedig két és fél óráig gazdasági-, kertészeti- és műhelymunkát végeznek. Ez utóbbi révén a kereszmesteri és kosárfonási gyakorlati ismeretekben kapnak kiképzést. A téli gazdasági iskola vezetősége azonban, hogy az áprilisban kezdődő féléves szünetet is oktatással töltsse ki, elhatározta a nyári, kertészeti tanfolyam bevezetését, ami ez iskolai tavaszán kezdődik. A kertészeti kiképzésnek nemcsak azok veszik hasznát, akik majd a saját kisbirtokukon fognak gazdálkodni, hanem azok is, akik alkalmazást akarnak nyerni tanulmányaik elvégzése után. Könynyebb az elhelyezkedésük, ha több irányu a kiképzésük. A kertészeti tanfolyam bevezetésére az intézet már megkapta a miniszteri engedélyt és most van folyamatban a tananyag-beosztás jóváhagyása.

A tervbevett és a közeljövőben feállítandó tejfeldolgozó üzemben is oktatást kap az intézet ifjúsága. Az iskolából kikerülő ifjak számára, de a székely falu számára is nagyfontosságú az oktatás, amit nagyszabásuan berendezett, szakszerűen vezetett modern tejüzem nyújtani fog.

Az iskola a nyári hónapok folyamán Gyarmathy Piroska okleveles tanárnő vezetésével női gazdasági tanfolyamot rendez. E tanfolyamok minden évben szép eredménnyel végződtek.

Az iskola bennlakásának otthonát az unitárius egyház nagy áldozatok árán teljesen átalakította, vízvezetékkal szereltette fel, fürdőt rendeztek be, szép, világos és egészséges termékké változtatta át az ősi épület régi szobáit. Az unitárius gazdasági iskola valóban megfelel a mai nevelési követelményeknek.

A gazdasági iskola ifjúsága a főgimnáziumi tanulókkal

együtt él és szeretet fejlődik, erősödik közöttük. Ez a harisnya már nem fogja gyűlölni a nadrágot. Ez a nemzedék már új szellemet visz a székelység életébe. Ebbe az életbe behintik az iskola azt a magot, melynek a nemes talajból kikelt termése a székely nép minden fiát egymás iránti szeretetre, bizalomra és egymáshoz való ragaszkodásra tanítja. (B. Z.)

Új alapítók. Örömmel jelentjük olvasóinknak, hogy alapító tagjaink száma szaporodik. Új 1000 lejes alapítóink lettek: Bölöni Mihály, Útő Lajos és neje Veress Klára.

Az I. G. Ducai unitárius téli gazdasági iskola növendéke nyerte el a báró Atzél Ede által kitűzött pályadíjat. Báró Atzél Ede birtokos az elmúlt iskolai évben a Gazdasági Egylet támogatásával a négy magyaryelvű felekezeti gazdasági iskola növendékei számára értékes díjjal jutalmazandó pályatételt hirdetett. A kidolgozandó tételek a következők voltak: 1. Miben látja az illető pályázó gazdasági iskolai növendék, szülei gazdaságának jövedelmét fokozni? 2. Mire fordítaná a jövedelmet? 3. Hogyan fordítaná az iskolában tanultakat községe gazdasági felvirágoztatására? A pályatétel és dolgozat megoldása sikerrel járt, mert azon résztvettek az unitárius, református és a katolikus gazdasági iskolák növendékei közül többen. A beérkezett pályamunkákat iskolánként is külön bíralták el s a legjobbakat a Gazdasági Egyesülethez küldték be és az ott alakított bíráló bizottság döntötte el, melyik pályázó felelt meg leginkább a pályadíj feltételeinek s e bizottság ítélte oda a díjakat is. A bíráló bizottság három dolgozatot talált különösen megdicsérendőnek, de a legjobbnak Török Sándor I. G. Ducai unitárius téli gazdasági iskola I. éves tanuló dolgozatát találta s neki ítélte az első díjat, mely egy kukoricavetőgépet és egy egyfogatos kapa volt. Az első B. díjat a ciumbrodi gazdasági iskola növendéke „Ember küzdj és bizva bizzál” jellegű dolgozatával nyerte. E munka jutalma az EGE adományából 1000 lej volt. A második díjat Cseh Lajos iernuti I. éves tanuló nyerte, ami az EGE adományából 500 lei volt. A harmadik díj, mely szintén 500 lej volt, nem volt kiadható, miután a târgusăucuesci gazdasági iskola tanulói nem vettek részt a pályázaton.

A Teológiai Akadémia műsoros estélye. A Teol. Akadémia november 29-én délután 6 órakor tartotta meg műsoros estélyét, melynek során az Akadémia énekkara Schubert: „A teremtőhöz” című énekét adta elő nagy hatással. A mai kort jellemző bevezető előadást tartott Vári Albert akadémiai dékán. „Van-e fejlődés?” címen felolvasást tartott dr. Varga Béla egyházi főjegyző, aki a fejlődés ténye mellett foglalt állást, kiemelve a szabadelvű és maradi teológia közötti különbséget. Nagy hatást ért el a Márkos Albert, Guráth Erzsike, Cseke Vilmos és Boga László által előadott hegedűnégyes. Hatással szavalt Sebe Ferenc papnövendék, végül az Akadémia dalárdájának szép éneke bezárta az ünnepélyt.

Lelkészi kibucszuzás Pietroasan. A Pietroasa-i unitárius egyházközség általánosan szeretett és nagyrabecsült lelkesze Komjátszegi Géza, 1936. nov. 1-én bucsuzott ki egyházközségünkéből. Kibucszuzása nagyon, de — nagyon meglepett mindnyájunkat. Benne láttuk egyházunk jobb jövőjét biztosító lelkészünket, egyházunk és fajunk fentmaradásáért küzdő papunkat. Rövid hét havi ittléte alatt évekre menő munkásságot fejtett ki. Szomorú szívvel vált meg egyházunk tőle... Mindent megpróbáltunk, hogy maradásra bírjuk, de sajnos — egyetemes egyházunk érdeke, a Bihor-i régebbi állásába szolította vissza. Egyetemes egyházunk érdekére való tekintettel, e változásban megnyugszunk. Rövid ittlétét nem felejtjük soha! Új egyházközségében munkásságára sok sikert és áldást kívánunk. A hitek részéről pedig önzetlen ragaszkodást, megértést és szeretetet.

Helybeli.

Értesítés. Az Unitárius Tanítók Általános Egyesülete f. évi dec. 12-én d. u. 4 órakor Clujon az unitárius kollégiumban értekezletet tart, melyre az Egyesület tagjait tisztelettel meghívom. Az értekezleten megtárgyalásra kerülnek a főhatósági leiratok, az egyes körökben előfordult vezetésebb esetek, az Egyesület kiadványának elszámolása, előterjesztések és indítványok. Cluj, 1936. nov. 21. *Patakfalvi Zsigmond*, elnök.

Meghívó. Az Unitárius Egyetemes Lelkészkör a legközelebbi főtanácsí ülést megelőző napon délelőtt 9 órai kezdettel Clujon, a szokott helyen évi rendes közgyűlést tart, melyre a tagokat tisztelettel meghívom. *Simoneşii* 1936. nov. 20. Páll Dénes, elnök. Tárgysorozat: 1. Egyházi ének. 2. Ima: Vári Domokos. 3. Elnöki megnyitó és bejelentések. 4. Tárgysorozat megállapítása. 5. Jegyzőkönyv hitelesítők kinevezése. 6. Hivatalos iratok előterjesztése és összefoglaló jelentés a lelkeszkörök évi működéséről: Kővári Jakab. 7. Egyházi életünk felfrissítését munkáló bizottság összefoglaló jelentése: Dr. Kiss Elek. 8. „Az igazi pap” címen felolvas: Bálint Albert. 9. Lelkeszkör pénztári jelentése: Ürmösi Károly. 10. Jelentés az „Unitárius Szószék” állapotáról: Sigmund József. 12. Bezáró. Megjegyzés: Külön meghívót nem kap senki. A közgyűlést megelőző napon délután 8 órakor a szokott helyen választmányi gyűlés lesz, melyre a tagokat (lelkeszköri elnököket és előadókat) tisztelettel meghívom. Egyben kérem a lelkeszkörök évi működéséről szóló jelentéseket — feldolgozásra Kővári Jakabhoz (Chinuş) — idejében megküldeni.

Az Unitárius Közlöny előfizetési ára egy évre 36 lei. Dávid Ferenc Egyleti tagsági díj egy évre 60 lei. Örökös alapítói díj 1000 lei. A rendes- és alapító tagok az egyletnek teljes jogu tagjai s az Unitárius Közlöny-ért nem kell külön díjat fizetni. Az előfizetés csak a Közlönyre ad jogot, tagsági jogok gyakorlására nem. Lépjen be az egylet alapító tagjai sorába!

Az I. G. Duca-i Unitárius Főgimnázium alsó osztályos tanulói 1936 november 20-án tartották meg *szavalóversenyüket*.

A versenyen hét tanuló vett részt, akik mindnyájan kitünő teljesítményről és öntudatos munkáról tettek bizonyosságot, igazolásul annak, hogy milyen hálás önképzőköri tényező lehet az alsó osztályos középiskolai tanuló is, ha szeretettel foglalkoznak vele. A versenybíró-bizottsága (Balázs Zsigmond, Mézsaáros Imre, Péterffy Gyula tanárok és Sükösd Pál lelkész-titkár) valamint a kedves vendégként köszöntött Dr. Boga Lajos odorheiu-i katolikus főgimnáziumi igazgató, a legmagasabb elismerésüket fejezték ki az elért eredmény fölött, amely egy öntudatos ifjusági munkának egyik legszebb gyümölcse volt. Itt elsősorban is dicséret illeti az alsó osztályosok lelkes barátját: *Bede Emil* s.-lelkész internátusi felügyelőt, aki időt és fáradságot nem kímélve dolgozik a diákok órán kívüli neveléséért és hasznosan szórakoztatásért. A szavalóverseny nyertesei egyenlő pontozással: Bandi Dezső és Sófalvi László IV. osztályos tanulók voltak, akik gyakorlott szavalataikkal bárhol és bárkikor szerepelve csak dicséretet érdemelhetnek. A többi versenyzők is mind szép teljesítményükért megérdemlik az elismerést.

Nyugtázás. Az egyesület pénztárába október 20-tól november 20-ig tagsági díjat fizettek: Unitárius Egyházközség Şoiuşul Mic 1933—1934-re, Szathmáry Géza Câmpia Turzii 1936-ra, Rátz István Gherla 1937-re, Pálffy Sz. Mózes Moldoneşti 1935—1936-ra. Előfizetői díjat fizettek: Bøjthe Béláné Ocna de sus 1935—1936-ra, Biró Irén, Györke Dénes Bistriţa, Id. Máté Lajos Oraşeni, Szabó Lajosné Sovata 1936-ra. Alapítói díjban fizettek: Barla Dezső Oradea és Csongvai Dénes Badeni 500—500 lejt, Útő Lajos és felesége Veress Klára Cluj és Bölöni Mihály Craiu de câmpie 1000—1000 lejt, Útő Béla Racoşul de jos 100 leut. Cluj, 1936, november hó 20-án.

Gálfi Lőrinc, pénztárnok.

Szerk. üzenet. Felkérjük olvasóinkat, tagtársainkat, hogy hátralékaikat szíveskedjenek rendezni, előfizetéseiket megújítani, hogy mi is sikeresen szolgáljuk egyesületünknek, egyházunknak szent ügyét.

Az „Unitárius Közlöny“ megjelenik havonta.
Szerkesztő: Benczédi Pál.

HARMONIUMOK

ORGONÁK

WEGENSTEIN L. FIAI, Orgona- és Harmoniumgyár
Timişoara, III., Bul. Mihai Viteazul 30.
Alapítattott 1888. — *Jutányos árak, ajánlat díjmentesen és kötelezettség nélkül.*

templomi, iskolai, énekkari és házi használatra, minden nagyságban.
új művek, orgonajavítások, átépítések.

Tipografia „PALLAS“ könyvnyomda Cluj, Str. Vlahuţa 3.

AZ UNITÁRIUS KÖZLÖNY XLVI. KÖTETÉNEK TARTALMA.

Költemények. Fekete Lajos: Középen 107. Májusi vágy 111. — Ferenczy Ferenc: Jertek imádkozzunk 209. — Izsák Domokos: Haza felé 3. Husvétii óda 66. — Kónya Sándor: Ne hagyj el ősi köpenyegedet 91. — Madács Imre: Isten dicsősége 230. — Kovács Péter: Ha volna valaki 86, Meddig vágatsz szivem 136. — Kovács Károly: Panaszra? 237. — S. Sillay Erzsébet: Jó: Szeretni 129. Eljövendő gyermekemhez 141. Drága kincs a gyermek 141. Visszhang egy zsolttára 167. Olvassátok a Bibliát 174. — Szabolcska Mihály: Karácsonyi emlék 230. — Szentábrahámi Géza: Dávid Ferenc 193. Dávid Ferenc követője 200. — Székely Gyula: Építeni szeretnék 28. Merre 44. Esti ima 127. Novemberi éjszakán 214.

A vallás és erkölcs köréből. Benczédi Pál: Boldog új esztendőt 1. Unitárius vasárnap 22. Az egyiptomi bábák 48. Unitárius lélek 81. Husvét után 87. Az édes anya 88. Az igazi pünköszt 102. Árulás a lelkiismeret ellen 111. Karácsonyi himnusz 231. — Dr. Boros György: Új évi üdvözet 2. — Kovács Lajos: Az unitarizmus olyan, mint a hegyen épített vár 45. Unitárius egyház és hitvilágunk 64. — Kővári Jakab: V. György angol király és a Biblia 49. — Kiss Sándor: Karácsonyi ima 229. Kővári J.: Amire a gyermekek tanítanak 210. — Pál Ti vadarné: Ima 185. — Taar Gézáné: Megnyitó beszéd 191. — Vári Albert: Felhők 83.

Történet, életrajz és rokontárgyak. Benczédi Pál: Murányi Farkas Sándor 22. Százestendős oszlopok 36. Lőrinczy Dénes 42. Pap Domokos a Petőfi Társaságban 44. A gályarabok szenvedései 72. Simén Domokos 128. Kozma Zoltán emléke 166. Vásárhelyi János 170. Az egyház 168. Mit tanulhatunk Dávid Ferenc életéből 208. Dr. Zsakó István 233. — I. H. S.: Abessziáról 17. — Jelenvolt: A teológusok és cserkészek Chidean 90. A braşovi unitárius templomszentelés 103. Templomszentelés Sighişoaran 194. A turdai ünnepnapok 215. — Ferencz József: Templomszentelés Pestszentlőrincen 142. — Gálffy Zsigmond: Pálffy Márton 162. — Kovács Lajos: Az első unitárius esperesi vizsgálat Bucureştiben 212. Útő Aron 232. — Nagy Dénes: A második ötven év kezdetén 61. — Péter Sándor: Kereszturi Sámuel 23. — Szentmártoni Kálmán: Kaáli Nagy Árpád 125. — pt.: Püspöklátogatás 186. — Ü.: Boros Jenő 206. — x. y.: Az unitarizmus fölvirágzása 133.

Gyakorlati kérdések. Lőfi Béla: A szülők és iskola 67. — Márkos Albert: Felhívás 85. — Szánthó Vilma: Az egyház és a nők 25. — Ürmösi Károly: Leborulás, vagy felállás 110.

Vegyes cikkek. Árkosi Tamás: Ki lesz a jövő Messiása 169. — Barabás Margit: A D. F. U. N. O. Sz. Csecsemővédő tanfolyama 108. — Barabás Béla: Bezáró beszéd 137. — B. P.: Nevezetes évfordulók december hóban 218. Zűrzavar a világon 236. — Dr. Boros György: Főpásztori üdvözet Pál Fe-

rencnek 196. Pályázathirdetés a turdai lelkeszi állásra 139. Anyák napja Clujon 140. Felhívás a főtanácsi tagokhoz 6. Isten velünk van 26. Véletlen találkozás 234. — Dr. Ferenczy Sándor : Bors Mihály adománya 70. — Nagy Dénes : Szétszórt magyarok 131. — Patakfalvi Zs. : Unitárius tanítók tájékoztatója 196.

Tüzhely mellett. B. P. : A fajegészségügy kérdése 54. Hithűség példája 53. — Gárdonyi Géza : Jézus és a gyermekek 71. Karácsony a názárethi házban 238. — Gyallay Domokos : A fehér ördög 50. — Mikszáth Kálmán : A Székelykő 27. — Péterfy Tamás : Mese a kis gömbölyű kendermagról 4.

A természet világából. Dr. Ferenczy Sándor : Küzdelem a vetélkedő felek ellen 32. A veszettség, Férfjhordozó hal 55. Atöröklés. Eugenetika 97. Mindennapi táplálkozásunk 144.

Egyleti élet és munkásság. — Az unitárius egyházi főtanács gyűlése 7. — I. H. S. : A D. F. E. évi közgyűlése 8. B. P. : Titkári jelentés 10. — Kk. : Egyetemes Lelkészköri közgyűlés 12. Kulturdélutánok a püspöki házban 13. A Nők Szöv. nov. 20-iki hangverseny 13. — Jelenvolt : Akadémiai estély az Unitárius Teológián 13. Kévekötésbál 14. — Kahlfürst Tibor : A budapesti D. F. E. vándorgyűlése 14. — Nagy S. : Karácsonyfa Diciosánmartinban 15. — Követendő példa. Egy másik jó példa 15. Második kulturdélután 29. — Patakfalvi Zs. : Felhívás 29. — Jelenvolt : Ifjúsági napok Calnicon 30. Perczelné-Kozma Flora emlékünnepe 31. — Kahlfürst Tibor : A budapesti Brassai Sámuel Ifjúsági Egyesület 15 éves jubileuma 31. — Teaestély a püspöki lakásban 38. — A D. F. Egylet házibálja 54. — A D. F. Nőegylet jelmezestélye 54. — Kulturdélután 73. — U. N. Sz. hangversenye és kötőkéje 74. — A cristurkőri Nőkszövetsége gyűlése 74. — A iarai D. F. E. I. K. évmegnyitó előadása 74. — A D. F. E. negyedik kulturdélutánja 75. — A iarai D. F. U. Nőkszövetsége 75. — A műsoros estélyek ünye 75. U. Nőkszöv. gyermekdélutánja 94. — A falusi ifjúság Clujon 94. — Bartók Endre emléke 94. — D. F. E. köri gyűlés Adamuson 95. — Műsoros estély Uioaran 95. — Unitárius nap Aiudon 95. — Tanítói gyűlés Arcușon 95. — Cambridgei Harward egyetem 96. — Egyetemes lelkeszkör pályázata 96. — A D. F. U. N. O. Sz. az évad utolsó kötőkéje 115. — Háztartási tanfolyam 115. — Külföldi unitárius nők munkája 115. — Az alba de susi egyházköri ifjúság napja 147. — A belini D. F. E. Nőkszövetsége 147. — A treiscaunei D. F. E. közgyűlése 148. — Isk. ünnepély Diciosánmartinban 148. — Dr. Kiss E. : Találkozás az unitáriusokkal 149. — Rajz- és kézimunka kiállítás 149. — Jelenvolt : Ifjúsági konferencia 171. Simén Domokos emlékünnepe 175. — F. L. : Az Egyetemes Unitárius Lelkeszkör továbbképző tanfolyama 175. — B. P. : Nemzetközi vallásos értekezés 178. — Sz. G. : Câmpia-turzii Unitárius Nőszöv. táncmulatsága 219. — Jelenvolt : Egyházi élet a goagiui egyházközségben 220. — Dávid Ferenc Egylet kulturdélutánjai 235. — Közgyűlési meghívó 240. — Az

olvasók megjegyzései 240. — A naptárak szétküldése 241. — A D. F. E. felolvasó gyűlései 242.

Egyházi és iskolai hírek. A Szabadelvü Kereszténység és Vallásszabadság Nemzetközi Társulata 19. — Lelkészképzés reformja 19. — Jelenvolt: A braşovi unitárius ünnepek 34. Lelkészeiktatás Adamuşon 37. — Iskolnap Cheian 38. — Kahlfürst Tibor: Brassai emlékünnepe 38. — Husvét előtti istentiszteletek a cluji unitárius templomban 56. — A Teol. Akad. második műsoros estélye 56. — Adakozás a braşovi unitárius templomra 56. — Az oradeai unitarizmus 57. — Fägăraşi hírek 58. Konf. Budapesten 58. — Pályüzati hirdetés a gyümölcsészet érdekében 58. — Dr. Gyulay Zoltán 63. — A harmadik kulturdélután 63. — Főt. Püspök úr Bucureştiben 63. — Uj esperesek 63. — Templomvntás Braşovban 76. — Teol. Akad. műsoros estélye 76. — A cluji egyházközség közgyűlése 76. — D. F. E. I. K. E. Sz. utolsó táncestélye 77. — Unitárius napok Aiudon 77. — Az igazi unitáriusság 77. Adakozás a braşovi templomra 78. — Követésreméltó példák 62. — A Lelkészkör pályázati hirdetése 84. — Szülői értekezlet I. G. Ducan 88. — I. G. Ducai unitárius vasárnapi iskola és főgimn. alsóoszt. tanulóinak mesenapja 93. — Lelkészeiktatás Pietroasan 98. — A francia protestánsok és az erdélyi unitáriusok 99. — Kórházi betegek figyelmébe 99. — Balázs Ferenc betegsége 99. — Teologus: Teologusaink missziós utja a Tárnavamentén 112. — Konfirmáció 113. — Brassai S. ünnepe 114. — A cluji unitárius kollégium tanulóifjuság zenedélutánja 120. — Tana István: Zászlófelvonási ünnepe 121. — Jelenvolt: Harangszentelés Roauan 121. — Ösztöndíjpályázat 122. — A női gazd. és házt. tanfolyam 123. — Vizsga az I. G. Ducai gazd. iskolába 123. — Arkosi Tamás esperes 124. — Vizsgálatok a Teol. Akadémián 150. — A cluji unitárius főgimn. tornavizsgálója 150. — Évzáró a Teol. Akadémián 150. — Uj doktor (Osváth Árpád) 151. — Pap Sámuel szakvizsgálója 151. — Tájékoztató 151. — Barabás Béla szörványlátogatási programja 152. — A cluji zeneakadémia növendékei 152. — Nagy József felgyógyulása 153. — Uj teol. tanár 153. — A romániai orsz. magyar dalosszövetség 153. — Adományok a braşovi unitárius templomépitésre 153. — Közös erdei ünnepe 154. — A cluji kollégium évzárója 254. — Balázs Ferenc hazaérkezett 155. — A ref. püspök 155. — Az egylet legnagyobb jóltevője 155. — Katholikus püspöki coadjutora 155. — Isk. kirándulás 156. — Cserkészeinkről 157. — Templomi hangverseny D. F. N. Sz. 158. — A Napközi Otthon bezárója 158. — Ifjusági nap 156. — Unitarizmus a világbékéért 158. — Az oxfordi Manchester Colleg 150 éves 159. — Támadások a kereszténység ellen 159. — A Sadhaven Bramo egyház 159. — Turda uj lelkése 181. — D. F. E. ünnepe 181. — Templomszentelés Mereştin 182. — Amerikai látogatások 183. — Uj felügyelő gondnok (Dr. Fazakas Miklós) 183. — Évmegnyitó ünnepe 201. — Orgonaszentelés Corneştin 201. — Lelkészeiktatás Cheian 202. — I. G. Ducai un. főg. cserkészcsoport 202. — Szopos—

Tóth festőművészek kurzusa 202. — Egyh. ünnepség Colteștin 202. — Medișori unitárius bucsu 203. — Orgonaszentelés Goagiuban 203. — Treiscauneköri D. F. Nőksz. calnici gyűlése 203. — Paktakfalvi Zs.; Tanítóink figyelmébe 203. — László Ferenc; Tanítóink közgyűlése 221. — Mediași egyházközség templ.-építése 221. — Evmegnyitó a Teol. Akadémián 221. — Beiratkozások tanintézeteinkbe 221. — Adományok a chenuși egyhk.-ben 222. — Lelkészbeiktatás Cheian 222. — Az I. G. Ducai gazd. iskola munkája 244. — Uj alapítók 246. — Az Atzél ösztöndíj 246. — A Teol. Akad. műsoros estélye 246. — Lelkeszi kibúcsuzó Pietroasan 247. — Értesítés a tanító egyesület ügyében 247. — Lelkészköri közgyűlési meghívó 247. — I. G. Ducai fóg. tanulóinak szavalóverseny 247.

Irodalom. Könyvismertetés. P. Szentmártoni Kálmán; János Zsigmond 16. — Ferenczy Sándor; Énlaki rovásírás 16. — I. G. Ducai fógimn. értesítője 37. — Utó L.; Zenemellékletről 38. Nemzetközi vasárnap 60. — József János; Firtosi rezedák 60. — Erdélyi Fekete Lajos; Ének a viharban 80. — Szentmártoni Kálmán; Dr. Görög; A magyar nemzet tört. 91. — Kovács Lajos; Bucsú és köszöntés 97. — Dr. Kiss Elek és Gálfi L.; Unitárius Teol. Akad. értekezések 118. — Teol. akad. tanárok; Unitárius egyh. beszédek 118. — Dr. Varga Béla; A pedagógia alapkérdése 118. — S. Nagy László; Az Unitárius irod. társ. története 118. — Iván László; A protestantizmus és unitarizmus 118. — Fikker János; Az Istenről való felfogás 143. — Kk.; Simén Dániel egyh. beszédei és ágendái 243. — Cp.; E. Morse Wilbur The Grave and monument of S. F. 243. — Barabás István; Igaz keresztény hitvallás 180. — Dr. Gál Kelemen; Kilyéni Ferencz József élete és kora 197. — Dr. Fazakas János; Az ardeali magyar ifjúság önvédelme 197. — Imák, beszédek, előadások a brașovi templomszentelés alkalmával 198. — Unitárius Naptár 198. — Pálffi Márton irod. alap 198. — P. Szentmártoni Kálmán; Lélek harcok 199. S. Nagy L. Unitárius irod. társtört. 200. — Hadházy Sándor; Unitárius Naptár 216. bp.; Utó L.; A Nebó hegyén.

Házasságok. Gr. Horváth Tholdy István és Borbély Nóra 78. — Keresztesi Dénes és Ilyés Irén 78. — Szathmáry Géza és Barna Lenke 124. — Zsigmond Ferenc és Vass Sárka 124. — Rázmán Mór és Zentkó Sárka 124. — Ifj. Hintz György és Guráth Iluci 124. — Késmárky Miklós és Barabás Ibolyka 152. — Erdős Mihály és Kolozsváry Róza 204.

Gyász hírek. Vass Albert 39. — Ifj. Bedő Árpád 59. — Özv. Tana Albertné 78. — Remetei Filep Aladár 124. — S. Nagy Józsefné sz. Bodor Juliánna 124. — Firtos Lajos 184. — Dr. Hirschler József 231.

Képek. Lőrinczy Dénes 41. — A brașovi új templom 101. — A csecsemővédő tanfolyam előadói és hallgatói 109. — A cluj-i konfirmált növendékek 113. — A bihori templom 135. — Sighișoara új templom 194. — Turdai lelkészbeiktató 215. — Utó Aron 232. — Dr. Zsakó István 233.